

Sametingets plenum

Møtebok xx/xx

Ávjuvárgaaidnu 50, N-9730 Kárášjohka

Telefon +47 78 47 40 00

Telefaks +47 78 47 40 90

samediggi@samediggi.no

www.samediggi.no

Tid: 23.09.2015 - 25.09.2015

Sted: Oslo

Tilstede:	Parti
Johan Vasara	AP/BB
John Kappfjell	AP/BB
Jørn Are Gaski	AP/BB
Knut Store	AP/BB
Lisa-Katrine Mo	AP/BB
Mariann Wollmann Magga	AP/BB
Marit Kirsten Anti Gaup	AP/BB
Per Mathis Oskal	AP/BB
Ronny Wilhelmsen	AP/BB
Vibeke Larsen	AP/BB
Hartvik Hansen	Årja
Inger Eline Eriksen	Årja
Lars Oddmund Sandvik	Årja
Vars Laila Susanne	Årja
Isak Mathis O. Hætta	FBL
Per Andersen Bæhr	FL
Arthur Tørfoss	Frp
Aud Helen Marthinsen	Frp
Ellen K. Saba	H
Lars Filip Paulsen	H
Kjellrun Wilhelmsen	NORD
Kjetil Romsdal	NORD
Toril Bakken Kåven	NORD
Anita Persdatter Ravna	NSR
Inger Elin Kristina Utsi	NSR
Kirsti Guvsám	NSR
Laila Nystad	NSR
Mathis Nilsen Eira	NSR
Nanna Agnete Thomassen	NSR
Nora Marie Bransfjell	NSR
Piera Heika Muotka	NSR
Sandra Márjá West	NSR
Tor Gunnar Nystad	NSR
Viktor Inge Paulsen	NSR
Beaska Niillas	NSR/SáB
Christina Henriksen	NSR/SáB
Marie Therese Nordsletta Aslaksen	SS
Ellinor Marita Jáma	ÅaSG
Jovna Zakarias Dunfjell	ÅaSG

Saksliste

030/15	Konstituering
031/15	Kunngjøring av nye saker
032/15	Sametingsrådets beretning om virksomheten
033/15	Spørsmål til Sametingsrådet
034/15	Sametingsrådets redegjørelse om samisk idrett
035/15	Sametingsmelding om solidaritet og internasjonalt arbeid

Møtesekretær:
Ellen Mienna

- 036/15 Samisk reiseliv - strategi for videreutvikling
- 037/15 Endring av ordlyden i Grunnloven § 108 og Grunnloven på samisk
- 038/15 Bååstede - tilbakeføring av samisk kulturarv
- 039/15 Sametingets budsjettbehov 2017

Konstituering

Arkivsaknr.

15/4443

Saken påbegynt 23.09.15 kl. 09.00

Representanter

Følgende representanter var til stede ved konstitueringen:

1. **Mariann Wollmann Magga**
2. **Beaska Niillas**
3. **Hartvik Hansen**
4. **Knut Inge Store**
5. **Christina Henriksen**
6. **Ellen Kristina Saba**
7. **Laila Nystad**
8. **Laila Susanne Vars**
9. **Marit Kirsten A. Gaup**
10. **Per A. Bæhr**
11. **Mathis Nilsen Eira**
12. **Nils Anders Rasmus** (vara for Isak Mathis O. Hætta)
13. **Jan Åge Biti** (vara for Inger Eline Eriksen)
14. **Kåre Olli** (vara for Johan Vasara)
15. **Toril Bakken Kåven**
16. **Ronny Wilhelmsen**
17. **Arthur Johan Tørfoss**
18. **Inger Elin Kristina Utsi**
19. **Kjetil Romsdal**
20. **Piera Heaika Muotka**
21. **Lisa-Katrine Mo**
22. **Sandra Márjá West**
23. *Ingen vara møtte for Aud Marthinsen*
24. **Per Mathis Oskal**
25. **Lars Oddmund Sandvik**
26. **Nanna Thomassen**
27. **Viktor Inge Paulsen**
28. **Vibeke Larsen**
29. **Lars Filip Paulsen**
30. **Ellinor Marita Jåma**
31. **Nora Marie Bransfjell**
32. **John Kappfjell**
33. **Jovna Zakarias Dunfjell**
34. **Kirsti Guvsám**
35. **Jørn Are Gaski**
36. **Anita Persdatter Ravna**
37. **Marie Therese N. Aslaksen**
38. **Kjellrun Wilhelmsen**
39. **Tor Gunnar Nystad**

Innvilgende permisjoner

Permisjoner for hele plenumsmøtet

Møtesekretær:
Ellen Mienna

Representant nr. 12 Isak Mathis O. Hætta
Representant nr. 14 Johan Vasara
Representant nr. 37 Marie Therese A. Nordsletta

Permisjoner for deler av plenumsmøtet

Representant nr. 23 Aud Marthinsen 23.09.15 fra kl. 09.00 - 15.00
Representant nr. 13 Inger Eline Eriksen 23. – 24.09.15
Representant nr. 26 Nanna Thomassen 23. 09 fra kl. 12.00 – 25.09.15
Representant nr. 33 Jovna Z. Dunfjell 25.09.15
Representant nr. 16 Ronny Wilhelmsen 25.09.15
Representant nr. 4 Knut Store 25.09.15
Representant nr. 17 Arthur Johan Tørrfoss 25.09.15
Representant nr. 15 Toril Bakken Kåven 25.09.15
Representant nr. 21 Lisa-Katrine Mo 25.09.15 fra kl. 12.00
Representant nr. 3 Hartvik Hansen 25.09.15 fra kl. 10.45

Vararepresentanter

Vararepresentant Nils Anders Rasmus møtte for representant nr. 12 Isak Mathis O. Hætta
Vararepresentant Kåre Olli møtte for representant nr. 14 Johan Vasara
Vararepresentant Jan Åge Biti møtte for representant nr. 13 Inger Eline Eriksen 23. – 24.09.15
Vararepresentant Olof Anders Kuhmunen møtte for representant nr. 26 Nanna Thomassen 23.09 fra kl. 12.00 – 25.09.15
Vararepresentant Eva Maria Fjellheim møtte for representant nr. 33 Jovna Z. Dunfjell 25.09.15
Vararepresentant Gunhild Engstad møtte for representant nr. 16 Ronny Wilhelmsen 25.09.15
Vararepresentant Hanne Iversen møtte for representant nr. 4 Knut Store 25.09.15
Vararepresentant Johanne Marie Olausen møtte for representant nr 17 Artur Johan Tørrfoss 25.09.15

Plenumsledelsens innstilling

Innkalling av 28.08.15 med forslag til saksliste, program og taletid godkjennes.

Sametingets plenum - 030/15

Saken påbegynt 23.09.15 kl. 09.00

Votering

Av 39 representanter var 38 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Plenumsledelsens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Talerliste og replikkordskifte

Møtesekretær:
Ellen Mienna

	Innlegg	Replikk
1	Jørn Are Gaski, møteleder	

SP - vedtak:

Innkalling av 28.08.15 med forslag til saksliste, program og taletid godkjennes

Saken ble avsluttet 23.09.15 kl. 09.20

Ášši/Sak 031/15	Sametingets plenum

Kunngjøring av nye saker

	Arkivsaknr.

	15/4443

Sametingets plenum - 031/15

Fremlegg av saken 23.09.15 kl. 09.20, debatt 25.09.15 kl. 09.00

Forslag 1: Representant Kirsti Guvsám, NSR

Forslag 2: Representant Inger Elin Utsi, NSR

Forslag 3: Representant Christina Henriksen, NSR –NSR/Sáb

Forslag 4: Representant Laila Susanne Vars, Árja

Forslag 5: Representant Knut Store, Ap

Forslag 6: Representant Vibeke Larsen, Ap

Forslag 7: Representant Mariann W. Magga, Ap

Forslag 8: Representant Lars Oddmund Sandvik, Árja

Forslag 1: Representant Kirsti Guvsám, NSR

Sametingets bidrag i flykningkrisen

NSR - NSR/SÁBs sametingsgruppe bekymret for den humanitære krisen som har oppstått i forbindelse med mange kriger og konflikter i Afrika og Midt-Østen, og som har tiltatt med borgerkrigen i Syria. I Syria er i overkant av 12 millioner av landets totale befolkning på 20 millioner på flukt. Situasjonen er bekymringsfull for både de 8 millioner internt fordrevne flyktingene i Syria, de 4 millioner som er på flukt i nabolandene Tyrkia, Libanon og Jordan, og for de rundt 250 000 flyktingene som har søkt visum innenfor Schengen. Det er også omtrent 1 million mennesker på flukt fra Libya som har behov for hjelp.

NSR - NSR/SÁBs sametingsgruppe er også bekymret for de mange flykninger som har fått

Møtesekretær:
Ellen Mienna

oppholdstillatelse i Norge, og som venter på å bli bosatt i en kommune. Ved utgangen av juli 2015 var det 5 364 bosettingsklare mennesker i asylmottak, hvor av 48% av dem er lengeventende, Rask bosetting i lokalsamfunn er viktig for mennesker som har satt livet "på vent" en periode, og er viktig for integrering.

NSR - NSR/SáBs sametingsgruppe ønsker flyktninger velkomne til Sápmi. Vi oppfordrer det samiske samfunnet til å vise flyktningene den samiske gjestfriheten. Vi oppfordrer de samiske kommunene til å ta i mot flyktninger, og bosette i samarbeid med Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI). Vi må bidra til at alle mennesker kan oppleve trygghet. Flyktninger kan også være en viktig ressurs for samiske kommuner som sliter med befolkningsnedgang

Ved bosetting av flyktninger i samarbeid med IMDI mottar kommunene integreringstilskudd, som skal dekke kommunenes gjennomsnittlige utgifter til bosetting. i følge IMDIs beregningsutvalg dekker denne omkring 90% av de gjennomsnittlige utgiftene. NSR sametingsgruppe ber Sametingsrådet ta opp med regjeringen om at dekningsgraden må økes til 100%. Dette kan føre til at kommunene blir mer motiverte til å bosette flyktninger som har fått oppholdstillatelse i Norge.

Vi ber Sametingsrådet vurdere hva Sametinget for øvrig kan bidra med i den sammenheng. Det er viktig at vi alle bidrar til at medmenneskelighet, menneskeverd og menneskerettigheter er det grunnleggende i vårt samfunn.

Forslag 2: Representant Inger Elin Utsi, NSR

Finansiering av samiske barnehageplasser

I Norge finansieres barnehageplasser gjennom statlig tilskudd som lokalt barnehagemyndighet tildeler videre til barnehagene. Lokalt barnehagemyndighet er kommunene.

I barnehagelovens paragraf 8 er lokal barnehagemyndighet også ansvar for barnehagetilbudet til samiske barn. I lovens står det følgende:

«Kommunen har ansvaret for at barnehagetilbudet til samiske barn i samiske distrikt bygger på samisk språk og kultur. I øvrige kommuner skal forholdene legges til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur.

Samiske barnehageplasser er med å videreføre den samiske kulturen og språket. Barna blir samiske språkbrukere i sine første år av livet. For eksempel er det i sør-samisk område spesielt viktig med samiske barnehageplasser, ettersom sørsamisk språk er et av de truede språkene, på Unescos liste.

Mange ganger kan det være få barn som ønsker et samisk barnehagetilbud, men det er også eksempler der kommunene ikke vil viderefordre statlig støtte til private samiske barnehager dersom de ønsker å utvide barnehagen med flere plasser. Da for å ta imot alle barna som ønsker et samisk barnehagetilbud. Eksempelvis i Alta.

Kommuner i Norge har blitt en hemsko for barnehagetilbudet til samiske barn. Kommunene legger dermed ikke til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og kultur.

Sametinget har som oppgave å styrke samenes stilling og fremme samenes interesser. Sametinget må derfor bidra til å endre finansieringen av samiske barnehageplasser, slik at det samiske barnehagetilbudet over hele Norge styrkes.

For å sikre samiske barnehagetilbud kan man lovfeste at kommuner må gi statlig tilskudd til samiske barnehageplasser. Dersom det søkes om finansiering av en samisk barnehageplass, og tilbudet kan startes opp – så skal ikke kommunen kunne avslå slik finansiering dersom det kommer et initiativ om å starte opp et samisk barnehagetilbud. For eksempel gjennom private barnehager.

Der det er få samiske barn som ønsker samisk barnehagetilbud, bør staten gi en engangstilskudd til barnehageeiere for å starte opp samisk barnehageplass. For eksempel har foreldre i Røros tatt initiativ

Møtesekretær:
Ellen Mienna

og søkt om tilskudd av Sametinget til oppstart. Staten bør bidra med slik engangstilskudd, lik det integreringstilskuddet for arbeidet med flerspråklige barn (tilskudd til barn av nyankomne flyktninger).

Samiske barnehageplasser er en mangelvare og viktige for å bevare samisk språk, kultur og samfunnsliv. Det er statens ansvar, gjennom grunnlovens paragraf 108, å legge til rette for at samer kan sikre og utvikle sitt språk, derfor må statlige bevilgninger øremerkes. Sametinget har tidligere bedt om endringer i barnehageloven, ved at barnehagetilbud lovfestes. Fram til dette er på plass, må finansieringssystemet endres slik at kommuner ikke kan trenere oppstart av samiske barnehageplasser.

NSR NSR/SÁB ønsker at Sametinget må jobbe overfor statlige myndigheter for å sikre oppstart av nye samiske barnehageplasser møtes med øremerkede tilskudd gjennom statsbudsjettet.

Forslag 3: Representant Christina Henriksen, NSR –NSR/SáB

Samiskløft i skolen

Sametinget ønsker å heve nivået på samiskundervisning i skolen, og inviterer Fylkesmannsembetet over hele landet med på løftet.

Situasjonen for samisk språkopplæring er dramatisk. Det finnes ikke nok samisklærere til å dekke behovet for undervisning i og på samisk, i henhold til opplæringsloven. Skoleeierne er i varierende grad oppdatert på både forpliktelser i henhold til samiske barns rett til opplæring i (og på) samisk, samt alternative undervisningsmuligheter. Ofte faller ansvaret for all organisering av samiskundervisning på den enkelte samisklærer, og ofte ansetter skoleeiere personell uten pedagogisk kompetanse for å sikre et tilbud innen samisk.

Samer flytter også på seg, og samiske elever har rett på opplæring i samisk, og dette gjelder også for samiske elever som bor i et annet samisk språkområde, eller i deler av landet der ikke samisk nødvendigvis har vært vanlig.

I henhold til Kunnskapsdepartementets vedtak av 17.03.15, fastslår retningslinjene (kapittel 225, post 63) at kommuner og fylkeskommuner som har forpliktelser i henhold til opplæringslovens §§ 6-2 og 6-3, , samt grunnskoler og videregående skoler som er godkjent etter privatskoleloven, og som har godkjente læreplaner i samisk kan søke om tilskudd for å finansiere videreutdanning i samisk. Fylkesmannen disponerer midlene som skal dekke studiehjemler for pedagogisk personell som ønsker å oppnå undervisningskompetanse i samisk språk eller ta videreutdanning. Dette innebærer at den aktuelle lærer mottar lønn som vanlig mens vedkommende studerer samisk. Eksempelvis disponerer Fylkesmannen i Finnmark årlig 4 hjemler, mens Fylkesmannen i Nord-Trøndelag disponerer omtrent samme midler og dekker både Nord-og Sør-Trøndelag. Erfaringer fra sørsamisk område viser derimot at det er rom for økt rekruttering til å ta hjemlene i bruk.

De nye retningslinjene åpner også for at lærere i videregående skole kan søke om studiehjemler til å heve kompetansen innenfor samisk, og i den forbindelse er det særlig viktig at alle skoleeiere formidler nødvendig informasjon om tilbudet, samt oppfordrer pedagogisk personell til å søke.

Sametinget oppfatter retningslinjene i den retning at de gjelder for hele landet, og vil derfor be Sametingsrådet ta opp med relevante instanser muligheten for en landsdekkende rekrutteringskampanje som skal oppfordre lærere på alle skoler der det finnes elever som ønsker samiskopplæring, til å søke videreutdanning i samisk.

Fylkesmannen fører i dag tilsyn med skoleeiere, og dette kan styrkes ytterligere ved at Fylkesmannen kommuniserer med skoleeiere om forpliktelser og muligheter for alternativ undervisning når det blir nødvendig. I en situasjon der elevene står i fare for å miste samiskundervisning over en lengre periode, bør det etableres mekanismer som umiddelbart kobler skoleeier til eksempelvis fjernundervisningstilbydere. Dette innebærer også at eksisterende fjernundervisningstilbydere styrkes med ressurser for å kunne være i beredskap ved slike tilfeller. Foreldre og hjemmemiljøet bør også i større grad knyttes til samiskundervisningen, for å bidra til etablering av, eller styrking av, språkmiljø

Møtesekretær:
Ellen Mienna

9/202

rundt elevene. Dette fordrer at foreldre gis mulighet til å eksempelvis bli med eleven på hospitering eller til språksamlinger.

Følgende tiltak foreslås:

- "Nøkkelskoler" som tilbyr fjernundervisning og hospitering bør styrkes ressursmessig for å sikre samisk språkmiljø for elevene som inngår i ordningen. Ordningen bør også ha et fokus på foreldre, for å bidra til at elevene også har et samisk språkmiljø i hjemmet, i den grad det er mulig, for eksempel gjennom organiserte språksamlinger for både elever og foreldre. Flere språksentre har erfaring fra slikt arbeid og vil være sentrale samarbeidspartnere der det er mulig. I den forbindelse må det opprettes en tilskuddsordning som gjør det mulig for foreldre å søke permisjon fra arbeid for å følge barna til slike tilbud, uten å bli økonomisk skadelidende.
- Kunnskapsdepartementet og Fylkesmannen over hele landet gjennomfører rekrutteringskampanje som skal oppfordre lærere til å søke videreutdanning i samisk for å kunne dekke behovet for samiskundervisning, samt oppfylle kommuners og fylkeskommuners, samt øvrige skoleeieres forpliktelser.
- Fylkesmannen styrker kontrollen, og bidrar til at skoleeiere sikrer alternativ undervisning for elevene dersom ikke samisklærer er tilgjengelig. Fjernundervisning med hospitering representerer et slikt alternativ, og må kunne iverksettes ved behov, eksempelvis ved permisjoner eller langtidssykemeldinger for å sikre stabilitet for de samiske elevene og sikre at de har tilbud om samiskundervisning uavhengig av lærersituasjonen.

Sametinget ber Sametingsrådet legge fram forslagene for relevante myndigheter.

Forslag 4: Representant Laila Susanne Vars, Árja

Sametinget må utforme en politisk handlingsplan for samiske eldre

Árja mener at Sametinget må klarere prioriterte tiltak som bedrer de samiske eldres situasjon i samfunnet. I perioden 2009-2013 ble det iverksatt mange viktige tiltak i Sametinget som styrket Sametingets arbeid med saker som særlig berørte våre eldre. Etablering av Sametingets eldreråd, støtte til helseprosjekter i Skånland der samiske eldre fikk treffes og lese- og skrivehjelp for samisk språklige i Kautokeino er eksempler på hvordan Sametinget er med på å sikre de samiske eldre en tilfredsstillende og god situasjon.

De eldres kunnskap er grunnmuren i vårt samfunn, i den tradisjonelle samiske kulturen hadde de eldre en sentral rolle.

Árja mener at Sametinget nå må utforme en egen handlingsplan for de samiske eldre, og at Sametingsrådet må fremme denne saken overfor plenum i denne perioden.

I planen må Sametinget blant annet:

- Utrede sin egen rolle i forhold til de institusjonene og myndighetene som i dag har ansvar for å føre tilsyn med de samiske eldres rettigheter og pleietilbud.
- Utrede hvordan vi styrker de samiske eldres stilling i samfunnet, og hvordan vi tar vare på de eldres kunnskaper i samfunnet.
- Sametinget fremmer/foreslår et lovforslag som ved hjelp av loven ville sikre de samiske eldre tilfredsstillende og helhetlig helsetjenester som tar hensyn til deres språk og kultur.
- Vurdere hvordan Sametinget kan tilpasse støtteordningene slik at de eldre får være med på å utvikle sitt språk, sin kultur og sine næringer på sine egne premisser.
- Vurdere hvordan den lese- og skrivehjelpen som er igangsatt i Kautokeino, kan utvides til andre samiske områder.

- Hvordan vi sikrer at de eldre skal kunne bo hjemme så lenge som mulig.
- Vurdere hvordan man kan styrke samiskspråklige tolketjenestene og rekruttering til eldreomsorgen.
- Hvordan sette i gang samarbeid mellom de samiske og de andre urfolkenes eldre.
- Hvordan fremme de samiske eldres deltakelse i FN-systemet og i andre verdensomspennende organisasjoner som i "The Elders"-forening.

Sametinget må sette som politisk mål at alle samiske eldre skal ha et godt og tilpasset pleietilbud som tar hensyn til deres kulturbakgrunn og deres språk i alle deler av pleien.

Forslag 5: Representant Knut Store, Ap

Helsesamarbeid over grensen - Utsjok-Tana

Samer er et folk som bebor 4 nasjonalstater og det grenseoverskridende samarbeidet gir positive ringvirkninger på begge sidene av grensene.

Nabokommunene Tana og Utsjok har gjennom avtale mellom helseforetakene på begge sider av grensen et samarbeid om akutt helsehjelp samt skolesamarbeid på grunnskolenivå. Men når kommunene Utsjok og Tana ønsker å inngå samarbeid om fastlegetjenester stoppes de av EU-direktiver.

Samer som et urfolk bosatt i flere nasjonalstater er stadfestet i EU-forhandlingsprotokollen fra 1994, og kommunene Tana og Utsjok er udiskutabelt samiske kommuner med stor andel med samisk befolkning. Et EU-direktiv bør ikke være et element som stopper et grenseoverskridende samarbeid innen den kommunale tjenesteytingen.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe ber sametingsrådet involvere seg i problematikken og legge presse på norske myndigheter for å få åpnet for et helsesamarbeid på kommunalt nivå i grenseområder der dette er naturlig, slik som Tana og Utsjok.

Forslag 6: Representant Vibeke Larsen, Ap

Fretidig heldagsskole og samiskundervisning

2. språkundervisningen har vært en utfordring i mange år og antall 2.språkselever i skolen er stadig nedadgående.

Flere og flere politiske partier diskuterer heldagsskole-alternativet. Heldagsskolen har både ulemper og fordeler, men en slik organisering av skolehverdagen kan også løse en del av utfordringer vi har med samiskundervisningen i dag.

I dag er fag- og timefordelingen og læreplaner utfordrende der skolebarn eksempelvis må velge mellom samiskundervisningen og gym, eller at samiskelevne må bli sittende igjen etter endt skoletid. Som det eneste faget i norsk skole er samiskundervisningen gjort frivillig uten foreldres samtykke for barn i ungdomstrinnet.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe oppfordrer sametingsrådet til å igangsette et arbeid der Sametinget allerede nå ser på ulike løsninger for samiskundervisningen i heldagsskoleperspektiv og ikke minst samisk leksehjelp, samt lukke mulighetene for å velge bort samiskundervisning i ungdomstrinnet uten foreldres samtykke

Møtesekretær:
Ellen Mienna

Forslag 7: Representant Mariann W. Magga, Ap

Helleristningsfeltet på Gamneset i Sør-Varanger

Det ble nylig gjort kjent at det er funnet helleristninger som antas å være 7000 år gamle. Dette er et oppsiktsvekkende funn både lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Funnet ble gjort i forbindelse med dokumentasjon og registrering av gamle samiske tufter og ildsteder, før en massiv industriutbygging på Tømmerneset i Sør-Varanger skal igangsettes.

Dette funnet består av helleristningsmotiver av rein og elg, og er en viktig dokumentasjon på samisk tilstedeværelse på det eldste området som hittil er kartlagt. Samisk bruk av området i det området der isen først trakk seg tilbake vil kunne gi nye kunnskaper om vår historie.

Sametinget må ta initiativ ovenfor Riksantikvaren og innlede et samarbeid for å sikre funnet for fremtiden. I den forbindelse må det også igangsettes et arbeid for å få dette inn på UNESCO's verdensarvliste

Forslag 8: Representant Lars Oddmund Sandvik, Árja

Sametinget bør utarbeide egen integreringspolitikk:

- Hvordan ta i mot innvandrere til Sápmi.
- Hvordan oppmuntre dem til å bli boende i Sápmi.
- Hvordan sikre at de lærer seg samiskog lærer om samisk kultur.

Votering

Av 39 representanter var 38 til stede. Det ble ikke votert over saken.

Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Jørn Are Gaski, møteleder	
	Beaska Niillas, til forretningsorden	
2	Kirsti Guvsàm	
	Aili Keskitalo	
		Mathis N. Eira
		Inger Eline Eriksen
	Kirsti Guvsàm	
	Aili Keskitalo	
3	Inger Elin Utsi	
	Silje Karine Muotka	
		Mariann W. Magga
	Inger Elin Utsi	
	Silje Karine Muotka	
4	Christina Henriksen	
	Silje Karine Muotka	
		Mariann W. Magga
	Christina Henriksen	
	Silje Karine Muotka	
5	Laila Susanne Vars	

Møtesekretær:

Ellen Mienna

	Henrik Olsen	
	Laila Susanne Vars	
	Henrik Olsen	
6	Hanne Iversen	
	Henrik Olsen	
	Hanne Iversen	
	Henrik Olsen	
7	Vibeke Larsen	
	Silje Karine Muotka	
		Inger Elin Utsi
	Vibeke Larsen	
	Silje Karine Muotka	
8	Mariann W. Magga	
	Thomas Åhren	
	Mariann W. Magga	
	Thomas Åhren	
9	Lars Oddmund Sandvik	
	Aili Keskitalo	
		Mathis N. Eira
		Inger Elin Utsi
		Kirsti Guvsàm
	Lars Oddmund Sandvik	
	Aili Keskitalo	
	Beaska Niillas, til forretningsorden	

Helsesamarbeid over grensen - Utsjok-TanaSamer er et folk som bebor 4 nasjonalstater og det grenseoverskridende samarbeidet gir positive ringvirkninger på begge sidene av grensene. Nabokommunene Tana og Utsjok har gjennom avtale mellom helseforetakene på begge sider av grensen et samarbeid om akutt helsehjelp samt skolesamarbeid på grunnskolenivå. Men når kommunene Utsjok og Tana ønsker å inngå samarbeid om fastlegetjenester stoppes de av EU-direktiver. Samer som et urfolk bosatt i flere nasjonalstater er stadfestet i EU-forhandlingsprotokollen fra 1994, og kommunene Tana og Utsjok er udiskutabelt samiske kommuner med stor andel med samisk befolkning. Et EU-direktiv bør ikke være et element som stopper et grenseoverskridende samarbeid innen den kommunale tjenesteytingen. Arbeiderpartiets sametingsgruppe ber sametingsrådet involvere seg i problematikken og legge presse på norske myndigheter for å få åpnet for et helsesamarbeid på kommunalt nivå i grenseområder der dette er naturlig, slik som Tana og Utsjok.

Helsesamarbeid over grensen - Utsjok-TanaSamer er et folk som bebor 4 nasjonalstater og det grenseoverskridende samarbeidet gir positive ringvirkninger på begge sidene av grensene. Nabokommunene Tana og Utsjok har gjennom avtale mellom helseforetakene på begge sider av grensen et samarbeid om akutt helsehjelp samt skolesamarbeid på grunnskolenivå. Men når kommunene Utsjok og Tana ønsker å inngå samarbeid om fastlegetjenester stoppes de av EU-direktiver. Samer som et urfolk bosatt i flere nasjonalstater er stadfestet i EU-forhandlingsprotokollen fra 1994, og kommunene Tana og Utsjok er udiskutabelt samiske kommuner med stor andel med samisk befolkning. Et EU-direktiv bør ikke være et element som stopper et grenseoverskridende samarbeid innen den kommunale tjenesteytingen. Arbeiderpartiets sametingsgruppe ber sametingsrådet involvere seg i problematikken og legge presse på norske myndigheter for å få åpnet for et helsesamarbeid på kommunalt nivå i grenseområder der dette er naturlig, slik som Tana og Utsjok.

SP - vedtak:

Nye saker 1 - 8 sendes Sametingsrådet for oppfølging.

Møtesekretær:
Ellen Mienna

Behandlingen av saken ble avsluttet 25.09.15 kl. 10.15

Ášši/Sak 032/15	Sametingets plenum

Sametingsrádets beretning om virksomheten

	Arkivsaknr.

	15/4315

Behandlinger

Vedlegg

Sametingsrádets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget tar Sametingsrádets beretning om virksomheten i perioden til orientering.

1 Innledning

Denne beretningen omhandler perioden fra 06.05.15 til 24.08.15 og er knyttet opp til Sametingets budsjett for 2015. I beretningen rapporteres det på mål og strategier omtalt i budsjettet, samt andre arbeidsoppgaver.

Sametingsrádet har i denne perioden avholdt to fysiske møter og flere telefonmøter og har behandlet

138 saker.

Som det framgår av oversikten på www.sametinget.no/kalender har rådet i tillegg deltatt på flere møter og representasjoner.

Møtesekretær:
Ellen Mienna

15/202

2 Språk

Hovedmål

- Flere språkbrukere og økt bruk av språket.

2.1 Ansvar og rammebetingelser for samisk språk

Evaluerings- og tospråklighetsmidler

I 2012 gikk Sametinget over fra en kostnadsstyrt til en målstyrt modell i forvaltningen av tospråklighetsmidlene. Samtidig ble det vedtatt at det skulle foretas en evaluering av målstyringsmodellen i 2015.

Sametinget har hatt anbudskonkurranse på evalueringen, og mottok tilbud fra 5 firmaer. Av disse ble Nordlandsforskning valgt ut til å foreta evalueringen. Evalueringsarbeidet ble igangsatt 01.07.15, og målet er at evalueringsrapporten skal foreligge i november 2015.

Samiske stedsnavn

Sametinget har gitt råd i saker som gjelder skriving av samiske stedsnavn og hvilken betydning de har. Sametinget har blant annet gitt råd til navn i Alta og Kåfjord. Det ser også igangsatt navnesaker blant annet i Skånland og Storfjord.

Samiske bokstaver

Sametinget har hatt møte med den faglige analysegruppa for samisk statistikk i Tromsø 19.05.15 om hvordan samle inn opplysninger om bruken av samisk språk. Sametinget legger fram saken i forbindelse med høringen av den nye folkeregisterloven og ber at språkbrukere og opplysninger om språkbruk skal kunne registreres.

Sametinget har sendt høringsuttalelse om den nye folkeregisterloven til Kommunal- og fornyingsdepartementet 24.06.15 der man tar opp registrering av bruken av samisk språk og bruken av samiske skrifttegn i offentlige registre.

Veiledningshefte i skriftlig samisk

Skriveveiledningsheftet i samisk blir revidert. I juli sendte Sametinget det reviderte skriveveiledningsheftet som arbeidsgruppen for skriveveiledningsheftet har arbeidet med ut på høring. Høringsinstanser var samiske opplæringsinstitusjoner, språkarbeidere, oversettere, samiske medier, forlag osv. Sametinget har også lagt ut høringsdokumentet på nett. Sametinget ønsker å få høringsuttalelser til dokumentet før det blir trykt som hefte og utgitt på nettet i oktober eller november i år.

Sámi Giellagáldu

Sámi Giellagáldu – videreføringsprosjektet ble satt i gang i begynnelsen av august. Sametinget har underskrevet en treårig nordisk språksamarbeidsavtale med sametingene i Sverige og Finland. Videreføringsprosjektet gjør det mulig å videreføre det grenseoverskridende språksamarbeidet. Sámi Giellagáldu er det samiske folkets felles og samtidig øverste bestemmelsesorgan i språklige spørsmål. Nye termer er en forutsetning for bruken av samisk språk i daglig tale, i skriftlig språk, i mediene, i sosiale medier og på alle andre språkbruksarenaer. Derfor arbeider Giellagáldu først og fremst med terminologi og normering. De sør-, lule-, nord-, enare- og østsamiske språkseksjonene skal godkjenne og gi råd i bruken av ny terminologi. Ny terminologi gjør det mulig å gjennomføre andre språklige virksomheter, som for eksempel produksjon av lærebøker og andre læremidler i de forskjellige samiske språkene. Sámi Giellagáldu fungerer som et fagkyndig organ, tilbyr språkhjelp og gir veiledning i spørsmål som gjelder bruken av samiske språk. Det betyr at språkbrukere kan be Giellagáldu om veiledning i hvordan det og det skal skrives på samisk. I tillegg til terminologiarbeid og normering hører også språkrøkt til institusjonens oppgaver. Dessuten har Giellagáldu som oppgave å drive informasjon om de samiske språkene og om samisk faglige spørsmål.

Giellagáldu ble startet opp som et prosjekt i januar 2013, men virksomheten opphørte i slutten av 2014. Institusjonen ble ikke permanent da man ikke fant permanent finansiering til institusjonens utgifter på finsk og svensk side. Den finske og svenske staten fulgte ikke opp den norske regjeringens permanente finansiering av Giellagáldu. Samisk parlamentarisk råd vedtok å igangsette et nytt prosjekt for på den måten å løse finansieringen av Giellagáldu midlertidig. Dermed gir videreføringsprosjektet sametingene tre år til å legge forholdene til rette for permanent finansiering og politisk arbeid opp mot landenes ledende myndigheter og regjeringer. Videreføringsprosjektet samlede budsjett er på om lag 25,5 millioner kroner (3,1 mill. euro). Sametingene i Finland, Sverige og Norge har fått omkring 7,5 mill. norske kroner (922 439 euro) til prosjektet som Interreg støtte og litt over 1,3 mill. norske kroner (163 415 euro) som statlig IR-støtte fra den norske staten. Foruten finansiering fra midler over Interreg V A Davvi Sápmi-programmet blir prosjektet finansiert av Lapin liito, Troms fylkeskommune og sametingene i Norge, Sverige og Finland. Prosjektet varer i tre år og blir ledet av Sametinget i Finland.

2. 2 Språkbrukere

Språkmotiveringsstipend for elever i videregående skole

Det er behov for samisktalende fagpersoner innenfor alle samfunnsområder. Derfor er det viktig at ungdom, som er våre framtidige fagarbeidere, har sterk samiskspråklig kompetanse. For å motivere ungdom til å velge samisk som fag i videregående skole, bevilger Sametinget stipend til elever som har samisk i fagkretsen.

For skoleåret 2014/15 er det 196 elever med samisk som førstespråk som har søkt og fått stipend på kr 7 500 hver. 195 elever med samisk som andrespråk fikk stipend på kr 5 500 hver, og 78 elever med samisk som fremmedspråk fikk stipend på kr 3 000 hver.

Sametinget sendte informasjon om stipendet til blant annet alle videregående skoler i Nord-Norge og Trøndelag. Fristen for å søke om stipend gikk ut 31.03.15.

Stipendutbetalinger 2014/15 sammenlignet med skoleåret 2013/14:

	Antall som fikk stipend skoleåret 2013/14	Antall som fikk stipend skoleåret 2014/15
Samisk som 1. språk:	212	196
Samisk som 2. språk:	160	195
Samisk som fremmedspråk	109	78

2. 3. Bruken av samiske språk

Samiske språksentre

Det er et mål for Sametinget at de samiske språksentrene har gode rammevilkår og arbeider aktivt med språkutvikling i sine virkeområder."Sametingets strategier for samiske språksentre" ble behandlet i sametingets plenum i juni. En av strategiene var å øke språksentrenes forutsigbarhet og sikre langsiktig og helhetlig språkplanlegging gjennom flerårige virksomhetsplaner. Sametinget har i den forbindelse avholdt dialogmøter med språksentrene i august. Målet med disse møtene har vært å diskutere og finne gode løsninger i felleskap for å få utarbeidet gode virksomhetsplaner tilpasset behovene i språksentrenes virkeområder.

Samiskspråklige aktiviteter i nærmiljøet

Fra 2015 er tilskuddsordningen for samiske språkprosjekter endret slik at den nå har åpen søknadsfrist. Søknadene kan dermed sendes inn hele året og de blir behandlet fortløpende. Sametinget har også tatt bort de årlige prioriteringene som har vært styrende for søknadene

hittil. Nå vurderes søknadene ut i fra kvalitet og lokale behov.

Sametingsrådet har behandlet 18 tilskuddssøknader i perioden, og det er bevilget til sammen kr. 3 825 300 til språktiltak hittil i år.

Aktiv skrive og lesehjelp for eldre

Sametinget har vært i kontakt med Farveprogrammet, som er et program underlagt NAV, og Senter for seniorpolitikk om midler til videreføring av prosjektet Skrive- og lesehjelp for eldre. Disse institusjonene har ikke slike søkerbaserte midler. Sametinget planlegger møter med Kautokeino kommune og Karasjok kommune. Målsetningen er å ansvarliggjøre NAV-systemet for denne brukergruppen.

Kautokeino kommune har fått tilskudd fra søkerbaserte ordning for språkprosjekter til videreføring av prosjektet.

3 Kultur

Hovedmål

Et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv av god kvalitet som er tilgjengelig for alle.

3. 1 Gode rammevilkår for samiske kunstnere

Innspill til Kulturdepartementet om filmmeldingen

Sametinget ga innspill til Meld. St. 30(2014-2015) En framtidsrettet filmpolitikk:

”Det er positivt at Internasjonalt Samisk Filminstitutt kan bruke aktivitetsmidlene de får fra Kulturdepartementet også til spillefilmer, og ikke kun til kortfilmer og dokumentarer. Det er forutsetningen for en levedyktig samisk filmbransje.

Internasjonalt samisk filminstitutt har fått nasjonal status, og det er derfor et felles nasjonalt ansvar å sikre bedre driftsfinansiering for ISFI. Sametinget ber at det vurderes at Sametinget og Kulturdepartementet gir driftsmidler etter en 50 % - 50 % fordelingsnøkkel.

Det har ikke blitt dubbet barnefilmer til samisk på grunn av sviktende økonomi hos Norsk film & Kino. Dette må prioriteres høyere, jfr. forskrift til Norsk film & kino, der det står eksplisitt at det skal være en prioritert oppgave.”

Stortingsmelding om allmennkringkasting

Møtesekretær:
Ellen Mienna

19/202

Det ble avholdt administrativ konsultasjon pr. telefon 02.06.15. om stortingsmeldingen om allmennkringkasting. NRKs rolle og ansvar for utvikling av innhold og medietilbud til den samiske befolkningen, det folkerettslige grunnlaget for statens forpliktelser i mediespørsmål, og tilrettelegging for at det samiske medietilbudet kan styrkes og utvikles i tråd med det samiske samfunnet, var viktige moment for Sametinget.

Sametinget hadde innspill til faktabeskrivelser og bakgrunnskapitler i meldingen, eksempelvis samisk mediehistorie og spesifikasjoner om at norsk musikk inkluderer samisk musikk og joik, samt henvisninger til internasjonale konvensjoner og erklæringer med betydning for urfolk og media. Samisk representant i NRK styret, teksting for samiske funksjonshemmede og for samer som ikke behersker norsk godt nok, en styrking av eksterne samiske produksjons- og fagmiljøer, og spesifisering i den nye NRK plakaten om daglige sendinger for den samiske befolkningen, var andre innspill til meldingen.

Sametinget pekte videre på at det i en eventuell ny avtale med en formidlingspliktig allmennkringkaster må hensyntas krav om samisk programinnhold. Viktigheten av en samisk representant i mediemangfoldsutvalget ble også tatt opp.

Kulturdepartementet har fulgt opp en del av Sametingets innspill i st.meld. 38 (2014-2015) Open og opplyst. Allmennkringkasting og mediemangfold. Noen av innspillene berører forhold eller tiltak som omtales kun mer overordnet i stortingsmeldingen. Sametinget vil følge disse opp når det blir aktuelt.

Kontaktmøte med Kulturdepartementet

Det ble avholdt administrativt kontaktmøte mellom Sametinget og Kulturdepartementet 18.06.15. i Kautokeino. Tema på møtet var blant annet byggeprosesser, Bååstede, jubileumsmarkeringen Tråante 2017, budsjett og budsjettbehov 2016, samisk film, litteratur, behov for økte ressurser til utvikling av samisk bibliotektilbud og Forskrift til stadnamnlova. Etter møtet besøkte Sametinget og departementet noen samiske kulturinstitusjoner i Kautokeino; Internasjonal Samisk Filmsenter, Samisk Arkiv og Beaivváš Sámi Našunaláteáhter.

Arbeidsgruppe for joik og samisk musikk

Sametinget er med i arbeidsgruppen for joik og samisk musikk som hadde møte 17.06.15. i Alta. Tema for møtet var blant annet joik i opplæring og forskning, og presentasjoner av tilbakemeldinger på spørreundersøkelser i Komponistforeningen og Juoigiid searvi.

Samisk forfatterstudie

Forfatterstudiet er i gang og det er ansatt prosjektleder. Studiet har tatt opp 11 deltakere som hadde sin første samling 26.-28.06.15 i Alta. Av 11 deltakere/forfattere er det en som skriver på sørsamisk. Sametingsrådet deltok på deler av samlingshelgen.

Sametinget er med i styringsgruppen til forfatterstudiet og styringsgruppen har hatt et møte 17.06.05.

Innkjøpsordning for samisk skjønnlitteratur

Sametingsrådet har hatt møte med forleggerforeningen SÁLAS 20.05.15. Tema var innkjøpsordningen for samisk skjønnlitteratur og det ble informert om hva som skjer med denne. Innkjøpsordningen har vært en del av kunstneravtalen mellom Sametinget og Sámi Dáiddaráđđi, men har siden 2014 vært tatt ut av denne på bakgrunn av at ordningen skulle evalueres. Partene drøftet at det vil være behov for å diskutere innkjøpsordningen i den fremtidige litteraturstrategien Sametinget planlegger. Arbeidet med denne litteraturstrategien vil bli igangsatt i løpet av høsten 2015. Partene ble også enige om at Sametinget og de samiske forlagene skal ha jevnlig dialogmøter angående samisk skjønn- og faglitteratur.

Nordnorsk filmfond

Sametingsrådet møtte Sparebanken Nord-Norges kulturnæringsstiftelse 12.06.15. Agenda for møtet var deres initiativ om å få til et felles nordnorsk filmfond som ett av tre nasjonale filmfond som er planlagt i henhold til regjeringens Stortingsmelding om film 2015. Sametingsrådets tilbakemelding var at dette initiativet vil drøftes og sees i sammenheng med Sametingets helhetlig satsing på film fremover.

Møte med ČálliidLágádus

Sametingsrådet møtte 03.07.15 med ČálliidLágádus. Tema for møtet var budsjettbehov ved oppstart og drift av et litteratursenter i Karasjok og Sametingets helhetlige litteraturpolitikk.

3.3. Samiske kulturinstitusjoner som arena for formidling og opplevelse av samisk kultur.

Samiske festivaler

Sametinget oppfatter at de samiske festivalene har lyktes med gjennomføringen i sommer. Sametinget gir direkte støtte til mange samiske festivaler, og har videre støttet flere samiske festivaler gjennom søkerbasert ordning. Sametingsrådet har vært tilstede på flere festivaler gjennom sommeren. Av disse kan nevnes Riddu Riđđu, Márkomeannu, Verdeturneringen., Lulesamisk uke, festspillene i Nord-Norge og Varangerfestivalen.

Senter for nordlige folk

Sametinget har bevilget kr. 400 000 i støtte til Davvi Álbmogiid guovddáš/Senter for nordlige folk til oppgradering av kultursal som har en kostnadsramme på 11,2 millioner kroner. Dette for å imøtekomme krav om godkjente spillesteder innen både teater og konsertvirksomhet, men like viktig for å ta salen i bruk til fulle, og gi både aktører og publikum gode kulturopplevelser i en sal som er tilpasset kulturell aktivitet av ulik art. I dag har de konserter som på grunn av bruksutfordringene blir tvunget ut av salen og avholdes i foajé-området. Dette er ikke tilfredsstillende, både med tanke på kapasitet og andre gjester. Målet med oppgradering av kultursal er blandt annet å gi tilfredsstillende scenetilbud og infrastruktur til Riddu Riđđu Festivála , gi tilfredsstillende sceneforhold for Beavvváš Sámi Našunálateáter, som har 2-6 faste forestillinger i salen årlig, stimulere det lokale og regionale kulturlivet og kulturnæringer og få en fremtidig økt bruksfrekvens både blant lokale, regionale, nasjonale og internasjonale brukere.

Beavvváš Sámi Našunálateáhter

Sametingsrådet deltok 11.06.15. på Generalforsamlingen til Beavvváš Sámi

Møtesekretær:
Ellen Mienna

Našunálateáhter i Kautokeino.

Generalforsamling og arbeidsmøte med Internasjonalt Samisk Filminstitut(ISFI)

Sametinget deltok 19.06.15 på generalforsamling for ISFI. Ny styreleder for perioden 2015-2019 er Ulf Tore Isaksen.

Sametinget møter UiT og Tromsø museum angående joikesamlinga ved Tromsø museum

Sametinget møtte UiT og Tromsø museum til et møte der joikesamlinga ved Tromsø museum var tema. Partene var enige om at tilgjengeliggjøring av joikene er viktig. Det er blant annet planlagt å sette ned en arbeidsgruppe for å gå gjennom saken, og Sametinget har tatt initiativ for å få i gang dette arbeidet.

3. 3 Samisk idrett

Ved fordelingen av overskuddet til Norsk Tipping AS til idrettsformål i 2015, har regjeringen i statsråd avsatt kr. 750 000 til samisk idrett. Midlene er overført Sametinget, og Sametingsrådet har i sak SR 068/15 vedtatt å viderefordre disse spillemidlene med kr. 700 000 til Sámiid valáštallanlihttu-Norga/Samenes idrettsforbund-Norge (SVL-N) og kr. 50 000 til Sámi heargevuodjin-lihttu / Samisk reinkappkjørerforbund (SHL).

Sametingsrådet deltok under årsmøtet til Sámiid valáštallanlihttu-Norga/Samenes idrettsforbund-Norge (SVL-N) som ble avholdt i Alta 06.-07.06.15.

3. 4 Samiske medier

Det ble avholdt administrativ konsultasjon pr. telefon 02.06.15. om stortingsmeldingen om allmennkringkasting. NRKs rolle og ansvar for utvikling av innhold og medietilbud til den samiske befolkningen, det folkerettslige grunnlaget for statens forpliktelser i mediespørsmål, og at det samiske medietilbudet må utvikles i tråd med det samiske samfunnet, var viktige moment for Sametinget.

4 Bibliotek

Hovedmål

Et godt samisk bibliotektilbud.

Sametingsrådet deltok på det årlige kontaktmøte med de samiske bokbussene, 06.05.15 i Tromsø. Sametinget hadde en presentasjon av en intern kartlegging av de samiske bokbussene som ble gjennomført i april. Spørsmålene ble laget ut i fra de kriteriene som er satt for ordningen, samtidig som vi ønsket å høre hvordan de ser på en fremtidig bokbussdrift.

Sametinget deltok på International Indigenous Librarian forum i Winnipeg, Canada, 04.-

Møtesekretær:
Ellen Mienna

22/202

07.08.15. Dette forumet har siden 1999 blitt arrangert annen hvert år i New Zealand, Australia, USA, Canada og Sápmi. Formålet er å dele erfaringer og ideer når det gjelder urfolks litteratur og kultur bevaring. Sametinget hadde et innlegg om tradisjonell joik og tekster i joik.

5 Kunnskap

Hovedmål

Den samiske befolkningen har kunnskap, kompetanse og ferdigheter som kreves for å verne om og utvikle samiske samfunn, og for å delta aktivt i det samiske, nasjonale og internasjonale samfunnet.

5. 1 Barnehage

Kvalitet i barnehagen – KIB.

Arbeidet med kvalitet i barnehagen er forankret i Meld.St.nr.24 Framtidens barnehage, i tildelingsbrev til Utdanningsdirektoratet for 2013 i oppdragsbrev 13-13. KIB-prosjektet startet opp våren 2013 og Sametinget er med i referansegruppen. Nå er referansegruppen midt i en arbeidsprosess om å utforme forslag til en nasjonal foreldreundersøkelse. Sametinget har gitt innspill til referansegruppen der det påpekes viktigheten av at det samiske perspektivet inkluderes i en spørreundersøkelse. Dette har referansegruppen tatt til etterretning, og Sametinget har utarbeidet spørsmål om samisk språk og kultur.

Barnehageseminar for barnehageansatte i sørsamiske områder

Sametinget har arrangert et barnehageseminar i Trondheim 06. – 07.05.15 Dette var i samarbeid med fylkesmennene i Nordland og Nord- og Sør Trøndelag. Tema for seminaret var samisk barneoppdragelse i samisk tradisjon, videreføring av en bærekraftig pedagogikk og workshop - aktesne.no, produksjonsverktøy for digitale læringsressurser. Seminaret samlet ca 40 deltakere. Det var stor oppslutning med tanke på at seminaret arrangeres i sørsamiske områder. Dette viser at barnehageansatte som arbeider med samisk barnehagetilbud har et behov for å ha en felles møteplass. Sametinget har fått tilbakemeldinger på at seminarene er lærerike og interessante med temaer fra samisk språk og kultur. Videre oppgis det at seminarene oppleves som konstruktive møteplasser for bevisstgjøring av hvor viktig det samiske er for samiske barns identitet og tilhørighet. Dette er viktig å ta med seg til barnehagene der det er samiske barn. Deltakerne ønsker at Sametinget i samarbeid med Fylkesmennene arrangerer slike seminarer også i fremtiden.

Det andre barnehageseminar i år vil bli arrangert i Alta 11.- 12.11.15. Tema er overgangen fra barnehage til skole. I den forbindelse arbeides det med en spørreundersøkelse til barnehager og skoler (jmf. tiltak 15 i handlingsplanen). Sametinget ønsker å kartlegge i hvilken grad barnehagene og skolene samarbeider om for eksempel samisk språk og kultur når samiske barn skal begynne på skolen.

Barnehagebesøk

Den 01.06.15 hadde Sametinget møte med samisk avdeling ved Fossen barnehage i Manndalen. Saker på møte var Sametingets ulike støtteordninger, utfordringer med å få samiskspråklige søkere til stillingene i barnehagen og til skolen, samarbeid med språksenteret og overgangen fra barnehage til skole. Foreldrene opplever at det er vanskelig å finne det rette språkvalget for sine barn når de begynner på skolen. Barna som begynner på skolen til høsten er for "flinke" til å begynne i klasse med samisk som andrespråk og for "svake" i samisk for å begynne i klasse med samisk som førstespråk. Barnehagen og foreldrene etterlyser en klasse der språket er en mellomting mellom samisk som førstespråk og samisk som andrespråk.

Sametingets tilskudd til barnehager

Det er frem til nå tildelt kr 6 604 700 i tilskudd over ordningen tilskudd til 28 samiske barnehager og barnehager med samisk avdeling. Av disse er 12 søknader behandlet i denne beretningsperioden. Tilskuddene er beregnet etter antall samiske avdelinger i barnehagen og antall samiskspråklige ansatte i avdelingene (begrenset oppad til to samiskspråklige ansatte pr. avdeling). Det er tildelt tilskudd til både private og kommunale samiske barnehager. Fordelingen er som følgende:

- Alta kommune: kr 650 000 er fordelt til 3 barnehager.
- Kautokeino kommune: kr 2 156 000 er fordelt til 7 barnehager
- Karasjok kommune: 968 700 er fordelt til 3 barnehager
- Nesseby kommune: kr 520 000 er tildelt en barnehage
- Porsanger kommune: kr 390 000 er fordelt til 3 barnehager
- Tana kommune: kr 520 000 er fordelt 3 barnehager
- Lavangen kommune: kr 130 000 er tildelt til en barnehage
- Målselv kommune: kr 130 000 er tildelt til en barnehage
- Nordreisa kommune: kr 100 000 er tildelt til en barnehage
- Evenes kommune: kr 260 000 er tildelt til en barnehage
- Tromsø kommune: kr 390 000 er tildelt til to barnehager
- Tysfjord kommune: kr 130 000 er tildelt til en barnehage
- Oslo kommune: kr 260 000 er tildelt til en barnehage

To søknader er under behandling.

Det er hittil behandlet 10 søknader over ordningen *språkstimulering*, og det er tildelt i overkant av kr 630 000. Halvparten av midlene er tildelt i denne beretningsperioden. Det er gitt tilskudd til en barnehage i Finnmark, 7 barnehager i Troms fordelt på 6 kommuner, en i Nordland og en i Nord-Trøndelag:

- Lakselv barnehage i Porsanger kommune
- Malangen barnehagen i Balsfjord
- Lenangen barnehage i Lyngen
- Husby barnehage i Kvæfjord
- Kalstad barnehage i Målselv
- Harstadåsen barnehagen i Harstad
- Olderdalen barnehage og Birtavarre barnehage i Kåfjord
- Karius og baktus kulturbarnehage i Grane
- Trones barnehagen i Namsskogan

Fem søknader er under behandling. Søknadsfrist for denne ordningen er 15.09 i år, og det ventes inn flere søknader innen denne fristen.

Møtesekretær:
Ellen Mienna

24/202

Det var kommet inn 7 søknader til ordningen for *språkbud*, med søknadssum på litt over kr 867 000. Sametinget har bevilget tilskudd til seks prosjekter. Árran mánáigárdde er bevilget midler på kr 150 000 til et prosjekt som har som mål å styrke barnas muntlige språkutvikling. Dette gjennom at barnehagen har en giellatjehppe på toppen av ordinær bemanning. Ástávuona sámi mánáidgárdi er bevilget midler på kr 150 000 til et prosjekt som har som mål å øke samisk språkkunnskap hos barna, samt implementere språkbudmetodikken i hele barnehagen. Aajege samisk språk – og kompetansesenter har fått midler til et forprosjekt for etablering av sørsamisk barnehage i Røros, og er bevilget 110 000 kroner.

Det er videre bevilget midler til mindre prosjekter som går på at det skal jobbes med fremming av den lokale samiske kulturen i lule- og sørsamiske områder. Snåsa Montessoribarnehage er bevilget tilskudd til to mindre prosjekter. Prosjektet samisk mat har som formål å lære barna om samiske mattradisjoner og å utvikle samisk språk knyttet til denne tradisjonen. Med prosjektet joik i barnehagen ønsker de å bidra til at barn blir mer kjent med sørsamisk musikktradisjon og sørsamisk språk ved bruk av joik/vuelie. Holtet barnehage er bevilget kr 32 000 til gjennomføring av prosjektet tradisjonell låvddagoahte som språkarena, som har som formål å skape en arena for samisk språk og kultur i barnehagen.

En av de syv søknadene er ikke tatt til behandling da denne falt utenfor målgruppen for ordningen.

Det var kommet inn syv søknader til ordningen for *pedagogisk materiell og leker*, med søknadssum på litt over kr 5 800 000. Prosjekter som prioriteres er språkstimulerende materiell, som trykte spill og puslespill og applikasjoner som er egnet for barn i alderen 0-3 år.

Det er bevilget i overkant av 3 millioner til utvikling av språkstimuleringsmateriell. Midlene er fordelt på fire prosjekter:

- ČálliidLágádus as: Puslespill- tall og farger for de minste på nord-, lule- og sørsamisk
- Intempo AS: Bravoleken oversatt og tilpasset samisk språk – forenklet applikasjon for smarttelefoner på nord-, lule- og sørsamisk
- GROM as: Troll i ord – samisk eventyreske på nord-, lule- og sørsamisk
- Davvi Girji: 6 puslespill på nordsamisk

To av søknadene er ikke tatt opp til behandling da disse kom utenfor målgruppen for ordningen. En søknad ble avslått.

Sametingets handlingsplan for samisk barnehage tilbud 2015-2018

Sametingets handlingsplan ble vedtatt i plenum 03.06.15. Handlingsplanen er utarbeidet med bakgrunn i Sametingsmelding om samisk barnehage tilbud. Handlingsplanen tar utgangspunkt i meldingens seks innsatsområder for arbeidet med barnehagepolitikken. Dette følges opp med ulike tiltak som skal iverksettes i perioden 2015-2018.

BLU

Sametinget har deltatt på møte/arbeidsseminar i følgegruppa for ny barnehagelærerutdanning 14.-16. juni på Geilo. En av sakene var arbeid med den årlige rapporten fra følgegruppas arbeid, som skal leveres til Kunnskapsdepartementet i høst. Kunnskapsdepartementet deltok også på deler av møtet. Følgegruppa skal avholde tre regionale konferanser til høsten, og det ble arbeidet med forberedelser til konferansene.

Møte med Kunnskapsdepartementet

Sametinget har deltatt på møte med Kunnskapsdepartementet 18.06.15 i Kautokeino. KD

Møtesekretær:
Ellen Mienna

informerte blant annet om status for arbeidet med revidering av rammeplanen for barnehagen, ny finansieringsordning for barnehagene, moderasjonsordning i foreldrebetaling, utvidelse av tilbud om gratis kjernetid i barnehagen, status for lovproposisjon om tilsyn, dokumentasjon og vurdering og begrepet barnehagelærer. Sametinget ble invitert til et møte med KD i september i Oslo. Tema som skal tas opp til diskusjon er innspill til ny stortingsmelding, revidering av rammeplan for barnehager og eventuelle endringer i barnehageloven. Sametinget ser på samarbeidet med KD som positivt, og ser viktigheten av å kunne gi innspill om det samiske perspektivet i slike sammenhenger.

5. 2 Grunnopplæring

Friskoleloven

I forbindelse med høringene av de omfattende endringene av privatskoleloven til ny friskolelov, sendte Sametinget høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementet og ba om konsultasjoner. Kunnskapsdepartementet avviste konsultasjoner. Både prop.84 L (2014 -2015) og prop. 82 L (2014 – 2015) ble sendt til Stortinget uten at Kunnskapsdepartementet hadde hatt konsultasjoner med Sametinget.

På bakgrunn av dette ba Sametinget om konsultasjoner med Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen. Storkomiteen ønsket ikke konsultasjoner, men hadde møte med sametingsråd 21.05.15. Sametingsrådet fikk presentert Sametingets syn på hva som bør endres i loven. Loven ble behandlet på Stortinget i juni 2015 uten at de samiske elevens rettigheter ble styrket angående rett til opplæring i samisk.

Sametinget har mottatt brev fra departementet med begrunnelser for at de ikke har sett det nødvendig å ha konsultasjoner med Sametinget. I brevet står blant annet:

”Departementet bemerker at retten til opplæring i og på samisk i godkjente friskoler, etter forslaget er uendret fra gjeldende privatskolelov. Likeså er reglene for tilskudd til kompletterende undervisning en videreføring av gjeldende rett. Når det gjelder kulepunkt to, om plikt til å tilby samisk, bemerkes at dette ikke var en del av departementets forslag som var på høring. Plikt til å tilby samisk i friskoler var således heller ikke gjenstand for behandling i denne lovsaken. Etter departementets vurdering gjaldt den aktuelle lovsaken ikke forhold som påvirker samiske interesser direkte.

Når det gjelder kulepunkt fire, om godkjenning av læreplaner, er departementet enig med Sametinget i at det vil være naturlig at en søknad om godkjenning av alternative læreplaner for opplæring i samisk forelegges Sametinget for vurdering. Dette er nærmere omtalt i punkt 8.4.2 i lovproposisjonen. Departementet beklager at disse vurderingene ikke fremkom av departementets svar på anmodning konsultasjon.”

Sametinget og Kunnskapsdepartementet har i ettertid blitt enig om å styrke samarbeidet i saker om revidering av lover og forskrifter. Departementet har nå signalisert at de vil involvere Sametinget på et tidligere stadium av prosessene.

Møte med kunnskapsministeren

Sametingsrådet gjennomførte 26.05.15 et møte med kunnskapsministeren i Oslo. Hovedfokuset var på de manglende læremidlene, og sametingsrådet tok også opp den manglende viljen i Kunnskapsdepartementet til å gjennomføre konsultasjoner i saken om endringer i Opplæringsloven og Friskoleloven, både med utgangspunktet i proposisjon 84L og 82L og Sametingets vedtak i sak 020/14. Sametinget fikk ingen lovnader fra ministeren angående lovrevisjon eller midler til å dekke opp for den prekære læremiddelsituasjonen, men fikk også her signaler om at kommunikasjonen med Sametinget skal bli bedre fra departementets side.

NetSam

Sametinget bevilger 300 000 kr over 2015 budsjettet til Nettverk for samiskopplæring (NetSam) som direkte tilskudd.

Sametingsrådet har hatt møte med lederen for NetSam i juni. Sametingsrådet redegjorde for hva Sametinget har prioritert i 2015 budsjettet til opplæringssektoren, bl.a. til læremidler, tradisjonskunnskap, barnehagevirksomhet, Senter for samisk i opplæringen ved Samisk høgskole og nettstedet Ovttas, stipender for både videregående og høgere utdanning.

NetSam hadde forventninger både til behovene ved de videregående skolene i forhold til læremidler og lokale opplæringsplaner. NetSam foreslår å samle kreftene, der man blant annet kan lage lokale læreplaner. Sametingsrådet ba NetSam levere inn et skriv med sine behov og styrets syn på prioriteringene, med tanke på at Sametinget skal gjøre prioriteringer i produksjon av læremidler.

Sametingsrådet arrangerer et miniseminar for forlagene i høst der formålet er å diskutere læremiddelproduksjonen og hvor NetSam blir invitert til å holde innlegg.

NetSam berørte i også fjernundervisningen på møtet, og uttrykte at lærerne føler seg alene og overlatt til seg selv i hverdagen. Sametingsrådet orienterte om at Kunnskapsdepartementet har sendt ut "Rammeverk for fjernundervisning" til høring. Siktemålet til Utdanningsdirektoratet er at den skal gjelde allerede fra neste skoleår, 2015/16, og at den skal lette lærernes arbeid.

Barneombudet har vært på rundreise i Finnmark i juni 2015 for å besøke barn og unge der de er. I Finnmark besøkte de Alta, Kautokeino, Karasjok, Vadsø og Kirkenes.

Barneombudet møtte Sametingsrådet og følgende tema ble diskutert; barn og unges psykiske helse, deriblant mobbing, språkopplæring og læremidler. Sametingsrådet benyttet anledningen til å drøfte Djupedalutvalgets innstilling "Å høre til" med barneombudet, og fremmet blant annet behovet for et samisk barneombud.

Barneombudet hadde også møte med de parlamentariske lederne i Sametinget.

Læremiddelutvikling

Sametinget mottok i år læremiddelsøknader for 45,9 millioner kroner. Søknadene omhandlet utvikling av trykte og digitale læremidler for grunnopplæring og særskilt tilrettelagt opplæring, på nord-, lule- og sørsamisk, Det ble innvilget tilskudd for kr. 21 025 000 som er budsjetttrammen for læremiddelutvikling i 2015. Det ble tildelt tilskudd til alle prioriterte fagområder, unntatt design og duodji Vg2-Vg3, hvor det ikke kom inn søknader.

Tildelingene fordeler seg slik:

Tilskudd til seks nordsamiske prosjekt kr. 7 372 000

Tilskudd til seks lulesamiske prosjekt kr. 6 400 900

Tilskudd til fire sørsamiske prosjekt kr. 3 418 300

Tilskudd til fire særskilt tilrettelagte prosjekt kr. 1 666 400

Tilskudd til fire av fem prosjektsøknader innenfor særskilt tilrettelagte læringsressurser.

Tilskudd til temabaserte læremidler med innhold av tradisjonell kunnskap ble prioritert sterkt.

Det ble innvilget tilskudd til læremidler på videregående opplæringsnivå, både på sør-, lule-, og

Møtesekretær:
Ellen Mienna

27/202

nordsamisk.

5. 3 Høyere utdanning og forskning

Sámi allaskuvla – oppnevning av eksterne medlemmer til styret for perioden 2015 til 2019

I brev av 22.06.15 opplyser Kunnskapsdepartementet at følgende personer er oppnevnt som eksterne styremedlemmer for perioden 01.08.15 – 31.07.19:

Oppnevnt av Kunnskapsdepartementet:

- Petter Drefvelin - personlig varamedlem Beaska Niillas
- Ellen Inga O. Hætta - personlig varamedlem Inger Marit Eira-Åhrén

Oppnevnt av Sametinget:

- Gunn-Britt Retter – personlig varamedlem Outi Susanna Länsman
- Roger Skarvik – personlig varamedlem Ánde Somby

I prosessen har det vært dialog med Sámi allaskuvla ved rektor, blant annet et møte 08.05.15.

Endring av forskrift om kvalitet i høyere utdanning – dispensasjon for Sámi allaskuvla

Sametinget har over lengre tid arbeidet for at det gis dispensasjon for Sámi allaskuvla med hensyn til kravet om 15 stipendiater for å bli akkreditert til å kunne gi doktorgradsutdanning. Kunnskapsdepartementet sendte 19.03.15 på høring et forslag om endring i forskrift om kvalitet i høyere utdanning § 3-1 tredje ledd om akkreditering av studier, med følgende tillegg til § 3-1:

”Kravet om et doktorgradsmiljø med minst 15 doktorgradsstudenter gjelder ikke for Samisk høgskole. Samisk høgskole må sikre at stipendiatene får et godt faglig miljø med høy kvalitet, blant annet gjennom forpliktende samarbeid med andre institusjoner.”

Konsultasjon ble gjennomført på e-post. Departementets forslag til endring i forskriften, som er likelydende med ordlyden i høringsbrevet, ble mottatt 17.06.15. Sametinget hadde ingen merknader og ga tilbakemelding om dette i e-post av 19.08.15. Protokoll for konsultasjonen er foreløpig ikke ferdigstilt.

Nordisk Ministerråds midler til forskningsaktivitet ved Sámi allaskuvla

I møte med kunnskapsministeren 26.05.15 overleverte sametingspresidenten et brev til ministeren vedrørende Nordisk Ministerråds (NMR) planer om endring av finansiering av forskningsaktivitet ved Sámi allaskuvla.

Nordisk samisk institutt, NSI, ble i 1973 etablert av NMR, som en forsknings- og allmennkulturell institusjon. I henhold til hensiktserklæringen av 2004, mellom sametingspresidentene i Finland, Norge og Sverige og NMR, ble NSI en del av Sámi allaskuvlas virksomhet i 2005. NSIs kontrakt med NMR ble overført til norske myndigheter. I følge kontrakten finansieres NSI gjennom årlige bevilgninger for å forestå samisk forskning på nordisk nivå. Virksomheten finansieres delvis av NMR, Kunnskapsdepartement, Utbildingsdepartementet i Sverige og Undervisningsministeriet i Finland - totalt ca 7 millioner pr. år. Sámi allaskuvlas nåværende kontrakt med NMR er for tidsrommet 2014-2016.

Møtesekretær:
Ellen Mienna

28/202

NMR har gjennomført en evaluering av sine 5 bevilgninger av samme type som til samisk forskning. Fra 2017 er det foreslått en endring som medfører at NMRs organ NordForsk, overtar forvaltningen av disse bevilgningene. Dette innebærer at den årlige bevilgningen fra NMR faller bort og at midlene til samisk forskning blir gjenstand for konkurranse gjennom søknader.

Sametingsrådet er bekymret for at denne endringen vil føre til dårligere vilkår for forskningsaktiviteten ved Sámi allaskuvla. Sametingspresidenten ba derfor i sin henvendelse om at Kunnskapsdepartementet løfter saken til Nordisk Ministerråd, med mål om å opprettholde en stabil bevilgning til samisk forskning ved Sámi allaskuvla.

Kunnskapsministeren svarer i brev av 19.06.15 at departementet vil avvete NMRs vurdering av evalueringen - som etter planen avsluttes ved utgangen av 2015 - før det tas stilling til spørsmål knyttet til overføring av midler som gjelder NSI fra NMR til NordForsk.

Femårig mastergradsutdanning for lærere

Sametinget rettet en henvendelse til Kunnskapsdepartementet i mars om prosessen vedrørende opprettelsen av ny femårig mastergradsutdanning for lærere. Henvendelsen omhandlet blant annet anmodning om informasjon og om konsultasjon vedrørende rammeplanutvalg for en samisk femårig mastergradsutdanning. Sametingsrådet gjennomførte konsultasjon med departementets politiske ledelse 19.06.15. Det er blant annet enighet om at det skal være konsultasjon med departementet om mandatet for rammeplanutvalg for femårig samisk grunnskolelærerutdanning, og dialog om medlemmene i utvalget. Videre er det også enighet om at det skal holdes konsultasjon om forskrift om rammeplanen før fastsettelse.

Árbediehtu – videreføring

Sametinget har sammen med Kommunal- og moderniseringsdepartementet vurdert hvordan arbeidet med árbediehtu kan videreføres. Det er enighet om å vurdere å få arbeidet inn i mer faste former fra 2017. Budsjettåret 2016 er derfor et overgangså. Ved overgang fra prosjektarbeid til en mer fast ordning er det viktig ikke å miste opparbeidet kompetanse. Derfor er både departementet og Sametinget innstilt på å støtte prosjektet i 2016. Departementet har i brev av 10. juli bedt Sámi allaskuvla om å sende inn en søknad om tilskudd til videreføring av prosjektet i 2016. Fristen for søknaden er satt til 30. september.

Samarbeidsmøter

07.05.15 møtte Sametinget de regionale representantene i Finnmark for Norges forskningsråd og Regionale forskningsfond. Formålet med møtene er å informere om og drøfte pågående og mulige framtidige prosesser.

22.05.15 ble det avholdt et møte mellom Sametinget, Norges forskningsråds regionale representanter i Nord-Norge og Regionale forskningsfond Nord. Det var enighet om jevnlig møter, og neste møte arrangeres i februar på Sametinget.

22. 05.15 møtte Sametinget administrasjonen i Norges forskningsråd. Temaet for møtet var innledende dialog om områder for et tettere samarbeid mellom Sametinget og forskningsrådet. Oppfølgingsmøte er planlagt 22. september.

6 Helse og Sosial

Hovedmål

Møtesekretær:
Ellen Mienna

29/202

Likeverdige helse- og sosialtjenester til det samiske folk, som tar utgangspunkt i samisk språk og kultur. Tjenestene skal være tilpasset det samiske folks rettigheter og behov.

6. 1 En likeverdig helse- og sosialtjeneste

Primærhelsemelding

Stortinget avholder høring på St.melding om primærhelsetjeneste 01.10.15. Da meldingen i liten grad omhandler og ivaretar utfordringer samiske pasienter møter innenfor primærhelsetjenester, så vil Sametingsrådet delta på stortingets høring om primærhelsemeldingen. Sametingsrådets høringsuttalelse vil ta utgangspunkt i Sametingets vedtak i sak 043/14.

Demensplan 2020 – et mer demensvennlig samfunn

Regjering skal legge frem en ny plan satsing på demensomsorgen, Demens 2020. Planen skal omhandle tiltak for demente i kommunale helse – og omsorgstjenesten, både på individnivå, institusjonsnivå og kommunalt nivå. Det satses på forebygging, kompetanseheving, tiltak for den enkelte pasient og pårørende, deltakelse og involvering.

Sametinget deltar i prosessen, og har som mål at planen også skal ivareta utfordringer samiske demente møter innenfor tjenesten. Fra sametingets side vil det blant annet fokuseres på kunnskapsutvikling, språklige utfordringer, tilpassede utredningsverktøy og tilpassede aktivitet, bo og avlastningstilbud.

Opptappingsplan for rus

Regjeringen vil høsten 2015 legge frem en opptappingsplan for rus. I den forbindelse har Sametingsrådet deltatt på dialogmøte med regjeringen i juni 2015, der politikere, brukere og fagmiljø debatterte utfordringer og forventninger til opptappingsplanen. Fra Sametingsrådet ble det blant annet fokusert på viktigheten av at samiske rusmisbrukere møtes med kulturell og språklig kunnskap i hele behandlingsskjeden, deriblant ved å sikre at Sanks tilbud gjøres tilgjengelig for alle samiske rusmisbrukere uavhengig av bosted. Det ble også vist til manglende kunnskap om bruk av illegale rusmidler blant samer.

Sametinget har også gitt innspill til regjeringens opptappingsplan for rusfeltet der det blant annet vises til behovet for samisk språk- og kulturkompetanse både på kommunalt nivå og i institusjonene. Samisk språk og kulturkompetanse er viktig med tanke på forebygging, behandling, rehabilitering og ettervern. Samiske brukere må også ha reell medvirkning og brukerinnflytelse.

Videre er det viktig at tjenestetilbudet til samiske rusmisbrukere er tilrettelagt for den samiske brukeren, blant annet ved utvikling av behandlingsmodeller. Vi har lite kunnskap om tjenestetilbudet til samisk brukere både når det gjelder pasienttilfredshet og i hvilken grad behandlingstilbud benyttes. Det er derfor nødvendig å øke kartlegging av bruk og forskning på rus i det samiske samfunnet. Sametinget vil følge opp opptappingsplanen på rusfeltet.

Seminar om psykisk helse og rus - Tranøy

Sametingsrådet har deltatt på PHRINS - prosjektets seminar om psykisk helse og rus i Nord Salten.

Prosjektet er et samarbeid mellom kommunene i Nord- Salten (Tysfjord, Steigen, Hamarøy), Nordlandssykehuset og Sanks om tilbud til psykisk syke, der det flerkulturelle står i fokus. Sametingsrådet synes det er viktig å støtte opp om arbeid der samarbeid på tvers av kommuner og nivåer skaper en større forståelse og aksept for hverandres bakgrunn og identitet.

Vold i nære relasjoner

Sametingsrådet, i samarbeid med Justisdepartementet, satte i 2014 i gang et forskningsarbeid om vold i nære relasjoner i samiske områder. Forskningen skal se nærmere på kompetansen i hjelpeapparatet for å møte samiske voldsutsatte, og om det er ytre eller indre faktorer som påvirker forekomsten av vold i de samiske områdene. Arbeidet er planlagt ferdig ved utgangen av 2016.

Sametingsrådet ser alvorlig på funnene i nylig publisert forskning om forekomsten av vold i nære relasjoner i samiske områder, og avholdt et møte 22.06.15 med aktuelle faginstusjoner for å diskutere hvilke tiltak som er nødvendige for å bekjempe vold i nære relasjoner.

Sametingsrådet arbeider med en opptrapping av innsatsen mot vold i det samiske samfunnet, og har blant annet løftet problemstillingen og behovet for betydelige satsninger på samiske helse- og forskningsmiljøer med både kommunal og moderniseringsministeren og statsministeren. Rådet vil komme tilbake til en plan for opptrappingen av innsatsen, som vil ha fokus på både støtteapparat, forskning og holdningsskapene arbeid.

6. 2 Samisk human biologisk materiale

Bruk av etnisitet i forskningsdatabaser og helseregistre

Sametingsrådet har gitt prosjektmidler til Senter for samisk helseforskning prosjekt om bruk av etnisitet i forskningsdatabaser og helseregistre. I prosjektet er det foretatt kartlegging av bruk av samisk etnisitet i ulike helseforskningsprosjekter og i sentrale medisinske helseregistre. Kartlegginga omfatter forskningsprosjekter de siste 30 årene, og viser at det er økende interesse for forskning på samers helse og levekår.

Dagens lovverk tillater ikke at etnisitet registreres i sentrale registre, journalsystemer eller andre helsedatabaser. Det er kun gjennom forskningsprosjekter at helse – og levekårsinformasjon om den samiske befolkningen kan innhentes. I flere av undersøkelsene gjort i den aktuelle perioden spørres det direkte om etnisitet, både selvidentifisert, og om språkkunnskaper. I noen undersøkelser spør man om bruk av samisk språk nå eller av tidligere generasjon. Den andre muligheten for å innhente informasjon om samisk identitet på, er å bruke geografiske områder, som for eksempel Sametingets virkemiddelområde, selv om det ikke omfatter bare samer. Det foreligger ingen lovverk eller retningslinjer som sikrer gruppens rettigheter til innsamlet informasjon eller at kunnskap fra forskningsprosjekter gis tilbake til det samfunnet der forskningen gjennomføres. Således kommer ikke all forskning på samer alltid samiske samfunn til gode.

Rapporten konkluderer med at det må settes i gang et arbeid med å utarbeide nasjonale faglige retningslinjer for helseforskning utført i samiske samfunn og blant samer, og at det er behov for endring av lovverk eller at det utarbeides retningslinjer som sikrer at forskning på samers

helse kommer det samiske samfunnet til gode. Slike etiske retningslinjer kan sikre og ivareta den samiske befolkningens interesser. (F.eks har Canada og New Zealand slike retningslinjer)

7 Arealer og miljø

Hovedmål

- Bærekraftig forvaltning av natur og ressursgrunnlaget for slik å sikre og utvikle samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.

7.1 Forvaltning av arealer

Samerettsutvalget

Arbeidet med å følge opp Samerettsutvalget 2 sin utredning er tatt opp igjen. Det ble avholdt konsultasjonsmøte med Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Justisdepartementet 18.06.15. Det er enighet om at arbeidet om forslag til lovfesting av konsultasjoner fortsetter fra begge parter der det slapp etter siste konsultasjonsmøte 08.05.13. Behandling av spørsmålet om kartleggingslov ligger lenger fram og er avhengig av videre vurderinger i regjeringen før de er klar til å komme til konsultasjoner om dette.

Sametingsmelding om areal og miljø

På et arbeidsmøte i Alta i april, der ansvarlige rådsmedlem deltok, ble det fastslått at den eksterne involveringen i arbeidet med areal- og miljømeldinga skjer i to faser. Først skal det utarbeides en faglig artikkelsamling om aktuelle tema i areal- og miljøforvaltning i tradisjonelle samiske områder. Fremstående forskere inviteres til å bidra med en artikkel som legges frem på et fagseminar høsten 2015. Artikkelsamlingen fungerer da i det neste fase som et kunnskapsgrunnlag for dialogmøter mellom Sametingsrådet og samiske lokalsamfunn.

Det er bestilt 6 artikler og det er allerede inngått formelle avtaler med enkelte forfattere mens med andre pågår arbeidet med å få skriftlige avtalene på plass:

- Else Grete Broderstad og Eva Josefsen – Arealforvaltning og arealbruk
- Einar Eythurson og Camilla Brattland – Bruk og forvaltning av sjøarealer
- Jan Åge Riseth - Verneområdeforvaltning og naturmangfold
- Øyvind Ravna – Utmarksbruk

Møtesekretær:
Ellen Mienna

- Christian Nellemann - Utvinning av naturressurser.
- Samisk Høgskole (Árbediehtu-prosjektet) – Tradisjonell kunnskap i forvaltning

Bruk av utmark og utnyttelse av naturressurser vil være sentrale tema i meldingsarbeidet. Sametingsrådet setter derfor medio september ned en ressursgruppe som skal bidra til å belyse samisk utmarksbruk og hvordan dagens forvaltning er tilpasset utmarksutøvernes behov. Ressursgruppa skal bestå av utmarksutøvere som representerer de ulike formene for utmarksnæring, og Sametinget ber organisasjoner som Bivdi, Sámi bivdu ja meahcástansearvi, NRL, elgjegerforeningene og sjølaksefiskeforeningene om å foreslå medlemmer. Ressursgruppa skal fungere som en arbeidsgruppe og levere egne innspill, men også kommentere utkast til vurderinger og forslag utarbeidet i forbindelse med meldingsarbeidet hva gjelder bruk, forvaltning og bevaring av utmarksressursene.

Framriffsplanen for meldingsarbeidet ellers er at fagseminaret avholdes i Tromsø i uke 46 eller 48. Redegjørelse skal behandles i plenum i desember. Sametingsrådet møter samiske lokalsamfunn på en "turne" i januar. Selve meldinga skal etter planen behandles av Sametingets plenum i juni 2016.

7.2 Naturressurser

Nussirs gruveplaner

Sametinget hadde konsultasjonsmøte med Miljødirektoratet 13.05.15 om behandling av søknad om tillatelse etter forurensingsloven for gruvedrift til Nussir ASA. Miljødirektoratet hadde ikke foretatt videre faglige vurderinger av søknaden. Fra Sametingets side ble det framholdt at hele gruveprosjektet vil berøre samisk samfunn og interesser som sådan og at vurderingene av samiske interesser ikke kan isoleres fra andre interesser. Det var liten vekt på innholdsmessige vurderinger av søknaden på møtet. Miljødirektoratet vil komme tilbake til Sametinget for videre konsultasjoner.

Nussir ASA oversendte 29.07.15 informasjon med varsel om oppstart av boreaktivitet i områdene Nussir og Gumpenjuni, Kvalsund kommune. Sametinget gjorde i brev av 03.08.15 Nussir oppmerksom på at for området Nussir foreligger det ikke en særskilt tillatelse til faktiske undersøkelser, og at dette må søkes særskilt. Sametinget har ikke mottatt noen videre informasjon fra Nussir ASA om hvilket arbeid de utfører, men forutsetter at de ikke foretar kjerneboringer i det aktuelle Nussir-området.

Kalvvatnan vindkraftverk

Sametingsresident Aili Keskitalo deltok den 17.06.15 på OEDs klagebefaring av Kalvvatnan vindkraftverk i Bindal og Namsskogan kommune. Kalvvatnan vindkraftverk er et vindkraftprosjekt som hvis det realiseres vil ha svært store negative konsekvenser for den sørsamiske reindriften og den sørsamiske kulturen. Presidenten holdt en appell for de fremmøte i forbindelse med en markering mot vindkraft arrangert av reinbeitedistriktene dagen før klagebefaringen, og har gitt uttrykk for at hun anser konsekvensene for reinbeitedistriktet til å være for store.

Rødfjell vindpark

Sametingsrådet besøkte 20. august reineiere på Kvaløya i Tromsø, som hadde bedt om å få møte rådet og fortelle om sine bekymringer angående opprettelsen av Rødfjell vindpark. Sametingsrådet fikk en befaring i området der over 100 vindmøller planlegges bygget, og ga

tilbakemelding om at de vil følge med på den videre gangen i saken.

Finnmarkseiendommens regulering av innlandsfiske

Sametinget avga 29.06.15 uttalelse til Finnmarkseiendommen om regulering av innlandsfiske. Uttalelsen er en oppfølging av Sametingets vedtak i Sak SP 19/14 Oppfølging av finnmarksloven. Det vises til at finnmarksloven gir hjemmel til å innføre innskrenkninger av fiske for en eller flere grupper i definerte områder.

Møte med energiselskapet Repsol

Sametinget har avholdt et gjensidig informasjonsmøte med Repsol Exploration Norway AS i Karasjok den 07.08.15. Informasjonsmøtet med Repsol føyer seg inn i rekken med liknende møter Sametinget har hatt med utvinningsselskaper innenfor olje og gass sektoren og mineralindustrien, der Sametingets formål er å gjøre kjent sine posisjoner samt å samle informasjon om hvilke prosjekter som er under planlegging i samiske områder.

Repsol ba om møtet etter at sametingspresidenten på World Petroleums Council i Tromsø 28.05.15 blant annet uttalte at Sametinget forventer at eventuell virksomhet urfolksområder må innebære at urfolk må få ta del i eventuelle goder, og ikke bare måtte forholde seg til konsekvensene.

Repsol oppgir at de ønsker å være tidlig ute for å etablere kontakt med Sametinget og samiske miljøer for å være i forkant dersom det gjøres drivverdige funn i Barentshavet. De er eid av det spanske energiselskapet Repsol SA som har involvert seg i leteaktiviteter etter olje- og gass i Norge. Siden 2011 har de aktiviteter i 16 letelisenser. Og de er ansvarlig operatør i 6 av disse letelisensene, herunder Heilo og Bønna i Barentshavet. De legger opp til å søke på nye lisenser i Barentshavet i den 23. leterunden som er utlyst med søknadsfrist den 02.12.15.

Sametinget orienterte om at de ikke motsetter seg leteaktivitet som ikke påvirker samiske interesser, og forklarte at samiske interesser ivaretas gjennom dialog med selskaper, og i konsultasjoner med statlig myndigheter når konkrete prosjekter kommer til utvinningsfasen. Vi viste til vedtak i Sametinget om Snøhvit og Goliat sakene i Barentshavet. Og særskilt om dialogen med Eni.

Sametinget orienterte om sitt engasjement omkring FNs veiledende prinsipper om næringsliv og menneskerettigheter. Herunder at selskaper bør ta samfunnsansvar når de etablerer seg i urfolksområder. Sametinget tok opp med Repsol innholdet i brev skrevet til Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland i 2013, og til presidenten i Peru i 2014 om at aktiviteter som Repsol-YPF drev med i Perus regnskog bryter med menneskerettigheter når de tillater aktiviteter som påvirker urfolk som ikke ønsker kontakt med storsamfunnet. Repsol forklarte at de i desember 2014 solgte sine oljerettigheter i Peru til Perenco da de ble truet med eksklusjon fra Statens pensjonsfond utland. I dag har Repsol ingen aktiviteter i regnskogen. Sametinget orienterte også om delegasjonen fra Peru som var på besøk hos Sametinget i fjor høst for å utveksle erfaringer om ILO-169, konsultasjoner og utvinningsindustri.

8 Kulturminnevern

Hovedmål

- Dokumentere, formidle og forvalte kunnskapen om fortida og for framtida, som samiske kulturminner og kulturmiljøer representerer.

10.1 Forvaltning av kulturminner

Dispensasjonsbehandling etter kulturminneloven § 8.4 for frigivelse av gammetuft ID 158949 på Gamnes, Sør-Varanger kommune

I forbindelse med områdereguleringsplan for Norterminal - omlastingsterminal på Gamnes i Sør-Varanger kommune gjennomførte Sametinget i 2012 kulturminneundersøkelser som påviste en automatisk fredet gammetuft ID 158949. Formålet med planen var å gi grunnlag for rammetillatelse til å sette i gang opparbeidelse av moloer, kaier, vegger og terminalområde. Da planforslaget ble lagt ut til offentlig ettersyn 27.02.15 viste arealformålet (Industri BI) å være i direkte konflikt med dette kulturminnet, som lå midt i det foreslåtte kai/terminalområdet. Det ville dermed ikke la seg gjøre å regulere kulturminnet til bevaringsformål. Sametinget tilrådet derfor Riksantikvaren at det innvilges dispensasjon etter kulturminnelovens bestemmelse § 8 fjerde ledd for frigivelse av kulturminnet, med vilkår om arkeologisk utgravning av gammetufta for å få mer kunnskap om samisk kulturhistorie i Sør-Varanger. Områdereguleringsplanen for Norterminal - omlastningsterminal på Gamnes ble vedtatt av Sør-Varanger kommune 17.06.15.

Sametinget har ved offentliggjøringen blitt gjort kjent med funn av helleristninger på Gamnes, og regner som kulturminnemyndighet med at de vil bli involvert i den videre prosessen rundt disse kulturminnene.

E8 Ramfjorden – innsigelsen ikke tatt til følge

Kommunal – og moderniseringsdepartementet godkjente i brev av 23.07.15 kommunedelplan for Ramfjord med østre alternativ for ny E8 og nytt næringsområde N1. Departementet la vekt på de lokale avveiningene fra kommunestyret i Tromsø kommune og mulighetene for fremtidige vegløsninger i området. Innsigelsene fra Fylkesmannen i Troms, Riksantikvaren, Sametinget og Statens vegvesen ble dermed ikke tatt til følge. Dette innebærer at traseen for ny E8 vil gå gjennom det berørte fangstanlegget på Ramfjordmoen. På hvilken måte oppfølging av disse kulturminnene skal gjøres, og ev. avbøtende tiltak vil bli avgjort i forbindelse med utarbeidelsen av detaljreguleringsplan for området. Departementets avgjørelse er endelig og kan ikke påklages. Den langvarige prosessen med valg av ny trasé for E8 gjennom Ramfjorden anses nå som avsluttet.

Bygningsvernprosjektet

Det pågående bygningsvernprosjektet, finansiert av Riksantikvaren for årene 2011 – 2017, er blitt videreført. Årets feltarbeid for å identifisere eldre bygninger startet 15.06.15 i Kåfjord og Storfjord kommuner i Troms. Til tross for at store deler av Kåfjord kommune ble utsatt for brennt jords taktikk under andre verdenskrig, er det registrert omlag 50 stående bygg eldre enn 100 år. I Storfjord kommune er antallet eldre bygg vesentlig høyere. Befolkningens flerkulturelle identiteter i Storfjord har gjort registreringen noe utfordrende med henhold til kulturell klassifisering. Det er også gjennomført forarbeid for å starte samme type registreringsarbeid i Evenes kommune innværende høst. Som et ledd i arbeidet med å

Møtesekretær:
Ellen Mienna

synliggjøre bygningsvernprosjektet i registreringsområdet ble det delt ut informasjonsmaterieil under Sametingets årlige stand på festivalen Riddu Riđđu.

10.2 Synliggjøring

Skoltebyen i Neiden

Sametinget er nå i ferd med å iverksette oppgradering og utforming av universell adkomst til fiskeplassen ved Skoltefossen i Neiden. Arbeidene har vinteren 2015 vært ute på en anbudsrunde, og i løpet av våren og sommeren har det blitt avklart at Mietinen maskin AS skal utføre det praktiske arbeidet med den universelle utformingen/oppgraderingen. Arbeidene følger den tidligere planen over Skoltebyen kulturmiljø. Sametinget har tidligere engasjert landskapsarkitekt hos Verte landskap - arkitektur i Alta for planleggingen av denne utformingen/oppgraderingen, og de vil også ta seg av den praktiske oppfølgingen av arbeidene ved Skoltefossen. Arbeidene skal etter planen være ferdige i slutten av september 2015.

Tilskudd

Sametingsrådet har bevilget 2,7 millioner til ulike kulturminneprosjekter. Prosjektene innbefatter registrering og tilrettelegging av samiske kulturminner, synliggjøring av krigshistorie og istandsetting av fredete bygninger. Det ble blant annet gitt til Saemien Sijte's kulturminneregistrering ved Kalvvatnan, Senter for nordlige folk sin registrering og formidling av samiske kulturminner på Årøya i Lyngen og Spildra grendelags pågående arbeid med kulturstien på i Kvænangen. Arran fikk tilskudd til sitt flerårige prosjekt med dokumentasjon og formidling av krigsminner i Nord-Salten, og Aajege samisk språk- og kompetansesenter for å dokumentere historie og minner knyttet til andre verdenskrig i Rørosområdet. Videre ble det gitt midler til Tana og Varanger museumssiida til skjøtsel og sikring i Skoltebyen, til Nasjonalparkstyret Øvre Pasvik for kartlegging av samiske kulturspor i furutrær, samt til Kvalsund kommune til en minnetavle over den samiske læreren og forfatteren Anders Larsen. Larsen var lærer i mange samiske områder i Troms og Finnmark. Like før han døde i 1949 sendte han et manuskript til Just Qvigstad, som oversatte det til norsk og publiserte det med tittelen "Om sjøsamene".

Sametinget har videre fordelt to millioner til søknader innen bygningsvern. Dette er midler som følger av Sametingets flerårige prosjekt "Identifisering og registrering av samiske bygninger", og som bevilges av Riksantikvaren. Av bygningsvernprosjekter ble det blant annet gitt midler til istandsetting av flere stabbur i de tre nordligste fylkene, fredete våningshus, fjøsbygninger og jordkjellere. Det ble også bevilget midler til Nord-Troms Museum til kompetansekurs i skjeltherbygging, en gammel byggeteknologi som er utbredt i samiske områder. Tilskuddene til kulturminnevern er gitt til samiske institusjoner, lag og foreninger, privatpersoner, eiere av fredete bygninger og offentlige institusjoner.

9 Næring

Hovedmål

Et sterkt og allsidig næringsliv som bygger på og tar hensyn til samisk kultur, natur og miljø, og danner grunnlaget for livskraftige lokalsamfunn der mennesker ønsker å bo.

9.1 Rammebetingelser i primærnæringer

Sjøsamisk turne langs Finnmarkskysten

Sametingsrådet gjennomførte i uke 33 (10.-14.08.15) en reise langs Finnmarkskysten som et ledd i arbeidet med Sametingets sjøsamiske strategier, en sak om utvikling i sjøsamiske områder, som rådet har fremmet en redegjørelse om i plenum. Et strategiarbeid som har fokus på rettigheter i fisket og lokale mottaksforhold, videre fokus på attraktivitet og bolyst og målrettet og nyskapende næringsutvikling. Møtene ga også muligheter for drøfting av kulturell revitalisering langs kysten.

Reiseruta gikk fra start i Vardø via Båtsfjord, Mehamn, Gamvik, Skjånes, Kjøllefjord, Veidnes, Billefjord og Smørfjord med avslutning i Havøysund. På runden rundt fikk rådet anledning til å møte både politisk ledelse i aktuelle kommuner, samt organisasjoner og enkeltaktører som arbeider målrettet med næringsutviklingstiltak og kulturarbeid. Møtene ble gjennomført med godt oppmøte og stort engasjement på samtlige steder av turen. Sametingsrådet fikk også god anledning til å synliggjøre eget arbeid med aktuelle sjøsamiske tiltak koblet sammen med de økonomiske virkemidlene som stilles til rådighet.

Målet for turen var å få innblikk i og nærmere kjennskap til de utfordringer og utviklingstrekk som i dag kjennetegner kystsamfunnene, samt å høre fra befolkningen langs kysten hvilke utfordringer og muligheter de selv ser for sine områder. Slik reisen ble gjennomført og programmet var lagt opp, vil rådet uttrykke en positiv gevinst med hensyn til å få gode og konstruktive innspill å ta med seg videre i arbeidet med sjøsamiske strategier.

Duodji

Sametingsrådet har deltatt på årsmøtet i Duodjariid ealahussearvi 20.06 i Karasjok og Samiid duodji 29.05 i Alta. Arbeidet med å gjennomgå driftsstøtteordningen med duodjiorganisasjonene fortsetter, og årets duodjiforhandlinger er også igang. Duodjiavtalen vil komme til plenum som vanlig.

Duodjiinstituhitta har nå fått skavemaskiner til bruk for duojarer og Sametinget har finansiert disse for at duojarer skal kunne benytte dette i sitt arbeid. Sametingsrådet har deltatt ved åpning av maskinene, som er spesialtilpasset arbeidet med å mykgjøre skankeskinn til bruk i duodji. Maskinene vil kunne bidra til at produksjonen av skaller vil kunne skje hurtigere og forhåpentlig slik at duojarer reduserer belastningsskader.

Fiskeri

Sametingsrådet deltok 10.07 i debatt som UiT arrangerte på Riddu Riđđu Festivála med tittel "Hvem skal eie fiskekvotene?". I debatten, som var godt besøkt, ble spørsmålet belyst fra både samisk hold gjennom sametingsrådet og Nofima, Bivdi, Kystopprøret og , Råfisklaget. Jan Sundet fra Havforskingsinstituttet ledet debatten. Sametingsrådet fremmet Sametingets vedtatte politikk på området, og fokuserte også på viktigheten av fiskekvotene sett i et utviklingsperspektiv for de sjøsamiske områdene.

Angående sjølaksefiske har Sametinget samlet organisasjonene for å sikre fremtiden for sjølaksefisket, og skal konsultere på reguleringsforslagene som er lagt frem.

Utmark

Møtesekretær:
Ellen Mienna

Rådet hadde møte den 21.05.15 med Sámi bivdo- ja meahccástansearvi. Bakgrunnen for møtet var et ønske fra organisasjonen i Kautokeino om å styrke utnyttelsen av utmarka og bygge opp organisasjonen. Av de sakene som ble tatt opp var blant annet vårjakt på ender, motorisert ferdsel i utmark før 01.06 og verneplaner. Rådet orienterte om arbeidet med areal- og miljømelding der utmark også skal inngå og finansieringsordninger i Sametinget.

Reindrift

NRL-landsmøte

Sametingspresidenten deltok på landsmøtet til Norske Reindriftssamers Landsforbund i Hell, Nord-Trøndelag 12.06.15. I tillegg deltok sametingsrådet på fagdagen i forkant av landsmøtet, der arealinngrep var tema.

Arbeidsgruppe

Sametinget deltar i en arbeidsgruppe for lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindriften. I de siste reindrifftsavtaleforhandlingene ble avtalepartene enige om å avsette midler til et treårig prosjekt for å utvikle lærings- og omsorgsbaserte tjenester i reindriften. Avtalepartene ble enige om at det skal oppnevnes en arbeidsgruppe som skal utarbeide en prosjektplan, og Sametinget er invitert til å delta i arbeidet.

Konsultasjoner om forskrifter

Sametinget har hatt administrative konsultasjoner med Helse- og omsorgsdepartementet og Landbruks- og matdepartementet om forskrifter på nye regler om slaktning og omsetning av tamrein under tradisjonelle samiske forhold. Denne forskriften trådte i kraft i juli, og gir et unntak i næringsmiddelhygieneregelverket for slaktning av inntil 10 tamrein fra egen flokk per siidaandel per reindriftsår som reineieren slakter for omsetning direkte til forbrukere i nærområdet eller reinbeitedistriktet. Sametinget mente i utgangspunktet at mengdebegrensningen på 10 rein skal fjernes, da det lokale markedet er begrenset i seg selv. I konsultasjonene ble det oppnådd enighet med departementet at man i første omgang vedtar forskriften slik det var notifisert til EU, men at man igangsetter en ny prosess med sikte på å fjerne mengdebegrensningen.

Innspillsmøte 24.08.15

Sametingsrådet deltok 24.08.15 på innspillsmøte for økt internkontroll og selvstyre for reindrift, der sametingsrådet holdt innlegg. Sametingsrådet fokuserte på de grunnleggende rammene for selvstyre i reindriften, blant annet det folkerettslige utgangspunktet. Sametingsrådet orienterte også om det pågående arbeidet med ny sametingsmelding om reindrift.

9.2 Attraktive lokalsamfunn

Reiseliv

Prosjektet samisk reiseliv i regi av Kunnskapsparken Origo nord AS er inne i sitt tredje og siste år. En videreføring av et nytt utviklingsprosjekt for samisk reiseliv er planlagt å få til gjennom et samarbeid med Nordnorsk reiseliv AS fra 2016. Sametinget var den 30.juni i møte med ledelsen i Nordnorsk Reiseliv AS for å diskutere et slikt prosjekt og satsingen på samisk reiseliv i fremtiden.

Regjeringen har igangsatt arbeid med en stortingsmelding om reiseliv som skal fremlegges for Stortinget i mars 2016. Sametinget var den 19.juni i møte med Nærings- og fiskeridepartementet i den forbindelse. Agenda for møtet var å få innsikt i arbeidet med

Møtesekretær:
Ellen Mienna

stortingsmeldingen, orientere om Sametinget og konsultasjonsavtalen samt informere om Sametingets arbeid med samisk reiseliv, herunder prosjektet Samisk reiseliv. Sametinget ble enig med Nærings- og fiskeridepartementet om å komme med innspill til meldingsarbeidet.

Stortingsmeldingen har følgende hovedoverskrifter:

- Bærekraftig reiseliv
- Utvikling av helhetlige tilbud
- Markedsføring, kompetanseheving
- Kvalitetsmerking/kontroll
- Samspill med andre næringer og sektormyndigheter

En samisk næringshage

Sametinget hadde møte den 23.06.15 med SIVA, Indre-Finnmark utviklingsselskap og Finnmark fylkeskommune om etablering av en samisk næringshage. I tillegg deltok næringslivsrepresentanter fra tre kommuner. IFU bestpår i dag av kommunene Porsanger, Karasjok, Tana og Nesseby og alle disse fire kommunene er med i diskusjonene om etableringen. I prosjektperioden har det også vært en prioritert oppgave å inkludere Kautokeino kommune. En eventuell næringshage vil innebære at næringshage blir en del av nettverket for nasjonale næringshager. Senere, den 03.07.15 hadde SIVA og Sametinget møte med Kautokeino kommune om bakgrunnen for etableringen av en samisk næringshage. En avklaring om en samisk næringshage skal etableres må skje i løpet av oktober 2015. Sametinget sitter i styringsgruppen for etableringen. Formålet med en slik næringshage er å bidra til økt verdiskaping. Dette skal skje gjennom å tilrettelegge for utvikling av kunnskapsarbeidsplasser innenfor eksisterende næringsliv og etablering av nye bedrifter.

9.3 Kulturnæringer

Bransjetreff

Sametinget var medarrangør på bransjetreff for kulturnæring som ble holdt under Riddu Riddu festivalen 08.07.15. Initiativtaker og hovedarrangør for bransjetreffet var Kulturssida, en medlemsorganisasjon for samisk kulturnæring i Nord-Troms. Sametingsrådet var tilstede og åpnet bransjetreffet, som hadde følgende tema: *Kan man misbruke den samiske kulturen når man selger sine produkter, og hvem bestemmer hvilken bruksmåte er riktig?* 17 samiske kulturnæringsaktører deltok på bransjetreffet og tilbakemeldingen fra dem har vært gode.

Dáhttu

Sametingets hovedsatsing på kulturnæring er gjennom bedriftsutviklingsprogrammet Dáhttu. Det foregår nå et program i Troms og et eget Dáhttu Duodji program som et ledd i næringsavtalen for duodji. Til nå har 36 samiske kulturnæringsaktører deltatt i de tre programmene som har startet opp. Dáhttu har vist seg å være en svært vellykket modell for bedriftsutvikling innenfor denne næringen. Spesielt med tanke på forretningssamarbeidene som har oppstått mellom aktørene i gruppa.

I Sametingets kulturnæringsprosjekt skal det arbeides med å utvikle kulturnæringen generelt i det samiske samfunnet, blant annet gjennom et fokus på kompetanseheving, nettverksbygging og lønnsomhet i samisk kulturnæring. Dette gjennom oppfølging av Sametingsrådets handlingsplan for kulturnæring 2013-2016.

Samisk hus i Tromsø

Møtesekretær:
Ellen Mienna

Sametinget møtte den 02.07.15 selskapet Provekst AS om deres søknad om forprosjekt for et samisk hus i Tromsø. Agenda for møtet var å orientere om Sametingets regelverk for regionaleutviklingsprosjekter.

10 Regionalutvikling

Hovedmål

Et aktivt og målrettet samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv.

Signering av samarbeidsavtalen med Bådåddjo/ Bodø

Samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Bådåddjo/Bodø kommune som ble behandlet i Sametingets plenum i mai, ble signert av sametingspresidenten og ordfører Ole Henrik Hjartøy 08.08.15 på Bodø torg. Dette skjedde i forbindelse med Nordland musikkfestivaluke. Publikum hadde samlet seg til denne markeringen og fikk oppleve konsert, kaffe og kake.

Sametingsrådet hadde møte med Bådåddjo/Bodø kommune samme dag. Tema for møtet var oppfølging av samarbeidsavtalen.

Sametinget er i en prosess med byene Alta og Oslo med den målsetning å få samarbeidsavtaler vedtatt i løpet av 2015/2016.

Kommunereformen

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har sendt Sametinget forslag om midlertidige løsninger dersom en kommune innenfor forvaltningsområdet for samisk språk slår seg sammen med en kommune utenfor. Forslaget innebærer at kun befolkningen i de opprinnelige språkforvaltningskommunene omfattes av språkbestemmelsene i sameloven. Sametingets posisjon er imidlertid at det ikke er et alternativ at de språkforpliktelser som i dag gjelder svekkes i nye storkommuner, og at geografiske virkeområder for regelverket må følge kommunegrensene. Sametinget er i konsultasjoner med KMD om de midlertidige løsningene.

Utredningen om kommunereformen og samiske interesser blir offentliggjort 16.09.15 og lagt ut for åpne innspill fra kommuner og samiske samfunn. Utredningen omhandler temaer innenfor språk, barnehage, opplæring, helse og forvaltningen av areal. I tillegg er det gjort vurderinger knyttet til kommunesammenslåingers konsekvenser for samiske samfunn, samisk demokrati og samepolitikk. Det er noen forslag til tilrådninger som omhandler blant annet sammenslåinger av kommuner. Utredningen, og innspillene som kommer inn gjennom

Møtesekretær:
Ellen Mienna

høringen, vil danne grunnlag for sak som blir fremmet i plenum i desember 2015.

Utredningen er gjort på bakgrunn av plenumsvedtak SP 042/14. På grunn av tidsperspektivet og de økonomiske ressursene gjorde Sametinget en intern utredning. Sametinget arrangerte et seminar med kommunereformen som tema i mars, hvor utfordringer i forhold til samisk språk og kultur, opplæring, helse, samiske næringer og areal ble drøftet. Det ble også etablert en referansegruppe bestående av ordførere/varaordførere/formannskapsmedlemmer fra Kárášjohka/Karasjok, Guovdageidnu/Kautokeino, Unjárga/Nesseby, Áltá/Alta, Gáivuotna/Kåfjord, Loabát/Lavangen, Hábmer/Hamarøy, Divtasvuotna/Tysfjord, Aarporte/Hattfjelldal og Snåase/Snåsa. Sametinget har hatt tre møter med referansegruppa i perioden fra april til august. Kommunene har vært åpne for hvilke utfordringer man står overfor i forhold til tjenestetilbudene til den samiske befolkningen i kommunene og har kommet med innspill innenfor temaene i Sametingets utredning. Kommunene har også kommentert på tekstmaterialet.

I tillegg har Sametinget åpnet opp for innspill fra organisasjoner, institusjoner og andre interessehavere. Det er opprettet en temaside under Sametingets nettsider med temaet kommunereform. Her legges det inn informasjon om Sametingets og regjeringens arbeid med kommunereformen. Sametinget har i løpet av hele perioden deltatt på, og holdt innlegg på ulike møter og seminarer om kommunereformen.

Regionale møter med kommunene

Kommunekonferansen som skulle finne sted i Karasjok den 10. og 11.02.15 måtte dessverre avlyses på grunn av dårlig vær.

Som følge av dette har Sametingsrådet i stedet gjennomført regionale møter med kommunene som er med i virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling (STN området). I Karasjok den 05.05.15 og Tromsø den 28.05.15 ble det avholdt regionale møter med både tospråklighet og næringsfokus, mens det på Værnes ble avholdt et regionalt møte med hovedsaklig tospråklighet som fokus.

Sametinget informerte om utviklingstrekk i samiske samfunn og erfaringer ble løftet og drøftet. I tillegg ble det informert om Sametingets næringsrettede virkemidler og satsingsområder, blant annet Dáhttu prosjektet og samiske kulturnæringer. Møtene ble avsluttet med diskusjoner og spørsmål omkring disse temaene og andre områder som berører næringsutvikling i kommunene.

11 Samisk samarbeid og internasjonalt arbeid

Hovedmål

Urfolk bestemmer over egen utvikling og har mulighet til å ivareta egne interesser internasjonalt.

ILO ekspertkomité's tilbakemeldinger på ILO-169 rapporteringer

ILO ekspertkomité's tilbakemeldinger på Norges og Sametingets rapport om konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater for perioden fra 01.06.08 til og med 31.05.13 ble publisert på ILOs 104 konferanse som foregikk i perioden 01-13.06.15.

Tilbakemeldingene består av observasjoner om utfordringer knyttet til konsultasjoner, samt til oppfølging av finnmarksloven, herunder særskilt om finnmarkskommisjonen og finnmarkdomstolen. Videre etterspør komiteen ytterligere informasjon fra Norge om samarbeidet mellom Olje- og energidepartementet, Norges vassdrags- og energidirektorat og Sametinget vedrørende olje og gass, vann og energiprojekter. De ber om også om direkte informasjon om tiltak som Norge gjør for å beskytte landrettigheter i de samiske områdene utenfor Finnmark. Minerallovgivingen drøftes, og de etterspør informasjon om hvordan Norge sikrer at samene får ta del i inntekter og fordeler fra mineralvirksomhet. De etterspør også mer informasjon om tiltak knyttet til reindriftsnæringen, samiske rettigheter til fiske i sjø og marine ressurser, samisk språk og opplæring, og kontakt og samarbeid på tvers av landegrenser, herunder forhandlingene om Nordisk samekonvensjon

Sametingsrådet vil komme tilbake til plenum med en nærmere juridisk analyse av tilbakemeldingene fra ILO ekspertkomité. Og i dialog med regjeringen vil vi følge opp hvordan Norge svarer på spørsmålene som stilles.

Nordisk samekonvensjon

Det ble avholdt forhandlingsmøte om nordisk samekonvensjonen i Stockholm 01.-02.06.15. Sverige har lederskapet for forhandlingene og uttrykker vilje til å ha større framdrift for ferdigstilling av forhandlingsresultat første kvartal 2016. Organiseringen av forhandlingene med tydeligere ansvar for forhandlingsleder og aktiv bruk av sekretærer mellom møtene gir grunn til en forsiktig optimisme. Det er like fullt fremdeles saksområder som er krevende å etablere god felles forståelse om. Neste forhandlingsmøte er berammet ti. 07-09.10.15.

Oppfølging av WCIP2014

Fra samisk side har man spesielt prioritert oppfølgingen av operative paragraf 28 og 33 i sluttokumentet, om henholdsvis endring av ekspert mekanismens (EMRIP) mandat slik at den kan bidra i overvåkingen av gjennomføringen av urfolkserklæringen på nasjonalt nivå (OP28), og arbeidet med å sikre urfolksinstitusjoner som ikke er frivillige organisasjoner (NGO) formell status og deltakelsesrett innenfor FN-systemet.

Endring av EMRIPs mandat (OP28)

I sluttokumentets OP28 er FNs menneskerettighetsråd invitert til å evaluere egne mekanismer og prosedyrer, spesielt EMRIP, med det formål å vurdere hvordan EMRIP bedre kan fremme

Møtesekretær:
Ellen Mienna

respekt for urfolkserklæringen, herunder gjennom med overvåkning av gjennomføringen av urfolkserklæringen.

EMRIPs 8. sesjon ble avholdt i Genève i perioden 20. – 24.07.15. EMRIP hadde satt av tid til diskusjoner om oppfølgingen av OP28. Sametinget var representert.

Under den formelle EMRIP sesjonen avhold flere medlemsstater svært konstruktive og progressive innlegg om evalueringsprosessen og hvordan EMRIPs mandat kan styrkes.

Urfolks status og deltakelse i FN (OP33)

Sluttdokumentets operative paragraf 33 er uttrykk for medlemsstatenes enighet om at det er nødvendig å vurdere en endring i FNs regler for ikke-statlig deltakelse i FN, nærmere bestemt at det er behov for å vurdere å tilkjenne urfolksinstitusjoner som ikke er NGO: er en formell status og deltakelsesrett i FN i saker som vedrører dem. Denne saken blir behandlet under hovedforsamlingens 70. sesjon, som løper fra september 2015 til september 2016. I sluttdokumentets OP 40 er FNs general-sekretær bedt om å sende inn en rapport om oppfølgingen av WCIP sluttdokument, herunder hva angår oppfølging av OP33.

Møte med FNs rasediskrimineringskomité (CERD)

Situasjonen til samene i Norge var ett av temaene som ble særskilt belyst når FNs rasediskrimineringskomité (CERD) eksaminerte Norge den 17-18.08.15 i Genève. Sametinget hadde sendt inn en egen skyggerapport som kommenterte og supplerte Norges 21-22 periodiske rapport til CERD, denne er lagt ved beretninga. Samerådet og Sámi bivdo- ja meahcástansearvi (Samisk fangst- og utmarksforening) hadde også utarbeidet skyggerapporter. Sametingsrådet var representert i Geneve, og hadde samtaler med FNs Rasediskrimineringskomité i forkant av høringen av Norge, og deltok som observatør når Norge ble eksaminert av CERD. Samerådet deltok også. I samtaler med CERD støttet Sametinget innholdet i rapporten om vâjâk på ender i Kautokeino fra Sámi bivdo- ja meahcástansearvi.

I høringen måtte Norge svare for hvordan de hindrer rasisme, arbeider med å fremme likestilling, sikre like muligheter og rettigheter og å hindre diskriminering på grunn av etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion og livssyn. Av samiske saker fokuserte FNs rasediskrimineringskomité blant annet på Handlingsplanen for samisk språk, og hvilke tiltak som gjøres for å forbedre opplæringen i de samiske språkene, østsamene, landrettigheter, retten til naturressurser, konsultasjoner mellom staten og det samiske folket, og minerallovgivningen. Både vâjâk på ender i Kautokeino, sjølaksefiske og reindrift ble drøftet inngående. Rapporten fra CERD med konkluderende observasjoner blir offentliggjort den 28.08.15.

Kontaktmøte med utenriksdepartementet

Sametingsrådet har avholdt kontaktmøte med utenriksdepartementet 25.08.15. Presidenten orienterte statssekretær Høglund om hovedinnholdet i rådets innstilling til Sametingets melding om solidaritet og internasjonalt arbeid. Presidenten orienterte også om status på oppfølgingen av verdenskonferansen om urfolk, WCIP2014.

12 Andre saker

Samiske LHBT-personer

Sametingsrådet deltok i en paneldebatt på Riddu Riđđu med tema "Queering Sápmi" hvor LHBT-personers plass i det samiske samfunnet ble drøftet.

Sametingsrådet deltok i starten av juni på Sápmi Pride i Karasjok.

Sametingets ungdomspolitiske utvalg - SUPU

SUPU har i perioden deltatt en uke under FNs Permanente forum for urfolkssaker i New York. Ida Ristiinna Hætta Ophaug ble for øvrig der valgt som en av tre nye ledere av Global Indigenous Youth Caucus.

SUPU har utformet et innspill til Sametingets arbeid for et trygt psykososialt miljø for samiske barn og unge.

SUPU deltok på middag med Språkutvalget på Snåsa når de besøkte sørsamisk område.

SUPU har deltatt på et innspillsmøte om sametingsmelding om høyere utdanning og forskning

SUPU har takket ja til å være med i en referansegruppe for forskningsprosjektet NUORGÁV.

SUPUs leder deltok etter invitasjon på festivalene Márkomeannu og Riddu Riđđu, og var med å arrangere Whats up north under Riddu Riđđu

Sametingets elderråd

Sametingets elderråd hadde møte på Røros i juni 2015. Der møtte de representanter for Røros kommune og Røros kommunale elderråd. Behovet for samisk språkkompetanse og kulturkompetanse og forståelse i arbeid med samiske eldre ble diskutert på møtet. Eldrerådet møtte også ansatte og brukere ved aktivitetssenter for eldre hvor de ble informert om Aajeges prosjektet om kartlegging av samisk helsetjeneste og behov i kommunen. Videre ble det arrangert eldretreff med tema som middag, historie, duodji, gamle bilder, og språkkurs for ansatte, og servert middag.

Eldrerådets innspill til kommunereformen

Sametingets elderråd har gitt innspill til kommunereformen. Eldrerådet er bekymret for samisk språk og kultur hvis samiske kommuner blir sammenslått med større kommuner hvor norsk er dominerende. Eldrerådet er redd det skal bli lettere for kommunene å velge bort det samiske hvis det ikke passer med. Derfor må samenes opparbeidede rettigheter beholdes og gjelde i hele kommunen. Nye storkommunene må derfor tilføres mer økonomisk bistand.

Sirkulasjonsmyntutgivelse i 2017 - Det første samiske riksmøtet 100 år

Norges Bank har besluttet at det i 2017 skal utgis en 20-kronemynt med spesialpreg for å markere 100-årsjubileet for det første samiske riksmøtet. Myntutgivelsen blir den fjerde i rekken av ulike jubileer fra 2014 - 2017. Mynten kan ha samisk tekst. Norges Banks pregkomite gir råd til sentralbanken i spørsmål knyttet til utforming og valg av motiv på norske mynter. Dette kunne de opplyse sametinget i møte 5. mai 2015. Norges Bank ønsker Sametingets syn og innspill på blant annet følgende:

Hva skal budskapet for myntutgivelsen være, her ønsker de en kort tekst hvor

Møtesekretær:
Ellen Mienna

- budskapet kommer tydelig frem
- Hva skal mynten uttrykke -fortid - fremtid
- Skal det være åpen konkurranse eller ønsker Sametinget å "bestille" bidrag fra et utvalg kunstnere

Sametinget får sette preg på lanseringen og eventuelt bake det inn i programmet for jubileet 2017.

Tråante 2017

Det første møte mellom styringsgruppa og prosjektledelsen ble holdt 07.05.15 i Trondheim. For å ivareta den videre planlegging av jubileet er prosjektledelsen med Ida Marie Bransfjell og Kjell Derås på plass med eget kontor. På møtet ble det besluttet at navnet på jubileet skal være "Tråante 2017". Videre ble det gitt orientering om at Norges Bank har besluttet at det i 2017 skal utgis en 20-krone med spesialpreg for å markere 100-årsjubileet for det første samiske riksmøtet. Myntutgivelsen blir den fjerde i rekken av ulike jubileer fra 2014 - 2017. Mynten kan ha samisk tekst. Norges Banks pregkomite gir råd til sentralbanken i spørsmål knyttet til utforming og valg av motiv på norske mynter. Styringsgruppen hadde gjennomgang og diskusjon om utkast til Samarbeidsavtale - Tråante 2017 - nasjonal feiring og et felles samisk jubileum mellom partene Sametinget, Sør-Trøndelag fylkeskommune og Trondheim kommune.

Fornorskningskommisjon

Sametingspresidenten har sendt brev til Kommunal- og moderniseringsministeren hvor behovet for å nedsette en kommisjon som blant annet skal se på hvilke virkninger manglende opplæring av samer og fornorskingspolitikken har hatt for det samiske folk blir belyst. Temaet ble også drøftet på det halvårlige konsultasjonsmøtet mellom sametingspresidenten og kommunal- og moderniseringsministeren i slutten av juni. Statsråden og sametingspresidenten var enige om å diskutere videre hvordan det kan framskaffes mer kunnskap om fornorskingspolitikkenes konsekvenser.

Sametinget har også i et administrativt møte med Kommunal- og moderniseringsdepartementet 02.07.15 drøftet muligheten for kartlegging av fornorskingspolitikkenes målsettinger, gjennomføring og virkninger. Kommunal- og moderniseringsdepartementet kommuniserte at de ikke ser det som tjenelig med en egen kommisjon for dette, men ser samtidig at dette er et område hvor det med fordel kan skje mer forskning.

Kartlegging av samisk historie

Sametingsrådet har forhørt seg med UiT, Norges arktiske universitet om deres mulighet til å ta initiativ til utvikling av et bredt program om samenes historie, som også særlig ser på fornorskingspolitikken. Et slikt arbeid vil måtte innebære at Sámi allaskuvla og samiske kultur- og museumsinstitusjoner er aktive deltakere. Kontakten med UiT er en oppfølging både av Sametingets budsjettvedtak for 2015 og signalene som framkommer i rådets redegjørelse for samisk forskning og høyere utdanning i Sak SP 005/15. Rådet er kjent med at UiT arbeider med å få sikret finansiering til et forprosjekt om samenes historie. Sametingsrådet er innstilt på å fortsette å virke for en realisering av et bredt hovedprogram for hele Sápmi om samenes historie, også slik at staten bidrar med finansiering.

Forslag og merknader
Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametingets plenum - 032/15

Saken ble påbegynt 23.09.15 kl. 09.25

Votering

Det ble ikke votert over saken.

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

Innlegg	Replikk
1. Aili Keskitalo, saksordfører	Vibeke Larsen
	Mariann Wollmann Magga
Aili Keskitalo	
2. Kirsti Guvsàm	Ellen Kristina Saba
	Ann Mari Thomassen
Kirsti Guvsàm	
3. Per A. Bæhr	Thomas Åhren
	Marit Kirsten A. Gaup
	Mariann Wollmann Magga
4. Vibeke Larsen	Henrik Olsen
	Piera Heaika Muotka
Vibeke Larsen	
5. Laila Susanne Vars	Aili Keskitalo
	John Kappfell
	Kirsti Guvsàm
Laila Susanne Vars	
6. Beaska Niillas	
7. Ellinor Marita Jåma	Vibeke Larsen
	Silje Karine Muotka
	Mariann Wollmann Magga
Ellinor Marita Jåma	
8. Sandra Márjá West	Marit Kirsten A. Gaup
	Kåre Olli
	Silje Karine Muotka
Sandra Márjá West	
9. Kåre Olli	Silje Karine Muotka
	Christina Henriksen
	Hartvik Hansen
Kåre Olli	
10. Mariann Wollmann Magga	Henrik Olsen

Møtesekretær:
Ellen Mienna

Kirsti Guvsàm

Silje Karine Muotka

Mariann Wollmann Magga

11 Ann Mari Thomassen

12 Aili Keskitalo

13 Hartvik Hansen

14 Ronny Wilhelmsen

15 Christina Henriksen

16 Ellen Kristine Saba

17 Silje Karine Muotka

18 Mathis N. Eira

19 Mariann Wollmann Magga

20 Inger Elin Kristina Utsi

21 Thomas Åhren

22 Kåre Olli

23 Lars Filip Paulsen

24 Henrik Olsen

SP - vedtak:

Sametingsrådets beretning om virksomheten tas til orientering.

Behandling av saken ble avsluttet 23.09.15 kl. 15.20

Ášši/Sak 033/15	Sametingets plenum

Spørsmål til Sametingsrådet

	Arkivsaknr.

	15/4443

Spørsmål 1: Representant Per A Bæhr, JSL – § 60 på Reindriftsloven

Spørsmål 2: Representant Inger Elin Utsi, NSR – Samiske områder er ikke lekegrind for jegere

Spørsmål 3: Representant Lars Oddmund Sandvik, Árja – Hva er statusen på opprettelsen av Samisk hus i Tromsø

Spørsmål 4: Representant Per Mathis Oskal, AP– Evaluering av rovviltforliket

Spørsmål 5: Representant Vibeke Larsen, AP – Samarbeidsavtalen mellom Oslo kommune og Sametinget

Spørsmål 6: Representant Mariann Wollmann Magga, AP – Kongekrabbefangst, endringer i regelverk?

Spørsmål 7: Representant John Kappfjell, AP – Rullering av sørsameavtalen

Spørsmål 8: Representant Hartvik Hansen, Árja – Næringskombinasjoner innen primærnæringene

Spørsmål 9: Representant Ellinor Marita Jáma, ÁaSG – Et helhetlig tilbud til fjernundervisningselever i sørsamisk område!

Spørsmål 10: Representant Laila Susanne Vars, Árja - Arbeidet med å etablere en offentlig sannhetskommisjon for samene

Spørsmål 11: Representant Arthur Tørfoss, FrP – Kommunal selvråderett i Finnmark

Spørsmål 12: Representant Knut Store, AP – Rovvilt og interkommunal skadefellingslag

Sametingets plenum - 033/15

Møtesekretær:
Ellen Mienna

48/202

Saken påbegynt 23.09.15 kl. 15.20

Votering

Det ble ikke votert over saken.

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
	Ronny Wilhelmsen, forretningsorden	
1	Per Andersen Bæhr	
	Thomas Åhrén	
	John Kappfjell	
	Mariann Wollmann Magga	
	Per Andersen Bæhr	
	Thomas Åhrén	
2	Inger Elin Kristina Utsi	
	Silje Karine Muotka	
	Láilá Susanne Vars	
	Silje Karine Muotka	
3	Lars Oddmund Sandvik	
	Henrik Olsen	
	Lars Oddmund Sandvik	
4	Per Mathis Oskal	
	Thomas Åhrén	
	Hartvik Hansen	
	Mariann Wollmann Magga	
	Per Mathis Oskal	
	Thomas Åhrén	
5	Vibeke Larsen	
	Ann-Mari Thomassen	
	Tor Gunnar Nystad	
	Vibeke Larsen	
	Ann-Mari Thomassen	
6	Mariann Wollmann Magga	
	Silje Karine Muotka	
	Mariann Wollmann Magga	
	Silje Karine Muotka	
7	John Kappfjell	
	Ann-Mari Thomassen	
	Ellinor Marita Jåma	
	John Kappfjell	
	Ann-Mari Thomassen	
8	Hartvik Hansen	
	Silje Karine Muotka	
	Hartvik Hansen	

Møtesekretær:
Ellen Mienna

9	Ellinor Marita Jåma	
	Silje Karine Muotka	
	Ellinor Marita Jåma	
	Silje Karine Muotka	
10	Láilá Susanne Vars	
	Aili Keskitalo	
	Láilá Susanne Vars	
	Aili Keskitalo	
11	Arthur Johan Tørfoss	
	Aili Keskitalo	
	Hartvik Hansen	
	Arthur Johan Tørfoss	
	Aili Keskitalo	
12	Knut Store	
	Thomas Åhrén	

SP - vedtak:

Behandlingen av saken ble avsluttet 01.12.15 kl. 16.30.

Sametingsrådets redegjørelse om samisk idrett**Arkivsaknr.**

15/4332

Kåre Olli skriver i e-post av 23.09.2015 at han anser seg som inhabil i behandling av sak: 34/15 Sametingsrådets redegjørelse om Samisk idrett. Begrunnelsen hans er at han er leder av SVL-N. Plenumsledelsens innstilling: Kåre Olli er habil til å behandle saken. Begrunnelse: § 6 i Forvaltningsloven oppstiller vilkår for å være inhabil i en sak. Etter vår vurdering oppfyller ikke Kåre Olli vilkårene for være inhabil i henhold til bestemmelsen. Det å være leder i Sámi valáštallanlihttu medfører ikke inhabilitet etter Forvaltningsloven § 6 1. ledd. Det foreligger heller ikke forhold som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet. Saken som er til behandling i plenum vil ikke medføre en avgjørelse som er til særlig gunst for han eller den organisasjonen han er leder i.

Behandlinger

Politisk nivå Sametingsrådet	Møtedato 21.08.15	Saksnr. SR 099/15
Sametingets plenum	21. – 25.09.15	SP 034/15

I Vedlegg**II Forslag og merknader**

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget har drøftet sametingsrådets redegjørelse – Sametingsrådets redegjørelse om samisk idrett. Redegjørelsen er vedlagt protokollen.

Sametingsrådets redegjørelse om samisk idrett**1 Innledning**

Historisk sett har fysisk aktivitet vært en naturlig del av den samiske kulturen. Langt opp til vår moderne tid krevde dagliglivet en stor grad av kroppsarbeid for å skaffe tilveie det som var nødvendig for å livberge seg.

Etter hvert som tida og behovene har endret seg har naturlig nok den fysiske aktiviteten blitt mindre, og den har også endret form og innhold. I dag fremstår denne aktiviteten ofte i form av deltakelse i idrettslige aktiviteter, og i både organiserte og uorganiserte mosjonstiltak.

Sport og idrett har, og har hatt, en sentral plass i det samiske samfunnet. Det er et bredt spekter av idrettsaktiviteter rundt om i samiske bosettingsområder, og mange samer deltar aktivt i mange forskjellige idrettsgrener. Dette er idrettsgrener som organiseres av Norges idrettsforbund (NIF). I tillegg har vi forbund slik som Sámiid valášttallanlihttu/Samenes idrettsforbund (SVL) (inkluderer SVL-N og FA Sápmi) og Sámi Heargevuodjin-Lihttu/Samisk reinkappkjørerforbund (SHL) som har til formål å organisere ulike idrettsaktiviteter for samer. Flere av disse idrettsaktivitetene har tatt med seg elementer fra den tradisjonelle samiske kulturen og videreført og utviklet de videre, og danner i dag basis for idrett på høyt nivå og på mosjonsnivå.

Sametingsrådet ønsker med denne redegjørelsen å skissere aktuelle utfordringer og fremme rådets strategier innenfor det samiske idrettsfeltet. Rådet vil med redegjørelsen legge frem dette for Sametingets plenum, og invitere til en drøfting av aktuelle saker og aktuelle veivalg for Sametinget i idrettspolitikken.

2 Sametingets engasjement innenfor idrett

Sametinget mottar årlig spillemidler til samiske idrettsformål fra departementet. Sametinget avsetter i tillegg til disse midlene over sine årlige budsjett midler over egen post til samisk idrett. Sametinget er opptatt av å legge til rette for at spesielt samiske barn og unge skal ha noen felles arenaer og idrettslige møteplasser.

Det er viktig at vi har arenaer der samisk tilhørighet, samisk bakgrunn og samisk kultur og språk inngår på en grunnleggende og naturlig måte. Dette har en egenverdi, og dette er med på å legge til rette for at samiske barn og unge kan bygge og styrke sin samiske identitet. Idrettsarenaen er i så måte meget velegnet, og det samiske fellesskapet som man gjennom idretten kan skape vil være et mål i seg selv. For Sametinget vil disse grunnleggende verdiene være det viktigste argumentet for at man engasjerer seg innen idrett, i tillegg til idrettens betydning som en sunn aktivitet.

Organisert idrett har en viktig rolle og den har en stor plass i ethvert moderne samfunn, også i det samiske samfunnet. Idrettsutøvere og idrettslige forbilder er med på å skape stolthet og inspirasjon for befolkningen i sine land, sine regioner og i sine lokalsamfunn. Samiske idrettsutøvere som markerer seg i nasjonal og internasjonal sammenheng er i så måte viktige ambassadører og inspiratorer for alle med samisk tilhørighet, og kan være med på å skape anerkjennelse også langt utenfor det samiske samfunnet.

Tilrettelegging av deltakelse og engasjement i idrettsarrangement både lokalt, nasjonalt og internasjonalt er viktig i denne sammenheng. Sametinget er opptatt av å legge til rette for at de samiske idrettsorganisasjonene og lokale lag og foreninger har ressurser og kompetanse til å legge til rette for et bredt spekter av idrettsaktiviteter lokalt, og samtidig er i stand til å delta i og utvikle arenaer i allsamisk sammenheng, og også kunne utvikle samarbeid med andre urfolk og folk fra andre arktiske områder.

Utøvelse av idrett er også avhengig av at man har en tilrettelagt infrastruktur, og at det finnes tilgjengelige funksjonelle anlegg.

Idrett og fysisk aktivitet er også viktig i et folkehelseperspektiv. I en tid da inaktivitet og livsstilsrelaterte sykdommer truer folkehelsen, er behovet for forebyggende tiltak mer og mer aktuelle. Økt fysisk aktivitet er et av de viktigste virkemidlene for å motvirke dette, og dette er noe som det er viktig at også Sametinget har økt fokus på.

3 Utbygging av anlegg for idrett og fysisk aktivitet

Sametinget disponerer ikke egne virkemidler til utbygging av idrettsanlegg for idrett og fysisk aktivitet. Samiske idrettsorganisasjoner og idrettslag kan søke om støtte til utbygging av idrettsanlegg gjennom den ordinære spillemiddelordninga som følger egne prosedyrer.

3.1 Prosedyre for spillemiddelsøknader og tildelinger til idrettsanlegg

Den største delen av idrettens andel av overskuddet til Norsk Tipping AS skal brukes til utbygging av idrettsanlegg. Kulturdepartementet bemyndiger fylkeskommunene til å foreta fordelingen av de spillemidlene som hvert år stilles til disposisjon for bygging av anlegg for idrett og fysisk aktivitet.

Søkere om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet kan for eksempel være kommuner/fylkeskommuner, idrettslag/organisasjonsledd i Norges idrettsforbund, idrettslag i Sámiid Valáštallan Lihttu-Norga/Samenes Idrettsforbund-Norge (SVL-N) og lag tilhørende Sámi Heargevuodjinlihttu (SHL).

Det kan søkes om støtte til ordinære anlegg, nærmiljøanlegg og anlegg for friluftsliv i fjellet og ved kysten. Søknader skal sendes fylkeskommunen gjennom hver enkelt kommune, og skal inngå i en vedtatt kommunal plan som omfatter idrett og fysisk aktivitet.

Som hovedregel kan det søkes om tilskudd til ordinære anlegg på inntil 1/3 av godkjent

Møtesekretær:
Ellen Mienna

kostnad. For anlegg i kommuner i Troms og Finnmark kan man få et tillegg på 25 % av ordinært tilskudd, og i kommuner i Nordland og Namdalen kan man få et tillegg på 20 % av ordinært tilskudd. Dette tilsier at man til anlegg i Troms/Finnmark kan oppnå en spillemiddelfinansiering på litt over 40 % av godkjent kostnad.

Når det gjelder tilskudd til nærmiljøanlegg kan det søkes om et tilskudd på 50 % av godkjent kostnad. Maksimalt tilskudd pr. anleggsenhet er kr. 300 000. De særlige tilskuddssatsordningene som for ordinære anlegg er gjort gjeldende i Troms/Finnmark og Nordland/Namdalen gjelder ikke for nærmiljøanlegg.

3.2 Sametingsrådets strategier innenfor anleggsutbygging

Sametinget får mange henvendelser og søknader om støtte til utbygging av idrettsanlegg. Sametingsrådet ser viktigheten av at man i samiske områder har gode og tidsriktige anlegg tilgjengelig som vil være til nytte og inspirasjon for utøvere av og tilskuere til forskjellige idrettsaktiviteter. Tilgang til idrettsanlegg vil også være med på å skape aktivitet og bolyst i lokalsamfunnene, og vil være viktige faktorer for å skape et miljø der barn- og unge får et godt oppvekstmiljø. Samtidig er Sametingsrådet av den oppfatning at tildelingen av spillemidler til anlegg, og med de særlige tilskuddssatsordningene anlegg i Nord-Norge og Namdalen tilgodeses med, skaper et grunnlag som skal gjøre det mulig for kommuner og lag/foreninger å få finansiert og bygd idrettsanlegg. Sametingsrådet ser av den grunn det vanskelig å kunne prioritere støtte til idrettsanlegg innenfor Sametingets nåværende rammer.

Sametingsrådet er fornøyd med at anlegg til reinkappkjøring og lassokasting er innlemmet i Kulturdepartementets bestemmelser om tilskudd til idrettsanlegg, og rådet er av den oppfatning at Sametinget har et spesielt ansvar for at rammevilkårene for disse idrettsgrenene skal være best mulig. Derfor vil Sametingsrådet være åpen for å vurdere støtte til slike anlegg innenfor Sametingets søkerbaserte ordninger. En forutsetning for å gå inn med tilleggsstøtte til slike anlegg vil være at anleggene inngår i de ordinære spillemiddelprosessene i hver enkelt kommune, og at de blir godkjent og oppnår spillemiddelfinansiering gjennom den enkelte fylkeskommune.

4 Organisering av samisk idrett

4.1 Samiske idrettsorganisasjoner

4.1.1 SVL

Sámiid valáštallanlihttu/Samenes idrettsforbund (SVL) ble opprettet i 1979, og da som et allsamisk idrettsforbund med formål å organisere "egne idretter for samene". Det viste seg at denne organiseringen var tungrodd, og i 1990 ble SVL's organisasjonsstruktur endret slik at man fikk tre distriktsforbund, det svenske distriktsforbundet (SVL-R), det finske

distriktsforbundet(SVL-S) og det norske distriktsforbundet (SVL-N).

4.1.2 SVL-N

SVL-N's hovedaktiviteter er reinkappkjøring, langrenn m/lassokasting, terrengløp m/lassokasting og lassokasting. Ved utgangen av 2014 var 30 lag med til sammen 4459 medlemmer tilsuttet SVL-N.

SVL-N står også som administrativt ansvarlig for samenes deltakelse i Arctic Winter Games (AWG).

I 2015 har Sametinget over sitt budsjett avsatt kr. 1 130 000 i direktetilskudd til SVL-N. I tillegg har Sametingsrådet tildelt kr. 700 000 i spillemidler til SVL-N.

4.1.3 FA Sápmi

I 2003 ble det dannet et eget fotballforbund tilknyttet SVL, Sámi spábbačiekčanlihttu/Samisk fotballforbund (SSL). SVL's ting i 2014 vedtok å ekskludere SSL fra forbundet, og det nye fotballforbundet, FA Sápmi, ble ved samme anledning tatt opp i SVL. FA Sápmi organiserer fotballaktiviteter for samer. Styret i FA er sammensatt av medlemmer bosatt i Sverige og Norge. FA deltok med et herrelag under CONIFA World cup som ble arrangert i Östersund i juni 2014.

I 2015 har Sametinget over sitt budsjett avsatt kr. 300 000 i direktetilskudd til FA Sápmi.

4.1.4 SHL

Sámi Heargevuodjin-Lihttu/Samisk reinkappkjører-Forbund (SHL) ble opprettet i 2007. SHL er et selvstendig forbund, og formålet er å styrke og utvikle reinkjøring på grunnlag av reinsamenes tradisjonelle aktiviteter når det gjelder temming og kjøring med rein. SHL organiserer reinkappkjøring i ulike områder i Sápmi og har til formål og også å arrangere reinkappkjøring ellers i verden.

I 2014 hadde forbundet to medlemslag i Norge, ett medlemslag i Sverige og to medlemslag i Finland. I tillegg opererer de med enkeltmedlemmer tilsuttet SHL.

I 2015 har Sametinget over sitt budsjett avsatt kr. 227 000 i direktetilskudd til SHL. I tillegg har Sametingsrådet tildelt kr. 50 000 i spillemidler til SHL.

4.2 Spillemidler til samisk idrett

Samisk idrett ble for første gang tilgodesett med spillemidler i 2005 av Kulturdepartementet, og spillemidlene er hvert år overført Sametinget som igjen er ansvarlig for den videre fordelingen av midlene. Formålet med spillemidlene er iht. tildelingskriteriene fra departementet opprettholdelse og videreutvikling av de særegne samiske idrettsaktivitetene som er en del av tradisjonell samisk kultur. I tillegg er det også en målsetting at midlene skal bidra til økt omfang av fysisk aktivitet i befolkningen. Tilskuddet skal primært benyttes til aktiviteter rettet mot barn (6-12 år) og ungdom (13-16 år).

Følgende tildelinger av spillemidler til samisk idrett er gjort i perioden 2005-2015:

2005: kr. 300 000
2006: kr. 300 000
2007: kr. 500 000
2008: kr. 600 000
2009: kr. 600 000
2010: kr. 600 000
2011: kr. 600 000
2012: kr. 600 000
2013: kr. 700 000
2014: kr. 750 000
2015: kr. 750 000

Sametinget har hvert år i perioden 2005-2012 viderefordelt spillemidlene til SVL-N. I 2013 ble spillemidlene fordelt med kr. 650 000 til SVL-N og kr. 50 000 til SHL (Sámi Heargevuodjin-Lihttu). I 2014 ble igjen hele spillemiddelbeløpet tildelt SVL-N. I 2015 ble spillemidlene fordelt med kr. 700 000 til SVL-N og kr. 50 000 til SHL

I tillegg til spillemiddeltildelingen fra departementet har samisk idrett mulighet til å motta tilskudd fra spillemidlene gjennom gjeldende tilskuddsordninger til idrettsanlegg. Samiske idrettslag har også mulighet til å motta midler fra kommunenes idrettsråd gjennom tilskuddsordningen til lokale lag og foreninger.

4.3 Sametingsrådets strategier innenfor organisering og finansiering av samisk idrett

Sametingets avsetning til samisk idrett i sitt årlige budsjett går til organisering av de samiske idrettsorganisasjonene og til de aktivitetene som disse organiserer. Sametingsrådet ser viktigheten av at spesielt samiske barn og unge får tilrettelagt sunne og gode idrettslige aktiviteter. Dette er viktig i et folkehelseperspektiv, og det er også viktig i et identitetsbyggende perspektiv. For Sametinget vil det være viktig at de samiske idrettsorganisasjonene gis muligheter og rammevilkår til å håndtere fellessamiske idrettsaktiviteter og idrettsfaglige spørsmål. Sametingsrådet vil vektlegge den organisasjonsfriheten som også må gjelde for de samiske idrettsorganisasjonene. Det er fra rådets side viktig at det er organisasjonene selv som tar beslutninger, og som står for organiseringen av aktivitetene, innenfor idrettsfeltet. Sametingets rolle vil først og fremst være å bidra med økonomisk støtte innenfor en organisatorisk ramme som fremmer samisk

idrett på en god måte.

Sametingsrådet ser med bekymring på de utfordringene som er kommet til syne innenfor organiseringen av reinkappkjøringsidretten. Reinkappkjøring er en aktivitet som det etter rådets vurdering er veldig viktig å styrke og videreutvikle. Reinkappkjøringsmiljøet er lite, og er i dag organisert i to organisasjoner. Dette er etter rådets oppfatning lite hensiktsmessig, og rådet registrerer at denne organiseringen ikke har vært til det beste for utviklingen av reinkappkjøring som idrett. Rådet vil være varsom med å gå inn i en prosess der man rokker ved idrettsorganisasjonenes frihet til å organisere sin virksomhet, men rådet er likevel av den oppfatning at Sametinget må vurdere hvordan man i fremtiden skal kunne støtte reinkappkjøringsidretten på en måte som bygger opp og videreutvikler idretten. Sametingsrådet har forsøkt å samle de to gjeldende organisasjonene til ett felles møte for å få i gang en dialog om organiseringen av reinkappkjøring. Dette har man ikke lyktes med hittil, men rådet vil følge opp dette.

I tillegg til de spesifikke grenene, som reinkappkjøring og lassokasting, som de samiske idrettsorganisasjonene i dag organiserer, er Sametingsrådet av den oppfatning at det ligger et stort potensial i også å bruke andre tradisjonelle samiske aktivitetsformer som grunnlag for å utvikle flere spesifikke samiske konkurranse- og mosjonsgrener. Som et eksempel på dette er det mange av konkurransegrenene i AWG som har sin opprinnelse i tradisjonelle aktiviteter til urfolk i arktiske strøk. Rådet vil utfordre idrettsorganisasjonene til å følge opp en slik tankegang.

Sametingsrådet registrerer at det er stor aktivitet innenfor idrettsfeltet, og at det ytes mye verdifull frivillig innsats innenfor organiseringen av samisk idrett. Sametingsrådet ser likevel at det innenfor dette feltet er mange utfordringer, spesielt innenfor organiseringen av samisk idrett. Sametingsrådet ser dagens organisering, og da spesielt Sametingets rolle, som lite hensiktsmessig. Rådet er av den oppfatning at idrettens egne organer bør få en mer aktiv rolle også i fordelingen av økonomiske midler som stilles til rådighet for samisk idrett. Etter rådets vurdering ville det kunne være hensiktsmessig å tenke seg en modell der Sametinget og en paraplyorganisasjon innenfor samisk idrett gjennom årlige forhandlinger får i stand en overordnet avtale der innhold og økonomiske rammer nedfelles, og der også spillemidlene til samisk idrett inngår. Dette kan sammenlignes med den avtalen Sametinget har med Samisk kunstnerråd, kunstneravtalen. Sametingsrådet vil også vise til hvordan kunstnerrådet er organisert. Samisk kunstnerråd fungerer som en paraplyorganisasjon for seks ulike samiske kunstnerorganisasjoner, og fungerer som kunstnerorganisasjonenes felles sekretariat. Etter rådets vurdering vil dette være en organisasjonsmodell som det kunne være hensiktsmessig for samisk idrett å se på. Rådet vil oppfordre de samiske idrettsorganisasjonene å vurdere om dette kan være en vei å gå for å styrke organiseringen av samisk idrett, og samtidig bidra til at de økonomiske ressursene utnyttes bedre. Samtidig vil det ligne på den norske idrettsmodellen der departementet stiller midler til rådighet for Norges idrettsforbund (NIF), som igjen står for den videre fordelingen til særforbund, idrettskretser og lag/foreninger. Innenfor samisk idrett vil det også være viktig å ivareta og videreutvikle det fellessamiske samarbeidet.

5 Arctic Winter Games (AWG) og deltakelse på internasjonale arenaer

Arctic Winter Games (AWG) er et idretts- og kulturarrangement for ungdom i arktiske områder i alderen 13-18 år. AWG arrangeres annet hvert år. Deltakerne kommer fra Alaska, Canada, Grønland, Russland og Sápmi. SVL har på vegne av samene vært med som gjestedeltakere siden 2004, og da hovedsaklig med skiløpere, jentefotballspillere og kulturutøvere.

Formålet med arrangementet er bl.a. å fremme kultur og kulturell forståelse, fairplay, vennskap, personlig utvikling og samfunnsutvikling. I tillegg til en mengde idrettskonkurranser er den kulturelle og sosiale utvekslingen sentral i AWG. Alle deltagende lag har med seg utøvere som skal fremføre kunst- og kulturinnslag med tilknytning til sin region under ulike arrangement i løpet av den tida lekene varer.

Det er SVL-N som administrerer team Sápmis deltakelse i AWG. Dette er gjort med stor grad av frivillig innsats fra tillitsvalgte i SVL-N. Signalene fra SVL-N's side er at organiseringen av AWG er svært ressurskrevende, og man etterlyser større administrativ kapasitet for å kunne opprettholde kvaliteten på forberedelsene og gjennomføringa av deltakelsen i AWG.

I 2015 har Sametinget over sitt budsjett avsatt kr. 550 000 i tilskudd til AWG..

Samisk fotball har gjennom landskamper og deltakelse i turneringer et bredt internasjonalt engasjement. FA Sápmi deltok blant annet med et herrelandslag i Conifa World cup i Østersund i 2014.

I oktober 2015 arrangeres de første verdenslekene for urfolk i Brasil. Sametinget har mottatt en invitasjon gjennom den brasilianske ambassaden i Oslo om deltakelse i disse lekene. Denne invitasjonen er videreformidlet de samiske idrettsorganisasjonene, men man har ikke sett seg i stand til å prioritere en deltakelse innenfor de eksisterende økonomiske rammene.

5.1 Sametingsrådets strategi – AWG og internasjonalt engasjement

Sametinget i Norge har siden Sápmis første deltakelse i AWG i 2004 vært med på å finansiere deltakelsen i denne idretts- og kulturmønstringen for arktisk ungdom. Deltakere har kommet fra både norsk, svensk og finsk side. Det har vist seg å være en utfordrende for deltakerne fra finsk og svensk side å få finansiert deltakelsen i AWG. Dette innebærer at det er Sametingets bidrag til SVL-N som i hovedsak bærer Sápmis deltakelse i AWG, og Sametingsrådet vil i SPR ta opp dette.

Sametingsrådet ser på deltakelsen i AWG som viktig. Deltakelsen styrker den indre samhørigheten mellom de samiske ungdommene som kommer fra ulike områder, og i tillegg styrker den samhørigheten med de andre urfolksgruppene og arktiske befolkningsgruppene som deltar i AWG. Deltakelsen i AWG har gitt virksomheten til SVL en ny og spennende dimensjon. Samtidig registrerer rådet at det i kjølvannet av deltakelsen har oppstått diskusjoner rundt uttak til AWG, og det er også reist spørsmål om hvorvidt det er riktig at så unge utøvere reiser så langt for å delta i idrettskonkurranser. Dette er viktige problemstillinger som rådet har tiltro til at SVL's organisasjon tar på alvor. Etter Sametingsrådets oppfatning vil det være viktig å opprettholde vår deltakelse som gjester også under fremtidige AWG-arrangement, og rådet er villig til å vurdere signalene fra SVL-N om behovet for økte administrative ressurser til forberedelsene og gjennomføringa av team Sápmis deltakelse i AWG. Rådet er videre av den oppfatning at en styrking av kulturutøverdelen til Sápmi med fordel kan styrkes, og da særlig under AWG som arrangeres på Grønland i 2016. Sametingsrådet har vært, og er, i nær dialog med SVL-N når det gjelder

Sápmis deltakelse i AWG.

Idrett er en arena som tradisjonelt ligger godt til rette for samarbeid over landegrensene. Internasjonale fotballarrangement som Conifa World cup og verdenslekene for urfolk i Brasil og AWG er eksempler på dette. Slike arrangement er økonomisk ressurskrevende, og Sametingsrådet ser at det er utfordrende å kunne engasjere seg innenfor alle disse områdene.

6 Sametingets idrettspris/idrettsstipend for ungdom

Sametinget har ønsket å motivere samisk ungdom til satsing på idrett. I 2007 og 2008 ble det delt ut idrettspris på grunnlag av innkomne forslag, mens man fra 2009 og 2010 valgte å lyse ut en idrettsstipendordning som samisk idrettsungdom kunne søke på. Fra 2011 ble ordningen utvidet til også å gjelde kunst- og kulturutøvere. Idretts- og kulturstipendet ble ikke utdelt i 2012 og 2013.

Idrettspris:

2007: Siv Anja Mienna og Oda Unstad Utsi
2008: Odd Isak Kappfjell og Finn Hågen Krogh

Idrettsstipend:

2009: Aila Emilie Sarre og Martin Hanssen Lillevik
2010: Henning Holti og Anne Risten Sara

Kultur- og idrettsstipend:

2011: Silje Wilsgård, Krister Kjønnstø Karlsen, Marja Helene Fjellheim Mortensson og Májá Sofe Holmestrand Hætta,
2012: (Ingen ordning dette året)
2013: (Ingen ordning dette året)
2014: Aslak Ole Eira, Sarakka Gaup, Ole M. Sara Nedrejord, Ina-Theres Andrea Sparrok, Anne Maia Raanes Sørensen

6.1 Sametingsrådets strategi – Idretts-/kulturstipend

Sametingsrådet ser på idretts- og kulturstipendet for samisk ungdom som et fint virkemiddel for å motivere samisk ungdom til å satse på og engasjere seg innenfor kunst, kultur og idrett. Rådet registrerer at det er stor interesse rundt ordningen, både når det gjelder antall søknader og også når det gjelder interessen rundt og omtalen av ordningen. Rådet er innstilt på at ordningen videreføres ved at det avsettes midler til den over Sametingets budsjett.

Møtesekretær:
Ellen Mienna

59/202

I tillegg til å motivere ungdom til satsing på idrett ser Sametingsrådet det som riktig at også toppidretten får oppmerksomhet, og rådet vil derfor i hvert enkelt tilfelle ta en vurdering om hvordan man kan gi anerkjennelse og støtte til samiske toppidrettsutøvere på høyt nasjonalt eller internasjonalt nivå.

7 Store idrettsarrangement i Sápmi

Det arrangeres jevnlig store idrettsarrangement i områder der samer bor. Eksempler på slike arrangement kan være Arctic Race of Norway, Finnmarksløpet, NM-arrangement i ulike grener og Sjakk-OL 2014 i Tromsø. I forbindelse med slike arrangement får Sametinget ofte henvendelser fra arrangører og andre aktører i de områdene som arrangementet foregår med forespørsel om økonomisk støtte, og da ofte til samiske profileringstiltak i tilknytning til disse begivenhetene.

7.1 Sametingsrådets strategi – store idrettsarrangement

Sametingsrådet ser at man innenfor de rammene som man har å forholde seg til innenfor Sametingets søkerbaserte ordninger ikke har rom for store generelle bidrag innenfor dette området. Rådet ser imidlertid at slike store begivenheter i samiske lokalsamfunn kan ha stor verdi og ha store ringvirkninger. Rådet har på bakgrunn av dette i 2015 bidratt med støtte til Finnmarksløpet, og rådet vurderer et fremtidig samarbeid med dette hundeløpsarrangementet, og at et slikt samarbeid kobles inn mot Sametingets samarbeidsavtale med Finnmark fylkeskommune. Rådet er videre av den formening at det i forhold til andre store idrettsarrangement kan være hensiktsmessig å vurdere støtte til tiltak som arrangøren, eller andre tilhørende aktører, i slike sammenhenger setter i verk med et klart definert mål om synliggjøring og styrking av samisk kunst, kultur eller næringsvirksomhet.

8 Oppsummering - strategier

Idretten har en viktig rolle i det samiske samfunnet. Sametingsrådet er opptatt av at vi også legger til rette for idrettsaktiviteter der samisk tilhørighet, samisk bakgrunn og samisk kultur og språk inngår på en naturlig måte.

Det er viktig at det finnes gode og tilpassede idrettsanlegg tilgjengelig. Gjennom spillemiddelordningen finnes det gode ordninger for finansiering av anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Sametingsrådet ser at det kan være utfordrende for små kommuner og små lokalsamfunn å klare å realisere bygging av slike anlegg, men rådet ser det vanskelig å kunne prioritere økonomisk støtte til bygging av idrettsanlegg innenfor nåværende ramme. Rådet ser likevel behov for å ta et spesielt ansvar for anlegg til reinkappkjøring og lassokasting, og vil være åpen for å gi økonomisk støtte til slike anlegg innenfor Sametingets søkerbaserte ordninger.

Sametingsrådet legger vekt på at organisasjonsfriheten skal være gjeldende for de samiske idrettsorganisasjonene. Sametingets rolle vil først og fremst være å bidra med økonomisk

Møtesekretær:
Ellen Mienna

støtte innenfor en organisatorisk ramme som fremmer samisk idrett på en god måte. Sametingsrådet ser likevel på dagens organisering, og Sametingets rolle, som lite hensiktsmessig. Rådet er av den oppfatning at idrettens egne organer bør få en mer aktiv rolle også i fordelingen av økonomiske midler. Rådet ser det derfor som hensiktsmessig å vurdere en ny organisasjonsmodell der Sametinget og en paraplyorganisasjon innenfor samisk idrett inngår en årlig idrettsavtale, jfr. organiseringen av Samisk kunstnerråd og samisk kunstneravtale. Dette vil etter rådets vurdering kunne bidra til en styrket organisering av samisk idrett og forbedre dialogen mellom Sametinget og samisk idrett.

Sametingsrådet ser på AWG som en viktig arena der samisk ungdom får muligheten til idrettslig og kulturell samkvem med andre urfolksgrupper og arktiske befolkningsgrupper. Rådet ser på idretten som en arena som egner seg godt til å få i stand felles arrangementer og samarbeid over landegrensene. Derfor vil rådet være positiv til å bidra til at samiske idretts- og kulturutøvere skal få muligheten til også å delta på internasjonale arenaer, men rådet ser også den utfordringen som ligger i det økonomiske aspektet når det gjelder dette.

Sametingets idretts- og kulturstipend for ungdom er et fint virkemiddel til å motivere samisk ungdom til satsing på idrett og ulike kunst- og kulturretninger. Sametingsrådet er innstilt på at ordningen videreføres.

Sametingsrådet ser at store arrangement og begivenheter som Arctic Race of Norway, sjakk-OL og Finnmarksløpet kan ha stor verdi og ha store ringvirkninger i samiske lokalsamfunn. Rådet vurderer derfor blant annet å inngå en avtale om et fremtidig samarbeid med Finnmarksløpet. Rådet er videre av den formening at det i forhold til andre store idrettsarrangement kan være hensiktsmessig å vurdere støtte til tiltak med klart definerte mål om synliggjøring og styrking av samisk kunst, kultur eller næringsvirksomhet.

Sametingets plenum - 034/15

Merknad - Árjas sametingsgruppe ved representantene Jan Åge Biti, Hartvik Hansen, Laila Susanne Vars og Lars Oddmund Sandvik, Flyttsamelista ved representant Per. A Bæhr, APs sametingsgruppe ved representantene Vibeke Larsen, NSR - NSR/SÁB sametingsgruppe ved Kirsti Guvsam, Høyres sametingsgruppe

Endring av Norges Idrettsforbunds forskrifter for idrettslagsnavn

Norges Idrettsforbunds forskrifter og retningslinjer gir i dag ingen muligheter til medlemslag og – foreninger til å bruke den samiske benevnelsen på idrettslag "valášállan searvi", idrettsforening og lignende. Sametinget mener disse forskriftene og retningslinjene er foreldede. Sametinget henviser til Samelovens § 1-1 "Lovens formål er å legge til rette for at den samiske folkegruppe i Norge kan sikre og utvikle sitt eget språk, sin kultur og sitt samfunnsliv." Sametinget påpeker at samisk er et offisielt

språk i Norge, likestilt med norsk og nynorsk:

Sameloven § 1-5 "Samisk og norsk er likeverdige språk." Sametinget er opptatt av at også samiske idrettslag skal kunne synliggjøre samisk språk i offentligheten og som fullverdige medlemmer av Norges Idrettsforbund.

Sametinget ber Sametingsrådet ta kontakt med Norges Idrettsforbund og igangsette en prosess for å endre forskriftene slik at samiske benevnelser på idrettslag kan brukes av medlemslagene i Norges Idrettsforbund.

Merknad - NSRs sametingsgruppe ved representanten Inger Elin Utsi, Flyttsamelista ved representant Per. A Bæhr, APs sametingsgruppe ved representanten Vibeke Larsen, Árjas sametingsgruppe ved representantene Lars Oddmund Sandivk

Rammebetingelser for samisk idrett

Samisk idrett er avhengig av gode økonomiske rammebetingelser. Sametinget fordeler spillemidler videre til samisk idrett. I 2015 besluttet Kulturdepartementet å øke fordelingen av spillemidler for å styrke rammebetingelsene for lokalidretten i Norge. Tilskuddet til lag og foreninger økte med hele 40 prosent fra 2014.

Samisk idrett opplevde ikke den samme økningen som idretten i Norge. Det var ingen økning fra 2014 til 2015. Samisk idrett trenger et løft for å styrke grunnlaget for frivillig og medlemsbasert idrettsaktivitet for barn og unge. Sametinget må jobbe for å styrke rammebetingelsene gjennom spillemidler.

Kulturdepartementet må øke spillemidlene til samiske idrettsformål slik det gjøres i forhold til norske idrettsformål.

Merknad - APs sametingsgruppe ved representanten Vibeke Larsen, Flyttsamelista ved representant Per. A Bæhr

Merknad til sametingsrådets redegjørelse om samisk idrett

Den organiserte idretten spiller en viktig rolle i ethvert moderne samfunn og Sametinget må som økonomisk premissleverandør være klar og tydelig på forventinger man har til den organiserte allsamiske idrettsbevegelsen.

Den samiske idrettsbevegelsen må i fremtiden være organisert under en paraplyorganisasjon som sikres forutsigbare rammer til å organisere samisk idrett. Midler til idrett må ikke bli gjenstand for forhandlinger mellom idrettsbevegelsen og Sametinget, og det økonomiske grunnlaget må også innbefatte forutsigbar økonomisk støtte fra Sverige og Finland.

Idrettsglede er ikke bare forbeholdt funksjonsfriske og det må i fremtiden vurderes økonomisk rammer for organisering av idrett for bevegelseshemmede i den samiske idrettsbevegelsen.

Samiske idrettshelter har en positiv betydning for samisk identitet og stolthet og man bør vurdere å

Møtesekretær:
Ellen Mienna

62/202

igangsette et samisk idrettsambassadørprogram.

Idrettsanlegg til reinkappkjøring og lassokasting er innlemmet i Kulturdepartementets bestemmelser om tilskudd til idrettsanlegg, men anleggenes prioriteringer innad i fylket er ikke sikret. Dette kan bli en utfordring da reinkappkjøring og lassokasting ikke er idrett med mange tilhørende utøvere. Mulig løsning på prioriteringsutfordringen er enighet mellom fylket og Sametinget gjennom de fylkeskommunale samarbeidsavtalene.

Store idrettsarrangementer i Sápmi gir oss en unik mulighet til å synliggjøre samisk tilstedeværelse, og Sametinget kan bidra med støtte til premier eller deltakermedaljer med utspring fra samisk kultur og duodji og kulturinnslag fra samiske kunstnere.

Fremlegg av saken påbegynt 23.09.15 kl. 17.35, debatt av saken påbegynt 25.09.15 kl, 13.30

Votering

Av 39 representanter var 34 til stede. Det ble ikke votert over saken.

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

	Innlegg	Replikk
	Kåre Olli, forretningsorden	
	Jørn Are Gaski, forretningsorden	
	Lars Oddmund Sandvik, forretningsorden	
1	Henrik Olsen, saksordfører	
2	Vibeke Larsen	Inger Elin Kristina Utsi
		Inger Eline Eriksen
	Vibeke Larsen	
3	Lars Oddmund Sandvik	Beaska Niillas
		Inger Elin Kristina Utsi
4	Mathis Nilsen Eira	Marit Kirsten Anti Gaup
		Vibeke Larsen
	Mathis Nilsen Eira	
5	Inger Elin Kristina Utsi	Vibeke Larsen
		Lars Oddmund Sandvik
	Inger Elin Kristina Utsi	
	Lars Oddmund Sandvik, forretningsorden	
6	Johanne Marie Olaussen	Mathis Nilsen Eira
7	Viktor Inge Paulsen	Marit Kirsten Anti Gaup
8	Mariann Wollmann Magga	Inger Elin Kristina Utsi
	Mariann Wollmann Magga	
9	Inger Elin Kristina Utsi	
10	Ellen Kristine Saba	
11	Vibeke Larsen	
12	Per Andersen Bæhr	Marit Kirsten Anti Gaup
		Inger Elin Kristina Utsi
13	Tor Gunnar Nystad	Per Mathis Oskal
	Tor Gunnar Nystad	

Møtesekretær:
Ellen Mienna

14	Inger Eline Eriksen	Beaska Niillas
		Nora Marie Bransfjell
	Inger Eline Eriksen	
15	Henrik Olsen, saksordfører	

SP - vedtak:

Sametinget har drøftet sametingsrådets redegjørelse – Sametingsrådets redegjørelse om samisk idrett. Redegjørelsen er vedlagt protokollen.

Behandlingen av saken ble avsluttet 25.09.15 kl.14.45

Ášši/Sak 035/15	Sametingets plenum

Ášši/Sak 006/15	Plan- og finanskomiteen

Sametingsmelding om solidaritet og internasjonalt arbeid

	Arkivsaknr. 15/406

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	05.05.15	SR 058/15
Plan- og finanskomiteen	20. – 22.05.15	PFK 005/15
Sametingets plenum	2. – 5.06.15	SP 24/15
Sametingets plenum	23. – 25.09.15	SP

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	13.09.2007	FN	FNs erklæring om urfolks rettigheter
2	27.06.2013	Utenriksdepartementet/ Sametinget	Retningslinjer om Sametingets internasjonale deltakelse gjennom Norges delegasjon overfor organer i FN-systemet
3	03.06.2014	Sametinget	Sametingsrådets redegjørelse om samisk internasjonalt arbeid

4	22.09.2014	FN	Sluttdokument fra Verdenskonferansen om urfolk
5	22.09.2014	Sametinget	President Aili Keskitalo - innlegg under åpningen av Verdenskonferansen om urfolk
6	09.10.2014	Sametinget Lars Anders Baer	"Ovttastuvvon Našuvnat lea din ruokto" / "Ni har ett hem i Förenta Nationerna"

II Forslag og merknader
Sametingsrådets forslag til innstilling:

1. INNLEDNING

Til denne meldingen er det lagt ved et notat som heter "Innføring i Sametingets internasjonale arbeidsområder". Det anbefales at notatet leses i sammenheng med meldingsteksten. Notatet viser at urfolks rettslige stilling er betydelig styrket de siste tiårene, og at det internasjonale samarbeidet omfatter mange forskjellige aktører.

1.1 SAMETINGETS INTERNASJONALE ARBEID

Sametinget legger med denne meldingen frem en overordnet og langsiktig politikk om samisk internasjonalt arbeid. Samisk internasjonal politikk utformes og utøves i samspillet mellom sametingene og det samiske samfunnet, og i samspillet mellom stater og urfolk på den internasjonale arenaen. Samiske organisasjoner og institusjoner spiller her en viktig rolle.

Hovedmålet for den internasjonale politikken i Sametinget har fram til nå vært at: *urfolk bestemmer over egen utvikling og har mulighet til å ivareta egne interesser internasjonalt*. Vi vil i denne meldingen utvide denne målsettingen med fokus på hele innholdet i FNs erklæring om urfolks rettigheter.

Det nye overordnede målet er at rettighetene i FNs erklæring om urfolks rettigheter er implementert i lovverk og praktisk politikk som påvirker vår og andre urfolks hverdag.

For å nå denne målsettingen prioriterer vi fem innsatsområder:

1. Samisk samarbeid
2. Nordområdene
3. FNs urfolks- og menneskerettigheter

4. Likeverd og solidaritet

5. Globale utfordringer som berører urfolk

Grunnsynet i FNs erklæring om urfolks rettigheter bygger på prinsippene om rettferd, demokrati, respekt for menneskerettighetene, likhet, ikke-diskriminering, godt styresett og god tro. Den vil bidra til et mer harmonisk forhold og bedre samarbeid mellom stat og urfolk. Innholdet i erklæringen omfatter alle samfunnsområder som er innenfor Sametingets arbeidsområder.

Erklæringen har for eksempel artikler om at urfolk har rett til opplæring i sin egen kultur og på sitt eget språk. Det er bestemmelser om urfolks helse, medier, åndelige og religiøse tradisjoner, og at urfolk skal kunne bevare og utvikle sin kulturarv, tradisjonelle kunnskap og sine kulturuttrykk. Urfolk har rett til landområder, territorier og ressurser de tradisjonelt har eid eller befolket. Urfolk har også rett til bevaring av miljøet og av produksjonskapasiteten i sine områder. Urfolk skal kunne delta i beslutningsprosesser, og statene skal konsultere med urfolk for å oppnå deres frie og informerte forhåndssamtykke før lover og tiltak som påvirker dem vedtas. Ikke minst har urfolk rett til selvbestemmelse om sin politiske stilling, og rett til å fritt fremme sin økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling.

Denne meldingen er et resultat av en prosess mellom Sametinget, det samiske sivilsamfunnet, relevante myndigheter og samiske institusjoner. Arbeidet startet opp med en redegjørelse i 2014. Sametinget har hatt innspillmøter med Samerådet, Barentssekretariatet og lederen for arbeidsgruppen for urfolk i Barentssamarbeidet, Árran som koordinerer Samiske institusjoners nordområdenettverk, Sáminorth, Gáldu - Kompetansesenteret for urfolks rettigheter, SNF-Sámi NissonForum/Samisk KvinneForum og Mama Sara Education Foundation for Maasai School Children. Sametinget har også hatt dialog med Samisk kirkeråd, Samisk parlamentarisk råd, Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU) og Sametingets eldreråd er orienterte om meldingsutkastet.

Samisk internasjonal politikk utøves gjennom vårt daglige arbeid. Vi finner støtte i internasjonal urfolksrett til å utøve samepolitikk på nasjonalt plan og ved å være aktive deltakere på den internasjonale arenaen. Det handler om å få i stand internasjonalt samarbeid om vanskelige saker av både økonomisk, sosial, kulturell og humanitær art, og å fremme respekt for de universielle menneskerettigheter og grunnleggende friheter for alle uten hensyn til rase, kjønn, seksuelle legning, språk eller religion.

Meldingen tydeliggjør innsatsområder innenfor mange komplekse saksfelt. Den beskriver prinsipper, målsettinger og strategier som skal ligge til grunn for vårt internasjonale arbeid. Den redegjør for hvorfor, hvor og hvordan det samiske folket arbeider på den internasjonale arenaen. Meldingen vil legge til rette for at vi i sterkere grad kan utvikle og ivareta vårt internasjonale engasjement.

1.2 AVGRENSINGER

Mange av Sametingets politiske ansvarsområder med tilhørende fagavdelinger ved administrasjonen berøres av internasjonale forhold, som for eksempel internasjonale avtaler,

Møtesekretær:
Ellen Mienna

67/202

forhandlingsparter og prosesser. Ikke alle disse forhold tas med i denne meldingen. Meldingen vil da bli for omfattende. Det er de respektive fagområdene som må dekke slike internasjonale tilsnitt i egne meldinger innenfor fagfeltet og politikkområdet. Den internasjonale meldingen som legges fram her avgrenses slik at tema som blir behandlet i andre meldinger eller redegjørelser kun blir omtalt i den grad det er hensiktsmessig.

Det samiske internasjonale samarbeidet kan deles inn i flere nivå, avhengig av hvilke roller de ulike samiske aktørene har. Alt samisk samarbeid over landegrensene er ikke internasjonalt arbeid, men vi ser ofte at allsamisk arbeid har et internasjonalt tilsnitt. For eksempel er Sámi Giellagáldu, som har som mål å etablere et permanent senter for samiske språk, et samarbeid mellom sametingene i Finland, Norge og Sverige. Dette prosjektet har et internasjonalt perspektiv fordi hoveddelen er finansiert av EUs Interreg program. Det språklige samarbeidet er derimot samisk samarbeid.

I Sametingets arbeid er det viktig å være bevisst på hvor skillet mellom allsamiske saker og internasjonale saker går. Dette er ingen enkel oppgave, fordi det finnes ulike graderinger. Det er ikke målet å bringe frem allsamiske forhold i hele sin bredde, da man i en internasjonal melding er nødt til å fokusere på de internasjonale prosessene som Sametinget jobber mest med og påvirkes sterkest av. Meldingen avgrenses derfor delvis i forhold til allsamisk og nordisk samarbeid.

2. VÅR POLITISKE STILLING

2.1 SAMETINGETS ROLLE

Samene er både et folk og et urfolk med tradisjonelle områder innenfor statsgrensene til Finland, Norge, Sverige og Russland. Det samiske folket har rett til selvbestemmelse. Vi er forent gjennom felles historie, kultur og samiske språk, og gjennom bruken av våre tradisjonelle land-, fjord- og kystområder med tilhørende ressurser. Kontakten mellom samer på tvers av landegrenser har avgjørende betydning for bevaring av tradisjoner og for utvikling av samisk fellesskap og mangfold.

Sametinget er et folkevalgt organ av og for samene, og er et urfolksparlament. Sametinget skal styrke samenes politiske stilling og fremme samiske interesser. Sametingets rolle som en selvstendig aktør i samspill med andre gjelder både på den nasjonale og internasjonale arenaen. Ingen har instruksjonsmyndighet over Sametinget. Vi bestemmer selv våre prioriteringer og utvikling.

Internasjonal rett er avgjørende for å fremme og ivareta våre rettigheter og interesser på hjemmebane. Alle fagområder som presenteres gjennom sametingsbudsjettet vil kunne knyttes opp mot internasjonalt arbeid og ha et rettslig utgangspunkt fra folkeretten. Nevnes kan samiske språk, helse, næringer, rett til tradisjonelle områder med tilhørende ressurser,

eller rettigheter til grupperinger innenfor en befolkning, og dets individer, som barnas eller kvinners rettigheter. For eksempel er barnekonvensjonen et sentralt verktøy for å verne om samiske barns bruk av sitt samiske språk gjennom barnevernssystemet.

Internasjonalt arbeid er ressurskrevende. Det krever både menneskelige, økonomiske og tekniske ressurser. Viktige suksesskriterier for fremdrift i arbeidet er å organisere sitt arbeid, jobbe målrettet, ha nettverk, dele informasjon og kunnskap gjennom bilateral kontakt og multilateralt arbeid, ha klare politiske rammer for å ivareta selvbestemmelsesretten og få raske avklaringer når internasjonale møter pågår. Til sammen gjelder det å bygge trygghet og integritet i vår rolle som et representativt urfolksorgan. Det er viktig å være bevisst egen rolle i det internasjonale arbeidet og hvilket ansvar som følger av aktiv deltakelse i internasjonale beslutningsprosesser. Det krever ekstraordinære ressurser for å delta på full og effektiv måte i internasjonale beslutningsprosesser. Sametinget er et velfungerende politisk og administrativt organ med faste økonomiske rammer, og vi har et bedre utgangspunkt enn andre urfolksinstitusjoner til å delta aktivt i internasjonale møter, samt å følge opp samiske saker på nasjonalt, regionalt og lokale plan.

Sametingets arbeidsområde er etter sameloven alle saker som etter tingets oppfatning særlig berører det samiske folket. Sametingsbudsjettet og sakene som plenumsbehandles forteller hvilke verdier, utfordringer, urettferdigheter og rettigheter som det samiske folk er opptatte av, ønsker å påvirke eller å endre. Sametinget er først og fremst et politisk organ for det samiske folk. Selvbestemmelsesretten åpner for mange arbeidsmetoder som vår virksomhet utledes fra. Sametinget er opptatt av at egen virksomhet er udiskutabelt innenfor folkeretten og følger anerkjente demokratiske prinsipper. Sametinget arbeider for en forbedret hverdag for samene, der samer opplever å være likeverdige andre nasjonaliteter. Det skal være et likeverdig rettsbilde for hele det tradisjonelle samiske området. Dette innebærer i praksis å sikre reell og lik mulighet mellom samer og majoritetsbefolkning, og mellom ulike samiske områder.

Likeverdighet, likestilling, anerkjennelse, forståelse, respekt og aksept for urfolks rettigheter utgjør grunnmuren for Sametingets solidaritet og internasjonale arbeid.

Sametinget har toleranse for ulikheter, både innad i det samiske samfunnet og ellers i verdenssamfunnet. Enhver har krav på respekt for egen bakgrunn, kultur og identitet. Sametinget har ansvar for at vi sammen med andre bidrar til å sikre likeverd, solidaritet og fredelig sameksistens mellom folk og folkegrupper. Alle folk bidrar til mangfoldet og den rikdommen som finnes i de ulike samfunnene og kulturene, og som er menneskehetens felles arv.

Økt fokus utenfra og planer om industrivirksomhet på områder som tradisjonelt tilhører urfolk, inkludert det samiske området, gjør urfolksorgan, som Sametinget til en part for stater og næringsaktører. Våre rettigheter må anerkjennes og implementeres i all politikk som berører oss. Vi vil at vår kunnskap skal være et bidrag til politikutviklingen både på nasjonalt og internasjonalt nivå. Statene skal i god tro konsultere og samarbeide med urfolk gjennom deres egne representative institusjoner. Urfolks rett til å velge enten å avgi eller å avstå fra å gi sitt frie og forhåndsinformerte samtykke før det gis tillatelse til prosjekter som berører deres landområder eller territorier og andre ressurser, er her sentralt. Det gjelder særlig ved

utbygging, utnyttelse eller utvinning av mineral-, vann- eller andre ressurser. Vi er opptatt av at ressursutvinnende næringsvirksomhet i samiske områder må skje innenfor folkerettens rammer.

Sametinget vil se på muligheter og måter for innenfor rammene av egne ressurser å bidra til gode løsninger for globale utfordringer som berører urfolk. Ofte er det andre enn de som er årsaken til de globale utfordringene som må tåle størstedelen av belastningen. Urfolk er nærmere knyttet til og avhengig av naturen enn andre, og rammes hardere av negative endringer i miljøet. Urfolksperspektivet må derfor vektlegges tilsvarende sterkt fra statens side når løsninger på de globale utfordringene planlegges og gjennomføres. Naturen er basis for urfolks eksistens og kultur som helhet. Det tradisjonelle samiske grunnsynet, som sier naturen bare er til låns og at den skal brukes på en slik måte at den kan gå i arv til neste generasjon i samme tilstand som vi mottok den i, er i samsvar med det internasjonale begrepet for en bærekraftig utvikling. Dette synet er en rettesnor i Sametingets arbeid med de globale utfordringene som berører urfolk.

2.2 DELTAKELSE I BESLUTNINGSPROSESSER

Deltakelse i beslutningsprosesser kan skje på internasjonalt, nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Det er viktig å delta for å påvirke at resultatet er innenfor folkeretten. En beslutning foretatt på internasjonale arenaer som angår urfolkssituasjon kan påvirke samiske forhold på alle nivåer. Det er derfor viktig å vurdere hvordan Sametinget skal forholde seg til arenaer som i FN, EU, Arktisk råd og Barentssamarbeidet. Det fins mange eksempler på at samer blir påvirket av internasjonale beslutningsprosesser. For eksempel vedtar EU lover og regler som berører samiske næringer.

Sametinget benytter seg av rapporteringsmulighetene til internasjonale konvensjoners overvåkingsorganer, som ekspertkomiteen til ILO konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater (ILO-169) og komiteen som overvåker konvensjonen om sivile og politiske rettigheter. Det er viktig å få fokus på områder som opptar Sametinget ved å benytte seg av slike rapporteringer. Norge er oppfordret til å gjenoppta lovendringen av mineralloven av 2009 som følge av ILO-169 komitees anbefaling til Norge etter slik rapporteringsrunde. Europarådets oppfølging av minoritetsspråkpakten er knyttet opp mot myndigheters oppfølging av samelovens regler om samiske forvaltningsområder. Sametinget vil sikre lik status for alle samiske språk i Norge til å bli benyttet av samene ved å ha dialog med norske myndigheter og eventuelt Europarådet. Sametinget kan vurdere i større grad å benytte seg av muligheten til å rapportere til tilsynsorganer. Samtidig må vi bli mer effektive i å bruke de anbefalinger som allerede er gitt om samiske forhold, samt å følge opp nye anbefalinger fra tilsynsorganer. Dette vil gjelde tilnærmet alle fagområder og avdelinger på Sametinget.

Sametinget har ikke automatisk adgang til møter på internasjonale arenaer. Disse er som regel åpne for statlige medlemmer. I FN har over 4000 frivillige organisasjoner (NGO, non-governmental organization) konsultativ status med FNs økonomiske og sosiale råd (ECOSOC), og de kan registrere seg til møter i FN-systemet. Sametinget og andre

urfolksparlamenter har ikke NGO-status. Men på møter i FNs Permanente forum for urfolkssaker (UNPFII) og under FNs Ekspertmekanisme for urfolks rettigheter (EMRIP) har Sametinget fått en akkrediteringsordning.

Sametinget har god dialog med Utenriksdepartementet og fagdepartementer, og vil kunne delta på mange møter som del av de statlige delegasjonene. Samtidig ønsker Sametinget å fremstå som en selvstendig aktør i internasjonale sammenhenger. Det må derfor arbeides for å sikre en økt deltakelsesmulighet i alle internasjonale arenaer som behandler urfolkssaker. Erfaringsmessig så ser vi at gode løsninger for urfolksspørsmål finnes ved urfolks likeverdige og effektive deltakelse i beslutningsprosessene, der urfolksrepresentater har mulighet til å påvirke beslutningens innhold. Sametingets arbeid i tilknytning til FNs Verdenskonferanse om urfolk i 2014 synliggjorde dette. I 2013 var Sametinget vertsskap for den Globale forberedende urfolkskonferansen i Alta. Enkelte av Sametingets representanter deltok ved Alta 2013-konferansen gjennom Samisk parlamentarisk råd og den Arktiske regionen. Sluttdokumentet fra Alta 2013-konferansen var det første foreslåtte utkastet til et sluttdokument for Verdenskonferansen om urfolk 2014, og var utformet av urfolk. Selv om Sluttdokumentet til Verdenskonferansen gjennom forhandlingsprosesser mellom stater ikke inneholder alle deler fra Alta 2013-sluttdokumentet, så vil man gjenkjenne en del av innholdet fra Verdenskonferansens sluttdokumentet å stamme i fra sluttdokumentet fra Alta 2013-konferansen. Alta 2013-konferansen sluttdokument er et offisielt FN-dokument og er nevnt i fotnote til Sluttdokumentet for verdenskonferansen, og er en viktig kilde til Verdenskonferansens sluttdokument. Dette viser at det er en forutsetning for akseptable og gode løsninger både nasjonalt og internasjonalt at vi deltar i beslutningsprosesser som angår samiske forhold. Vi vil fortsatt følge opp Verdenskonferansens sluttdokument både nasjonalt og internasjonalt.

På nasjonal nivå har vi konsultasjonsavtalen mellom Sametinget og statlige myndigheter. Den sikrer i stor grad at Sametinget får konsultert før beslutninger tas. Samtidig må konsultasjonsmekanismen utvikles for å ivareta Sametingets og samiske rettighetshaveres rett til å avgi eller avstå fra å gi sitt frie og forhåndsinformerte samtykke før beslutninger som påvirker oss vedtas eller gjennomføres.

Det er utfordrende når rettighetsprosesser i Norge tar lang tid, eller har liten progresjon over tid. Oppfølging av Samerettsutvalget II har stoppet opp. En annen sak er gjenopptakelsen av mineralloven av 2009, som står uløst. Det vil kunne være gunstig å se på hvordan en kan utvikle dialogen og samarbeidet mellom statlige myndigheter og Sametinget for å få progresjon i saker som ikke har fremgang. Hvordan få en politisk vilje til å følge opp samiske saker innenfor akseptable tidsrammer og med løsninger innenfor folkeretten, er en utfordring som Sametinget må jobbe mer med fremover.

En forbedret kommunikasjon med Utenriksdepartementet og fagdepartementer i saker som angår urfolk vil kunne være nyttig for både Sametinget og staten. Eksempelvis så kan erfaringer tilknyttet solidaritetsarbeid utveksles. Dette er et område som Sametinget tidvis er borti og som krever god forståelse av oppståtte situasjoner i andre deler av verden. Utenriksdepartementet koordinerer ofte internasjonal deltakelse, enten i møter eller ved faglige innspill til overvåkingsorganer, og det vil kunne være formålstjenlig å ha tettere samarbeid med Utenriksdepartementet i slike saker. En god dialog med respektive departementer før, under og etter rapportering til overvåkingsorganer er viktig. Det er også viktig å følge opp overvåkingsorganers anbefalinger overfor norske myndigheter for å sikre

Møtesekretær:
Ellen Mienna

nasjonal gjennomføring av samerett.

3. INNSATSOMRÅDER, MÅL OG STRATEGIER

De rettigheter som anerkjennes i FNs erklæring om urfolksrettigheter utgjør minstestandarder som sikrer overlevelsen av verdens urfolk, og deres verdighet og velferd. Erklæringens innhold er av bindende karakter, noe som forplikter stater til å gjennomføre dets bestemmelser. Sametinget vil bidra til at implementeringen gjennomføres.

Erklæringen er et essensielt verktøy i vårt arbeid. Den er styrende for dialogen med statlige myndigheter og andre aktører både regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Det vil være formålstjenelig å knytte sammen virkemiddelbruken for samepolitikken og relevant saksbehandling opp mot erklæringens artikler. Dette vil styrke og sikre bruken av erklæringa i sametingsarbeidet, samt forenkle rapporteringer og måling av implementeringsgraden av urfolks rettigheter. En bevisst bruk av rettighetene som er nedfelt i erklæringen i det daglige arbeidet vil skape en større forståelse for beslutningsprosesser som berører samene, og bidra til at vi effektivt kan nyttegjøre oss av dem.

På bakgrunn av de eksisterende samarbeidsstrukturene og globale utfordringene verden står ovenfor, prioriterer vi fem innsatsområder. Disse presenteres nedenfor hver for seg, men de skal ses i sammenheng med hverandre og kan gripe inn i hverandre.

Innsatsområdene er:

1. Samisk samarbeid
2. Nordområdene
3. FNs urfolks- og menneskerettigheter
4. Likeverd og solidaritet
5. Globale utfordringer som berører urfolk

Meldingen redegjør for utfordringer, og formulerer mål og strategier for innsatsområdene.

For å nå målsettingen må vi analysere og drøfte vår rolle og vårt ansvar internasjonalt, og dette må også ses i sammenheng med kompetanse, kapasitet og økonomi.

Møtesekretær:
Ellen Mienna

3.1 SAMISK SAMARBEID

Det samiske folk er ett folk med rett til selvbestemmelse. Uavhengig av statlige grenser skal samer ha anledning til å opprettholde kontakt og bevare og utvikle kulturelle forhold. Det grenseoverskridende samiske samarbeidet er sentralt for det samiske samfunnslivet. Alt samisk samarbeid over landegrensene ikke er internasjonalt arbeid, men at vi ofte ser at allsamisk arbeid har en internasjonalt dimensjon (jf. del 1.2).

Samisk parlamentarisk råd (SPR)

Samene skal kunne bevare og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv både innenfor den enkelte nasjonalstat og på tvers av statsgrensene. SPR bidrar til samordning av den politiske behandlingen av saker som angår samer, og til utviklingen av praktiske samarbeidsformer mellom sametingene.

Samisk parlamentarisk råd har ikke et eget sekretariat. Intensjonen har vært at administrasjonene i sametingene skal fungere som saksbehandlere for SPR, men dette har ikke fungert optimalt. Mangel på administrative ressurser kan føre til at vedtak ikke blir fulgt

Møtesekretær:
Ellen Mienna

opp og at kontinuiteten svekkes. Informasjonsarbeidet i SPR er nedprioritert. Styret i SPR vurderer å etablere en egen stab for å ivareta disse funksjonene.

Sametingenes arbeid med internasjonale saker skal kanaliseres gjennom Samisk parlamentarisk råd. Et langsiktig mål for SPR er å delta i egen kapasitet i urfolksrelaterte møter og prosesser. Samisk parlamentarisk råd har et formelt samarbeid med de nasjonale myndighetene i Finland, Norge og Sverige gjennom møter mellom sametingspresidentene og ministrene med ansvar for samiske saker.

Samisk parlamentarisk råd har søkt om egen deltakerstatus i Arktisk råd. SPR har søkt om fullt medlemskap i Nordisk råd, hvor sametingene i dag har observatørstatus. Nordisk råd er det offisielle nordiske samarbeidets parlamentariske organ, og har medlemmer fra Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige, samt fra Færøyene, Grønland og Åland. Sesjonene er forum der de nordiske parlamentarikere diskuterer nordiske spørsmål med de nordiske landenes statsministre og fagministrene. Samisk parlamentarisk råd har en egen EU-strategi, og skal styrke sitt arbeid om EU-spørsmål. Etablering av et eget kontor i Brussel vurderes.

Arbeidet i Samisk parlamentarisk råd skal forankres i sametingene. Rapportering om Samisk parlamentarisk råds virksomhet til plenum skjer gjennom sametingsrådets beretning. Det bør vurderes om Sametinget årlig skal redegjøre om SPR-virksomheten til plenum.

Samisk parlamentarisk råd har ikke eget budsjett. Finansiering av Samisk parlamentarisk råds virksomhet dekkes av sametingene over deres ordinære budsjett. Sametingene må selv prioritere midler til SPR-samarbeidet. SPR har oppfordret Finland, Norge og Sverige om å finansiere virksomheten dette arbeidet.

Mål:

- Samisk parlamentarisk råd har et institusjonalisert samarbeid i saker som berører samer i flere stater, eller samene som ett folk.
- Samisk parlamentarisk råd skal delta i egen kapasitet i internasjonale fora.
- Samisk parlamentarisk råd skal ha et bredt internasjonalt engasjement.

Sametingenes samarbeid styrkes gjennom Samisk parlamentarisk råd.

Strategier:

Arbeide for bedre rammebetingelsene for Samisk parlamentarisk råd, herunder økning av økonomiske og administrative ressurser. Bidra til at informasjonsvirksomheten i

Møtesekretær:
Ellen Mienna

74/202

Samisk parlamentarisk råd videreutvikles og styrkes.

Delta aktivt gjennom Samisk parlamentarisk råd i relevante internasjonale fora.

Bidra økonomisk til at en evaluering av Samisk parlamentarisk råds virksomhet igangsettes.

Arbeide for at urfolks representative organer kan delta i egen kapasitet i relevante internasjonale fora .

Bedre informasjonsutvekslingen om samarbeidet i Samisk parlamentarisk råd.

Redegjøre årlig om Samisk parlamentarisk råds virksomheten til Sametingets plenum.

Nordisk samekonvensjon

I 2005 fremla en ekspertgruppe utkast til *Nordisk samekonvensjon*. Finland, Norge og Sverige har siden 2011 forhandlet om en slik konvensjon. Sametingene deltar i forhandlingene gjennom deltakelse i de statlige delegasjonene. Det forhandles blant annet om en artikkel om samene og internasjonal representasjon

Samene er ett folk bosatt i flere stater. En samekonvensjon sikrer oss et likt sett av rettigheter, noe som er en forutsetning for vår fortsatte utvikling som ett folk. Statsgrensene skal ikke være til hinder for bevaring, utøving og utvikling av vår kultur, vårt språk, våre næringer og vårt samfunnsliv.

De nordiske statene har en unik mulighet til å enes med sitt urfolk om en grenseoverskridende konvensjon som ivaretar våre rettigheter som et grenseoverskridende urfolk. En slik konvensjon vil ha betydning utover det Norden, da mange urfolk i verden er splittet av grenser og mangler et allovergipende rammeverk som verner dem som ett folk. En nordisk samekonvensjon vil kunne sette en standard som inspirerer stater med grenseoverskridende urfolk til å etablere dialog og lage et rammeverk som sikrer deres rettigheter. En nordiske samekonvensjonen har derfor en verdi som går utover Sápmis grenser.

Mål:

- Bli enige om et felles rammeverk som er godt innenfor folkeretten for samene som ett folk.

Strategier:

Møtesekretær:
Ellen Mienna

75/202

- Delta i forhandlingene, som skal slutføres i 2016.
- Bidra til og fremme utvikling i forhandlingsprosessene.

Samene på Kolahalvøya

Det er viktig å bidra til at samene på russisk side styrker betingelsene for å ivareta språk, kultur, næringer og samfunnsliv. Samene i Russland er representert i det felles samiske politiske arbeidet gjennom sine to organisasjoner, Guoládaga Sámiid Searvi (GSS)/ Association of Kola Saami (AKS), etablert i 1989, og Murmánska guovllu Sámisearvi/ Official Organisation of Saami in Murmansk Oblast (OOSMO), etablert i 1998. Disse to organisasjonene arbeider kontinuerlig med å utvikle og fremme samenes språk, kultur og rettigheter som urfolk. Begge organisasjoner er medlemmer i Samerådet og er permanente deltakere i Samisk parlamentarisk råd.

På samenes andre kongress, i 2010, ble Kola Sámi Sobbar etablert som en forsamling for samer i Russland. Kola Sámi Sobbar søkte i 2010 om medlemskap i Samisk parlamentarisk råd. OOSMO støttet søknaden mens representanter for AKS ikke støttet søknaden.

Samisk parlamentarisk råd støtter samer i Russland i arbeidet med å etablere et eget folkevalgte organ. For Sametinget er det viktig at det legges til rette for å skaffe tilstrekkelig kapasitet og økonomiske ressurser for at samer fra russisk side kan delta politisk på en effektiv og fullverdig måte.

I Barentssamarbeidet har det vært mange vellykkede folk-til-folk-samarbeid innenfor de prioriterte områdene kultur, ungdom, miljø, urfolk og helse. Det regionale barentssamarbeidet fokuserer i stor grad på konkrete prosjekter, samt innsats for å løse formelle hindringer for samarbeid. Folk-til-folk samarbeid kan omfatte kulturarrangementer, språktiltak og næringslivssamarbeid innenfor reindrift, fiskeri og turisme.

Mål:

- Et utstrakt samarbeid mellom samene over landegrensene.

Strategi:

- Støtte samene i Russland i deres arbeid for en positiv utvikling.
- Bistå Samisk parlamentarisk råd i gjennomføring av en rundebordskonferanse på Kolahalvøya i 2015.
- Støtte opp om og bidra til folk-til-folk prosjekter som involverer urfolk.
- Utvikle og bevare gode informasjonsårer.

1.

3.2 NORDOMRÅDENE

Nordområdepolitikken innebærer store utfordringer for urfolk, nasjonale myndigheter og for industriinteresser på urfolks territorier. Den kan innebære virkninger som ikke er til det beste for urfolk, men åpner samtidig for muligheter til økt velstand, gjennom en bærekraftig og rettferdig forvaltning av naturressurser. Et levende samisk samfunn vil være en viktig premisseleverandør for verdiskapning og ressursforvaltning, også i et globalt perspektiv. Nordområdepolitikken må derfor utformes og gjennomføres i dialog og samarbeid mellom Sametinget, samiske rettighetshavere, samiske interesseorganisasjoner, myndigheter og næringsaktører.

Den europeiske unionen (EU)

Vår viktigste europautfordring er å ivareta samenes interesser overfor EU. En rekke regelverk og direktiver har sitt opphav fra EU-systemet. Forordninger og direktiver om mattrygghet, veterinærpolitikk, transportpolitikk, energipolitikk og miljøpolitikk påvirker samiske interesser i forskjellig grad. Samepolitisk innflytelse i den europeiske konteksten forutsetter at vi er i stand til å formulere, synliggjøre og kommunisere politiske mål, krav og forventninger som igjen fører til institusjonaliserte ordninger for innflytelse.

Sametinget deltok i forhandlingene om Norges EU-medlemskap i 1994. Det ble fremforhandlet en protokoll om det samiske folket (sameprotokollen). Protokollen gjelder for samene i Finland og Sverige, men er ikke del av EØS-avtalen. Sameprotokollen anerkjenner urfolks rett til tradisjonell bruk av land som grunnlag for vern av kulturen i EU-retten.

Det er ikke funnet publiserte vurderinger av hvorfor sameprotokollen ikke er innlemmet i EØS-avtalen. At en bindende protokoll om samiske spørsmål, fremforhandlet etter initiativ fra Norge, ikke er en del av EØS-avtalen, kan synes underlig. Årsaken er trolig at Norge ikke ble EU-medlem. Norske initiativer for å innlemme EU-rett i EØS-avtalen er ikke vanlig. Sameprotokollens tilblivelse og bindende virkning i dag taler for å innlemme protokollen i EØS-avtalen. Sametinget vil arbeide for det.

Påvirkningsarbeid, eller lobbyarbeid, er en viktig del av det politiske liv i EU-systemet, og anerkjennes som både nødvendig og ønskelig av EU-institusjonene. Påvirkningsarbeid handler om aktiv deltakelse i EUs beslutningsprosesser. EU-avgjørelser kan få konsekvenser for samene, og derfor er det viktig å fremme egen posisjon inn mot EU-systemet.

Sametinget vil legge til rette for at Samisk parlamentarisk råd kan drøfte hvordan sametingene kan påvirke EUs beslutningsprosesser. Det er ønskelig med rammeverk for modeller som fører til institusjonaliserte ordninger for samisk innflytelse i EU. Det er naturlig at sametingene i Finland og Sverige leder et slikt arbeid da de kan dra veksler på EU-medlemskapet til Finland og Sverige.

Sametinget kan via samarbeidsavtalene med fylkeskommunene i Nord-Norge finansiere en hospiteringsordning for samisk ungdom til Nord-Norges EU-kontor i Brussel. Et samarbeid om hospiteringsordning for samisk ungdom i regionkontorene til Finland og Sverige kan

utvikles.

Sametinget er involvert i Europapolitisk forum, som møtes to ganger i året. Forumet er en møteplass for departementer, fylkeskommuner, kommuner og Sametinget. Regjeringen har utarbeidet en strategi for EU-samarbeidet som uttrykker interesse for tett samarbeid med EU og aktivt deltakelse i politiske prosesser i Europa. For å påvirke viktige beslutninger må Norge være tidlig ute og tungt inne i europapolitiske spørsmål. Sametinget vil styrke dialogen og samarbeidet med norske myndigheter i EU-spørsmål.

Mål:

- Sameprotokollen blir en del av EØS-avtalen.
- Søke å påvirke EU før beslutningsvedtakelse om regelverk og direktiver som påvirker samiske interesser, næringer og lokalsamfunn.

Skape gode rammevilkår for samisk språk, kultur og næringsliv gjennom regionalt samarbeid over landegrensene i Sápmi.

Strategier:

- Ta initiativ til å drøfte samisk representasjon i Brussel gjennom Samisk parlamentarisk råd.
- Dialog med Utenriksdepartementet om EØS-saker og EU.
- Informasjonsarbeid om Interreg overfor samiske organisasjoner, institusjoner og bedrifter.
- Støtte Interreg-prosjekter gjennom virkemiddelbruk.
- Utpøke og følge opp representanter til Interregs Overvåkningskomité og Styringskomiteer.

Arktisk samarbeid

Arktis er et sentralt område i internasjonal politikk. Klimaendringer og andre utfordringer tilsier at vi må finne gode løsninger med fokus på miljø, ressurser og energi. Det er en økende interesse for ressursutvinning og ny arealbruk i det samiske området, og en økt konkurranse om naturressursene. Både markedsetterspørselen og den politiske oppmerksomheten plasserer Sápmi i nordområdepolitikken og industriens fokus. I denne konteksten blir ikke samene, som ett folk med rettigheter til tradisjonelle områder, tilegnet tilstrekkelig oppmerksomhet.

Det arktiske samarbeidet omfatter både et samarbeid mellom statenes regjeringer i Arktisk råd og et samarbeid mellom de parlamentariske forsamlingene. Urfolk har en sentral plass i samarbeidsorganene.

Arktisk råd er et konsensusorgan. De er 6 urfolksorganisasjoner som har status som permanente urfolksdeltakerne (PP-ene), herunder Samerådet. Disse har tale- og forslagsrett

Møtesekretær:
Ellen Mienna

på linje med medlemsstatene, men ikke stemmerett. De kan dermed ikke blokkere et forslag ved å legge ned veto, slik medlemsstatene kan. I praksis har det imidlertid ikke forekommet tilfeller der medlemsstatene har vedtatt saker mot PP-ene sin vilje. Til sammen 32 land og organisasjoner har observatørstatus i rådet. De permanente urfolksdeltakerne støttes av et eget sekretariat, Indigenous Peoples Secretariat (IPS). IPS er lokalisert i København, men er besluttet flyttet til Tromsø. IPS vil i Tromsø samlokaliseres med sekretariat for Arktisk råd.

Arktisk råd er et viktig fora for å diskutere de miljømessige utfordringene og de økonomiske mulighetene i Arktis. Det er et regionalt samarbeidsorgan for å fremme samarbeid og samhandling mellom de arktiske stater i felles saker. Bærekraftig utvikling, miljøvern og klimaendringer har vært særlig aktuelle saker. Arktisk råd har bidratt til å styrke samarbeidet i Arktis og til å øke kunnskapen om sentrale saksfelt, som miljø og klimaendringer. Arktisk råd har nå et større fokus på å også levere gode resultater på bærekraft når det gjelder kulturell og økonomisk utvikling, i tillegg til miljø.

Riksrevisjonen har gjennomgått myndighetenes arbeid med Arktisk råd for perioden 1996 til 2014. Sametinget har bidratt med informasjon. Riksrevisjonens arbeid er en del av en multilateral revisjon av Arktisk råd, der riksrevisjonene fra Danmark, Norge, Russland, Sverige og USA har deltatt. Riksrevisjonene i Canada og Finland har vært observatører. Ett av hovedfunnene er at Arktisk råd ikke i tilstrekkelig grad har lagt til rette for urfolks deltakelse i rådets arbeid. Urfolksdeltakelsen i prosjektene varierer på grunn av mangel på økonomiske, faglige og menneskelige ressurser. Arktisk råd har ikke en finansieringsordning som sikrer urfolks deltakelse i arbeidet. Hvert land har ansvaret for å finansiere urfolks deltakelse. Undersøkelsen avdekket svakheter ved koordineringen og oppfølgingen av den norske arbeidet knyttet til Arktisk råd.

Mål:

- Økt fokus, tilstedeværelse og innsats i nordområdepolitikken for å sikre en bærekraftig utvikling for folkene som bor i nord.
- Naturen brukes og beskyttes på en måte som gir grunnlag for kultur og et rent miljø til de fremtidige generasjonene.

Strategier:

- Styrke urfolks kapasitet, kompetanse og finansiering til å delta i arbeid i regi av Arktisk råd.
- Øke samenes kunnskaper om og fokus på endringer og utvikling i nordområdene.
- Ta initiativ til økt formalisert samarbeid med Samerådet om saker i Arktisk råd.
- Prioritere ressurser til å være aktiv på arenaer som omhandler nordområdepolitikk, både nasjonalt og internasjonalt.
- Jobbe for å styrke kapasiteten til urfolkene ved at urfolkssekretariatet IPS får bedre finansiering og samlokaliseres med Arktisk råd sekretariatet i Tromsø.
- Ta opp med Utenriksdepartementet at Samerådet må få bedre finansiering til å utføre sitt arbeide innenfor Arktisk råd.
- Bistå til at sentrale rapporter fra Arktisk råd oversettes til samisk og gjøres kjent i

Møtesekretær:
Ellen Mienna

79/202

samiske lokalsamfunn.

- Følge opp om prosjektet til Det internasjonale reindriftssenteret i Kautokeino (ICR) og Verdensunionen for reindriftsfolk (WRH) , Eallin, som dekker ungdom og reindrift. Støtte deres nye prosjekt, Eallu, som handler om ungdom i Arktisk, klimaendringer og matkultur.
- Arrangere en sirkumpolar utdanningskonferanse i mars 2016, og være vertskap for et ministermøte for arktiske områder der det arbeides for at en samarbeidsavtale for utdanningssektoren underskrives.

Barentssamarbeidet

Barentssamarbeidet har gitt urfolkene og regionene i nord en rolle i samarbeidet med Russland. Folk-til-folk samarbeidet styrker båndene mellom folkene som lever i nord. I Barentssamarbeidets regi har det vært gjennomført mange vellykkede samarbeidsprosjekter, særlig på kultur- og næringsviden. Barentssamarbeidet har bidratt til å styrke den samiske fellesskapsfølelsen med samene på Kolahalvøya.

Mål:

- Samarbeide med samene på tvers av landegrensene, med et særskilt fokus på samene som bor på Kolahalvøya.
- Samhandle med andre folk og urfolk i Barentsområdet.

Strategier:

- Fremme urfolks rettigheter i forhold til ny utvinningsbasert industri i Barentsregionen.
- Bidra til å trygge urfolks kultur og livsgrunnlag i Barentsregionen.
- Prioritere ressurser til finansiering av politisk deltakelse for samene som bor på Kolahalvøya til Samisk parlamentarisk råd, Barentssamarbeidet og på andre relevante internasjonale arenaer.
- Prioritere virkemidler over Sametingsbudsjettet til internasjonale tiltak gjennom tilskudd til kulturtiltak som særskilt inkluderer samene som bor på Kolahalvøya i Russland.
- Støtte samene på Kolahalvøya i deres arbeid for å fremme sin egen politiske, rettslige, økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling.
- Bistå i prosessen knyttet til Árran Lulesamisk senter sitt prosjektarbeid med å kartlegge og evaluere etiske retningslinjer for økonomisk aktivitet i nord.

3.3 FNs URFOLKS- OG MENNESKERETTIGHETER

Møtesekretær:
Ellen Mienna

80/202

Ufolk har rett til å benytte fullt ut av de grunnleggende menneskerettigheter som anerkjennes i FN-pakten, verdenserklæringen, internasjonale rettighetskonvensjoner eller allment bindende og aksepterte menneskerettigheter.

Det kreves en særskilt politikk og reguleringer fra statenes side som anerkjenner, styrker og verner urfolks rettigheter og som opprettholder urfolks rett til å bestemme over sin egen utvikling. Sametingets rolle er å bidra til at urfolks rettigheter implementeres i nasjonale og internasjonale sammenhenger. All implementering må skje i samarbeid, dialog og konsultasjoner med berørte urfolk. Sametinget er derfor avhengig av dialog og samarbeid med statlige myndigheter for å oppnå egne målsettinger.

Sametinget arbeider i forhold til flere FN-organer lokalisert både i Geneve og New York, herunder Menneskerettighetsrådet og hovedforsamlinga. Etter behov har Sametinget kontakt med FNs Spesialrapportør for urfolks rettigheter, FNs Permanente forum for urfolkssaker, og FNs Ekspertmekanisme for urfolks rettigheter. Disse tre urfolksmekanismene koordinerer innsatsen på urfolksområdet internasjonalt. EMRIP, FNs Ekspertmekanisme for urfolks rettigheter, har samme akkrediteringsordning gjennom FNs økonomiske og sosiale råd som FN Permanente forum for urfolkssaker har. Frem til nå har Sametinget deltatt gjennom Norges delegasjon til EMRIP sesjonene. Sametinget må ha en god tverrfaglig og allsamisk dialog for å bidra til arbeidet for de tre urfolksmekanismene på god måte. Sametinget vil bidra til arbeidet med at EMRIP kan endres til å bli et overvåkingsorgan for implementeringen av FNs erklæring om urfolks rettigheter, eller at en frivillig rapporteringsmulighet til erklæringen etableres.

Sametinget har gjennom sitt arbeid på den internasjonale arenaen etablert et nært samarbeid med representative urfolksorganisasjoner, stater eller andre organisasjoner og institusjoner. FNs permanente forum for urfolkssaker har syv definerte sosiokulturelle urfolksregioner: (1) Afrika, (2) Asia, (3) Mellom- og Sør-Amerika og Karibia, (4) Arktisk, (5) Sentral- og Øst-Europa med Russland, Sentral-Asia og Kaukasus, (6) Nord-Amerika og (7) Stillehavsområdet. Sametinget bygger allianser både blant urfolk og stater og deltar i det bilaterale samarbeidet. Et godt eksempel på at vi har fått det til er det globale samarbeidet gjennom den globale koordineringsgruppa som virket frem til Verdenskonferansen om urfolk (WCIP 2014). En rekke stater bidro aktivt til å få konferansen gjennomført med et innhold i sluttokumentet, som urfolk verden over kunne akseptere. Sluttokumentet fra Verdenskonferansen om urfolk bygger på Sluttokumentet fra Alta 2013-konferansen. Særlig samene og inuittene, som utgjør den arktiske regionen i FN, har god dialog, og vi kan dra vekslers på hverandres erfaringer og kontakter.

For samene kan en presset ressursituasjon vurderes løst ved at man samarbeider med andre samiske representative organisasjoner om representasjon under internasjonale møter. Et samarbeid kan fungere der man er politiske enige om tema som behandles på det internasjonale møtet. Eksempelvis kan man vurdere et slikt samarbeid mellom Sametinget og Samerådet ved deltakelse i Permanente forum og Ekspertmekanismen for urfolks

rettigheter. Fra tidligere har man gode erfaringer med samarbeid både innenfor den Arktiske region og gjennom samarbeidet i prosessen mot verdenskonferansen om urfolk 2014.

Sametingets arbeid med å rapportere til menneskerettighetskonvensjoners overvåkingsorganer, se vedlegg nr 1 punkt 2, vil styrkes fremover. Dette vil berøre alle fagområder som omhandler samenes sivile, politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter.

Det å utvikle og få på plass selvstendig deltakerstatus for Sametinget i internasjonale fora som behandler urfolksspørsmål, vil prioriteres fremover. Hensikten er å sikre at vi på full og effektiv måte kan delta i beslutningsprosesser som berører samiske spørsmål.

Mål:

- Rettighetene som er anerkjent i FNs erklæring om urfolks rettigheter er implementert i lovverk og praktisk politikk som påvirker vår og andre urfolks hverdag.
- Urfolk bestemmer over egen utvikling, har egne prioriteringer og har mulighet til å ivareta egne interesser internasjonalt og nasjonalt.
- Urfolks representative selvstyreorganer har selvstendig deltakerstatus i FN-møter som berører urfolksspørsmål.
- Internasjonal representasjon i FN for å fremme samiske interesser og rettigheter.

Strategier:

- Fremme urfolks- og menneskerettigheter i vårt daglige arbeid, og særskilt i arbeid med sametingsbudsjettet.
- Bidra til å styrke implementeringen av FNs erklæring om urfolks rettigheter ved å følge opp sluttdokumentet fra Verdenskonferanse om urfolk 2014.
- Styrke og utvikle bruken av FNs overvåkingsmekanismer.
- Følge opp overvåkingsmekanismenes anbefalinger i dialog med statlige myndigheter.
- Styrke egen kapasitet og økonomiske rammer for å utvikle vårt internasjonale arbeid.

3.4 LIKEVERD OG SOLIDARITET

Likestilling er relevant for alle, uavhengig av politisk, sosial og kulturell kontekst.

Likestilling dreier seg om makt og muligheter, og om at ingen skal fratras mulighet til å hevde sine rettigheter og bruke sine ressurser. Sametinget er opptatt av at urfolk skal ha like rettigheter og muligheter som den øvrige befolkning i en stat og at statene implementerer urfolks rettigheter.

Det fins flere eksempler på at urfolksrettens minstestandarder ikke er oppfylt av myndigheter. I Norge er det ikke oppnådd en reell likestilling mellom samiske språk og norske språk. Andre urfolk opplever liknende eller verre utfordringer. Flere urfolksspråk er utrydningstruet. Andre aktuelle områder er negativ forskjellsbehandling innenfor helse, barnehage, utdanning, sysselsetting, beskyttelse mot overgrep, økonomi, næringer, språkbruk, eller urfolks tilgang til og bruk av tradisjonelle landområder og territorier med tilhørende ressurser. Dette er fagområder Sametinget jobber med daglig for å sikre gode premissgrunnlag, og som gjenspeiles i sametingsbudsjettet, oppbyggingen av sametingets administrasjon og fordeling av ansvarsområder for sametingsrådets president og medlemmer.

Det å verne om sårbare grupper og kulturer i samfunnet, som urfolksgrupper og deres kulturer, kan innebære at urfolks interesser særskilt må vektlegges før politikk, lover eller vedtak som berører dem gjennomføres. Dette kan innebære at urfolk må behandles annerledes enn storsamfunnets befolkning gjennom en aktiv og positiv forskjellsbehandling. Slike beslutninger skal alltid gjennomføres i dialog og samarbeid med berørte urfolk.

Ulike grupper innenfor en befolkning har egne interesser og utfordringer som det vil være naturlig å fokusere på for å sikre at deres menneskerettigheter blir respektert. Sametinget vil støtte opp om særskilte grupper i befolkningen, som eldre, kvinner, barn, ungdom, og personer med nedsatt funksjonsevne. Vi er opptatte av at deres rettigheter skal ivaretas gjennom praktisk politikk og rettsanvendelse. Videre ønsker vi å være tydelige på at likestillingen skal sikres alle og være uavhengig av individers seksuelle orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Økt åpenhet, kunnskap og holdningsendringer er viktig både lokalt, nasjonalt og regionalt. Dersom standarder heves for en hel folkegruppe vil det slå ut positivt både kollektivt og individuelt. Staters gjennomføring av FNs erklæring om urfolks rettigheter vil kunne styrke grupperingers rettigheter. Sametinget kan styrke dialogen med myndigheter om ivaretagelsen av rettighetene til samiske barn, ungdom, eldre, kvinner, menn, og individer med enten funksjonsnedsettelse eller ulik seksuelle legning og kjønnsidentitet. En bevisst bruk av rapporteringsmulighetene til overvåkingsmekanismer for internasjonale konvensjoner er viktig og kan styrkes. Samtidig vil internasjonale møter som omhandler deres situasjon være relevant å delta på, også for å opprettholde dialogen og utveksle informasjon med andre om samme sakfelt, samt å sikre deres rettigheter.

Solidaritet handler om samhörighet og samhold. Solidaritetstanken innebærer å handle ut fra mer en egeninteresse. Det er mange måter å jobbe solidarisk på, og det er en oppgave

Møtesekretær:
Ellen Mienna

83/202

som utvikler seg med tiden. Klassisk utviklingssamarbeid omtales ofte som bistand. Det kan skje i form av finansiell støtte, materiell støtte, eller overføring av personell og kunnskap. Bistand kan komme i form av nødhjelp i en humanitær krise, eller med formål å skape langsiktig økonomisk og sosial utvikling. Historisk har bekjempelse av fattigdom vært det viktigste målet med bistanden. I Norge er Norad direktoratet for utviklingssamarbeid. De er en fagetat under Utenriksdepartementet, og skal sikre kvalitet i norsk bistand.

Det å yte støtte gjennom bistandsmidler er ikke den eneste måten å jobbe solididarisk på. Sametinget gjør også det gjennom å gi midler til Mama Sara Education Foundation. Sametingets bruker tid og ressurser innenfor det internasjonale arbeid med å styrke rammeverk for verdens urfolk gjennom menneskerettigheter. Vi er med på å påvirke sentrale aktører gjennom vårt arbeid, som Utenriksdepartementet, Statens pensjonsfond utland og statlige norske selskaper. Vi forutsetter at norske selskaper og investeringer i andre urfolksområder følger menneskerettighetene, herunder internasjonal urfolksrett.

Urfolk i store deler av verden hører til de mest marginaliserte grupper, både økonomisk, sosial, kulturelt, sivilt, politisk eller språklig, åndelig, humanitært eller på annen måte.

Det må arbeides aktivt for å minske fattigdom blant urfolk. Sametinget vil oppfordre stater til å bidra til fattigdomsbekjempelse. Kunnskapsgrunnlaget for solidaritetsarbeid og utvikling av Sametingets mulighet til et solidarisk ansvar kan styrkes gjennom nettverksbygging og utdanning. Sametinget anser sitt bidrag som vertskap for den globale forberedende urfolkskonferansen i Alta i 2013 som et solidarisk bidrag til verdens urfolk. Gjennom Sluttdokumentet fra WCIP 2014 vil tiltak komme mange urfolk til gode på verdensbasis. Det å lage nasjonale handlingsplaner, strategier og tiltak i tråd med Sluttdokumentet for WCIP 2014, vil kunne forbedre urfolks situasjon i verden.

Sametinget vil foreta nøye vurderinger før eventuelle solidaritetsytringer gis, med god kilde sjekk og gjerne dialog med berørte parter.

Mål:

- Vise solidaritet med andre urfolk.
- Etablere global finansieringsordning for urfolks internasjonale engasjement som

Møtesekretær:
Ellen Mienna

84/202

forvaltes av urfolk.

Strategier:

- Styrke og utvikle egen og andre urfolks likeverdighet og likestilling gjennom solidaritet.
- Ha fokus på implementering av urfolks rettigheter
- Fremme likestillingsperspektivene.
- Sikre rammene og prioritere ressurser for solidaritetsvirksomhet.
- Vurdere solidaritetsytringer.
- Utvikle og bruke nettverk.

3.5 GLOBALE UTFORDRINGER SOM BERØRER URFOLK

Verdenssamfunnet har gjennom FN slått fast at det må arbeides målrettet og bredt for å finne felles løsninger på globale utfordringer som klimaendringer, tap av biologisk mangfold,

Møtesekretær:
Ellen Mienna

85/202

utslipp av miljøgifter, ressursutnyttelse og helseproblemer, samt til utviklingssamarbeidet der fattigdomsbekjempelse er hovedmålet. I tillegg krever den globale befolkningsveksten et stadig større fokus på en bærekraftig utvikling. Det er et stadig økende press på verdens naturressurser. Sammenhengene mellom miljø og utviklingsutfordringene krever en politikk som integrerer økonomi, sosial utvikling og miljø.

Formålet med FNs konvensjon om biologisk mangfold (CBD) fra 1992 er bevaring og bruk av biologisk mangfold. Konvensjonen oppmunter til en rettferdig fordeling av de fordeler som bruken av biologisk mangfold gir.

Koblingen mellom tilgang til genressurser og urfolks tradisjonelle kunnskaper om dem er et sentralt element i Nagoya-protokollen under CBD. Selv om protokollen gir stor grad av fleksibilitet til nasjonal tilpasning, så styrker den urfolks rettigheter på mange områder.

Sametinget har gjennom den norske delegasjonen deltatt i det internasjonale arbeidet med konvensjonen om biologisk mangfold, både på partsmøtene, i arbeidsgruppen for tradisjonell kunnskap under artikkel 8 (j) og i arbeidet med Nagoya-protokollen. Vi har jobbet for at statene skal respektere, bevare og opprettholde urfolks tradisjonelle kunnskaper. En forutsetning for å kunne oppfylle denne forpliktelsen er kjennskap til kunnskapen. Dette innebærer bl.a. at de som innehar kunnskapen må bli hørt i beslutningsprosesser og politikktutforming om naturressurser i områder der urfolk bor og utøver sine næringer. I Norge har vi kommet et stykke på vei med implementering av CDB artikkel 8(j) om tradisjonell kunnskap ved gjennomføringen av naturmangfoldloven.

FNs klimakonvensjon (UNFCCC) fra 1992 utgjør rammen for det internasjonale klimasamarbeidet. Hvert år arrangeres klimatoppmøter for alle som har signert på klimakonvensjonen. Det forhandles om en ny klimaavtale som skal gjelde for alle land. Målet er å bli enige om en ny avtale som skal tre i kraft i 2020. Denne avtalen vil være juridisk bindende. Den nye klimaavtalen skal etter planen bli vedtatt på det 21.klimatoppmøtet i Paris i 2015.

Klimaendringer angår urfolk fordi urfolk ofte lever nært naturen og således i fronten av klimaendringene. Dette gjelder særsilt for urfolk i Arktisk, der klimaendringene skjer raskt. I tillegg er regnskogene og andre skogområder viktige i en klimasammenheng fordi de binder klimagasser. Disse skogene er leveområder for mange av klodens over 360 millioner urfolk.

Sametinget inngikk i den norske delegasjonen til partsmøtene på UNFCCC i perioden 2009-2013. Her jobbet vi særsilt for å styrke urfolks rettigheter i arbeidet med REDD+ innsatsen som omhandler å redusere utslipp fra avskoging og skogforringelse i utviklingsland, og som også inkluderer bærekraftig skogforvaltning, skogbevaring og økning av karbonholdet i eksisterende skoger. For oss handlet det om å fremme en bærekraftig utvikling for urfolk som lever av og i de tropiske skogene. Sametinget arbeidet for at Norge skulle vektlegge menneskerettighetene i klimaforhandlingene, for at urfolksperspektivet skulle fremmes der det var relevant og for at ILO-169 skulle legges til grunn for Norges posisjoner i forhold til rettighetene til urfolk..

Møtesekretær:
Ellen Mienna

På de to siste klimatoppmøtene har ikke Sametinget prioritert deltakelse. Urfolksperspektivet i klimaforhandlingene er nedtonet etter at det ble bestemt på det 19. partsmøtet at de langsiktige klimatiltakene skulle avsluttes, og følges opp under nasjonal implementering. I forhold til klimatilpasning og klimafinansiering, herunder Det grønne fondet, er selvsagt urfolksperspektivet fremdeles relevant i de videre forhandlingene. Men hovedfokuset fremover vil være å få på plass en avtale om utslippsreduksjoner i 2015.

Vi ser at en relativt stor urfolksdelegasjon fremdeles følger klimaforhandlingene. Det gjelder særlig urfolk fra Sør-Amerika og Asia. Det forventes at det kommer representanter for opp til 100 urfolk på det 21. klimatoppmøtet i Paris i begynnelsen av desember 2015. Etersom samene er det eneste urfolket i Europa, forventes det at det samiske folket er tilstede i Paris som en slags verskap for andre urfolk. Sametinget har snakket med Samerådet om et samarbeid rundt et opplegg i Paris, slik vi gjorde på det 15. partsmøtet i København i 2009. Da inngikk også inuittene i et slikt samarbeid.

Verdensorganisasjonen for immaterialrett (WIPO) er et av FNs spesialorgan, og fremmer internasjonal beskyttelse av immaterialrett og samarbeid vedrørende copyright, varemerker, industriell design og patenter. Samisk parlamentarisk råd er observatør i WIPOs mellomstatlige komité om immaterialrett, genetiske ressurser, tradisjonell kunnskap og kulturuttrykk (WIPO/GRTKF/IGC). Det forhandles her om et internasjonalt instrument for disse rettighetene. Sametinget informeres og gir innspill til Norges forhandlingsdelegasjon, samt deltar i delegasjonen ved behov og når vi har administrativ kapasitet tilgjengelig.

Sametinget arbeider for løsninger som skal sikre effektiv beskyttelse av rettigheter og interesser til urfolk når det gjelder tilgang til og utnyttelse av tradisjonell kunnskap og tradisjonelle kulturuttrykk. Vi støtter bindende regler som pålegger statene å innføre et rettslig beskyttelsessystem der urfolk og lokalsamfunn gis eksklusive rettigheter over kunnskap og enerett til kulturuttrykk de har utviklet.

Generalforsamlingene i WIPO har i 2014 stilt forhandlingene i den mellomstatlige i bero i 2015, men det forventes at det kommer en ny beslutning om at forhandlingene starter opp igjen i 2016.

Norge har syv steder på UNESCOs verdensarvliste. Hvert land utarbeider en liste med forslag over steder som man kan tenke seg å nominere. Denne forslagslisten kalles tentativ liste. Sametinget arbeider for å få fire kulturminneområder i varangersamenes gamle bosetnings- og bruksområder vurdert for verdensarvlista som et kominert verdensarvsted under fellesnavnet Várjjat siida. Det fredete kulturminneområdet Ceavccageađgi/Mortensnes i Nesseby kommune er hovedsted, og i tillegg kommer boplassen Ruovdenjunlovta/Gropbakken, også i Nesseby kommune, fangstgropsystemet på Gollevárre i Tana kommune og fangstanlegget på Noiddiidčearru/Kjøpmannskjølen i Båtsfjord kommune, der Sametinget i samarbeid med Finnmark fylkeskommune har gjennomført et omfattende registrerings- og kartleggingsarbeid.

Sametinget har forventninger om at Ceavccageađgi/Mortensnes med de tilknyttede områdene kommer med på Norges tentative verdensarvliste raskt, slik at nominasjonsarbeidet kan igangsettes. Dette vil styrke lista ved at arktiske urfolk blir bedre representert, samt synliggjøre samisk kultur og styrking av samisk identitet.

Mål:

- Ha kunnskap og høy oppmerksomhet om effekter av klimaendringer på urfolk.
- Sikrer beskyttelse av rettigheter knyttet til tradisjonell kunnskap og tradisjonelle kulturuttrykk.
- Etablere Várjjat siida som et samisk verdensarvsted.

Strategier:

- Delta på klimaforhandlingsmøter i Europa når vi har en rolle som vertskap for verdens urfolk, og ellers når det er relevante forhandlingstema om klimatilpasning, klimatiltak og klimafinansiering som berører urfolk.
- Følge opp arbeidet om tradisjonelle kunnskap og kulturuttrykk i CBD, WIPO og Nordisk samekonvensjon.
- Arbeide for en oppføring på Norges tentative liste og delta aktivt i det påfølgende nominasjonsarbeidet.

4. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Både kapasitet og økonomi tilsier at vi fortløpende må gjøre vurderinger og prioritere deltakelse på de internasjonale arenaene som gir best uttelling i forhold til å sikre og utvikle urfolks rettigheter. Det er viktig å ha oppmerksomhet på hvordan vi på effektiv måte kan videreutvikle solidaritetsarbeidet med andre urfolk og ivareta våre felles interesser. Denne meldingen skal fungere som et verktøy til gode løsninger i Sametingets internasjonale arbeid.

I 2015 ble det bevilget 889 millioner til samiske formål over statsbudsjettet. Sametinget disponerer 426 millioner kroner av denne overføringen. Sametingsbudsjettet 2015 inneholder eget kapittel om virkemidler til samisk samarbeid og internasjonalt arbeid. Her er det avsatt 2,5 millioner i økonomiske virkemidler. Videre er det andre finansielle midler gjennom tilskudd til internasjonale tiltak som prioriteres under kulturtiltak. I tillegg påregnes de administrative ressurser i avdelingen for rettigheter og internasjonale saker, som totalt disponerer 10 årsverk. Ellers berører samisk samarbeid og internasjonalt arbeid de fleste fagområder i Sametingets virksomhet. Derfor er det strategier og tiltak også i andre kapitler i budsjettet. Vi vil følge opp resultatene fra WCIP 2014, og budsjettet er i den anledningen et

sentralt virkemiddel.

For å fremstå som mest mulig uavhengig finansierer Sametinget sitt internasjonale engasjement over eget budsjett. I lys av vår rett til selvbestemmelse prioriterer vi hvilke internasjonale møter vi deltar på. Vi har en stadig økende etterspørsel for å bidra på møter som statlige myndigheter arrangerer med andre land der urfolksperspektivet er sentral. Det gjelder særlig stater og urfolk i Sør-Amerika som har ratifisert ILO-169, og som ønsker å lære om samisk erfaringer med konsultasjoner og rettigheter til land og ressurser. I en del tilfeller kan det være en god løsning at andre aktører enn Sametinget presenterer temaer som angår samisk språk, kultur og samfunnsliv. Vi har aktuelle situasjoner som Sámi allaskuvla, Gáldu, Árran/Sáminorth med flere som kan gjøre dette. I andre tilfeller vil være naturlig at det er Sametinget, som et representativt organ for samene i Norge, møter urfolk fra andre deler av verden.

Innholdet i meldingen vil ikke føre til noen endringer i Sametingets administrative organisering i arbeidet med internasjonale saker. De prioriterte innsatsområdene vil kunne dekkes ved omdisponeringen innenfor Sametingets gitte budsjetttrammer. Meldingen vil følges opp i Sametingets årlige budsjetter, i handlingsplan og i oppfølgingsnotater. Oppfølgingen vil være nært knyttet til utviklingen av Samisk parlamentarisk råd, og løpende prosesser internasjonalt.

Plan- og finanskomiteen - 005/15

PFK - vedtak:

Forslag

Forslag fra Norske samers riksforbund (NSR), Arbeiderpartiets sametingsgruppe (AP), Høyre, Árja, Áarjel-Saemiej Giehl, Nordkalottfolket og Fremskrittspartiet (FrP)

Forslag 1

Plenumsbehandlingen av sametingsmelding om solidaritet og internasjonalt arbeid utsettes til septemberplenium.

Komiteens tilrådningKomiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig Sametingsrådets forslag til innstilling.

Sametingets plenum - 024/15

Møtesekretær:
Ellen Mienna

SP - vedtak:

utsettes til september plenum.

Plan- og finanskomiteen - 006/15

PFK - vedtak:

Plan- og finanskomiteens innstilling
Innledning

Sametingets plan- og finanskomité har behandlet Sametingsmelding om solidaritet og internasjonalt arbeid. Sametingsmeldingen er et overordnet styringsdokument og følges opp gjennom årlige budsjettvedtak og sametingsrådets daglige politiske virksomhet.

Merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Norske samers riksforbund (NSR) Kirsti Guvsám, Anita P. Ravna, Laila Nystad, Piera Heika Muotka og Beaska Niillas, medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Vibeke Larsen, Knut Store og Ronny Wilhelmsen, medlemmet fra Árja Laila Susanne Vars, medlemmet fra Høyre (H) Ellen Kristina Saba, medlemmet fra Áarjel-Saemiej Giel Jovna Z. Dunfjell og medlemmet fra Fremskrittspartiet (FrP) Geir Are Winther fremmet følgende merknad:

Tanavassdraget som vannområde:

Reguleringer og kontroll er et felles ansvar med Finland. Dette flertallet støtter Tana kommune i at det bør etableres et internasjonalt vannområdeutvalg, hvor kommunene på begge sider av riksgrensen deltar, samt aktuelle myndigheter fra begge land. Det foreslås å etablere dette utvalget som et norsk-finsk interkommunalt samarbeidsorgan, hvor det ligger formelle avtaler til grunn og hvor alle kommunene og øvrige deltakere har definerte forpliktelser med hensyn til deltakelse og arbeidsoppgaver. Dette samarbeidet bør innbefatte både Tana og Karasjok kommune på norsk side og Utsjok på finsk side. Det er svært viktig at det foretas en grundig avklaring med finske regionale

Møtesekretær:
Ellen Mienna

myndigheter om det kommunale ansvaret på henholdsvis norsk og finsk side. Det må utarbeides et felles norsk-finsk tiltaksprogram. Det anbefales at vannregionmyndigheten forsøker å få til en formell avtale med finske myndigheter om dette, som et ledd i etableringen av et internasjonalt vannområdeutvalg.

Det grenseoverskridende interkommunale samarbeidet ansees tids- og ressurskrevende, blant annet på grunn av forvaltningsmessige ulikheter og behov for tolking. Med bakgrunn i dette bør vannregionmyndigheten sette av ekstra midler til arbeidet i de internasjonale vannområdene, som skal være en kompensasjon for tolke- og oversettelsesutgifter, samt større reise- og møteutgifter. Det vil være viktig at det igangsettes informasjonstiltak overfor lokalbefolkningen. Bruken av samisk språk i arbeidet med forvaltningsplanen må avklares. Dette flertallet forutsetter at det tilrettelegges for bruk av samisk språk i møte med publikum i forbindelse med møter ol, og at plandokumentet (inkl. tiltaksprogrammet) oversettes til samisk. Videre forutsetter dette flertallet at tradisjonskunnskap og lokal bruk vektlegges i arbeidet med forvaltningsplanen.

Et annet flertall, medlemmene fra Norske samers riksforbund (NSR) Kirsti Guvsám, Anita P. Ravna, Laila Nystad, Piera Heika Muotka og Beaska Niillas, medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Vibeke Larsen, Knut Store og Ronny Wilhelmsen, medlemmet fra Árja Laila Susanne Vars, medlemmet fra Høyre (H) Ellen Kristina Saba og medlemmet fra Áarjel-Saemiej Giel Jovna Z. Dunfjell fremmet følgende merknad:

Sjølaksefisket

Sjølaksefisket representerer en viktig næring for samene. Næringen har for de fleste vært utøvd som en del av kombinasjonsnæring med reindrift, jordbruk eller annet fiske. Sjølaksefiskerne ivaretar og utvikler gamle tradisjoner og representerer også en viktig samisk språkarena. Mange sjølaksefiskere er samisktalende og sjølaksefisket er en del av grunnlaget for den samiske kulturen.

Tidlig på 1990-tallet var det mer enn tre tusen personer som rapporterte fangst med faststående redskap (kilenot og krokgarn). De reduserte fisketidene har medført halvering av både antall fiskeplasser i bruk og antall fiskere.

I deler av Øst-Finnmark innebærer forslag om regulering fra Miljødirektoratet en halvering av antall fiskedøgn – fra dagens ordning med 3 dager pr. uke i juni, blir nå til 2 dager pr. uke fra 8.6. – 30.6. De ulike fiskeplassene får laks på ulike vindretninger, og med kun 2 dager pr uke i en kort periode vil fisket minimeres. Hovedårsaken til disse reguleringene er at russiske myndigheter gjennom NASCO har krevd at Norge må legge restriksjoner på sjølaksefisket i Varangerområdet for at en større del av laksen skal kunne vandre til elvene på Kolahalvøya for å gyte. Det er imidlertid ingen dokumentasjon på at det er vesentlig færre laks som går tilbake dit. I avsnittet om Internasjonalt ansvar i høringsutkastet, påpekes det at Norge har påtatt seg en rekke folkerettslige forpliktelser overfor samene som urfolk gjennom å ratifisere FN-konvensjonen om urfolk og stammefolk i selvstendige stater, konvensjonen om biologisk mangfold, og ILO-konvensjon nr. 169 som fastslår urfolks rett til naturressurser i deres landområder, og at slike rettigheter omfatter disse folks rett til å delta i bruk, styring og bevaring av disse ressursene.

Ifølge Naturmangfoldloven må myndighetene sette inn tiltak dersom en bestand er truet. Det skal gjøres på et kunnskapsbasert grunnlag. Det må bety der det mangler kunnskap om årsaken til redusert bestand, så må dette fremskaffes. Når det gjelder laks, er det kun gjort registreringer uten at det er redegjort for hvilken former for registrering som er benyttet.

Dette flertallet har som mål å få økt fisketidene for sjølaksefisket for å sikre primærnæringene mulighet til kombinasjonsnæring som gir inntekt, for å sikre tradisjonelle kunnskaper og for å sikre den rettigheten som er opparbeidet gjennom sedvane og alder tids bruk.

Et tredje flertall, medlemmene fra Norske samers riksforbund (NSR) medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe, medlemmet fra Árja, medlemmet fra Høyre og medlemmet fra Áarjel-Saemiej Giel fremmet følgende merknad:

Dialog med Russland

Gjennom mer enn tyve år har kongeriket Norge og Den russiske føderasjonen bygget opp et stabilt og godt naboforhold. Gjennom blant annet Barentssamarbeidet har naboer samarbeidet i folk-til-folk-

Møtesekretær:
Ellen Mienna

prosjekter parallelt med at politiske ledere på statlig og regionalt nivå har diskutert aktuelle saker som angår urfolk og øvrig befolkning i de to statene.

Norge har i løpet av høsten 2014 og 2015 fulgt EU og NATOs linje overfor nabolandet i øst, ved å stille seg bak sanksjonering og ved å fryse samarbeidet på statlig nivå. Regjeringen ønsket ikke å bidra til å heve det russiske krigsflyet som ble skutt ned over Tanafjorden under kampen mot Hitler i 1942, og Regjeringen har redusert samarbeidet med Russland dramatisk.

Dette flertallet aksepterer ikke brudd på folkeretten, men dette flertallet minner om at sivilbefolkningen i Russland, både urfolk og andre, møter stadig større demokratiske utfordringer. Dette flertallet frykter at den manglende dialogen mellom Norge og Russland får alvorlige konsekvenser for samer og andre urfolk, både individer og deres organisasjoner.

Urfolk i Barentsregionen og Arktis løfter ovennevnte utfordringer til statlig nivå gjennom representasjon i Barentsrådet og Arktisk Råd, men Norge må fortsette å løfte slike saker i bilaterale møter, for å legge press og bidra til at situasjonen for urfolk i Russland bedres.

Dette flertallet anmoder Regjeringen om å utvikle en selvstendig politikk overfor nabostaten, og gjenoppta den bilaterale kommunikasjonen med Den russiske føderasjonen.

Medlemmet fra Fremskrittspartiet, fremmet følgende merknad:

Sametingsmelding om solidaritet og internasjonalt arbeid

Medlemmet merker seg at denne meldingen baserer seg på den feiloppfatning at samer er et urfolk etter ILO 169. FrP mener denne konvensjonen er irrelevant for samer. Samtidig er det helt uproblematisk at samer på nordkalotten samarbeider og holder kontakt.

Det er derfor ingen grunn til at norske samer via sametinget skal ha et utstrakt internasjonalt samarbeid. Når norske skattebetalere finansiere sametingets virksomhet er det for å ivareta samisk språk, kultur og historie – i Norge.

Det vil derfor ikke være et mål at rettighetene i FNs erklæring om urfolks rettigheter er implementert i lovverk og praktisk politikk i Norge. Man kan faktisk si at det nettopp er rettighets- og erstatningsjaget fra deler av det samisk og sametingets hold som bidrar til et stadig vedvarende konfliktnivå og disharmoni mellom samfunnet for øvrig og samer i nord. En lovfesting av dette vil snarere skape mer motsetninger enn redusere dem, og de vil heller ikke bidra til å fremme prinsippene om rettferd, demokrati, respekt for menneskerettighetene, likhet, ikke-diskriminering, godt styresett og god tro.

På denne bakgrunn anser ikke dette medlemmet at Sametinget skal ha noe internasjonalt engasjement, ut over det som er naturlig med samer på Nordkalotten.

Forslag

Forslag fra Norske samers riksforbund (NSR) Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap), Árja, Høyre og Áarjel-Saemiej Giel

Forslag 1

1.1 SAMETINGETS INTERNASJONALE ARBEID 2. avsnitt

Tekst første avsnitt, andre setning:

Samisk internasjonal politikk utformes og utøves i samspillet mellom sametingene og det samiske samfunnet, og i samspillet mellom stater og urfolk på den internasjonale arenaen. Samiske organisasjoner og institusjoner spiller her en viktig rolle.

Endres til:

Sametingets internasjonale politikk utformes og utøves i samspillet mellom Sametingene og de samiske samfunnene, samt i samspillet mellom stater og urfolk på den internasjonale arenaen. Samiske organisasjoner og institusjoner har en viktig rolle både som samarbeidspartnere for Sametingene og som selvstendige aktører internasjonalt.

Møtesekretær:
Ellen Mienna

Tekst andre avsnitt:

Hovedmålet for den internasjonale politikken i Sametinget har fram til nå vært at: urfolk bestemmer over egen utvikling og har mulighet til å ivareta egne interesser internasjonalt. Vi vil i denne meldingen utvide denne målsettingen med fokus på hele innholdet i FNs erklæring om urfolks rettigheter.

Endres til:

Sametingets hovedmålsetning i vårt internasjonale arbeid er å ivareta samiske og urfolksinteresser internasjonalt og utøve en selvbestemmelsesrett over egen utvikling. Utgangspunktet for dette arbeidet er de grunnleggende rettighetene som er anerkjent gjennom FNs urfolkserklæring. Vi vil i denne meldingen konkretisere vår målsetning med fokus på hele innholdet i FNs erklæring om urfolks rettigheter.

Tekst tredje avsnitt:

Det nye overordnede målet er at rettighetene i FNs erklæring om urfolks rettigheter er implementert i lovverk og praktisk politikk som påvirker vår og andre urfolks hverdag.

Endres til:

Det er av avgjørende betydning for implementeringen av samenes selvbestemmelsesrett at rettighetene i FNs urfolkserklæring respekteres, inkorporeres i nasjonalt lovverk og omgjøres til praktisk politikk.

Tekst fjerde avsnitt:

For å nå denne målsettingen prioriterer vi fem innsatsområder:

Endres til:

Sametinget har følgende fem innsatsområder innenfor vårt internasjonale arbeid:

Tekst femte avsnitt, andre og tredje setning strykes:

Den vil bidra til et mer harmonisk forhold og bedre samarbeid mellom stat og urfolk. Innholdet i erklæringen omfatter alle samfunnsområder som er innenfor Sametingets arbeidsområder.

Tekst sjette avsnitt:

Erklæringen har for eksempel artikler om at urfolk har rett til opplæring i sin egen kultur og på sitt eget språk. Det er bestemmelser om urfolks helse, medier, åndelige og religiøse tradisjoner, og at urfolk skal kunne bevare og utvikle sin kulturarv, tradisjonelle kunnskap og sine kulturuttrykk. Urfolk har rett til landområder, territorier og ressurser de tradisjonelt har eid eller befolket. Urfolk har også rett til bevaring av miljøet og av produksjonskapasiteten i sine områder. Urfolk skal kunne delta i beslutningsprosesser, og statene skal konsultere med urfolk for å oppnå deres frie og informerte forhåndssamtykke før lover og tiltak som påvirker dem vedtas. Ikke minst har urfolk rett til selvbestemmelse om sin politiske stilling, og rett til å fritt fremme sin økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling.

Endres til:

Urfolkserklæringen bygger på prinsippet om urfolkenes selvbestemmelsesrett, en rettighet som innebærer at urfolk selv skal få bestemme sin egen politiske stilling og fritt fremme sin økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling. Selvbestemmelsesretten omfatter også rettigheter knyttet til urfolks helse, utdanning, opplæring på eget språk og kultur, medier, åndelige og religiøse tradisjoner og rett til bevaring og utvikling av egen kulturarv, tradisjonell kunnskap og kulturuttrykk. Et grunnleggende element i urfolks selvbestemmelsesrett er retten til landområder, territorier og ressurser som viktige materielle grunnlag for urfolks kultur.

Tekst åttende avsnitt, første og andre setning:

Samisk internasjonal politikk utøves gjennom vårt daglige arbeid. Vi finner støtte i internasjonal urfolksrett til å utøve samepolitikk på nasjonalt plan og ved å være aktive deltakere på den internasjonale arenaen.

Endres til:

Sametinget arbeider daglig med internasjonale spørsmål og bruker internasjonal urfolksrett aktivt som grunnlag for samepolitikken både nasjonalt, nordisk og i nordområdene for øvrig. Sametinget har som

Møtesekretær:
Ellen Mienna

93/202

mål å fortsatt være en aktiv deltaker på den internasjonale arenaen, i samarbeid med de andre samiske parlamentene gjennom vårt felles organ Samisk Parlamentarisk Råd og det sivile samiske samfunnet.

Tekst siste avsnitt, siste setning:

Meldingen vil legge til rette for at vi i sterkere grad kan utvikle og ivareta vårt internasjonale engasjement.

Endres til:

Sametingets internasjonale melding skal bidra til at Sametinget i større grad kan utvikle og styrke vårt internasjonale arbeid.

1.2 AVGRENSINGER

Tekst første avsnitt:

Mange av Sametingets politiske ansvarsområder med tilhørende fagavdelinger ved administrasjonen berøres av internasjonale forhold, som for eksempel internasjonale avtaler, forhandlingsparter og prosesser. Ikke alle disse forhold tas med i denne meldingen. Meldingen vil da bli for omfattende. Det er de respektive fagområdene som må dekke slike internasjonale tilsnitt i egne meldinger innenfor fagfeltet og politikkområdet. Den internasjonale meldingen som legges fram her avgrenses slik at tema som blir behandlet i andre meldinger eller redegjørelser kun blir omtalt i den grad det er hensiktsmessig.

Endres til:

Sametingets internasjonale melding er ikke uttømmende på det internasjonale politikkområdet, den omhandler derfor ikke alle aspekter av Sametingets internasjonale engasjement. Meldingen drøfter og løfter frem de mest sentrale aspektene av vårt internasjonale arbeid.

Tekst tredje avsnitt:

I Sametingets arbeid er det viktig å være bevisst på hvor skillet mellom allsamiske saker og internasjonale saker går. Dette er ingen enkel oppgave, fordi det finnes ulike graderinger. Det er ikke målet å bringe frem allsamiske forhold i hele sin bredde, da man i en internasjonal melding er nødt til å fokusere på de internasjonale prosessene som Sametinget jobber mest med og påvirkes sterkest av. Meldingen avgrenses derfor delvis i forhold til allsamisk og nordisk samarbeid.

Erstattes med:

Skillet mellom allsamiske saker og internasjonale saker kan være vanskelig å trekke i en samepolitisk kontekst. Det er likevel viktig at Sametingets internasjonale melding også har et fokus på samisk samarbeid fordi det er et viktig aspekt ved Sametingets internasjonale arbeid, selv om ikke alt samisk grenseoverskridende samarbeid nødvendigvis er av en internasjonal karakter.

2 VÅR POLITISKE STILLING

2.1 SAMETINGETS ROLLE

Tekst andre avsnitt, siste setning:

Vi bestemmer selv våre prioriteringer og utvikling.

Endres til:

Sametinget bestemmer selv over sine egne prioriteringer og utvikler egen politikk med vårt mandat fra det samiske folk og gjennom dialog med våre samfunn.

Tekst fjerde avsnitt, fra andre setning:

Viktige suksesskriterier for fremdrift i arbeidet er å organisere sitt arbeid, jobbe målrettet, ha nettverk, dele informasjon og kunnskap gjennom bilateral kontakt og multilateralt arbeid, ha klare politiske rammer for å ivareta selvbestemmelsesretten og få raske avklaringer når internasjonale møter pågår. Til sammen gjelder det å bygge trygghet og integritet i vår rolle som et representativt urfolksorgan. Det er viktig å være bevisst egen rolle i det internasjonale arbeidet og hvilket ansvar som følger av aktiv deltakelse i internasjonale beslutningsprosesser. Det krever ekstraordinære ressurser for å delta på full og effektiv måte i internasjonale beslutningsprosesser. Sametinget er et velfungerende politisk og administrativt organ med faste økonomiske rammer, og vi har et bedre

Møtesekretær:

Ellen Mienna

utgangspunkt enn andre urfolksinstitusjoner til å delta aktivt i internasjonale møter, samt å følge opp samiske saker på nasjonalt, regionalt og lokale plan.

Endres til:

For å lykkes i vårt internasjonale arbeid må vi ha tydelige mål, bygge nettverk, dele informasjon og kunnskap med andre aktører og ha et klart politisk rammeverk for å ivareta samenes selvbestemmelsesrett internasjonalt. Sametinget skal være representativ og ha høy integritet i vår rolle som urfolksparlament. Dette fordrer at vi også har et tydelig og sterkt mandat og tillit hos det samiske folket. Sametinget ønsker å delta på en fullverdig og effektiv måte i internasjonale beslutningsprosesser. Dette krever både et velfungerende politisk og administrativt organ, og forsvarlige økonomiske rammer. Den relativt raske utviklingen av mekanismer for ivaretagelse av urfolksrettighetene internasjonalt krever økte ressurser fra Sametinget for å kunne styrke vår internasjonale deltakelse. Selv om Sametinget har et bedre økonomisk utgangspunkt enn mange andre urfolksinstitusjoner, så er det fortsatt slik at Sametingets internasjonale kapasitet mangler utviklingsmuligheter grunnet våre begrensede økonomiske rammer.

2.2 DELTAKELSE I BESLUTNINGSPROSESSER

Tekst andre avsnitt:

Sametinget benytter seg av rapporteringsmulighetene til internasjonale konvensjoners overvåkingsorganer, som ekspertkomiteen til ILO konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater (ILO-169) og komiteen som overvåker konvensjonen om sivile og politiske rettigheter.

Endres til:

Sametinget avgir periodiske rapporter til ulike internasjonale overvåkingsorganer, slik som Ekspertkomiteen for ILO konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater (ILO 169) (ILOs Ekspertkomité), Menneskerettighetskomiteen som overvåker FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) og Rasediskrimineringskomiteen (CERD) som overvåker Rasediskrimineringskonvensjonen (ICERD).

3.1 SAMISK SAMARBEID

Nordisk samekonvensjon

Tilleggstekst etter siste avsnitt før mål:

Den nordiske samekonvensjonen har derfor en verdi som går utover Sápmis grenser. Europarådet har hatt og har betydning for utviklingen av menneskerettigheter og rådet vedtar både konvensjoner og anbefalinger om hvordan menneskerettigheter skal ivaretas i Europa. Det vil være naturlig å vurdere dialog med Europarådet om den nordiske samekonvensjonen.

Samene på Kolahalvøya

Tillegg under strategi:

- Gjennom dialog med regjeringen sikre at folk til folk midler også ivaretar folk til folk samarbeid på Kolahalvøya.

3.2 NORDOMRÅDENE

Den europeiske unionen (EU)

Tilleggstekst, 6. avsnitt starter slik:

EU utvikler og vedtar politikk som berører samenes hverdag og det grenseoverskridende samarbeidet samer i mellom, og det er derfor naturlig at Sametinget vurderer egen tilstedeværelse på det nordnorske EU-kontoret i Brussel.

Tillegg under strategi

- Drøfte samisk representasjon med fylkeskommunene på Nord-Norges EU-kontor i Brussel

Barentssamarbeidet

Tillegg til 1. avsnitt

Møtesekretær:

Ellen Mienna

Russlands naboskapspolitikk har skapt reaksjoner hos verdenssamfunnet og vanskeliggjort den videre samarbeidsutvikling mellom Norge og Russland. Dette vil også kunne påvirke samarbeidet med samer og andre urfolk på russisk side. I denne situasjonen er det viktig å styrke folk-til-folk-samarbeidet og være pådriver for at Norge, til tross for sanksjoner, opprettholder dialogen med Russland.

Barentsregionens naturressurser er av stor interesse for kommersielle aktører. Kommersiell utvinning av naturressursene vil ofte true urfolks tradisjonelle næringer og kultur nettopp fordi urfolksrettigheter ikke ivaretas i henhold til internasjonale konvensjoner og standarder. Innføring og bruk av etiske retningslinjer for økonomisk virksomhet i urfolksområder vil bidra til å redusere trusselen mot urfolksnæring og -kultur.

3.3 FNs URFOLKS- OG MENNESKERETTIGHETER

Nye avsnitt etter 3. avsnitt

Høsten 2014 vedtok Stortinget ny grunnlov der menneskerettigheter fikk en mer fremtredende rolle, men samenes status som eget folk og urfolk ble ikke stadfestet i Grunnloven. Både Finland og Sverige har grunnlovsfestet samens status som folk og urfolk. Det vil være naturlig at også Norge følger den samme rettsutvikling som nabolandene og stadfester samenes urfolksstatus i Grunnloven.

Stortinget vedtok våren 2015 lov om nasjonal institusjon for menneskerettigheter. Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig. Den nasjonale institusjonen for menneskerettigheter skal også overvåke og rapportere på urfolksrettigheter og deres kompetanse og kapasitet på urfolksrettigheter må sikres og styrkes fremover.

Tillegg under strategi

- Følge opp sluttdokumentet fra Verdenskonferansen om urfolk 2014 gjennom aktiv deltakelse i statlige FN-delegasjoner.
- Arbeide for grunnlovsfestelse av samenes status som et eget folk og urfolk
- Gjennom dialog med Stortinget sikre og styrke urfolkskompetanse og -kapasitet i Nasjonal institusjon for menneskerettigheter

3.5 GLOBALE UTFORDRINGER SOM BERØRER URFOLK

Nytt avsnitt etter 9. avsnitt

Verdens urfolk opplever både direkte og strukturell diskriminering. FNs rasediskrimineringskonvensjon (CERD) skal sørge for at grupper uavhengig av bakgrunn skal ha de samme mulighetene og rettighetene. Også i Norge vil man oppleve strukturell diskriminering og rasisme mot både samer og andre minoriteter. Enhver regjering i Norge er ansvarlig for å bekjempe diskriminering og rasisme, og Sametinget vil følge opp FNs evaluering av Norges innsats mot diskriminering og rasisme.

Tillegg under strategi

- Følge opp Norges arbeid mot diskriminering og rasisme og utarbeide egen rapport til CERD ved behov

Forslag 2

Tillegg under Arktisk samarbeid, tillegget skal inn etter nest siste avsnitt:

Arktisk råd høsten 2014 tok initiativ til å opprette Arctic Economic Council (AEC). Formålet med dette er å lage et rammeverk for dialog mellom Arktisk råd og næringslivsaktører i Arktis. Dette skal bidra til sette økonomisk utvikling høyere på agendaen i det arktiske samarbeidet.

Forslag 3

Møtesekretær:
Ellen Mienna

Tilleggspunkt under 3.1 Samisk samarbeid, "Strategier":

Sametingene styrker kommunikasjonen om sitt internasjonale arbeid for ulike målgrupper i det samiske samfunnet.

Endring av setning under Nordisk Samekonvensjon, "mål", tilføyelse av "og urfolk" i slutten av setningen.

Tilleggspunkt under 3.1 Nordisk samekonvensjon, "strategier":

Sametinget styrker kommunikasjonen om arbeidet med nordisk samekonvensjon for ulike målgrupper i det samiske samfunnet. Gjøre konvensjonsarbeidet bedre kjent i ulike samiske miljøer.

Tillegg under Arktisk samarbeid, tredje og sjette kulepunkt under "strategier":

"Samerådet og andre relevante urfolksinstitusjoner og organisasjoner"

"Samerådet og andre relevante urfolksinstitusjoner og organisasjoner"

Tilleggspunkt under 3.3 "strategier":

Styrke kommunikasjonen om Sametingets internasjonale arbeid i ulike FN-fora ut til det sivile samiske samfunnet.

Tilleggspunkt under 3.4 "strategier":

Iverksette særlige tiltak for å inkludere særskilte grupper i det samiske samfunnet i arbeidet med å styrke deres likestillingsrettigheter.

Tilleggspunkt under 3.5 "strategier"

Aktivt bidra til etableringen av Árbiediehtoguoovddáš - senter for samisk tradisjonskunnskap som et ledd i styrkingen av arbeidet med å dokumentere og sikre samisk tradisjonell kunnskap, og støtte oppom miljøer som arbeider med tradisjonell kunnskap

Komiteens tilrådning

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig Sametingsrådets forslag til innstilling.

Sametingets plenum - 035/15

Merknad - Árja ved representant Laila Susanne Vars, Flyttsamelista ved representant Per A. Bæhr, Áarjel-Saemiej Giel ved representant Ellinor Marita Jáma, APs sametingsgruppe, Høyres sametingsgruppe, NSR - NSR/SÁB sametingsgruppe

Gjennomføringen av ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater i Norge, med særskilt fokus på identifisering og anerkjennelse av urfolks land-og ressursrettigheter etter konvensjonens artikkel 13, 14 og 15.

Sametinget viser til at det er 25 år siden Norge ratifiserte ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk (ILO 169) i selvstendige stater i 1990.

Det er i 2015 ti år siden Finnmarksloven trådte i kraft som en direkte konsekvens av Norges ratifisering av ILO 169. Etableringen av Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark er viktige

Møtesekretær:
Ellen Mienna

97/202

tiltak som har til hensikt å sørge for at Finnmarksloven skal være i tråd med ILO 169.

Sametinget mener at Finnmarksloven og mekanismene som følger av loven er av grunnleggende betydning for å sikre at norsk rett er i tråd med gjeldende folkerett når det gjelder samenes rettigheter til land og ressurser i Finnmark. Sametinget viser videre til at det var en forutsetning ved Sametingets samtykke til Finnmarksloven, at loven og dets mekanismer for identifisering og anerkjennelse av urfolks rettigheter til land og ressurser i sine områder, skulle være i tråd med folkeretten. Finnmarkslovens § 3 slår fast at Finnmarksloven skal anvendes i tråd med folkeretten, herunder ILO 169. Bestemmelsen gir ILO 169 forrang foran Finnmarkslovens bestemmelser hvis ILO 169 gir et sterkere vern enn det Finnmarksloven gir. Sametinget viser til at Finnmarkskommisjonens rapporter i liten grad synliggjør hvordan kommisjonens utredninger bidrar til å kartlegge og anerkjenne urfolks land- og ressursrettigheter (både bruks og eiendomsrettigheter til land og vann). Sametinget ser i den forbindelse som naturlig at det vurderes i hvilken grad den løsningen som finnes i Finnmarksloven når det gjelder kartlegging og anerkjennelse av samenes rettigheter til land og ressurser (særlig artiklene 13, 14 og 15), oppfyller ILO-konvensjonens standarder. Sametinget ser det også som naturlig at det igangsettes et arbeid for å se på Finnmarkseiendommens rolle i forbindelse med kartlegging og anerkjennelse av urfolks rettigheter i Finnmark. Sametinget legger til grunn at Finnmarkseiendommen gjennom sin behandling av Finnmarkskommisjonens rapporter bidrar til en oppfyllelse av ILO 169 artikler 13, 14 og 15. Det er imidlertid viktig å få klargjort om loven fungerer etter sitt formål når det gjelder kartlegging og anerkjennelse av samenes rettigheter. Dette er en viktighet også for de løsningene som velges for kartlegging og anerkjennelse av samiske rettigheter utenfor Finnmark. (Samerettsutvalget 2).

Forslag 4 - Representant Toril Bakken Kåven, Nordkalottfolket

1. Innledning

Urfolks rettslige stilling er betydelig styrket de siste tiårene, og det internasjonale samarbeidet for å styrke urfolks posisjon omfatter mange forskjellige aktører. Den samiske befolkning i Norge har beskyttelse via grunnloven, og vi har en bred politisk enighet om samefolkets plass i samfunnet.

I en globalisert verden med åpne grenser og internett, er det i dag mer fokus på ulikheter, krig og diskriminering mellom, og innad i land og folkegrupper, enn det noen gang har vært før. Transportlinjer er blitt kortere, og gjennom dette har man fått en mulighet til å støtte og bidra til en mer rettferdig verden.

2. Grunnlaget for sametingets internasjonale arbeid

Sametingets internasjonale arbeid skal bygges på at samer er ett folk, og rikenes grenser skal ikke bryte vårt folks fellesskap (Samekonferansen Gällivare 1971). Det er felles historie og kultur mellom samer i Norge, Sverige, Finland og Russland, og dette bør være et bærende element i vårt internasjonale arbeid. Med formålet om et sterkt sameting med tillit hos folket, skal Sametinget jobbe med internasjonale problemstillinger som er viktig for samer i alle de nordlige landene, og bidra til at samenes status utenfor Norge, heves.

Man ser i ulike sammenhenger at kvinner og barn er lavest på rangstigen og utsettes for dobbel diskriminering og undertrykkelse; først i kraft av etniske bagrunn som minoritet eller urfolk, og dernest kjønn. Det påhviler oss et særskilt ansvar å ivareta de svakeste gruppene i samfunnet, og Sametinget ønsker å ha spesiell fokus på heve statusen, og sørge for beskyttelse og likeverdig behandling av kvinner og barn i alt sitt internasjonale arbeid.

3. Innsatsområder

I en globalisert verden er det en stor utfordring å prioritere mellom ulike utfordringer i det internasjonale arbeidet. Med utgangspunkt i dette utpekes følgende innsatsområder:

3.1. Likeverd, samfunnsutvikling og solidaritet i Nordområdene

Urfolk er innført som begrep politisk, og har skapt ulike diskusjoner rundt hvem som er urfolk eller ikke. Samer som urfolk er nå anerkjent og bredt akseptert i Norge, selv om det ikke er like anerkjent og akseptert i andre land hvor vi har samisk befolkning. Sametingets målsetning å jobbe for likeverdig urfolkstatus for samisk befolkning i alle de samiske områdene, det er ikke slik at samer bosatt i Sverige, Finland eller Russland er mindre urfolk enn samer i Norge.

Det bør også utredes i hvilken grad der finnes andre minoriteter som også hører inn under urfolksbegrepet i de nordiske landene, for eksempel kvener. Dette er i utgangspunktet ikke Sametingets oppgave, men Sametinget vil være positiv til å løfte andre minoriteter til samme urfolkstatus som samene har, hvis det viser seg at flere tilfredsstillende definisjonen for urfolk.

Sametinget vil samhandle med ulike typer organisasjoner og institusjoner som bidrar til økt samarbeid om kultur, næring og samfunnsutvikling i nordområdene. Dette er viktig arbeid for å sikre alle samer i nordområdene likeverdig status og likeverdige rettigheter, og binder oss sammen som et nordlig folk med felles kultur.

Sametinget vil gjennom sitt arbeid jobbe for at de ulike landene ikke gir særrettigheter til noen grupper samer eller samiske næringer, på bekostning av andre. Dette skaper splittelse internt mellom samiske grupper, og gir statene en gylden mulighet til å avspore en viktig debatt om likeverdighet og mulighet til utøvelse av sin særegne næring, kultur og språk mellom samer og andre innbyggere i nordområdene. I så måte er Nordisk Samekonvensjon viktig, og Sametinget vil jobbe for at også fjordfiskere og utmarksutøvere som driver jakt, sanking og fiske, skal ha likeverdige rettigheter og status som øvrige samer.

3.2. Urfolk, minoriteter og menneskerettigheter

Både via ILO og FN og andre organer, pågår viktig arbeid for å heve statusen og gi urfolk og minoriteter grunnleggende rettigheter på lik linje med annen befolkning i de ulike land.

Sametinget vil jobbe for å styrke urfolk og minoriteters rettigheter gjennom internasjonalt arbeid. En dialog og deltakelse i internasjonale fora vil bidra til økt forståelse for urfolks utfordringer.

3.3. Barn og kvinner i urfolks- og minoritetssamfunn.

Barn og kvinner utsettes for mange overgrep, mobbing, diskriminering og rasisme som de ikke har mulighet å beskytte seg selv mot. Spesielt alle typer seksuelle overgrep og straffbare handlinger hvor seksualisert vold brukes, er umenneskelige påkjenninger som setter dype spor hos de det gjelder, og skaper traumer som lever videre i generasjoner. Denne type vold gir også i enda større grad en undertrykking som ofte er usynlig, og vanskelig å gripe fatt i.

Overgrep mot kvinner og barn i urfolks- og minoritetssamfunn skal være en bærende bjelke i Sametingets internasjonale arbeid. Sametinget anerkjenner at all kultur er ikke bra kultur, og der man har kulturer som bygger opp om vold og overgrep mot barn, er det spesielt viktig å øke innsatsen.

3.4. Internasjonalt arbeid via storting og regjering

Sametinget har begrensede ressurser til å jobbe med internasjonalt arbeid. Like viktig som de økonomiske ressurser man har til rådighet, er det arbeidet man kan gjøre opp mot storting og regjering

på det internasjonale området.

Gjennom Sametingets arbeid med internasjonale problemstillinger, vil sametinget konsultere med storting og regjering om viktige innsatsområder innenfor tema som vold og overgrep mot kvinner og barn i urfolks- og minoritetssamfunn. Ved at storting og regjering dreier støtten og innsatsen til disse områdene, vil Sametinget oppnå store og gode resultater på vegne av de aller svakeste.

4. Oppfølging av internasjonalt arbeid

Med utgangspunkt i disse strategiene, vil Sametinget utarbeide handlingsplan som omfatter Sametingets internasjonale arbeid, og gir mer detaljerte prioriteringer om hvilke institusjoner, organisasjoner og samfunnsoppbyggende arbeid man skal prioritere.

Forslag 5 - Representant Jovna Zakharias Dunfjell, Åarjel-Saemiej Giel

3.3 FNs URFOLKS- OG MENNESKERETTIGHETERE erstatter punkt 2 under mål:

Urfolks representative politiske organer styrkes og anerkjennes av de respektive statene, slik at urfolk kan utøve selvbestemmelse over egen utvikling, samt fremme sine rettigheter og interesser nasjonalt og internasjonalt.

3.4 LIKEVERD OG SOLIDARITET

5 avsnitt:

Endres fra Solidaritet handler om samhooringhet og samhold. Solidaritetstanken innebærer å handle ut fra mer en egeninteresse. Det er mange måter å jobbe solidarisk på, og det er en oppgave som utvikler seg med tiden. Klassisk utviklingssamarbeid omtales ofte som bistand. Det kan skje i form av finansiell støtte, materiell støtte, eller overføring av personell og kunnskap. Bistand kan komme i form av nødhjelp i en humanitær krise, eller med formål å skape langsiktig økonomisk og sosial utvikling. Historisk har bekjempelse av fattigdom vært det viktigste målet med bistanden. I Norge er Norad direktoratet for utviklingssamarbeid. De er en fagetat under Utenriksdepartementet, og skal sikre kvalitet i norsk bistand.

Endres til:

Solidaritet handler om samhoorighet, fellesskap, gjensidig ansvar og felles mål. Solidaritetstanken handler om å handle ut fra mer en egeninteresse. Det samiske folk har på mange måter nådd lenger i sin rettighetskamp en andre urfolk, men deler samtidig like utfordringer. Det er derfor viktig at Sametinget som samenes representative organ går foran og viser solidaritet med andre urfolk og deres kampsaker". Det er mange måter å jobbe solidarisk på, og det er en oppgave som utvikler seg med tiden. Klassisk utviklingssamarbeid omtales ofte som bistand. Det kan skje i form av finansiell støtte, materiell støtte, eller overføring av personell og kunnskap. Bistand kan komme i form av nødhjelp i en humanitær krise, eller med formål å skape langsiktig økonomisk og sosial utvikling. Historisk har bekjempelse av fattigdom vært det viktigste målet med bistanden. I Norge er Norad direktoratet for utviklingssamarbeid. De er en fagetat under Utenriksdepartementet, og skal sikre kvalitet i norsk bistand. Sametinget gir også bistandsmidler ved å støtte Mama Sara Education Foundation.

6 avsnitt:

Stryke setningen "Sametinget gjør også det gjennom å gi midler til Mama Sara Education Foundation"

Endre setning: "Vi er med på å påvirke sentrale aktører gjennom vårt arbeid, som

utenriksdepartementet, Statens pensjonsfond utland og statlige norske selskaper”.

Til: ”Gjennom vårt arbeid er vi med på å påvirke sentrale aktører, som utenriksdepartementet, Statens pensjonsfond utland og statlige norske selskaper.”

Nytt 6 avsnitt blir:

Det å yte støtte gjennom bistandsmidler er ikke den eneste måten å jobbe solidarisk på. Sametinget bruker tid og ressurser innenfor det internasjonale arbeid med å styrke rammeverk for verdens urfolk gjennom menneskerettigheter. Gjennom vårt arbeid er vi med på å påvirke sentrale aktører, som utenriksdepartementet, Statens pensjonsfond utland og statlige norske selskaper. Vi forutsetter at norske selskaper og investeringer i andre urfolksområder følger menneskerettighetene, herunder internasjonal urfolksrett.

Nytt avsnitt 7:

Trender og retningslinjer i norsk bistandspolitikk påvirker verdens urfolk. Det er derfor viktig at Sametinget sørger for at denne politikken utføres i tråd med urfolks deltagelse og samtykke, basert på deres behov og prioriteringer for utvikling. Økt fokus på næringslivsinvesteringer som en del av norsk bistandsstrategi må ikke gå på bekostning av urfolks rettigheter til f.eks landområder og territorier.

Nytt avsnitt 8: Ressursutvinning på urfolksområder er et økende problem og utgjør den største trusselen urfolks materielle og kulturelle livsgrunnlag. Det samiske folk vet selv at det er avgjørende å ha tilgang til, og kontrollere sine landområder for å fortsatt kunne eksistere som folk. Sametingets får ofte henvendelser fra urfolksaktører som opplever at deres rettigheter brytes gjennom norsk næringsvirksomhet. Sametingets solidaritetsarbeid bør prioritere å støtte saker der urfolks rettigheter brytes i forbindelse med arealinngrep, særlig der norske interesser er involvert. Sametinget har i samarbeid med andre samiske institusjoner og organisasjoner mye erfaring med dialog og konflikt med næringsaktører (statlige og private), og har vist seg å ha sterk innflytelse.

Tillegg under mål:

- Påvirke norsk utviklingspolitikk (bistands- og menneskerettighetsarbeid) for å sikre urfolks selvbestemmelse, behov og prioriteringer i utviklingsarbeidet.
- Styrke nettverk og informasjonsflyt med urfolk i alle regioner.

Tillegg under Strategier:

- Endret formulering: Vurdere og utføre solidaritetsytringer.
- Følge opp og påvirke norsk utviklingspolitikk. Be om at ”Norsk innsats for å styrke arbeidet med urfolk i utviklingssamarbeidet” (UD) fra 2004 oppdateres etter sluttdokumentet fra Verdenskonferansen.
- Følge opp og påvirke regjeringens arbeid med Nasjonal Handlingsplan for Næringsliv og Menneskerettigheter for å sikre næringslivets ansvarliggjøring og ivaretagelse av urfolk rettigheter gjennom investeringer.
- Bistå urfolk som opplever at norske investeringer bryter med folkeretten.

3.5 GLOBALE UTFORDRINGER

Nytt avsnitt til sist (før mål)

Trender i den globale økonomien påvirker urfolks klimautfordringer, men også eierskap, tilgang til og bruk av naturressurser. Etterspørsel etter metall, mineraler, skog, vann, jord og andre ressurser øker presset på urfolks territorier og truer urfolks materielle og kulturelle livsgrunnlag. Utvinning av naturressurser skjer ofte i strid med urfolks rett til selvbestemmelse over sine landområder. Sametinget skal støtte urfolk representative institusjoner og deres krav om at retten til konsultasjon og fritt og informert samtykke overholdes ved planer og inngrep som vil påvirke deres liv og landområder. Dette fremheves også særlig i sluttdokumentet fra verdenskonferansen”.

Mål:

Endre første kulepunkt fra: "Ha kunnskap og høy oppmerksomhet om effekter av klimaendringer på urfolk"

Til: "Ha kunnskap og høy oppmerksomhet om årsaker til, og effekter av klimaendringer på urfolk"

4. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

3. avsnitt. Endre 4. Setningen fra: "Det gjelder særlig stater og urfolk i Sør-Amerika"

til:

"Det gjelder særlig stater og urfolk i Mellom- og Sør-Amerika"

Støtte til merknader fra komiteen:

Flyttsamelisten ved representant Per A. Bæhr og Åarjel-Saemiej Giel ved representant Ellinor Marita Jáma støtter flertallsmerknaden fra komiteen.

Saken påbegynt 24.09.15 kl. 09.00

Votering

Av 39 representanter var 37 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 4 ble forkastet med 34 mot 3 stemmer
- Forslag 5 ble vedtatt med 32 mot 5 stemmer
- Forslag 1 ble vedtatt med 32 mot 5 stemmer
- Forslag 2 ble vedtatt med 32 mot 5 stemmer
- Forslag 3 ble vedtatt med 32 mot 5 stemmer
- Plan- og finanskomiteens tilrådning ble vedtatt med 32 mot 5 stemmer

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

	Innlegg	Replikk
1	Vibeke Larsen, saksordfører	
2	Piera Heaika Muotka	
3	Christina Henriksen	
4	Jovna Zakarias Dunfjell	Vibeke Larsen
		Piera Heaika Muotka
		Ronny Wilhelmsen
	Jovna Zakarias Dunfjell	
5	Láilá Susanne Vars	Piera Heaika Muotka
		Vibeke Larsen
		Mathis Nilsen Eira
	Láilá Susanne Vars	
6	Mariann Wollmann Magga	Christina Henriksen
		Ellen Kristine Saba

Møtesekretær:
Ellen Mienna

	Mariann Wollmann Magga	
7	Toril Bakken Kåven	Vibeke Larsen
		Kirsti Guvsám
		Mariann Wollmann Magga
	Toril Bakken Kåven	
8	Aud Marthinsen	Vibeke Larsen
		Piera Heaika Muotka
		Ronny Wilhelmsen
	Aud Marthinsen	
9	Ronny Wilhelmsen	Piera Heaika Muotka
	Ronny Wilhelmsen	
10	Vibeke Larsen	
11	Laila Nystad	
12	Aili Keskitalo	
13	Kirsti Guvsám	
14	Christina Henriksen	
15	Per Andersen Bæhr	
16	Ellen Kristine Saba	
17	Láilá Susanne Vars	
18	Ronny Wilhelmsen	
19	Vibeke Larsen	
20	Ellinor Marita Jåma	
21	Vibeke Larsen, saksordfører	

SP - vedtak:

1. INNLEDNING

Til denne meldingen er det lagt ved et notat som heter "Innføring i Sametingets internasjonale arbeidsområder". Det anbefales at notatet leses i sammenheng med meldingsteksten. Notatet viser at urfolks rettslige stilling er betydelig styrket de siste tiårene, og at det internasjonale samarbeidet omfatter mange forskjellige aktører.

1.1 SAMETINGETS INTERNASJONALE ARBEID

Sametinget legger med denne meldingen frem en overordnet og langsiktig politikk om samisk internasjonalt arbeid. Sametingets internasjonale politikk utformes og utøves i samspillet mellom Sametingene og de samiske samfunnene, samt i samspillet mellom stater og urfolk på den internasjonale arenaen. Samiske organisasjoner og institusjoner har en viktig rolle både som samarbeidspartnere for Sametingene og som selvstendige aktører internasjonalt.

Sametingets hovedmålsetning i vårt internasjonale arbeid er å ivareta samiske og urfolksinteresser internasjonalt og utøve en selvbestemmelsesrett over egen utvikling. Utgangspunktet for dette arbeidet er de grunnleggende rettighetene som er anerkjent gjennom FNs urfolkserklæring. Vi vil i denne meldingen konkretisere vår målsetning med fokus på hele innholdet i FNs erklæring om urfolks rettigheter.

Det er av avgjørende betydning for implementeringen av samenes selvbestemmelsesrett at rettighetene i FNs urfolkserklæring respekteres, inkorporeres i nasjonalt lovverk og omgjøres til praktisk politikk.

Sametinget har følgende fem innsatsområder innenfor vårt internasjonale arbeid:

Møtesekretær:
Ellen Mienna

1. Samisk samarbeid
2. Nordområdene
3. FNs urfolks- og menneskerettigheter
4. Likeverd og solidaritet
5. Globale utfordringer som berører urfolk

Grunnsynet i FNs erklæring om urfolks rettigheter bygger på prinsippene om rettferd, demokrati, respekt for menneskerettighetene, likhet, ikke-diskriminering, godt styresett og god tro.

Urfolkserklæringen bygger på prinsippet om urfolkenes selvbestemmelsesrett, en rettighet som innebærer at urfolk selv skal få bestemme sin egen politiske stilling og fritt fremme sin økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling. Selvbestemmelsesretten omfatter også rettigheter knyttet til urfolks helse, utdanning, opplæring på eget språk og kultur, medier, åndelige og religiøse tradisjoner og rett til bevaring og utvikling av egen kulturarv, tradisjonell kunnskap og kulturuttrykk. Et grunnleggende element i urfolks selvbestemmelsesrett er retten til landområder, territorier og ressurser som viktige materielle grunnlag for urfolks kultur.

Denne meldingen er et resultat av en prosess mellom Sametinget, det samiske sivilsamfunnet, relevante myndigheter og samiske institusjoner. Arbeidet startet opp med en redegjørelse i 2014. Sametinget har hatt innspillmøter med Samerådet, Barentssekretariatet og lederen for arbeidsgruppen for urfolk i Barentssamarbeidet, Årran som koordinerer Samiske institusjoners nordområdenettverk, Sáminorth, Gáldu - Kompetansesenteret for urfolks rettigheter, SNF-Sámi NissonForum/Samisk KvinneForum og Mama Sara Education Foundation for Maasai School Children. Sametinget har også hatt dialog med Samisk kirkeråd, Samisk parlamentarisk råd, Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU) og Sametingets elderråd er orienterte om meldingsutkastet.

Sametinget arbeider daglig med internasjonale spørsmål og bruker internasjonal urfolksrett aktivt som grunnlag for samepolitikken både nasjonalt, nordisk og i nordområdene for øvrig. Sametinget har som mål å fortsatt være en aktiv deltaker på den internasjonale arenaen, i samarbeid med de andre samiske parlamentene gjennom vårt felles organ Samisk Parlamentarisk Råd og det sivile samiske samfunnet.

Det handler om å få i stand internasjonalt samarbeid om vanskelige saker av både økonomisk, sosial, kulturell og humanitær art, og å fremme respekt for de universielle menneskerettigheter og grunnleggende friheter for alle uten hensyn til rase, kjønn, seksuelle legning, språk eller religion.

Meldingen tydeliggjør innsatsområder innenfor mange komplekse saksfelt. Den beskriver prinsipper, målsettinger og strategier som skal ligge til grunn for vårt internasjonale arbeid. Den redegjør for hvorfor, hvor og hvordan det samiske folket arbeider på den internasjonale arenaen. Sametingets internasjonale melding skal bidra til at Sametinget i større grad kan utvikle og styrke vårt internasjonale arbeid.

1.2 AVGRENSINGER

Sametingets internasjonale melding er ikke uttømmende på det internasjonale politikkområdet, den omhandler derfor ikke alle aspekter av Sametingets internasjonale engasjement. Meldingen drøfter og løfter frem de mest sentrale aspektene av vårt internasjonale arbeid.

Det samiske internasjonale samarbeidet kan deles inn i flere nivå, avhengig av hvilke roller de ulike samiske aktørene har. Alt samisk samarbeid over landegrensene er ikke internasjonalt arbeid, men vi ser ofte at allsamisk arbeid har et internasjonalt tilsnitt. For eksempel er Sámi Giellagáldu, som har som mål å etablere et permanent senter for samiske språk, et samarbeid mellom sametingene i Finland, Norge og Sverige. Dette prosjektet har et internasjonalt perspektiv fordi hoveddelen er finansiert av EUs Interreg program. Det språklige samarbeidet er derimot samisk samarbeid.

Skillet mellom allsamiske saker og internasjonale saker kan være vanskelig å trekke i en samepolitisk kontekst. Det er likevel viktig at Sametingets internasjonale melding også har et fokus på samisk samarbeid fordi det er et viktig aspekt ved Sametingets internasjonale arbeid, selv om ikke alt samisk grenseoverskridende samarbeid nødvendigvis er av en internasjonal karakter.

2. VÅR POLITISKE STILLING

2.1 SAMETINGETS ROLLE

Samene er både et folk og et urfolk med tradisjonelle områder innenfor statsgrensene til Finland, Norge, Sverige og Russland. Det samiske folket har rett til selvbestemmelse. Vi er forent gjennom felles historie, kultur og samiske språk, og gjennom bruken av våre tradisjonelle land-, fjord- og kystområder med tilhørende ressurser. Kontakten mellom samer på tvers av landegrenser har avgjørende betydning for bevaring av tradisjoner og for utvikling av samisk fellesskap og mangfold.

Sametinget er et folkevalgt organ av og for samene, og er et urfolksparlament. Sametinget skal styrke samenes politiske stilling og fremme samiske interesser. Sametingets rolle som en selvstendig aktør i samspill med andre gjelder både på den nasjonale og internasjonale arenaen. Ingen har instruksjonsmyndighet over Sametinget. Sametinget bestemmer selv over sine egne prioriteringer og utvikler egen politikk med vårt mandat fra det samiske folk og gjennom dialog med våre samfunn.

Internasjonal rett er avgjørende for å fremme og ivareta våre rettigheter og interesser på hjemmebane. Alle fagområder som presenteres gjennom sametingsbudsjettet vil kunne knyttes opp mot internasjonalt arbeid og ha et rettslig utgangspunkt fra folkeretten. Nevnes kan samiske språk, helse, næringer, rett til tradisjonelle områder med tilhørende ressurser, eller rettigheter til grupperinger innenfor en befolkning, og dets individer, som barnas eller kvinners rettigheter. For eksempel er barnekonvensjonen et sentralt verktøy for å verne om samiske barns bruk av sitt samiske språk gjennom barnevernssystemet.

Internasjonalt arbeid er ressurskrevende. Det krever både menneskelige, økonomiske og tekniske ressurser. For å lykkes i vårt internasjonale arbeid må vi ha tydelige mål, bygge nettverk, dele informasjon og kunnskap med andre aktører og ha et klart politisk rammeverk for å ivareta samenes selvbestemmelsesrett internasjonalt. Sametinget skal være representativ og ha høy integritet i vår rolle som urfolksparlament. Dette fordrer at vi også har et tydelig og sterkt mandat og tillit hos det samiske folket. Sametinget ønsker å delta på en fullverdig og effektiv måte i internasjonale beslutningsprosesser. Dette krever både et velfungerende politisk og administrativt organ, og forsvarlige økonomiske rammer. Den relativt raske utviklingen av mekanismer for ivaretagelse av urfolksrettighetene internasjonalt krever økte ressurser fra Sametinget for å kunne styrke vår internasjonale deltakelse. Selv om Sametinget har et bedre økonomisk utgangspunkt enn mange andre urfolksinstitusjoner, så er det fortsatt slik at Sametingets internasjonale kapasitet mangler utviklingsmuligheter grunnet våre begrensede økonomiske rammer.

Sametingets arbeidsområde er etter sameloven alle saker som etter tingets oppfatning særlig berører det samiske folket. Sametingsbudsjettet og sakene som plenumsbehandles forteller hvilke verdier, utfordringer, urettferdigheter og rettigheter som det samiske folk er opptatte av, ønsker å påvirke eller å endre. Sametinget er først og fremst et politisk organ for det samiske folk. Selvbestemmelsesretten åpner for mange arbeidsmetoder som vår virksomhet utledes fra. Sametinget er opptatt av at egen virksomhet er udiskutabelt innenfor folkeretten og følger anerkjente demokratiske prinsipper. Sametinget arbeider for en forbedret hverdag for samene, der samer opplever å være likeverdige andre nasjonaliteter. Det skal være et likeverdig rettsbilde for hele det tradisjonelle samiske området. Dette innebærer i praksis å sikre reell og lik mulighet mellom samer og majoritetsbefolkning, og mellom ulike samiske områder.

Likeverdighet, likestilling, anerkjennelse, forståelse, respekt og aksept for urfolks rettigheter utgjør grunnmuren for Sametingets solidaritet og internasjonale arbeid.

Sametinget har toleranse for ulikheter, både innad i det samiske samfunnet og ellers i verdenssamfunnet. Enhver har krav på respekt for egen bakgrunn, kultur og identitet. Sametinget har ansvar for at vi sammen med andre bidrar til å sikre likeverd, solidaritet og fredelig sameksistens mellom folk og folkegrupper. Alle folk bidrar til mangfoldet og den rikdommen som finnes i de ulike samfunnene og kulturene, og som er menneskehetens felles arv.

Økt fokus utenfra og planer om industrivirksomhet på områder som tradisjonelt tilhører urfolk, inkludert det samiske området, gjør urfolksorgan, som Sametinget til en part for stater og næringsaktører. Våre Møtesekretær:
Ellen Mienna

rettigheter må anerkjennes og implementeres i all politikk som berører oss. Vi vil at vår kunnskap skal være et bidrag til politikktutviklingen både på nasjonalt og internasjonalt nivå. Statene skal i god tro konsultere og samarbeide med urfolk gjennom deres egne representative institusjoner. Urfolks rett til å velge enten å avgi eller å avstå fra å gi sitt frie og forhåndsinformerte samtykke før det gis tillatelse til prosjekter som berører deres landområder eller territorier og andre ressurser, er her sentralt. Det gjelder særlig ved utbygging, utnyttelse eller utvinning av mineral-, vann- eller andre ressurser. Vi er opptatt av at ressursutvinnende næringsvirksomhet i samiske områder må skje innenfor folkerettens rammer.

Sametinget vil se på muligheter og måter for innenfor rammene av egne ressurser å bidra til gode løsninger for globale utfordringer som berører urfolk. Ofte er det andre enn de som er årsaken til de globale utfordringene som må tåle størstedelen av belastningen. Urfolk er nærmere knyttet til og avhengig av naturen enn andre, og rammes hardere av negative endringer i miljøet. Urfolksperspektivet må derfor vektlegges tilsvarende sterkt fra statens side når løsninger på de globale utfordringene planlegges og gjennomføres. Naturen er basis for urfolks eksistens og kultur som helhet. Det tradisjonelle samiske grunnsynet, som sier naturen bare er til låns og at den skal brukes på en slik måte at den kan gå i arv til neste generasjon i samme tilstand som vi mottok den i, er i samsvar med det internasjonale begrepet for en bærekraftig utvikling. Dette synet er en rettesnor i Sametingets arbeid med de globale utfordringene som berører urfolk.

2.2 DELTAKELSE I BESLUTNINGSPROSESSER

Deltakelse i beslutningsprosesser kan skje på internasjonalt, nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Det er viktig å delta for å påvirke at resultatet er innenfor folkeretten. En beslutning foretatt på internasjonale arenaer som angår urfolkssituasjon kan påvirke samiske forhold på alle nivåer. Det er derfor viktig å vurdere hvordan Sametinget skal forholde seg til arenaer som i FN, EU, Arktisk råd og Barentssamarbeidet. Det fins mange eksempler på at samer blir påvirket av internasjonale beslutningsprosesser. For eksempel vedtar EU lover og regler som berører samiske næringer.

Sametinget avgir periodiske rapporter til ulike internasjonale overvåkingsorganer, slik som Ekspertkomiteen for ILO konvensjon nr.169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater (ILO 169) (ILOs Ekspertkomité), Menneskerettighetskomiteen som overvåker FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) og Rasediskrimineringskomiteen (CERD) som overvåker Rasediskrimineringskonvensjonen (iCERD).

Det er viktig å få fokus på områder som opptrar Sametinget ved å benytte seg av slike rapporteringer. Norge er oppfordret til å gjenoppta lovendringen av mineralloven av 2009 som følge av ILO-169 komitees anbefaling til Norge etter slik rapporteringsrunde. Europarådets oppfølging av minoritetsspråkpakten er knyttet opp mot myndigheters oppfølging av samelovens regler om samiske forvaltningsområder. Sametinget vil sikre lik status for alle samiske språk i Norge til å bli benyttet av samene ved å ha dialog med norske myndigheter og eventuelt Europarådet. Sametinget kan vurdere i større grad å benytte seg av muligheten til å rapportere til tilsynsorganer. Samtidig må vi bli mer effektive i å bruke de anbefalinger som allerede er gitt om samiske forhold, samt å følge opp nye anbefalinger fra tilsynsorganer. Dette vil gjelde tilnærmet alle fagområder og avdelinger på Sametinget.

Sametinget har ikke automatisk adgang til møter på internasjonale arenaer. Disse er som regel åpne for statlige medlemmer. I FN har over 4000 frivillige organisasjoner (NGO, non-governmental organization) konsultativ status med FNs økonomiske og sosiale råd (ECOSOC), og de kan registrere seg til møter i FN-systemet. Sametinget og andre urfolksparlamenter har ikke NGO-status. Men på møter i FNs Permanente forum for urfolkssaker (UNPFII) og under FNs Ekspertmekanisme for urfolks rettigheter (EMRIP) har Sametinget fått en akkrediteringsordning.

Sametinget har god dialog med Utenriksdepartementet og fagdepartementer, og vil kunne delta på mange møter som del av de statlige delegasjonene. Samtidig ønsker Sametinget å fremstå som en selvstendig aktør i internasjonale sammenhenger. Det må derfor arbeides for å sikre en økt deltakelsesmulighet i alle internasjonale arenaer som behandler urfolkssaker. Erfaringsmessig så ser vi at gode løsninger for urfolksspørsmål finnes ved urfolks likeverdige og effektive deltakelse i beslutningsprosessene, der urfolksrepresentater har mulighet til å påvirke beslutningens innhold. Sametingets arbeid i tilknytning til FNs Verdenskonferanse om urfolk i 2014 synliggjorde dette. I 2013

Møtesekretær:
Ellen Mienna

var Sametinget vertsskap for den Globale forberedende urfolkskonferansen i Alta. Enkelte av Sametingets representanter deltok ved Alta 2013-konferansen gjennom Samisk parlamentarisk råd og den Arktiske regionen. Sluttdokumentet fra Alta 2013-konferansen var det første foreslåtte utkastet til et sluttdokument for Verdenskonferansen om urfolk 2014, og var utformet av urfolk. Selv om Sluttdokumentet til Verdenskonferansen gjennom forhandlingsprosesser mellom stater ikke inneholder alle deler fra Alta 2013-sluttdokumentet, så vil man gjenkjenne en del av innholdet fra Verdenskonferansens sluttdokumentet å stamme i fra sluttdokumentet fra Alta 2013-konferansen. Alta 2013-konferansen sluttdokument er et offisielt FN-dokument og er nevnt i fotnote til Sluttdokumentet for verdenskonferansen, og er en viktig kilde til Verdenskonferansens sluttdokument. Dette viser at det er en forutsetning for akseptable og gode løsninger både nasjonalt og internasjonalt at vi deltar i beslutningsprosesser som angår samiske forhold. Vi vil fortsatt følge opp Verdenskonferansens sluttdokument både nasjonalt og internasjonalt.

På nasjonal nivå har vi konsultasjonsavtalen mellom Sametinget og statlige myndigheter. Den sikrer i stor grad at Sametinget får konsultert før beslutninger tas. Samtidig må konsultasjonsmekanismen utvikles for å ivareta Sametingets og samiske rettighetshaveres rett til å avgi eller avstå fra å gi sitt frie og forhåndsinformerte samtykke før beslutninger som påvirker oss vedtas eller gjennomføres.

Det er utfordrende når rettighetsprosesser i Norge tar lang tid, eller har liten progresjon over tid. Oppfølging av Samerettsutvalget II har stoppet opp. En annen sak er gjenopptakelsen av mineralloven av 2009, som står uløst. Det vil kunne være gunstig å se på hvordan en kan utvikle dialogen og samarbeidet mellom statlige myndigheter og Sametinget for å få progresjon i saker som ikke har fremgang. Hvordan få en politisk vilje til å følge opp samiske saker innenfor akseptable tidsrammer og med løsninger innenfor folkeretten, er en utfordring som Sametinget må jobbe mer med fremover.

En forbedret kommunikasjon med Utenriksdepartementet og fagdepartementer i saker som angår urfolk vil kunne være nyttig for både Sametinget og staten. Eksempelvis så kan erfaringer tilknyttet solidaritetsarbeid utveksles. Dette er et område som Sametinget tidvis er borti og som krever god forståelse av oppståtte situasjoner i andre deler av verden. Utenriksdepartementet koordinerer ofte internasjonal deltakelse, enten i møter eller ved faglige innspill til overvåkingsorganer, og det vil kunne være formålstjenlig å ha tettere samarbeid med Utenriksdepartementet i slike saker. En god dialog med respektive departementer før, under og etter rapportering til overvåkingsorganer er viktig. Det er også viktig å følge opp overvåkingsorganers anbefalinger overfor norske myndigheter for å sikre nasjonal gjennomføring av samerett.

3. INNSATSOMRÅDER, MÅL OG STRATEGIER

De rettigheter som anerkjennes i FNs erklæring om urfolksrettigheter utgjør minstestandarder som sikrer overlevelsen av verdens urfolk, og deres verdighet og velferd. Erklæringens innhold er av bindende karakter, noe som forplikter stater til å gjennomføre dets bestemmelser. Sametinget vil bidra til at implementeringen gjennomføres.

Erklæringen er et essensielt verktøy i vårt arbeid. Den er styrende for dialogen med statlige myndigheter og andre aktører både regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Det vil være formålstjenlig å knytte sammen virkemiddelbruken for samepolitikken og relevant saksbehandling opp mot erklæringens artikler. Dette vil styrke og sikre bruken av erklæringa i sametingsarbeidet, samt forenkle rapporteringer og måling av implementeringsgraden av urfolks rettigheter. En bevisst bruk av rettighetene som er nedfelt i erklæringen i det daglige arbeidet vil skape en større forståelse for beslutningsprosesser som berører samene, og bidra til at vi effektivt kan nyttegjøre oss av dem.

På bakgrunn av de eksisterende samarbeidsstrukturene og globale utfordringene verden står ovenfor, prioriterer vi fem innsatsområder. Disse presenteres nedenfor hver for seg, men de skal ses i sammenheng med hverandre og kan gripe inn i hverandre.

Innsatsområdene er:

1. Samisk samarbeid
2. Nordområdene

Møtesekretær:
Ellen Mienna

3. FNs urfolks- og menneskerettigheter
4. Likeverd og solidaritet
5. Globale utfordringer som berører urfolk

Meldingen redegjør for utfordringer, og formulerer mål og strategier for innsatsområdene.

For å nå målsettingen må vi analysere og drøfte vår rolle og vårt ansvar internasjonalt, og dette må også ses i sammenheng med kompetanse, kapasitet og økonomi.

3.1 SAMISK SAMARBEID

Det samiske folk er ett folk med rett til selvbestemmelse. Uavhengig av statlige grenser skal samer ha anledning til å opprettholde kontakt og bevare og utvikle kulturelle forhold. Det grenseoverskridende samiske samarbeidet er sentralt for det samiske samfunnslivet. Alt samisk samarbeid over landegrensene ikke er internasjonalt arbeid, men at vi ofte ser at allsamisk arbeid har en internasjonalt dimensjon (jf. del 1.2).

Samisk parlamentarisk råd (SPR)

Samene skal kunne bevare og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv både innenfor den enkelte nasjonalstat og på tvers av statsgrensene. SPR bidrar til samordning av den politiske behandlingen av saker som angår samer, og til utviklingen av praktiske samarbeidsformer mellom sametingene.

Samisk parlamentarisk råd har ikke et eget sekretariat. Intensjonen har vært at administrasjonene i sametingene skal fungere som saksbehandlere for SPR, men dette har ikke fungert optimalt. Mangel på administrative ressurser kan føre til at vedtak ikke blir fulgt opp og at kontinuiteten svekkes. Informasjonsarbeidet i SPR er nedprioritert. Styret i SPR vurderer å etablere en egen stab for å ivareta disse funksjonene.

Sametingenes arbeid med internasjonale saker skal kanaliseres gjennom Samisk parlamentarisk råd. Et langsiktig mål for SPR er å delta i egen kapasitet i urfolksrelaterte møter og prosesser. Samisk parlamentarisk råd har et formelt samarbeid med de nasjonale myndighetene i Finland, Norge og Sverige gjennom møter mellom sametingspresidentene og ministrene med ansvar for samiske saker.

Samisk parlamentarisk råd har søkt om egen deltakerstatus i Arktisk råd. SPR har søkt om fullt medlemskap i Nordisk råd, hvor sametingene i dag har observatørstatus. Nordisk råd er det offisielle nordiske samarbeidets parlamentariske organ, og har medlemmer fra Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige, samt fra Færøyene, Grønland og Åland. Sesjonene er forum der de nordiske parlamentarikere diskuterer nordiske spørsmål med de nordiske landenes statsministre og fagministrene. Samisk parlamentarisk råd har en egen EU-strategi, og skal styrke sitt arbeid om EU-spørsmål. Etablering av et eget kontor i Brussel vurderes.

Arbeidet i Samisk parlamentarisk råd skal forankres i sametingene. Rapportering om Samisk parlamentarisk råds virksomhet til plenum skjer gjennom sametingsrådets beretning. Det bør vurderes om Sametinget årlig skal redegjøre om SPR-virksomheten til plenum.

Samisk parlamentarisk råd har ikke eget budsjett. Finansiering av Samisk parlamentarisk råds virksomhet dekkes av sametingene over deres ordinære budsjett. Sametingene må selv prioritere midler til SPR-samarbeidet. SPR har oppfordret Finland, Norge og Sverige om å finansiere virksomheten dette arbeidet.

Den nordiske samekonvensjonen har derfor en verdi som går utover Sápms grenser. Europarådet har hatt og har betydning for utviklingen av menneskerettigheter og rådet vedtar både konvensjoner og anbefalinger om hvordan menneskerettigheter skal ivaretas i Europa. Det vil være naturlig å vurdere dialog med Europarådet om den nordiske samekonvensjonen.

Mål:

- Samisk parlamentarisk råd har et institusjonalisert samarbeid i saker som berører samer i flere stater, eller samene som ett folk.
- Samisk parlamentarisk råd skal delta i egen kapasitet i internasjonale fora.
- Samisk parlamentarisk råd skal ha et bredt internasjonalt engasjement.
- Sametingenes samarbeid styrkes gjennom Samisk parlamentarisk råd.

Strategier:

- Arbeide for bedre rammebetingelsene for Samisk parlamentarisk råd, herunder økning av økonomiske og administrative ressurser. Bidra til at informasjonsvirksomheten i Samisk parlamentarisk råd videreutvikles og styrkes.
- Delta aktivt gjennom Samisk parlamentarisk råd i relevante internasjonale fora.
- Bidra økonomisk til at en evaluering av Samisk parlamentarisk råds virksomhet igangsettes.
- Arbeide for at urfolks representative organer kan delta i egen kapasitet i relevante internasjonale fora .
- Bedre informasjonsutvekslingen om samarbeidet i Samisk parlamentarisk råd.
- Redegjøre årlig om Samisk parlamentarisk råds virksomheten til Sametingets plenum.
- Sametingene styrker kommunikasjonen om sitt internasjonale arbeid for ulike målgrupper i det samiske samfunnet.

Nordisk samekonvensjon

I 2005 fremla en ekspertgruppe utkast til *Nordisk samekonvensjon*. Finland, Norge og Sverige har siden 2011 forhandlet om en slik konvensjon. Sametingene deltar i forhandlingene gjennom deltakelse i de statlige delegasjonene. Det forhandles blant annet om en artikkel om samene og internasjonal representasjon

Samene er ett folk bosatt i flere stater. En samekonvensjon sikrer oss et likt sett av rettigheter, noe som er en forutsetning for vår fortsatte utvikling som ett folk. Statsgrensene skal ikke være til hinder for bevaring, utøving og utvikling av vår kultur, vårt språk, våre næringer og vårt samfunnsliv.

De nordiske statene har en unik mulighet til å enes med sitt urfolk om en grenseoverskridende konvensjon som ivaretar våre rettigheter som et grenseoverskridende urfolk. En slik konvensjon vil ha betydning utover det Norden, da mange urfolk i verden er splittet av grenser og mangler et allovergiende rammeverk som verner dem som ett folk. En nordisk samekonvensjon vil kunne sette en standard som inspirerer stater med grenseoverskridende urfolk til å etablere dialog og lage et rammeverk som sikrer deres rettigheter. En nordiske samekonvensjonen har derfor en verdi som går utover Sápmis grenser.

Mål:

- Bli enige om et felles rammeverk som er godt innenfor folkeretten for samene som ett folk og urfolk.

Strategier:

- Delta i forhandlingene, som skal slutføres i 2016.
- Bidra til og fremme utvikling i forhandlingsprosessene.
- Sametingene styrker kommunikasjonen om sitt internasjonale arbeid for ulike målgrupper i det samiske samfunnet.

Samene på Kolahalvøya

Det er viktig å bidra til at samene på russisk side styrker betingelsene for å ivareta språk, kultur, næringer og samfunnsliv. Samene i Russland er representert i det felles samiske politiske arbeidet gjennom sine to organisasjoner, Guoládaga Sámiid Searvi (GSS)/ Association of Kola Saami (AKS), etablert i 1989, og Murmánska guovllu Sámišearvi/ Official Organisation of Saami in Murmansk

Møtesekretær:
Ellen Mienna

Oblast (OOSMO), etablert i 1998. Disse to organisasjonene arbeider kontinuerlig med å utvikle og fremme samenes språk, kultur og rettigheter som urfolk. Begge organisasjoner er medlemmer i Samerådet og er permanente deltakere i Samisk parlamentarisk råd.

På samenes andre kongress, i 2010, ble Kola Sámi Sobbar etablert som en forsamling for samer i Russland. Kola Sámi Sobbar søkte i 2010 om medlemskap i Samisk parlamentarisk råd. OOSMO støttet søknaden mens representanter for AKS ikke støttet søknaden.

Samisk parlamentarisk råd støtter samer i Russland i arbeidet med å etablere et eget folkevalgte organ. For Sametinget er det viktig at det legges til rette for å skaffe tilstrekkelig kapasitet og økonomiske ressurser for at samer fra russisk side kan delta politisk på en effektiv og fullverdig måte.

I Barentssamarbeidet har det vært mange vellykkede folk-til-folk-samarbeid innenfor de prioriterte områdene kultur, ungdom, miljø, urfolk og helse. Det regionale barentssamarbeidet fokuserer i stor grad på konkrete prosjekter, samt innsats for å løse formelle hindringer for samarbeid. Folk-til-folk samarbeid kan omfatte kulturarrangementer, språktiltak og næringslivssamarbeid innenfor reindrift, fiskeri og turisme.

Mål:

- Et utstrakt samarbeid mellom samene over landegrensene.

Strategi:

- Støtte samene i Russland i deres arbeid for en positiv utvikling.
- Bistå Samisk parlamentarisk råd i gjennomføring av en rundebordskonferanse på Kolahalvøya i 2015.
- Støtte opp om og bidra til folk-til-folk prosjekter som involverer urfolk.
- Utvikle og bevare gode informasjonsårer.
- Gjennom dialog med regjeringen sikre at folk til folk midler også ivaretar folk til folk samarbeid på Kolahalvøya

3.2 NORDOMRÅDENE

Nordområdepolitikken innebærer store utfordringer for urfolk, nasjonale myndigheter og for industriinteresser på urfolks territorier. Den kan innebære virkninger som ikke er til det beste for urfolk, men åpner samtidig for muligheter til økt velstand, gjennom en bærekraftig og rettferdig forvaltning av naturressurser. Et levende samisk samfunn vil være en viktig premissleverandør for verdiskapning og ressursforvaltning, også i et globalt perspektiv. Nordområdepolitikken må derfor utformes og gjennomføres i dialog og samarbeid mellom Sametinget, samiske rettighetshavere, samiske interesseorganisasjoner, myndigheter og næringsaktører.

Den europeiske unionen (EU)

Vår viktigste europautfordring er å ivareta samenes interesser overfor EU. En rekke regelverk og direktiver har sitt opphav fra EU-systemet. Forordninger og direktiver om mattrygghet, veterinærpolitikk, transportpolitikk, energipolitikk og miljøpolitikk påvirker samiske interesser i forskjellig grad. Samepolitisk innflytelse i den europeiske konteksten forutsetter at vi er i stand til å formulere, synliggjøre og kommunisere politiske mål, krav og forventninger som igjen fører til institusjonaliserte ordninger for innflytelse.

Sametinget deltok i forhandlingene om Norges EU-medlemskap i 1994. Det ble fremforhandlet en protokoll om det samiske folket (sameprotokollen). Protokollen gjelder for samene i Finland og Sverige, men er ikke del av EØS-avtalen. Sameprotokollen anerkjenner urfolks rett til tradisjonell bruk av land som grunnlag for vern av kulturen i EU-retten.

Det er ikke funnet publiserte vurderinger av hvorfor sameprotokollen ikke er innlemmet i EØS-avtalen. At en bindende protokoll om samiske spørsmål, fremforhandlet etter initiativ fra Norge, ikke er en del av EØS-avtalen, kan synes underlig. Årsaken er trolig at Norge ikke ble EU-medlem. Norske initiativer for å innlemme EU-rett i EØS-avtalen er ikke vanlig. Sameprotokollens tilblivelse og bindende virkning

Møtesekretær:

Ellen Mienna

i dag taler for å innlemme protokollen i EØS-avtalen. Sametinget vil arbeide for det.

Påvirkningsarbeid, eller lobbyarbeid, er en viktig del av det politiske liv i EU-systemet, og anerkjennes som både nødvendig og ønskelig av EU-institusjonene. Påvirkningsarbeid handler om aktiv deltakelse i EUs beslutningsprosesser. EU-avgjørelser kan få konsekvenser for samene, og derfor er det viktig å fremme egen posisjon inn mot EU-systemet.

Sametinget vil legge til rette for at Samisk parlamentarisk råd kan drøfte hvordan sametingene kan påvirke EUs beslutningsprosesser. Det er ønskelig med rammeverk for modeller som fører til institusjonaliserte ordninger for samisk innflytelse i EU. Det er naturlig at sametingene i Finland og Sverige leder et slikt arbeid da de kan dra veksel på EU-medlemskapet til Finland og Sverige.

EU utvikler og vedtar politikk som berører samenes hverdag og det grenseoverskridende samarbeidet samer i mellom, og det er derfor naturlig at Sametinget vurderer egen tilstedeværelse på det nordnorske EU-kontoret i Brussel.

Sametinget kan via samarbeidsavtalene med fylkeskommunene i Nord-Norge finansiere en hospiteringsordning for samisk ungdom til Nord-Norges EU-kontor i Brussel. Et samarbeid om hospiteringsordning for samisk ungdom i regionkontorene til Finland og Sverige kan utvikles.

Sametinget er involvert i Europapolitisk forum, som møtes to ganger i året. Forumet er en møteplass for departementer, fylkeskommuner, kommuner og Sametinget. Regjeringen har utarbeidet en strategi for EU-samarbeidet som uttrykker interesse for tett samarbeid med EU og aktiv deltakelse i politiske prosesser i Europa. For å påvirke viktige beslutninger må Norge være tidlig ute og tungt inne i europapolitiske spørsmål. Sametinget vil styrke dialogen og samarbeidet med norske myndigheter i EU-spørsmål.

Mål:

- Sameprotokollen blir en del av EØS-avtalen.
- Søke å påvirke EU før beslutningsvedtakelse om regelverk og direktiver som påvirker samiske interesser, næringer og lokalsamfunn.
- Skape gode rammevilkår for samisk språk, kultur og næringsliv gjennom regionalt samarbeid over landegrensene i Sápmi.

Strategier:

- Ta initiativ til å drøfte samisk representasjon i Brussel gjennom Samisk parlamentarisk råd.
- Dialog med Utenriksdepartementet om EØS-saker og EU.
- Informasjonsarbeid om Interreg overfor samiske organisasjoner, institusjoner og bedrifter.
- Støtte Interreg-prosjekter gjennom virkemiddelbruk.
- Utpeke og følge opp representanter til Interregs Overvåkningskomité og Styringskomiteer.
- Drøfte samisk representasjon med fylkeskommunene på Nord-Norges EU-kontor i Brussel

Arktisk samarbeid

Arktis er et sentralt område i internasjonal politikk. Klimaendringer og andre utfordringer tilsier at vi må finne gode løsninger med fokus på miljø, ressurser og energi. Det er en økende interesse for ressursutvinning og ny arealbruk i det samiske området, og en økt konkurranse om naturressursene. Både markedsetterspørselen og den politiske oppmerksomheten plasserer Sápmi i nordområdepolitikkens og industriens fokus. I denne konteksten blir ikke samene, som ett folk med rettigheter til tradisjonelle områder, tilegnet tilstrekkelig oppmerksomhet.

Det arktiske samarbeidet omfatter både et samarbeid mellom statenes regjeringer i Arktisk råd og et samarbeid mellom de parlamentariske forsamlingene. Urfolk har en sentral plass i samarbeidsorganene.

Arktisk råd er et konsensusorgan. De er 6 urfolksorganisasjoner som har status som permanente

Møtesekretær:
Ellen Mienna

urfolksdeltakerne (PP-ene), herunder Samerådet. Disse har tale- og forslagsrett på linje med medlemsstatene, men ikke stemmerett. De kan dermed ikke blokkere et forslag ved å legge ned veto, slik medlemsstatene kan. I praksis har det imidlertid ikke forekommet tilfeller der medlemsstatene har vedtatt saker mot PP-ene sin vilje. Til sammen 32 land og organisasjoner har observatørstatus i rådet. De permanente urfolksdeltakerne støttes av et eget sekretariat, Indigenous Peoples Secretariat (IPS). IPS er lokalisert i København, men er besluttet flyttet til Tromsø. IPS vil i Tromsø samlokaliseres med sekretariat for Arktisk råd.

Arktisk råd er et viktig fora for å diskutere de miljømessige utfordringene og de økonomiske mulighetene i Arktis. Det er et regionalt samarbeidsorgan for å fremme samarbeid og samhandling mellom de arktiske stater i felles saker. Bærekraftig utvikling, miljøvern og klimaendringer har vært særlig aktuelle saker. Arktisk råd har bidratt til å styrke samarbeidet i Arktis og til å øke kunnskapen om sentrale saksfelt, som miljø og klimaendringer. Arktisk råd har nå et større fokus på å også levere gode resultater på bærekraft når det gjelder kulturell og økonomisk utvikling, i tillegg til miljø.

Arktisk råd høsten 2014 tok initiativ til å opprette Arctic Economic Council (AEC). Formålet med dette er å lage et rammeverk for dialog mellom Arktisk råd og næringslivsaktører i Arktis. Dette skal bidra til sette økonomisk utvikling høyere på agendaen i det arktiske samarbeidet.

Riksrevisjonen har gjennomgått myndighetenes arbeid med Arktisk råd for perioden 1996 til 2014. Sametinget har bidratt med informasjon. Riksrevisjonens arbeid er en del av en multilateral revisjon av Arktisk råd, der riksrevisjonene fra Danmark, Norge, Russland, Sverige og USA har deltatt. Riksrevisjonene i Canada og Finland har vært observatører. Ett av hovedfunnene er at Arktisk råd ikke i tilstrekkelig grad har lagt til rette for urfolks deltakelse i rådets arbeid. Urfolksdeltakelsen i prosjektene varierer på grunn av mangel på økonomiske, faglige og menneskelige ressurser. Arktisk råd har ikke en finansieringsordning som sikrer urfolks deltakelse i arbeidet. Hvert land har ansvaret for å finansiere urfolks deltakelse. Undersøkelsen avdekket svakheter ved koordineringen og oppfølgingen av den norske arbeidet knyttet til Arktisk råd.

Mål:

- Økt fokus, tilstedeværelse og innsats i nordområdepolitikken for å sikre en bærekraftig utvikling for folkene som bor i nord.
- Naturen brukes og beskyttes på en måte som gir grunnlag for kultur og et rent miljø til de fremtidige generasjonene.

Strategier:

- Styrke urfolks kapasitet, kompetanse og finansiering til å delta i arbeid i regi av Arktisk råd.
- Øke samenes kunnskaper om og fokus på endringer og utvikling i nordområdene.
- Ta initiativ til økt formalisert samarbeid med Samerådet og andre relevante urfolksinstitusjoner og organisasjoner om saker i Arktisk råd.
- Prioritere ressurser til å være aktiv på arenaer som omhandler nordområdepolitikk, både nasjonalt og internasjonalt.
- Jobbe for å styrke kapasiteten til urfolkene ved at urfolkssekretariatet IPS får bedre finansiering og samlokaliseres med Arktisk råd sekretariatet i Tromsø.
- Ta opp med Utenriksdepartementet at Samerådet og andre relevante urfolksinstitusjoner og organisasjonermå få bedre finansiering til å utføre sitt arbeide innenfor Arktisk råd.
- Bistå til at sentrale rapporter fra Arktisk råd oversettes til samisk og gjøres kjent i samiske lokalsamfunn.
- Følge opp om prosjektet til Det internasjonale reindriftssenteret i Kautokeino (ICR) og Verdensunionen for reindriftsfolk (WRH) , Eallin, som dekker ungdom og reindrift. Støtte deres nye prosjekt, Eallu, som handler om ungdom i Arktisk, klimaendringer og matkultur.
- Arrangere en sirkumpolar utdanningskonferanse i mars 2016, og være vertskap for et ministermøte for arktiske områder der det arbeides for at en samarbeidsavtale for utdanningssektoren underskrives

Barentssamarbeidet

Møtesekretær:
Ellen Mienna

Barentssamarbeidet har gitt urfolkene og regionene i nord en rolle i samarbeidet med Russland. Folk-til-folk samarbeidet styrker båndene mellom folkene som lever i nord. I Barentssamarbeidets regi har det vært gjennomført mange vellykkede samarbeidsprosjekter, særlig på kultur- og næringsviden. Barentssamarbeidet har bidratt til å styrke den samiske fellesskapsfølelsen med samene på Kolahalvøya.

Russlands naboskapspolitikk har skapt reaksjoner hos verdenssamfunnet og vanskeliggjort den videre samarbeidsutvikling mellom Norge og Russland. Dette vil også kunne påvirke samarbeidet med samer og andre urfolk på russisk side. I denne situasjonen er det viktig å styrke folk-til-folk-samarbeidet og være pådriver for at Norge, til tross for sanksjoner, opprettholder dialogen med Russland.

Barentsregionens naturressurser er av stor interesse for kommersielle aktører. Kommersiell utvinning av naturressursene vil ofte true urfolks tradisjonelle næringer og kultur nettopp fordi urfolksrettigheter ikke ivaretas i henhold til internasjonale konvensjoner og standarder. Innføring og bruk av etiske retningslinjer for økonomisk virksomhet i urfolksområder vil bidra til å redusere trusselen mot urfolksnæring og -kultur.

Mål:

- Samarbeide med samene på tvers av landegrensene, med et særskilt fokus på samene som bor på Kolahalvøya.
- Samhandle med andre folk og urfolk i Barentsområdet.

Strategier:

- Fremme urfolks rettigheter i forhold til ny utvinningsbasert industri i Barentsregionen.
- Bidra til å trygge urfolks kultur og livsgrunnlag i Barentsregionen.
- Prioritere ressurser til finansiering av politisk deltakelse for samene som bor på Kolahalvøya til Samisk parlamentarisk råd, Barentssamarbeidet og på andre relevante internasjonale arenaer.
- Prioritere virkemidler over Sametingsbudsjettet til internasjonale tiltak gjennom tilskudd til kulturtiltak som særskilt inkluderer samene som bor på Kolahalvøya i Russland.
- Støtte samene på Kolahalvøya i deres arbeid for å fremme sin egen politiske, rettslige, økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling.
- Bistå i prosessen knyttet til Árran Lulesamisk senter sitt prosjektarbeid med å kartlegge og evaluere etiske retningslinjer for økonomisk aktivitet i nord.

3.3 FNs URFOLKS- OG MENNESKERETTIGHETER

Ufolk har rett til å benytte fullt ut av de grunnleggende menneskerettigheter som anerkjennes i FN-pakten, verdenserklæringen, internasjonale rettighetskonvensjoner eller allment bindende og aksepterte menneskerettigheter.

Det kreves en særskilt politikk og reguleringer fra statenes side som anerkjenner, styrker og verner urfolks rettigheter og som opprettholder urfolks rett til å bestemme over sin egen utvikling. Sametingets rolle er å bidra til at urfolks rettigheter implementeres i nasjonale og internasjonale sammenhenger. All implementering må skje i samarbeid, dialog og konsultasjoner med berørte urfolk. Sametinget er derfor avhengig av dialog og samarbeid med statlige myndigheter for å oppnå egne målsettinger.

Sametinget arbeider i forhold til flere FN-organer lokalisert både i Geneve og New York, herunder Menneskerettighetsrådet og hovedforsamlinga. Etter behov har Sametinget kontakt med FNs Spesialrapportør for urfolks rettigheter, FNs Permanente forum for urfolkssaker, og FNs Ekspertmekanisme for urfolks rettigheter. Disse tre urfolksmekanismene koordinerer innsatsen på urfolksområdet internasjonalt. EMRIP, FNs Ekspertmekanisme for urfolks rettigheter, har samme akkrediteringsordning gjennom FNs økonomiske og sosiale råd som FN Permanente forum for urfolkssaker har. Frem til nå har Sametinget deltatt gjennom Norges delegasjon til EMRIP sesjonene. Sametinget må ha en god tverrfaglig og allsamisk dialog for å bidra til arbeidet for de tre urfolksmekanismene på god måte. Sametinget vil bidra til arbeidet med at EMRIP kan endres til å bli et overvåkingsorgan for implementeringen av FNs erklæring om urfolks rettigheter, eller at en frivillig

Møtesekretær:

Ellen Mienna

rapporteringsmulighet til erklæringen etableres.

Høsten 2014 vedtok Stortinget ny grunnlov der menneskerettigheter fikk en mer fremtredende rolle, men samenes status som eget folk og urfolk ble ikke stadfestet i Grunnloven. Både Finland og Sverige har grunnlovsfestet samens status som folk og urfolk. Det vil være naturlig at også Norge følger den samme rettsutvikling som nabolandene og stadfester samenes urfolksstatus i Grunnloven.

Stortinget vedtok våren 2015 lov om nasjonal institusjon for menneskerettigheter. Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig.

Den nasjonale institusjonen for menneskerettigheter skal også overvåke og rapportere på urfolksrettigheter og deres kompetanse og kapasitet på urfolksrettigheter må sikres og styrkes fremover.

Sametinget har gjennom sitt arbeid på den internasjonale arenaen etablert et nært samarbeid med representative urfolksorganisasjoner, stater eller andre organisasjoner og institusjoner. FNs permanente forum for urfolkssaker har syv definerte sosiokulturelle urfolksregioner: (1) Afrika, (2) Asia, (3) Mellom- og Sør-Amerika og Karibia, (4) Arktisk, (5) Sentral- og Øst-Europa med Russland, Sentral-Asia og Kaukasus, (6) Nord-Amerika og (7) Stillehavsområdet. Sametinget bygger allianser både blant urfolk og stater og deltar i det bilaterale samarbeidet. Et godt eksempel på at vi har fått det til er det globale samarbeidet gjennom den globale koordineringsgruppa som virket frem til Verdenskonferansen om urfolk (WCIP 2014). En rekke stater bidro aktivt til å få konferansen gjennomført med et innhold i sluttdokumentet, som urfolk verden over kunne akseptere. Sluttdokumentet fra Verdenskonferansen om urfolk bygger på Sluttdokumentet fra Alta 2013-konferansen. Særlig samene og inuittene, som utgjør den arktiske regionen i FN, har god dialog, og vi kan dra veksler på hverandres erfaringer og kontakter.

For samene kan en presset ressursituasjon vurderes løst ved at man samarbeider med andre samiske representative organisasjoner om representasjon under internasjonale møter. Et samarbeid kan fungere der man er politiske enige om tema som behandles på det internasjonale møtet. Eksempelvis kan man vurdere et slikt samarbeid mellom Sametinget og Samerådet ved deltakelse i Permanente forum og Ekspertmekanismen for urfolks rettigheter. Fra tidligere har man gode erfaringer med samarbeid både innenfor den Arktiske region og gjennom samarbeidet i prosessen mot verdenskonferansen om urfolk 2014.

Sametingets arbeid med å rapportere til menneskerettighetskonvensjoners overvåkingsorganer, se vedlegg nr 1 punkt 2, vil styrkes fremover. Dette vil berøre alle fagområder som omhandler samenes sivile, politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter.

Det å utvikle og få på plass selvstendig deltakerstatus for Sametinget i internasjonale fora som behandler urfolksspørsmål, vil prioriteres fremover. Hensikten er å sikre at vi på full og effektiv måte kan delta i beslutningsprosesser som berører samiske spørsmål.

Mål:

- Rettighetene som er anerkjent i FNs erklæring om urfolks rettigheter er implementert i lovverk og praktisk politikk som påvirker vår og andre urfolks hverdag.
- Urfolks representative politiske organer styrkes og anerkjennes av de respektive statene, slik at urfolk kan utøve selvbestemmelse over egen utvikling, samt fremme sine rettigheter og interesser nasjonalt og internasjonalt.
- Urfolks representative selvstyreorganer har selvstendig deltakerstatus i FN-møter som berører urfolksspørsmål.
- Internasjonal representasjon i FN for å fremme samiske interesser og rettigheter.

Strategier:

- Fremme urfolks- og menneskerettigheter i vårt daglige arbeid, og særskilt i arbeid med sametingsbudsjettet.
- Bidra til å styrke implementeringen av FNs erklæring om urfolks rettigheter ved å følge opp

Møtesekretær:
Ellen Mienna

114/202

- sluttdokumentet fra Verdenskonferanse om urfolk 2014.
 - Styrke og utvikle bruken av FNs overvåkingsmekanismer.
 - Følge opp overvåkingsmekanismenes anbefalinger i dialog med statlige myndigheter.
- Styrke egen kapasitet og økonomiske rammer for å utvikle vårt internasjonale arbeid.
- Følge opp sluttdokumentet fra Verdenskonferansen om urfolk 2014 gjennom aktiv deltakelse i statlige FN-delegasjoner.
 - Arbeide for grunnlovsfestelse av samenes status som et eget folk og urfolk
 - Gjennom dialog med Stortinget sikre og styrke urfolkskompetanse og -kapasitet i Nasjonal institusjon for menneskerettigheter
 - Styrke kommunikasjonen om Sametingets internasjonale arbeid i ulike FN-fora ut til det sivile samiske samfunnet.

3.4 LIKEVERD OG SOLIDARITET

Likestilling er relevant for alle, uavhengig av politisk, sosial og kulturell kontekst.

Likestilling dreier seg om makt og muligheter, og om at ingen skal fratras mulighet til å hevde sine rettigheter og bruke sine ressurser. Sametinget er opptatt av at urfolk skal ha like rettigheter og muligheter som den øvrige befolkning i en stat og at statene implementerer urfolks rettigheter.

Det fins flere eksempler på at urfolksrettens minstestandarder ikke er oppfylt av myndigheter. I Norge er det ikke oppnådd en reell likestilling mellom samiske språk og norske språk. Andre urfolk opplever liknende eller verre utfordringer. Flere urfolksspråk er utrydningstruet. Andre aktuelle områder er negativ forskjellsbehandling innenfor helse, barnehage, utdanning, sysselsetting, beskyttelse mot overgrep, økonomi, næringer, språkbruk, eller urfolks tilgang til og bruk av tradisjonelle landområder og territorier med tilhørende ressurser. Dette er fagområder Sametinget jobber med daglig for å sikre gode premisgrunnlag, og som gjenspeiles i sametingsbudsjettet, oppbyggingen av sametingets administrasjon og fordeling av ansvarsområder for sametingsrådets president og medlemmer.

Det å verne om sårbare grupper og kulturer i samfunnet, som urfolksgrupper og deres kulturer, kan innebære at urfolks interesser særskilt må vektlegges før politikk, lover eller vedtak som berører dem gjennomføres. Dette kan innebære at urfolk må behandles annerledes enn storsamfunnets befolkning gjennom en aktiv og positiv forskjellsbehandling. Slike beslutninger skal alltid gjennomføres i dialog og samarbeid med berørte urfolk.

Ulike grupper innenfor en befolkning har egne interesser og utfordringer som det vil være naturlig å fokusere på for å sikre at deres menneskerettigheter blir respektert. Sametinget vil støtte opp om særskilte grupper i befolkningen, som eldre, kvinner, barn, ungdom, og personer med nedsatt funksjonsevne. Vi er opptatte av at deres rettigheter skal ivaretas gjennom praktisk politikk og rettsanvendelse. Videre ønsker vi å være tydelige på at likestillingen skal sikres alle og være uavhengig av individers seksuelle orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Økt åpenhet, kunnskap og holdningsendringer er viktig både lokalt, nasjonalt og regionalt. Dersom standarder heves for en hel folkegruppe vil det slå ut positivt både kollektivt og individuelt. Staters gjennomføring av FNs erklæring om urfolks rettigheter vil kunne styrke grupperingers rettigheter. Sametinget kan styrke dialogen med myndigheter om ivaretagelsen av rettighetene til samiske barn, ungdom, eldre, kvinner, menn, og individer med enten funksjonsnedsettelse eller ulik seksuelle legning og kjønnsidentitet. En bevisst bruk av rapporteringsmulighetene til overvåkingsmekanismer for internasjonale konvensjoner er viktig og kan styrkes. Samtidig vil internasjonale møter som omhandler deres situasjon være relevant å delta på, også for å opprettholde dialogen og utveksle informasjon med andre om samme sakfelt, samt å sikre deres rettigheter.

Solidaritet handler om samholdighet, fellesskap, gjensidig ansvar og felles mål. Solidaritetstanken handler om å handle ut fra mer en egeninteresse. Det samiske folk har på mange måter nådd lenger i sin rettighetskamp enn andre urfolk, men deler samtidig like utfordringer. Det er derfor viktig at Sametinget som samenes representative organ går foran og viser solidaritet med andre urfolk og deres kampsaker. Det er mange måter å jobbe solidarisk på, og det er en oppgave som utvikler seg med tiden. Klassisk utviklingssamarbeid omtales ofte som bistand. Det kan skje i form av finansiell støtte, materiell støtte, eller overføring av personell og kunnskap. Bistand kan komme i form av nødhjelp i en humanitær krise, eller med formål å skape langsiktig økonomisk og sosial utvikling.

Møtesekretær:
Ellen Mienna

Historisk har bekjempelse av fattigdom vært det viktigste målet med bistanden. I Norge er Norad direktoratet for utviklingssamarbeid. De er en fagetat under Utenriksdepartementet, og skal sikre kvalitet i norsk bistand. Sametinget gir også bistandsmidler ved å støtte Mama Sara Education Foundation.

Det å yte støtte gjennom bistandsmidler er ikke den eneste måten å jobbe solididarisk på. Sametinget bruker tid og ressurser innenfor det internasjonale arbeid med å styrke rammeverk for verdens urfolk gjennom menneskerettigheter. Gjennom vårt arbeid er vi med på å påvirke sentrale aktører, som utenriksdepartementet, Statens pensjonsfond utland og statlige norske selskaper. Vi forutsetter at norske selskaper og investeringer i andre urfolksområder følger menneskerettighetene, herunder internasjonal urfolksrett.

Trender og retningslinjer i norsk bistandspolitikk påvirker verdens urfolk. Det er derfor viktig at Sametinget sørger for at denne politikken utføres i tråd med urfolks deltagelse og samtykke, basert på deres behov og prioriteringer for utvikling. Økt fokus på næringslivsinvesteringer som en del av norsk bistandsstrategi må ikke gå på bekostning av urfolks rettigheter til f.eks landområder og territorier.

Ressursutvinning på urfolksområder er et økende problem og utgjør den største trusselen urfolks materielle og kulturelle livsgrunnlag. Det samiske folk vet selv at det er avgjørende å ha tilgang til, og kontrollere sine landområder for å fortsatt kunne eksistere som folk. Sametingets får ofte henvendelser fra urfolksaktører som opplever at deres rettigheter brytes gjennom norsk næringsvirksomhet. Sametingets solidaritetsarbeid bør prioritere å støtte saker der urfolks rettigheter brytes i forbindelse med arealinngrep, særlig der norske interesser er involvert. Sametinget har i samarbeid med andre samiske institusjoner og organisasjoner mye erfaring med dialog og konflikt med næringsaktører (statlige og private), og har vist seg å ha sterk innflytelse.

Urfolk i store deler av verden hører til de mest marginaliserte grupper, både økonomisk, sosial, kulturelt, sivilt, politisk eller språklig, åndelig, humanitært eller på annen måte.

Det må arbeides aktivt for å minske fattigdom blant urfolk. Sametinget vil oppfordre stater til å bidra til fattigdomsbekjempelse. Kunnskapsgrunnlaget for solidaritetsarbeid og utvikling av Sametingets mulighet til et solidarisk ansvar kan styrkes gjennom nettverksbygging og utdanning. Sametinget anser sitt bidrag som vertskap for den globale forberedende urfolkskonferansen i Alta i 2013 som et solidarisk bidrag til verdens urfolk. Gjennom Sluttdokumentet fra WCIP 2014 vil tiltak komme mange urfolk til gode på verdensbasis. Det å lage nasjonale handlingsplaner, strategier og tiltak i tråd med Sluttdokumentet for WCIP 2014, vil kunne forbedre urfolks situasjon i verden.

Sametinget vil foreta nøye vurderinger før eventuelle solidaritetsytringer gis, med god kilde sjekk og gjerne dialog med berørte parter.

Mål:

- Vise solidaritet med andre urfolk.
- Etablere global finansieringsordning for urfolks internasjonale engasjement som forvaltes av urfolk.
- Påvirke norsk utviklingspolitikk (bistands- og menneskerettighetsarbeid) for å sikre urfolks selvbestemmelse, behov og prioriteringer i utviklingsarbeidet.
- Styrke nettverk og informasjonsflyt med urfolk i alle regioner.

Strategier:

- Styrke og utvikle egen og andre urfolks likeverdighet og likestilling gjennom solidaritet.
- Ha fokus på implementering av urfolks rettigheter
- Fremme likestillingsperspektivene.
- Sikre rammene og prioritere ressurser for solidaritetsvirksomhet.
- Vurdere solidaritetsytringer.
- Utvikle og bruke nettverk.
- Iverksette særlige tiltak for å inkludere særskilte grupper i det samiske samfunnet i arbeidet med å styrke deres likestillingsrettigheter.

Møtesekretær:
Ellen Mienna

116/202

- Endret formulering: Vurdere og utføre solidaritetsytringer.
- Følge opp og påvirke norsk utviklingspolitikk. Be om at "Norsk innsats for å styrke arbeidet med urfolk i utviklingssamarbeidet" (UD) fra 2004 oppdateres etter sluttdokumentet fra Verdenskonferansen.
- Følge opp og påvirke regjeringens arbeid med Nasjonal Handlingsplan for Næringsliv og Menneskerettigheter for å sikre næringslivets ansvarliggjøring og ivaretagelse av urfolk rettigheter gjennom investeringer.
- Bistå urfolk som opplever at norske investeringer bryter med folkeretten.

3.5 GLOBALE UTFORDRINGER SOM BERØRER URFOLK

Verdenssamfunnet har gjennom FN slått fast at det må arbeides målrettet og bredt for å finne felles løsninger på globale utfordringer som klimaendringer, tap av biologisk mangfold, utslipp av miljøgifter, ressursutnyttelse og helseproblemer, samt til utviklingssamarbeidet der fattigdomsbekjempelse er hovedmålet. I tillegg krever den globale befolkningsveksten et stadig større fokus på en bærekraftig utvikling. Det er et stadig økende press på verdens naturressurser. Sammenhengene mellom miljø og utviklingsutfordringene krever en politikk som integrerer økonomi, sosial utvikling og miljø.

Formålet med FNs konvensjon om biologisk mangfold (CBD) fra 1992 er bevaring og bruk av biologisk mangfold. Konvensjonen oppmuntrer til en rettferdig fordeling av de fordelene som bruken av biologisk mangfold gir.

Koblingen mellom tilgang til genressurser og urfolks tradisjonelle kunnskaper om dem er et sentralt element i Nagoya-protokollen under CBD. Selv om protokollen gir stor grad av fleksibilitet til nasjonal tilpasning, så styrker den urfolks rettigheter på mange områder.

Sametinget har gjennom den norske delegasjonen deltatt i det internasjonale arbeidet med konvensjonen om biologisk mangfold, både på partsmøtene, i arbeidsgruppen for tradisjonell kunnskap under artikkel 8 (j) og i arbeidet med Nagoya-protokollen. Vi har jobbet for at statene skal respektere, bevare og opprettholde urfolks tradisjonelle kunnskaper. En forutsetning for å kunne oppfylle denne forpliktelsen er kjennskap til kunnskapen. Dette innebærer bl.a. at de som innehar kunnskapen må bli hørt i beslutningsprosesser og politikktutforming om naturressurser i områder der urfolk bor og utøver sine næringer. I Norge har vi kommet et stykke på vei med implementering av CDB artikkel 8(j) om tradisjonell kunnskap ved gjennomføringen av naturmangfoldloven.

FNs klimakonvensjon (UNFCCC) fra 1992 utgjør rammen for det internasjonale klimasamarbeidet. Hvert år arrangeres klimatoppmøter for alle som har signert på klimakonvensjonen. Det forhandles om en ny klimaavtale som skal gjelde for alle land. Målet er å bli enige om en ny avtale som skal tre i kraft i 2020. Denne avtalen vil være juridisk bindende. Den nye klimaavtalen skal etter planen bli vedtatt på det 21.klimatoppmøtet i Paris i 2015.

Klimaendringer angår urfolk fordi urfolk ofte lever nært naturen og således i fronten av klimaendringene. Dette gjelder særskilt for urfolk i Arktisk, der klimaendringene skjer raskt. I tillegg er regnskogene og andre skogområder viktige i en klimasammenheng fordi de binder klimagasser. Disse skogene er leveområder for mange av klodens over 360 millioner urfolk.

Sametinget inngikk i den norske delegasjonen til partsmøtene på UNFCCC i perioden 2009-2013. Her jobbet vi særskilt for å styrke urfolks rettigheter i arbeidet med REDD+ innsatsen som omhandler å redusere utslipp fra avskoging og skogforringelse i utviklingsland, og som også inkluderer bærekraftig skogforvaltning, skogbevaring og økning av karbonholdet i eksisterende skoger. For oss handlet det om å fremme en bærekraftig utvikling for urfolk som lever av og i de tropiske skogene. Sametinget arbeidet for at Norge skulle vektlegge menneskerettighetene i klimaforhandlingene, for at urfolksperspektivet skulle fremmes der det var relevant og for at ILO-169 skulle legges til grunn for Norges posisjoner i forhold til rettighetene til urfolk..

På de to siste klimatoppmøtene har ikke Sametinget prioritert deltakelse. Urfolksperspektivet i klimaforhandlingene er nedtonet etter at det ble bestemt på det 19. partsmøtet at de langsiktige klimatiltakene skulle avsluttes, og følges opp under nasjonal implementering. I forhold til klimatilpasning og klimafinansiering, herunder Det grønne fondet, er selvsagt urfolksperspektivet

fremdeles relevant i de videre forhandlingene. Men hovedfokuset fremover vil være å få på plass en avtale om utslippsreduksjoner i 2015.

Vi ser at en relativt stor urfolksdelegasjon fremdeles følger klimaforhandlingene. Det gjelder særlig urfolk fra Sør-Amerika og Asia. Det forventes at det kommer representanter for opp til 100 urfolk på det 21.klimatoppmøtet i Paris i begynnelsen av desember 2015. Etersom samene er det eneste urfolket i Europa, forventes det at det samiske folket er tilstede i Paris som en slags verskap for andre urfolk. Sametinget har snakket med Samerådet om et samarbeid rundt et opplegg i Paris, slik vi gjorde på det 15. partsmøtet i København i 2009. Da inngikk også inuittene i et slikt samarbeid.

Verdens urfolk opplever både direkte og strukturell diskriminering. FNs rasediskrimineringskonvensjon (CERD) skal sørge for at grupper uavhengig av bakgrunn skal ha de samme mulighetene og rettighetene. Også i Norge vil man oppleve strukturell diskriminering og rasisme mot både samer og andre minoriteter. Enhver regjering i Norge er ansvarlig for å bekjempe diskriminering og rasisme, og Sametinget vil følge opp FNs evaluering av Norges innsats mot diskriminering og rasisme.

Verdensorganisasjonen for immaterialrett (WIPO) er et av FNs spesialorgan, og fremmer internasjonal beskyttelse av immaterialrett og samarbeid vedrørende copyright, varemerker, industriell design og patenter. Samisk parlamentarisk råd er observatør i WIPOs mellomstatlige komité om immaterialrett, genetiske ressurser, tradisjonell kunnskap og kulturuttrykk (WIPO/GRTKF/IGC). Det forhandles her om et internasjonalt instrument for disse rettighetene. Sametinget informeres og gir innspill til Norges forhandlingsdelegasjon, samt deltar i delegasjonen ved behov og når vi har administrativ kapasitet tilgjengelig.

Sametinget arbeider for løsninger som skal sikre effektiv beskyttelse av rettigheter og interesser til urfolk når det gjelder tilgang til og utnyttelse av tradisjonell kunnskap og tradisjonelle kulturuttrykk. Vi støtter bindende regler som pålegger statene å innføre et rettslig beskyttelsessystem der urfolk og lokalsamfunn gis eksklusive rettigheter over kunnskap og enerett til kulturuttrykk de har utviklet.

Generalforsamlingene i WIPO har i 2014 stilt forhandlingene i den mellomstatlige i bero i 2015, men det forventes at det kommer en ny beslutning om at forhandlingene starter opp igjen i 2016.

Norge har syv steder på UNESCOs verdensarvliste. Hvert land utarbeider en liste med forslag over steder som man kan tenke seg å nominere. Denne forslagslisten kalles tentativ liste. Sametinget arbeider for å få fire kulturminneområder i varangersamenes gamle bosetnings- og bruksområder vurdert for verdensarvlista som et kominert verdensarvsted under fellesnavnet Várjjat siida. Det fredete kulturminneområdet Ceavccageađgi/Mortensnes i Nesseby kommune er hovedsted, og i tillegg kommer boplassen Ruovdenjunlovta/Gropbakken, også i Nesseby kommune, fangstgropsystemet på Gollevárre i Tana kommune og fangstanlegget på Noiddiidčearru/Kjøpmannskjølen i Båtsfjord kommune, der Sametinget i samarbeid med Finnmark fylkeskommune har gjennomført et omfattende registrerings- og kartleggingsarbeid.

Sametinget har forventninger om at Ceavccageađgi/Mortensnes med de tilknyttede områdene kommer med på Norges tentative verdensarvliste raskt, slik at nominasjonsarbeidet kan igangsettes. Dette vil styrke lista ved at arktiske urfolk blir bedre representert, samt synliggjøre samisk kultur og styrking av samisk identitet.

Trender i den globale økonomien påvirker urfolks klimautfordringer, men også eierskap, tilgang til og bruk av naturressurser. Etterspørsel etter metall, mineraler, skog, vann, jord og andre ressurser øker presset på urfolks territorier og truer urfolks materielle og kulturelle livsgrunnlag. Utvinning av naturressurser skjer ofte i strid med urfolks rett til selvbestemmelse over sine landområder. Sametinget skal støtte urfolk representative institusjoner og deres krav om at retten til konsultasjon og fritt og informert samtykke overholdes ved planer og inngrep som vil påvirke deres liv og landområder. Dette fremheves også særlig i sluttdokumentet fra verdenskonferansen”

Mål:

- Ha kunnskap og høy oppmerksomhet om årsaker til, og effekter av klimaendringer på

Møtesekretær:
Ellen Mienna

118/202

- urfolk.
- Sikrer beskyttelse av rettigheter knyttet til tradisjonell kunnskap og tradisjonelle kulturuttrykk.
- Etablere Várjjat siida som et samisk verdensarvsted.

Strategier:

- Delta på klimaforhandlingsmøter i Europa når vi har en rolle som vertskap for verdens urfolk, og ellers når det er relevante forhandlingstema om klimatilpasning, klimatiltak og klimafinansiering som berører urfolk.
- Følge opp arbeidet om tradisjonelle kunnskap og kulturuttrykk i CBD, WIPO og Nordisk samekonvensjon.
- Arbeide for en oppføring på Norges tentative liste og delta aktivt i det påfølgende nominasjonsarbeidet.
- Følge opp Norges arbeid mot diskriminering og rasisme og utarbeide egen rapport til CERD ved behov
- Aktivt bidra til etableringen av Árbodiehtoguovddáš - senter for samisk tradisjonskunnskap som et ledd i styrkingen av arbeidet med å dokumentere og sikre samisk tradisjonell kunnskap, og støtte oppom miljøer som arbeider med tradisjonell kunnskap.

4. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Både kapasitet og økonomi tilsier at vi fortløpende må gjøre vurderinger og prioritere deltakelse på de internasjonale arenaene som gir best uttelling i forhold til å sikre og utvikle urfolks rettigheter. Det er viktig å ha oppmerksomhet på hvordan vi på effektiv måte kan videreutvikle solidaritetsarbeidet med andre urfolk og ivareta våre felles interesser. Denne meldingen skal fungere som et verktøy til gode løsninger i Sametingets internasjonale arbeid.

I 2015 ble det bevilget 889 millioner til samiske formål over statsbudsjettet. Sametinget disponerer 426 millioner kroner av denne overføringen. Sametingsbudsjettet 2015 inneholder eget kapittel om virkemidler til samisk samarbeid og internasjonalt arbeid. Her er det avsatt 2,5 millioner i økonomiske virkemidler. Videre er det andre finansielle midler gjennom tilskudd til internasjonale tiltak som prioriteres under kulturtiltak. I tillegg påregnes de administrative ressurser i avdelingen for rettigheter og internasjonale saker, som totalt disponerer 10 årsverk. Ellers berører samisk samarbeid og internasjonalt arbeid de fleste fagområder i Sametingets virksomhet. Derfor er det strategier og tiltak også i andre kapitler i budsjettet. Vi vil følge opp resultatene fra WCIP 2014, og budsjettet er i den anledningen et sentralt virkemiddel.

For å fremstå som mest mulig uavhengig finansierer Sametinget sitt internasjonale engasjement over eget budsjett. I lys av vår rett til selvbestemmelse prioriterer vi hvilke internasjonale møter vi deltar på. Vi har en stadig økende etterspørsel for å bidra på møter som statlige myndigheter arrangerer med andre land der urfolksperspektivet er sentral. Det gjelder særlig stater og urfolk i Mellom – og Sør-Amerika som har ratifisert ILO-169, og som ønsker å lære om samiske erfaringer med konsultasjoner og rettigheter til land og ressurser. I en del tilfeller kan det være en god løsning at andre aktører enn Sametinget presenterer temaer som angår samisk språk, kultur og samfunnsnivå. Vi har aktuelle intusitasjoner som Sámi allaskuvla, Gáldu, Árran/Sáminorth med flere som kan gjøre dette. I andre tilfeller vil være naturlig at det er Sametinget, som et representativt organ for samene i Norge, møter urfolk fra andre deler av verden.

Innholdet i meldingen vil ikke føre til noen endringer i Sametingets administrative organisering i arbeidet med internasjonale saker. De prioriterte innsatsområdene vil kunne dekkes ved omdisponeringen innenfor Sametingets gitte budsjetttrammer. Meldingen vil følges opp i Sametingets årlige budsjetter, i handlingsplan og i oppfølgingsnotater. Oppfølgingen vil være nært knyttet til utviklingen av Samisk parlamentarisk råd, og løpende prosesser internasjonalt.

Behandlingen av saken ble avsluttet 24.09.15 kl. 11.20

Ášši/Sak 036/15	Sametingets plenum

Ášši/Sak 005/15	Nærings- og kulturkomiteen

Samisk reiseliv - strategi for videreutvikling

	Arkivsaknr. 14/6428

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	21.08.15	SR 097/15
Nærings- og kulturkomiteen	21. – 22.09.15	NKK
Sametingets plenum	23. – 25.09.15	057/05

I Vedlegg

II Forslag og merknader
Sametingsrådets forslag til innstilling:

Utviklingsprosjekt for samisk reiseliv 2016

Sametinget mener det fortsatt er behov for å utvikle samisk reiselivsnæring gjennom et utviklingsprosjekt for Samisk Reiseliv fra 2016 i et treårsperspektiv.

I samarbeid med øvrig virkemiddelapparat vil Sametinget gå i dialog med NordNorsk Reiseliv AS som en mulig prosjekteier. På den måten vil man få videreført et tiltrengt utviklingsprosjekt for samisk reiseliv, samtidig som det knyttes nærmere mot et eksisterende reiselivsmiljø og et erfarent markedsapparat for reiseliv i Nord-Norge. Sametinget har som langsiktig mål å få på plass et grenseoverskridende samarbeid for samisk reiseliv. Arbeid frem mot dette vil inngå i prosjektet.

Det er en forutsetning at prosjektet får en egen prosjektleder samt en styringsgruppe bestående av samisk reiselivsnæring og virkemiddelapparat, herunder Sametinget, som kan følge arbeidet tett.

En forutsetning er at reiselivsbedrifter i sørsamiske områder også kan ta del i det nye prosjektet.

Sametingsrådet skal legge frem en større sak om reiseliv for plenum i løpet av 2016. Sametinget skal være en premissleverandør for utvikling av samisk reiseliv og vil i den sammenheng blant annet vurdere å kartlegge forutsetningene for et mulig eierskap i NordNorsk Reiseliv AS.

Nærings- og kulturkomiteen - 005/15

NKK - vedtak:

Nærings- og kulturkomiteens - innstilling

Innledning

Sametinget har bidratt til finansiering av et 3-årig prosjekt for utvikling av samisk reiseliv, som avsluttes i 2015. I den forbindelse har Sametinget behandlet strategi for videreutvikling av samisk reiseliv.

Merknader

Merknad fra medlemmene i Arbeiderpartiet (AP) Mariann Wollmann Magga, Marit Kirsten A. Gaup og Per Mathis Oskal, Norske Samers Riksforbund (NSR) Mathis Nilsen Eira, Tor Gunnar Nystad og Nora Bransfjell, medlemmet fra Norske Samers Riksforbund/Samefolkets parti (NSR/Sáb) Christina Henriksen, medlemmet fra Árja Jan Áge Biti, medlemmet fra Nordkalottfolket Kjetil Romsdal, medlemmet fra Flyttsamelista Per A. Bæhr, medlemmet fra Samer sørpå Marie Therese N. Aslaksen og medlemmet fra Fastboendes liste Nils Anders Rasmus:

Reiselivet er i stadig endring og utvikling. Den samiske kulturen, de samiske språkene og mattradisjonene representerer et unikt særpreg, og dette kan øke turismen ytterligere i samiske områder. Komiteen, med unntak av Fremskrittspartiet, vil at gjestene som kommer til Sápmi for å oppleve den samiske kulturen, skal finne den ekthet, autentisitet og troverdighet som de forventer. Da er det en vesentlig forutsetning at samene selv utformer utviklingen innenfor denne næringen, og samene skal selv forvalte egen historie, opprinnelse og bosetting. Matelementet er et av de fremste fortrinn samisk reiseliv har for vekst, og dette må ses i sammenheng med en stadig økende interesse for lokalprodusert, kortreist mat med vekt på samiske retter. Samisk eierskap til samisk kultur må

Møtesekretær:
Ellen Mienna

sikres gjennom reiselivsprosjektet.

Det er vesentlig å etablere et system for sertifisering, og merking av produkter, for å videreutvikle samisk reiselivsnæring. Merkevarebygging bør være et mål for næringen, slik eksempelvis duodjiprodukter merkes "Sámi Duodji". Det samme må gjelde primærnæringsprodukter fra samiske områder og samiske produsenter.

Fisketurisme er en annen voksende næring. Komiteen mener det må tas grep for å øke sikkerheten. Et grep kan være å introdusere en såkalt "kjentmann", som besitter og kan ta i bruk lokal og tradisjonell kunnskap på tur med gjester/turister.

Deltakelse i forsknings- og utviklingsprogrammer må prioriteres for å sikre utvikling i næringa. Nær kontakt med FoU-miljøer vil kunne løfte utviklingsprosjektet ytterligere. På samme måte må virkemiddelapparatet inkludere små-/mikrobedrifter som ofte preger samisk reiseliv. For å få fram gode, solide bedrifter, er større tilvekst nødvendig. Det finnes ofte lite kapital i samiske områder, og etablering av såkornfond, slik andre næringer kan benytte seg av, er et viktig virkemiddel for vekst i samisk reiselivsnæring.

Det må legges til rette for nettverksbygging med større satsninger, prosjekter og aktører, og virkemiddelapparatet må kunne bidra med tilbud om deltakelse i slike satsinger.

Merknad fra medlemmet i Nordkalottfolket Kjetil Romsdal og medlemmet i Fastboendes liste Nils Anders Rasmus:

Samisk reiseliv har behov for prosjekter og tiltak som skaper utvikling og bygger opp under det som er lokalt, ekte og unikt. Gjennom en langsiktig satsing på denne "merkevaren" kan samisk reiseliv bli en svært viktig næring i det samiske samfunnet.

Den samiske kulturen er unik og verdifull, og at eierskapet til de samiske reiselivsopplevelsene derfor må være på lokale hender. Vi er positiv til å videreføre dette utviklingsprosjektet, men tror ikke et eierskap i Nord Norsk Reiseliv AS er nøkkelen for å skape denne utviklingen.

Nord Norsk Reiseliv AS er en stor aktør i næringen, og vi har mange eksempler på at typiske små samiske reiselivsbedrifter forsvinner i denne type organisering. Det er helle rikke et selskap som tar for seg hele området hvor man har samisk reiseliv, og man må da også søke eierskap i selskaper som tar for seg områdene sør for Nord-Norge.

Forslag

Forslag 1

Forslag fra Fremskrittspartiet (Frp:)

Legges til etter siste avsnitt i saken

Sametinget støtter en utvikling av reiselivsbransjen i Norge, og med basis i det samiske, og vil legge forholdene til rette for det. Det er aktørene i bransjen som må gjøre jobben, med offentlig økonomisk støtte og/eller det offentlige som tilrettelegger. Det er ikke aktuelt å støtte et eventuelt deleierskap for Sametinget i Nordnorsk reiseliv AS.

Sametinget er opptatt av å legge forholdene til rette for reiseliv som vekstnæring i nord, men ser at det

Møtesekretær:
Ellen Mienna

123/202

tenkes alt for smått og snevert i saken og notatet.

Tilleggsforslag:

I saken som kommer til behandling i 2016 bør et spillkasino med det samiske og nordlyset som tema drøftes som satsing som kan trekke turister til Finnmark. Et signalbygg med samiske visuelle uttrykk og nordlyset som tema, på et sentralt sted og i synergi med tradisjonell turistnæring.

Komiteens tilrådning

Komiteen har ikke flere erknader eller forslag og råder Sametinget å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig sametingsrådets innstilling

Sametingets plenum - 036/15

Saken påbegynt 24.09.15 kl. 11.20

Votering

Av 39 representanter var 31 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 1 ble forkastet med 29 mot 2 stemmer
- Nærings- og kulturkomiteens tilrådning ble enstemmig vedtatt

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Mariann Wollmann Magga, saksordfører	Ellen Kristine Saba
	Mariann Wollmann Magga	
2	Tor Gunnar Nystad	
3	Arthur Johan Tørfoss	Inger Elin Kristina Utsi
		Mariann Wollmann Magga
		Jovna Zakarias Dunfjell
	Arthur Johan Tørfoss	
4	Jan Åge Biti	Ellen Kristine Saba
	Jan Åge Biti	
5	Marit Kirsten Anti Gaup	Ellen Kristine Saba
		Per Andersen Bæhr
		Jan Åge Biti

Møtesekretær:
Ellen Mienna

	Marit Kirsten Anti Gaup	
6	Per Mathis Oskal	Per Andersen Bæhr
	Per Mathis Oskal	
	Mariann Wollmann Magga, forretningsorden	
7	Kjetil Romsdal	Inger Elin Kristina Utsi
	Kjetil Romsdal	
8	Silje Karine Muotka	
9	Nora Marie Bransfjell	
10	Viktor Inge Paulsen	John Kappfjell
	Viktor Inge Paulsen	
11	Ellinor Marita Jåma	
12	Inger Elin Kristina Utsi	
13	Piera Heaika Muotka	
14	Per Andersen Bæhr	
15	Christina Henriksen	
16	Mariann Wollmann Magga	
17	Mariann Wollmann Magga, saksordfører	

SP - vedtak:

Utviklingsprosjekt for samisk reiseliv 2016

Sametinget mener det fortsatt er behov for å utvikle samisk reiselivsnæring gjennom et utviklingsprosjekt for Samisk Reiseliv fra 2016 i et treårsperspektiv.

I samarbeid med øvrig virkemiddelapparat vil Sametinget gå i dialog med NordNorsk Reiseliv AS som en mulig prosjekteier. På den måten vil man få videreført et tiltrengt utviklingsprosjekt for samisk reiseliv, samtidig som det knyttes nærmere mot et eksisterende reiselivsmiljø og et erfarent markedsapparat for reiseliv i Nord-Norge. Sametinget har som langsiktig mål å få på plass et grenseoverskridende samarbeid for samisk reiseliv. Arbeid frem mot dette vil inngå i prosjektet.

Det er en forutsetning at prosjektet får en egen prosjektleder samt en styringsgruppe bestående av samisk reiselivsnæring og virkemiddelapparat, herunder Sametinget, som kan følge arbeidet tett.

En forutsetning er at reiselivsbedrifter i sørsamiske områder også kan ta del i det nye prosjektet.

Sametingsrådet skal legge frem en større sak om reiseliv for plenum i løpet av 2016. Sametinget skal være en premissleverandør for utvikling av samisk reiseliv og vil i den sammenheng blant annet vurdere å kartlegge forutsetningene for et mulig eierskap i NordNorsk Reiseliv AS.

saken ble avsluttet 24.09.15 kl. 12.35

Møtesekretær:
Ellen Mienna

125/202

Ášši/Sak 037/15	Sametingets plenum

Ášši/Sak 006/15	Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomite

Endring av ordlyden i Grunnloven § 108 og Grunnloven på samisk

	Arkivsaknr. 14/883

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	17.08.15	SR 095/15
Oppveskt-, omsorg- og utdanningskomiteen	21.– 22.09.15	OOUK
Sametingets plenum	23. – 25.09.15	SP 037/15

I Vedlegg

Sak SR 095 Endring av ordlyden I Grunnloven § 108 og Grunnloven på samisk

Notat av 17.02.2015 fra Sametinget til Carsten Smith. Forespørsel om betenkning om endringer av Grunnlovens § 108

Rapport til Stortingets presidentskap fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven
<https://www.stortinget.no/Global/pdf/Dokumentserien/2011-2012/dok16-201112.pdf>

Høringsbrev fra Sametinget av Carsten Smiths betenkning av 29.07.2015

Høringsuttalelse fra Østamene i Neiden

Høringsuttalelse fra Sámi Nisson Forum

Høringsuttalelse fra Gáldu

Høringsuttalelse fra Nasjonal institusjon for menneskerettigheter

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget ber representantene på Stortinget om å fremme forslag om endret ordlyd av Grunnlovens § 108 som legger til rette for behandling og vedtak i stortingsperioden 2017-2021. Sametinget viser til betenkning om forslag til endring av ordlyd utarbeidet av professor Carsten Smith.

Sametinget ber om at følgende forslag, som møter kravene om en ordlyd som er i samsvar med anerkjent språkbruk i det offentlige liv og samenes status etter folkeretten, fremmes og vedtas:

"Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at det samiske folk, som landets urfolk, kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv".

Sametinget konstaterer at samisk og norsk etter norsk lov er likeverdige språk. Grunnloven på samisk vil være et kraftfullt uttrykk for den viktige delen av demokrati- og samfunnsutviklingen som anerkjennelsen av samene som folk og urfolk og etableringen av Sametinget som samens folkevalgte organ er.

Sametinget ber om at Stortinget i samråd med Sametinget nedsetter en arbeidsgruppe med særlig ekspertise i samisk språk og rettsvitenskap som får i oppgave å utarbeide Grunnloven på samisk etter gjeldende rettskrivningsnormer, slik at samisk tekst kan være likestilt med Grunnloven på bokmål og nynorsk.

Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomite - 006/15

OOUK - vedtak:

Oppvekst, omsorg- og utdanningskomiteens innstilling

Innledning

Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen har behandlet saken 037/15 – Endring av ordlyden i Grunnloven § 108 og Grunnloven på samisk.

Komiteens innstilling er følgende:

Forslag fra Nordkalottfolkets medlem Kjellrun Wilhelmsen:

Møtesekretær:
Ellen Mienna

Forslag 1:

Sametinget støtter dagens ordlyd i Grunnloven § 108.

Komiteens tilrådning

Komiteen har ikke merknader eller flere forslag og råder Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig Sametingsrådets forslag til innstilling.

Sametingets plenum - 037/15

Merknad fra Árja ved representantene Jan Åge Biti, Hartvik Hansen, Laila Susanne Vars og Lars Oddmund Sandvik, NSR - NSR/ SáB ved representant Kirsti Guvsam, Arbeiderpartiet ved representant Kåre Olli, ÅaSG ved representant Ellinor Marita Jåma, Flyttsamelista ved representant Per A. Bæhr og Høyre ved representant Lars Filip Paulsen.

Samene er urfolket i Finland, Norge og Sverige og ett av Russlands urfolk

Samene er urfolket i Finland, Norge og Sverige og ett av urfolkene i Russland. Hoveddoktrinen i samepolitikken i Norge er at staten Norge er etablert på territoriet til to folk; nordmenn og samer. Disse to folkene skal ha samme rett til å utvikle seg på egne premisser.

Samenes urfolksstatus er uttrykkelig slått fast i den finske grunnloven. Samenes status som urfolk i Sverige er slått fast dels gjennom politisk anerkjennelse fra sentrale myndigheter på 1970-tallet og gjennom vedtakelse av nasjonal lovgivning om minoritetsspråkene i Sverige. I tillegg er samenes status som eget folk slått fast i den svenske grunnloven. Samene er ett av Russlands urfolk hvis rettigheter beskyttes av den russiske føderasjonens konstitusjon og nasjonale lovgivning.

I Norge er samenes urfolksstatus slått fast gjennom Norges ratifisering av ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater.

Samenes status som egen folkegruppe slås fast i den norske grunnlovens § 108, men samene i Norge mangler en uttrykkelig anerkjennelse av sin status som urfolk og folk i Grunnloven.

Samenes urfolksstatus er selve fundamentet for moderne samepolitikk og etableringen av Sametinget som folkevalgt, representativt organ for samene. Sametinget er et urfolksparlament som sikrer at samene som minoritet, urfolk og folk har en stemme i den norske offentligheten. Sametingets representanter velges av og blant samene i Norge for å representere samene som urfolk nasjonalt og internasjonalt.

Det er stor enighet i norsk offentlighet om at samene er landets urfolk og motkreftene som ikke ønsker å anerkjenne samenes status som urfolk fremmer synspunkter som går på tvers av den rådende politiske oppfatningen i landet.

I utkastet til nordisk samekonvensjon fra 2005 foreslås det å harmonisere den nordiske lovgivningen for å sikre samenes rett til selvbestemmelse som eget folk og som urfolket i Finland, Norge og Sverige. I konvensjonsutkastets § 2 slås det fast at:

«Samene er urfolket i Finland, Norge og Sverige.»

Finland, Norge og Sverige har gjennom å støtte FNs Urfolkserklæring ved vedtakelsen i FNs Generalforsamling i 2007, også forpliktet seg til å styrke samenes status som urfolk i nasjonal lovgivning.

Sametinget mener at det er av avgjørende betydning for implementeringen av internasjonale urfolksrettigheter at samenes status som urfolk anerkjennes uttrykkelig i Norges konstitusjon. Dette vil gjenspeile det som allerede er gjeldende rett og vil også være i tråd med det prinsipielle grunnlaget for norsk samepolitikk.

Saken påbegynt 24.09.15 kl. 15.00

Votering

Av 39 representanter var 37 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 1 ble forkastet med 32 mot 5 stemmer
- Oppvekst-, omsorg og utdanningskomiteens innstilling ble vedtatt med 32 stemmer mot 5 stemmer

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Sandra Márjá West, saksordfører	Mariann W Magga
	Sandra Márjá West	
2	Kåre Olli	Kirsti Guvsàm
		Laila Susanne Vars
	Kåre Olli	
3	Kjerunn Wilhelmsen	Inger Elin Utsi
		Kirsti Guvsàm
		Kåre Olli
	Kjellrun Wilhelmsen	
4	Lars Filip Paulsen	Sandra Márjá West
5	Laila Susanne Vars	
6	Inger Elin Utsi	Laila Susanne Vars
	Inger Elin Utsi	
7	Ellinor Marita Jåma	Lars Filip Paulsen
		Hartvik Hansen
		Inger Elin Utsi
8	Kirsti Guvsàm	
9	Olaf Ante Kuhmunen	
10	Hartvik Hansen	Kjellrun Wilhelmsen
	Hartvik Hansen	
11	Viktor Inge Paulsen	
12	Aili Keskitalo	
13	Artur Johan Tørrfoss	
14	Per A. Bæhr	

Møtesekretær:
Ellen Mienna

15	Vibeke Larsen	
16	Toril Bakken Kåven	Piera Heaika Muotka
		Inger Elin Utsi
		Hartvik Hansen
	Toril Bakken Kåven	
17	Kåre Olli	
18	Laila Susanne Vars	
19	Per A. Bæhr	
20	Kirsti Guvsàm	
21	Sandra Márjá West, saksordfører	

SP - vedtak:

Sametinget ber representantene på Stortinget om å fremme forslag om endret ordlyd av Grunnlovens § 108 som legger til rette for behandling og vedtak i stortingsperioden 2017-2021. Sametinget viser til betenkning om forslag til endring av ordlyd utarbeidet av professor Carsten Smith.

Sametinget ber om at følgende forslag, som møter kravene om en ordlyd som er i samsvar med anerkjent språkbruk i det offentlige liv og samenes status etter folkeretten, fremmes og vedtas:

"Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at det samiske folk, som landets urfolk, kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv".

Sametinget konstaterer at samisk og norsk etter norsk lov er likeverdige språk. Grunnloven på samisk vil være et kraftfullt uttrykk for den viktige delen av demokrati- og samfunnsutviklingen som anerkjennelsen av samene som folk og urfolk og etableringen av Sametinget som samens folkevalgte organ er.

Sametinget ber om at Stortinget i samråd med Sametinget nedsetter en arbeidsgruppe med særlig ekspertise i samisk språk og rettsvitenskap som får i oppgave å utarbeide Grunnloven på samisk etter gjeldende rettskrivningsnormer, slik at samisk tekst kan være likestilt med Grunnloven på bokmål og nynorsk.

Saken ble avsluttet 24.09.15 kl. 16.40

Ášši/Sak 038/15	Sametingets plenum

Ášši/Sak 006/15	Nærings- og kulturkomiteen

Bååstede - tilbakeføring av samisk kulturarv

	Arkivsaknr. 15/4222

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	21.08.15	SR 098/15
Nærings- og kulturkomiteen	21.– 22.09.15	NKK
Sametingets plenum	23. – 25.09.15	SP 038/15

I Vedlegg

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Det samiske samfunnet skal selv kunne forvalte egen kulturarv. Dette er en rett samene som urfolk har, og som følger internasjonale konvensjoner. Sametinget ser det som viktig at deler av den samiske kulturarven ved Norsk Folkemuseum blir tilbakeført til de 6 samiske museene under Sametingets forvaltning.

For at dette skal kunne realiseres må følgende faktorer være på plass:

1. Det er behov for tilstrekkelig magasinkapasitet ved de samiske museene
2. Det er behov for tilstrekkelige ressurser til museumsvirksomheten ved de samiske museene
3. Det er behov for økonomiske ressurser til tilbakeføringsprosessen

Sametinget forventer at Staten, som har forpliktelser overfor samene, bevilger tilstrekkelige økonomiske ressurser til en tilbakeføring av den samiske kulturarven fra Norsk folkemuseum og kulturhistorisk museum (UiO).

Nærings- og kulturkomiteen - 006/15

NKK - vedtak:

Nærings- og kulturkomiteens innstilling

Innledning

Sametingets nærings- og kulturkomité har behandlet saken Bååstede om tilbakeføring av samisk kulturarv, og fremmer innstilling.

Forslag

Forslag 1

Forslag fra Arbeiderpartiet (AP) Árja, Norske Samers Riksforbund (NSR), Norske Samers Riksforbund/Samefolkets parti (NSR/SáB), Nordkalottfolket, Flyttsamelista, Fastboendesliste og Samer sørpå:

Nytt avsnitt etter 1. avsnitt:

Lokale norske museer og museer i andre nordiske land, som eier samiske gjenstander, må vurderes å bli tatt med i det videre arbeidet med tilbakeføring.

Tillegg – nytt punkt 3

3. Museenes utstillingsforhold og kapasitet må være av en slik art at de tilfredsstillende museumsfaglig krav.

Forslag 2

Alternativ forslag (erstatte sametingsrådets forslag til innstilling) fra Fremskrittspartiet (Frp):

Bååstede – tilbakeføring av samisk kulturarv

Ivaretagelse av kulturminner krever sterke fagmiljøer og kompetanse. I stedet for å tilbakeføre den samiske kulturarven fra norsk folkemuseum til de seks samiske museer, må man heller stille seg spørsmålet om seks små samiske museer er rette virkemiddel for å ivareta denne kulturarven. Målet må være at samiske kulturminner ivaretas på en god og forsvarlig måte for fremtidige generasjoner, gjennom utstilling som skaper kunnskap og forståelse i befolkningen, og ikke gjemmes vekk i utkantstrøk.

Det fremmes følgende forslag:

Sametinget vil arbeide for å konsolidere de samiske museer til ett, og at dette lokaliseres et sted som skaper grunnlag for sterk museumsfaglig kompetanse og store besøkstall. Alta eller Tromsø peker seg ut som naturlige lokasjoner. Sak fremmes for Sametinget i løpet av 2016.

Komiteens tilrådning

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig sametingsrådets forslag til innstilling.

Merknad fra Høyres representant Lars Filip Paulsen og ÅaSGs representant Jovvna Z Dunfjell.

Støtter forslag 1 fra komiteen.

Saken påbegynt 24.09.15 kl. 17.00

Votering

Av 39 representanter var 35 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 2 ble forkastet med 33 mot 2 stemmer
- Forslag 1 ble vedtatt med 33 mot 2 stemmer
- Nærings- og kulturskomiteens innstilling ble vedtatt med 33 stemmer mot 2 stemmer

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Kjetil Romsdal, saksordfører	
2	Mathis N. Eira	
3	Artur Johan Tørrfoss	Sandra Márjá West
		Mariann W. Magga
		Inger Elin Utsi
	Artur Johan Tørrfoss	
4	Jan Åge Biti	
5	Lars Filip Paulsen	Kirsti Guvsàm
6	Nora Marie Bransfjell	
7	Marit Kirsten A. Gaup	
8	Vibeke Larsen	Piera Heaika Muotka
9	Per Mathis Oskal	
10	Christina Henriksen	
11	Kåre Olli	
12	Viktor Inge Paulsen	
13	Henrik Olsen	Mariann W. Magga
	Henrik Olsen	
14	Jovna Zakarias Dunfjell	Kirsti Guvsàm
15	Lars Filip Paulsen	
16	Tor Gunnar Nystad	
17	Kjetil Romsdal, saksordfører	
	Mariann W. Magga, til forretningsorden	

SP - vedtak:

Det samiske samfunnet skal selv kunne forvalte egen kulturarv. Dette er en rett samene som urfolk har, og som følger internasjonale konvensjoner. Sametinget ser det som viktig at deler av den samiske kulturarven ved Norsk Folkemuseum blir tilbakeført til de 6 samiske museene under Sametingets forvaltning.

Lokale norske museer og museer i andre nordiske land, som eier samiske gjenstander, må vurderes å bli tatt med i det videre arbeidet med tilbakeføring.

For at dette skal kunne realiseres må følgende faktorer være på plass:

1. Det er behov for tilstrekkelig magasinkapasitet ved de samiske museene
2. Det er behov for tilstrekkelige ressurser til museumsvirksomheten ved de samiskemuseene
3. Det er behov for økonomiske ressurser til tilbakeføringsprosessen
4. Museenes utstillingsforhold og kapasitet må være av en slik art at de tilfredsstiller

museumsfaglig krav.

Sametinget forventer at Staten, som har forpliktelser overfor samene, bevilger tilstrekkelige økonomiske ressurser til en tilbakeføring av den samiske kulturarven fra Norsk folkemuseum og kulturhistorisk museum (UiO).

Saken ble avsluttet 24.09.15 kl. 18.00

Ášši/Sak 039/15	Sametingets plenum

Ášši/Sak 007/15	Plan- og finanskomiteen

Sametingets budsjettbehov 2017

	Arkivsaknr. 15/2494

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingsrådet	21.08.15	SR
Plan- og finanskomiteen	21. – 22.09.15	PFK
Sametingets plenum	23. – 25.09.15	SP 039/15

I Vedlegg

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

1 Innledning

Sametinget er det nasjonale parlamentet for det samiske folket i Norge. Gjennom det sikrer og utvikler vi som folk og urfolk vårt språk, vår kultur og vårt samfunnsliv. Sametinget er et demokratisk instrument for samisk selvbestemmelse og for utvikling av nyttige og nødvendige tjenester og tilbud til den samiske befolkningen. Sametinget er samenes talerør nasjonalt og internasjonalt.

Staten Norge er bygget på territoriet til to folk, samer og nordmenn. Det innebærer at samisk språk, kultur og samfunnsliv i prinsippet skal ha likeverdige muligheter til utvikling og beskyttelse som norsk språk og kultur. Vi skal selv definere vår fortid, nåtid og framtid. Hvis vi har disse rettighetene og mulighetene på lik linje med norske samfunn, er det selvbestemmelse i praksis. En selvbestemmelse som skal forvaltes i dialog og samarbeid

Møtesekretær:
Ellen Mienna

med samfunnet rundt oss.

Sametingets budsjett har økt årlig siden 1989. Likevel blir andelen av statsbudsjettet som bevilges til samiske formål stadig mindre sammenliknet med bevilgninger til andre samfunnsformål. Det er derfor grunnlag for å hevde at rammebetingelsene for den samiske samfunnsutviklingen blir stadig dårligere enn tilfellet er for storsamfunnet og majoritetskulturen.

Som folk har vi imidlertid de samme forventninger til utviklingen av det samiske samfunnet, som det øvrige samfunnet har for det norske storsamfunnet, norsk kultur og språk. Det betyr at dersom ikke denne utviklingen endres, vil Sametinget over tid vil bli mindre og mindre i stand til å levere løsninger og tiltak som er i tråd med det samiske samfunnets behov og forventninger.

2 Budsjettprosedyrer

Sametinget representerer samene som et urfolk og er dets representative organ i Norge. Dette medfører at Sametinget må ha frihet til å legge premisser, utforme og forvalte samepolitikken i Norge. Samhandlingsprosedyrer mellom Stortinget, regjeringen og Sametinget skal sikre at Sametinget kan ivareta denne rollen.

Sametinget er i dag det eneste folkevalgte organ i Norge uten eget inntektssystem. Sametinget har ikke medbestemmelse på størrelse og fordeling av midlene som tildeles over samiske formål over statsbudsjettet. Dette forholdet er å betrakte som et vesentlig inngrep i den selvråderetten samene som folk burde ha i forhold til internasjonale konvensjoner og avtaler.

Dagens system med rammebudsjett til Sametinget fordelt på 6 departementer og budsjett til samiske formål fordelt på 10 departementer byr på utfordringer for å oppnå en helhetlig samepolitikk, som også underbygger Sametingets legitimitet og ansvarlighet. Sametinget har bedt regjeringen om at vi i fellesskap drøfter og vurderer muligheten for å samle bevilgningene til Sametinget i én budsjettpost. Sametinget og Kommunal- og moderniseringsdepartementet har derfor satt i gang et arbeid med å vurdere fordeler og ulemper med dette forslaget.

En ny budsjettprosess vil kunne være et bedre grunnlag for å ta opp spørsmålet om årlige konsultasjoner om Sametingets budsjett på et senere tidspunkt.

3 Budsjettbehov 2017

Sametinget forventer at budsjettet for 2017 økes i tråd med nasjonale satsinger og at budsjettet ikke har øremerkede midler prioritert av regjeringen.

Budsjettbehovet omfatter både formål i Sametingets budsjett og samiske formål utenfor Sametingets budsjett.

I behovet for økning i 2017 er utgifter knyttet til forvaltning av midlene inkludert. Dette utgjør 20 % av økningen.

Sametingsrådet vil foreta en nærmere prioritering av budsjettbehov for 2017.

	Behov for økning i 2017
Urfolks rettigheter og internasjonalt arbeid	2 000 000
Språk	18 000 000
Kultur	90 300 000
Barnehage	6 600 000
Grunnoppplæring	41 000 000
Høyere utdanning og forskning	5 150 000
Helse og sosial	3 000 000
Arealer og miljø	2 300 000
Kulturminnevern	2 000 000
Næring	15 000 000
Samarbeidsavtaler	3 000 000
Samisk sivilsamfunn	1 000 000
Sum	189 350 000

4 Urfolks rettigheter og internasjonalt arbeid

Hovedmål:

- Rettighetene som er anerkjent i FNs erklæring om urfolks rettigheter er implementert i lovverk og praktisk politikk som påvirker vår og andre urfolks

hverdag.

	Behov for økning i 2017
Internasjonalt arbeid	500 000
Parlamentarikerkonferanse	1 500 000
Sum	2 000 000

4.1 Internasjonalt arbeid

Det er behov for å øke posten økonomiske virkemidler til internasjonale formål. Det foreligger en avtale med Sametingets internasjonal representant som er en del av oppfølgingen av verdenskonferansen om urfolk i 2014. Sametinget vil, innenfor denne rammen, sette spesiell fokus på barn og unge.

Behov for økning i 2017: kr 500 000.

4.2 SPR og Parlamentarikerkonferanse

Samisk parlamentarisk råd (SPR) er et parlamentarisk samarbeidsorgan for sametingene i Finland, Norge og Sverige, med samene fra russisk side som permanente deltagere. Delegasjonens utgifter til deltakelse på SPR-møter og øvrig representasjon dekkes av de ulike sametingene.

Det skal avholdes Parlamentarikerkonferanse i forbindelse med jubileet i Trondheim i 2017. Det vil være et budsjettbehov på kr 1 500 000 til denne konferansen.

Sametinget i Norge har sekretariatet for SPR i 2017.

Behov for økning i 2017: kr 1 500 000.

5 Språk

Hovedmål:

- Økt antall språkbrukere og økt bruk av samiske språk.

	Behov for økning i 2017
Sámás mánáin	1 000 000
Ungdomssamling	200 000
Hospiteringsordning	200 000
Samarbeid og samhandling med kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk og samiske språksentre	400 000
Oppfølging av språkutvalgets arbeid	600 000
Språkkonferanse	300 000
Informasjonsvirksomhet rettet mot institusjoner i samiske områder	500 000
Tospråklighetstilskudd til kommuner	7 000 000
Tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner	800 000
Samiske språksentre	4 000 000
Søkerbaserte tilskudd: Samiske språkprosjekter	3 000 000
Sum	18 000 000

5.1 Sámás mánáin

Sametinget ser behovet for økt informasjon om flerspråklighet og nytteverdien av det både til foreldre, helsestasjoner og jordmødre. Sametinget ønsker å igangsette kampanjen "Snakk samisk med barna" i 2016 som er rettet inn mot foreldre og helsepersonell. Det ønskes å samarbeide med de samiske områdene i Sverige og Finland. Både arbeidet med å spre og distribuere informasjon, utarbeidelse av materiell krever økte økonomiske ressurser.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

5.2 Ungdomssamling

Sametinget har i flere år tildelt stipend til elever i videregående skole som har samisk språk i fagkretsen. Disse elevene vil være fremtidens fagpersoner i det samiske samfunnet. Det vil være viktig å motivere til valg av samisk i fagkretsen samtidig som det er nyttig at den enkelte ser nytten og betydningen av kompetanse i samisk språk.

Sametinget har som målsetting å arrangere en ungdomssamling i 2017 for elever i videregående skole som har samisk i fagkretsen. Sametinget tror at en slik samling vil være

nyttig og inspirerende, og vi planlegger arrangere slike samlinger årlig.

Behov for økning i 2017: kr 200 000.

5.3 Hospiteringsordning

I flere områder står samisk språk så svakt at det nesten blir en uoverkommelig oppgave å overføre språket til neste generasjon. I nærmiljøet høres lite samisk, og sanksjoner som "snakk slik at alle forstår" kan lett få samiske stemmer til å forstumme i det offentlige rom. Familier der kun en forelder er samiskspråklig er bortimot sjanseløse når det felles hjemmespråket i stor grad blir norsk. Språkkurser og språkleir har brakt enkeltmennesker til et stadium der man forstår enkel samisk, men selv snakker lite. Blant disse er det noen få som virkelig vil gjøre samisk til eget bruksspråk i hverdagen. Det er disse man må gripe tak i og skyve i riktig retning.

Fra omverdenen kjenner vi to suksessmetoder når det gjelder språklæring; au pair ordningen og språkskoler som EF og AFS, der språkelevne bor hos familier i vertslandet. Når dette fungerer for andre språk, så er det stor sannsynlighet at det vil fungere for samisk også.

Behov for økning i 2017: kr 200 000.

5.4 Samarbeid og samhandling med kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk og samiske språksentre

Sametinget endret i 2011 tildelingskriteriene for tospråklighetstilskudd til kommuner og fylkeskommuner i forvaltningsområdet for samisk språk. Det ble underskrevet samarbeidsavtaler om bruken av utviklingstilskudd med den enkelte kommune i 2012. Det ble samtidig vedtatt å evaluere ordningen etter tre år. Ordningen ble evaluert i 2015.

Sametingets visjon for kommuner og fylkeskommuner i forvaltningsområdet for samisk språk er aktive kommuner som legger til rette for økt bruk av samisk språk, og at tilskuddsordningene er tilpasset behovene i kommunene. Evalueringsrapporten over bruk av tospråklighetsmidler vil følges opp og ses i sammenheng med kommunereformen og språkutvalgets rapport. Sametinget har allerede sett behovet for å legge til rette for økt samarbeid og dialog mellom Sametinget og kommunen, gjennom møter, kurs og workshop. Det vil derfor være naturlig at man ser på strategier for utvikling av språkarenaer og skape naturlige språklige aktiviteter som tar utgangspunkt i de lokale behovene.

Evaluering av de samiske språksentrene er fulgt opp i Sametingets strategier for samiske språksentre. I denne strategiplanen er det satt fokus på en del strategier for å sikre gode rammevilkår for de samiske språksentrene. Arbeidet med å følge opp strategiene vil gå over flere år, og Sametinget vil ha behov økte rammer for å samarbeide med språksentrene i dette arbeidet.

Behov for økning i 2017: kr 400 000.

5.5 Oppfølging av språkutvalgets arbeid

For å utøve retten til selvbestemmelse over våre språk, må Sametinget ha avgjørende innflytelse over utformingen av de lovmessige, økonomiske og organisatoriske rammebetingelsene for de samiske språkene. Samtidig må Sametinget utøve selvstyre i form av myndighet til å fatte selvstendige beslutninger i samiske språkspørsmål.

Et bredt sammensatt offentlig utvalg nedsatt av regjeringen i september 2014 skal arbeide frem til februar 2016 ved å gå gjennom gjeldende ordninger, tiltak og regelverk for de samiske språkene i Norge. Utvalget skal vurdere hvordan disse kan tilpasses dagens organisering av offentlig sektor og sikre funksjonelle og likeverdige offentlige tjenester på samisk. Sametinget skal vurdere utvalgets forslag, og gjennomføre de prosessene og konsultasjonene som er nødvendige. Det er behov for at det settes av midler til oppfølging av språkutvalgets arbeid.

Behov for økning i 2017: kr 600 000.

5.6 Språkkonferanse

Sametinget arrangerte språkkonferanser både i 2011 og 2013 med gode tilbakemeldinger. Konferansene samler personer fra ulike språkmiljøer og tar opp aktuelle utfordringer og temaer som berører utvikling av samisk språk. Sametinget ser at det er viktig å avholde slike konferanser hvor situasjonen for samisk språk debatteres. Konferansene samler de som arbeider med og har interesse for språk, og gir Sametinget nyttig informasjon og tilbakemeldinger. Sametinget har som målsetting å arrangere språkkonferanser annethvert år.

Behov for økning i 2017: kr 300 000.

5.7 Informasjonsvirksomhet rettet mot institusjoner og brukere i samiske områder

Både institusjoner, organisasjoner og enkeltpersoner opplever at de finner lite informasjon om sine rettigheter til opplæring og bruk av samisk språk i det offentlige. Sametinget opplever stadig henvendelser om hvilke rettigheter brukere har til opplæring i og på samisk, klageinstanser og hvilke institusjoner som har ansvaret for hva. Sametinget ser behovet for at det utarbeides informasjonsmateriell om lovverk og de rettigheter som omfatter samisk språk. Denne typen informasjonsmateriell må være lettfattelig og brukervennlig, og kunne distribueres til skoler, foreldre, kommuner i forvaltningsområdet og lignende.

Behov for økning i 2017: kr 500 000.

5.8 Tospråklighetstilskudd til kommuner

For at kommunene som er i forvaltningsområdet for samisk språk skal ha mulighet til å styrke og utvikle språkarbeidet i kommunen, er det behov for en økning av tospråklighetstilskudd til kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk. Det forventes at nye kommuner søker innlemmelse i forvaltningsområdet de kommende år.

I tillegg har Hattfjelldal kommune vedtatt å søke seg innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk fra og med 2017.

Behov for økning i 2017: kr 7 000 000.

5.9 Tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner

For at fylkeskommunene som er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk skal ha mulighet til å styrke og utvikle språkarbeidet, er det behov for en økning av tospråklighetstilskudd til fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samisk språk.

Behov for økning i 2017: kr 800 000.

5.10 Samiske språksentre

De samiske språksentrene spiller en viktig rolle i utviklingen av samiske språk. De er særlig viktige for nærmiljøet og skaper stor aktivitet i sine områder. Språksentrene er viktige og effektive samarbeidspartnere for Sametinget for å gjennomføre språkpolitikken. Språksentrenes største utfordring er mangel på økonomisk forutsigbarhet. Språksentrene har behov for økte menneskelige og økonomiske ressurser, og større mulighet til langsiktig planlegging. For å imøtekomme disse behovene innførte Sametinget flerårige virksomhetsplaner og økt aktivitetstilskudd.

En økning av tilskudd til de samiske språksentrene begrunnes med endring av finansieringsordning, med økt aktivitetstilskudd og økt antall språksentre som mottar tilskudd over Sametingets budsjett.

Behov for økning i 2017: kr 4 000 000.

5.11 Søkerbaserte tilskudd: Samiske språkprosjekter

Sametinget opplever at det er en stor økning av språkaktivitet og fokus på samisk språk i hele landet. Stadig flere institusjoner og organisasjoner ønsker å synliggjøre, styrke og utvikle samisk språk i sine nærrområder. Sametinget ser det som særdeles viktig at ulike aktører tar del i arbeidet for å styrke og utvikle samisk språk og ser behov for at denne posten økes.

Behov for økning i 2017: kr 3 000 000.

6 Kultur

Hovedmål:

- Et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv av god kvalitet som er tilgjengelig for alle.

	Behov for økning i 2017
Tråante 2017	12 500 000
Samiske museer	15 000 000
Saemien Sijte	2 500 000
Tilbakeføringsprosjektet Bååstede	10 000 000
Samiske kulturinstitusjoner	11 000 000
Internasjonalt Samisk Filminstitutt	1 000 000
Kulturtiltak	2 500 000
Litteratur	6 500 000
Sametingets bibliotek	1 100 000
Samiske bokbusser	4 200 000
Sørsamisk kompetansebibliotek	2 000 000
Joik og musikk	5 000 000
Teater	5 000 000
Media	6 000 000
Samisk idrett	2 000 000
Samisk kunstneravtale	4 000 000
Sum	90 300 000

6.1 Tråante 2017

Jubileet i 2017 er en viktig nasjonal begivenhet som markeres med en nasjonal feiring og samisk jubileum. Jubileets målsetting er «å markere, formidle kunnskap om samene, samisk kultur og historie i et 100-års perspektiv». Jubileet skal bidra til deltakelse og engasjement for demokratiet og legge til rette for en feiring også utenfor trøndelagsfylkene.

Sametinget vil fremheve den historiske hendelsen i samenes historie som skjedde 6. februar 1917 i Trondheim. Sametinget har sammen med samarbeidspartene Sør- Trøndelag fylkeskommune og Trondheim gått sammen for å markere hendelsen og foregangskvinnen Elsa Laula Renberg med et jubileum i 2017. Den skal være en nasjonal, regional og lokal markering og et felles samisk jubileum, der samisk kultur, språk, historie og samfunnsspørsmål skal være synlig. Dette vil skje gjennom ulike arrangementer- utstillinger, barne- og ungdomsaktiviteter, idrett, forelesninger, seminarer, workshops, konserter, teater, marknad, filmer, debatter og kirkelige arrangementer. Det skal være en møteplass for samer fra hele Sápmi, samtidig som den skal bidra til økt kunnskap og interesse for samisk kultur og samfunnsliv. Jubileet skal være åpent og inkluderende for alle som bor i Norge. Den skal bidra til å formidle den kulturarven som er knyttet til jubileet.

Jubileet skal bidra til deltakelse og engasjement for demokratiet. En viktig grunn for å bygge jubileet på demokratiske verdier er at den ikke bare skal være en feiring av det historiske, men også ha betydning og aktualitet i nåtid og fremtid. Det legges også opp til ulike samhandlingsformer i finansiering av jubileumsaktivitetene. Det vurderes å opprette en ny

ordning der mulige arrangører kan søke om tilskudd.

Sametingets behov er beregnet til 12,5 millioner kroner for 2017 til gjennomføring av en nasjonal feiring og et felles samisk jubileum i 2017.

Behov for økning i 2017: kr 12 500 000.

6.2 Samiske museer

De samiske museene er viktige institusjoner i forvaltningen av den samiske kulturarven og er arenaer for overføring av kulturarv og tradisjonell kunnskap til kommende generasjoner. Sametinget har siden 2002 hatt forvaltningsansvaret for 6 konsoliderte samiske museer. De samiske museene har ikke fått tatt del i det økonomiske løftet etter museumsreformen.

Det er behov for å prioritere de samiske museene med økte rammer og klare forventninger om utvikling av museene og ivaretagelse av museenes samfunnsansvar. De samiske museene vil ha behov for en økt ramme på 15 millioner kroner.

I St.prp. nr. 1 (2007-2008) fremgår det at Samisk kunstmuseum er av de byggeprosjektene som prioriteres de nærmeste årene. Planen er også omtalt i St.meld. nr. 28 (2007-2008) Samepolitikken, pkt.15.6 Investeringer. Sametinget har fortsatt ambisjon om å realisere prosjektet Samisk kunstmuseum over husleieordningen i tilknytning til eksisterende bygningsmasse til De Samiske Samlinger, etter byggeprogram av 2011 utført av Statsbygg.

Behov for økning i 2017: kr 15 000 000.

Stortinget bevilget i 2015 kr 3 000 000 til nytt bygg ved Saemien Sijte. Sametinget har over flere år økt rammene til Saemien Sijte for å bygge opp organisasjonen med tanke på aktivitet i nytt bygg. Dette vil Sametinget fortsette med også i 2017 og vil ha behov for kr 2 500 000 i økt ramme til Saemien Sijte.

Behov for økning i 2017: kr 2 500 000.

6.3 Tilbakeføringsprosjektet Bååstede

Tilbakeføringsprosjektet Bååstede er høyt prioritert fra Sametingets side. Det er et viktig og sentralt ledd i forvaltningen av samisk kulturarv. Prosjektets rammer er beregnet til 17 millioner kroner for prosessen i seg selv og 20 millioner kroner til utbedring og utbygging av magasiner for de gjenstandene som skal tilbakeføres til det samiske samfunn. For 2017 er det behov for 5 millioner kroner til prosessen og 5 millioner kroner til utbygging og utbedring av magasiner, til sammen 10 millioner kroner.

Behov for økning i 2017: kr 10 000 000.

6.4 Samiske kulturinstitusjoner

Samiske kulturinstitusjoner er viktige aktører og samarbeidsparter i utvikling av samisk kunst- og kulturliv. De utgjør en viktig infrastruktur for samiske kunstnere. De skal være arenaer for nyskaping, aktivitet, formidling og utvikling, hvor samisk språk og kultur er sentralt. Sametinget er opptatt av å utvikle dialogen med de samiske kulturinstitusjonene og legge til rette for at institusjonene skal få muligheter til å utvikle seg til sterke faglige institusjoner.

De samiske kulturhusene og kulturformidlingsinstitusjonene er virksomheter som springer ut av og fungerer i en samisk samfunnssammenheng og samisk offentlighet. De samiske institusjonene er helt sentrale for å oppnå sterke, fungerende og utviklende samfunn som ivaretar samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Det er også behov for økte midler til konkrete og lenge planlagte byggesaker, slik som prosjektering av bygg til Várdobáiki senter i markasamisk område i Evenes/Skånland. Institusjonen har nå avsluttet en omdanningsprosess til aksjeselskap, noe som har vært en forutsetning for å starte prosjektering av det samiske kulturbygget Várdobáiki.

En stadig større andel av den samiske befolkningen flytter til større tettsteder og byer. Sametinget ser et behov for samiske møteplasser i byene, som også kan være arenaer for opplevelse og formidling av samisk kunst og kultur. Sametinget vil i samarbeid med kommunene legge til rette for samiske møteplasser i byene.

Det er behov for en økning på 11 millioner kroner til samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner.

Behov for økning i 2017: kr 11 000 000.

6.5 Internasjonalt Samisk Filminstitutt

Internasjonalt samisk filminstitutt (ISFI) får midler til drift kun gjennom Sametinget.

Sametinget har for 2015 bevilget kr 1 140 000 kroner, men det dekker ikke ISFI sitt behov for midler til drift.

Utvikling av TV-serier og spillefilmer vil øke behovet for driftsmidler, jfr. Meld. St 30 (2014-2015) En framtidrettet filmpolitikk.

Kulturdepartementet har henvist ISFI til annen regional finansiering, mens fylkeskommunene henviser ISFI til nasjonal finansiering. Så lenge verken fylkeskommunene eller Kulturdepartementet ser muligheter for å kunne bidra med finansiering til drift, har Sametinget behov for 1 million kroner i økt ramme til drift av Internasjonalt samisk filminstitutt.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

6.6 Kulturtiltak

For det samiske samfunnet er det viktig at samisk kultur fremmes gjennom mange og ulike kulturarrangement rundt om i landet, både større byer og tettsteder. Et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv er ikke bare et mål for samepolitikken men også en viktig verdi. Kunst og kultur er kilder til inspirasjon, refleksjon, kunnskap og opplevelse for alle aldersgrupper. Et variert kulturtilbud for samiske barn og unge er viktig for en god oppvekst, og det gir inspirasjon til å arbeide for og med samisk kunst og kultur også senere i livet. Samiske eldre er ressurspersoner i all kulturaktivitet og spesielt i tradisjonelle kunst- og kulturuttrykk. Et mangfoldig samisk kulturliv bidrar til levende lokalsamfunn ved at det skaper aktivitet, tilhørighet, trivsel og identitet. Retten til å bevare, utøve, oppleve og utvikle vårt samiske kunst- og kulturliv er en verdi som ligger til grunn for Sametingets kulturpolitikk. Sametinget ser en stadig økende aktivitet innen forskjellige kulturtiltak, og har de siste årene sent mange søknader i retur som følge av manglende midler. Sametinget ser det som nødvendig å øke midler til kulturformål, som ivaretar behovet innen kultursektoren.

Behov for økning i 2017: kr. 2 500 000.

6.7 Litteratur

Samisk litteratur er en viktig uttrykksform innenfor samisk kultur. Behovet for samiskspråklig litteratur og publikasjoner har økt betydelig de senere årene, særlig som et ledd i språkutviklingen og språkopplæringen for hele den samiske befolkningen. Sametinget ser at interessen for samisk litteratur er økende.

Sametinget vil støtte opp om gode litteraturprosjekter, både i bokformat og digitalt format. Det litterære landskapet er i ferd med å forandres, og utfordrer Sametinget, forfattere og bokbransjen. Nye digitale teknologier fører til at litteraturen blir produsert, distribuert og lest på en annen måte. Det er et mål at Sametingets virkemidler både skal bidra til bokutgivelser og litteraturutgivelser i nye digitale plattformer. De søkerbaserte ordningene for samisk litteratur søkes derfor økt med 3 millioner kroner i 2017.

Behovet for mer samiskspråklig litteratur for unge i alderen 13-20 år er økende. Det finnes lite samiskspråklig litteratur for denne gruppen og det er viktig for språkutviklingen at også denne gruppen har litteratur tilgjengelig. Det er en økende etterspørsel etter populærlitteratur for ungdom oversatt til de samiske språkene og Sametinget ser at det er nødvendig med økte midler spesifikt til dette formålet. Til dette formålet er det behov for 2 millioner kroner i 2017.

Sametinget har etablert et prosjekt som stimulerer til flere samiskspråklige utgivelser av skjønnlitteratur for unge. Prosjektet rekrutterer forfattere og forfatterdebutanter som skriver på samisk for ungdom. Prosjektet skal bidra til at deltakerne får en reell mulighet til manusutvikling gjennom veiledning fra erfarne fagfolk/mentorer, kompetanseutvikling og nettverkssamlinger. Det er ansatt en prosjektleder i 100 % stilling prosjektet, samt en faglig veileder i 40 % stilling. For dette prosjektet er det behov for 1,5 millioner kroner i 2017.

Behov for økning i 2017: kr 6 500 000.

6.8 Sametingets bibliotek og samiske bokbusser

Sametingets biblioteket er et kompetansesenter for samisk litteratur og samisk bibliotekjeneste og er forvaltningsbibliotek for Sametingets politikere og ansatte.

Det er ikke blitt tilført flere ressurser til biblioteket til tross for mange nye arbeidsoppgaver, blant annet nye forvaltningsoppgaver. Sametingets bibliotek har behov for flere bibliotekfaglige ressurser som skal drive med formidling og utvikling av det samiske innholdet

Møtesekretær:
Ellen Mienna

i biblioteket og i nasjonale satsinger innen biblioteksektoren. Til dette er det behov for en økning på 1 million kroner.

Sametingets bibliotek arrangerer årlig konferanse om samisk litteratur og kultur. Budsjettbehovet for denne konferansen er kr 100 000.

Bokbussene er både bibliotek og viktige møteplasser for den samiske befolkning, og de er kilder til samisk språk, kultur og historie. Sametinget ønsker å evaluere tilskuddsordningen for de samiske bokbussene. Til dette er det behov for en økning på kr 500 000.

Nordland fylkesbibliotek, som er vertsbibliotek for den sørsamiske bokbussen, Gærjah, har meldt at de har behov for investering av ny bokbuss i 2017.

En av de store utfordringene for de samiske bokbussene er at utlånet går ned. Gjennom aktiv formidling og i samarbeid med bokbussene skal Sametingets bibliotek arbeide for å øke kunnskapen om samisk litteratur, slik at også utlånet øker. Bokbussene har behov for økte ressurser, blant annet til formidling og kulturarrangementer.

Sametinget vil opprette sørsamisk kompetansebibliotek i tilknytning til Sijti Jarngi i Hattfjelldal.

Behov for økning i 2017:

Sametingets bibliotek: kr 1 100 000.

Samiske bokbusser: kr 4 200 000.

Sørsamisk kompetansebibliotek: kr 2 000 000.

6.9 Joik og musikk

Sametinget har i 2015 satt ned en arbeidsgruppe for joik- og samisk musikk. Noe av det denne arbeidsgruppa har sett spesielt på er behovet for et sterkt fagmiljø innen joik og samisk musikk og mulighet for utvikling av verdikjeden rundt samisk musikkbransje.

Det er i tillegg behov for en styrking av støtteapparatet rundt joik og samisk musikk. På verdensbasis er musikkbransjen i stor endring, og vi må her sikre at samisk musikk tar del i denne utviklingen. Det er behov for profesjonelle aktører som kan fungere som mellomledd mellom enkeltaktører og artister og musikkindustrien for øvrig. På den måten kan samisk musikkbransje profesjonaliseres og nå ut både nasjonalt og internasjonalt, samtidig som musikerne kan konsentrere seg om det de er best på, nemlig det kunstneriske.

Sametinget ser et behov for 5 millioner i 2017 til oppbygging av det samisk joike- og musikkmiljøet.

Behov for økning i 2017: kr 5 000 000.

6.10 Teater

Sametinget har som mål å gi de etablerte samiske teatrene muligheter til å utvikle seg kunstnerisk og faglig slik at de styrkes som arenaer for kulturopplevelse og -formidling, og til bruk og synliggjøring av samisk språk. Det er behov for en generell styrking av produksjon og formidling av samisk scenekunst, herunder å sette teatrene i stand til å betjene hele det samiske bosettingsområdet. Det er behov for rekruttering av skuespillere og andre teaterarbeidere, og for kvalitativt gode tilbud innen scenekunst for og med barn og unge.

Beaivváš Sámi Našunálateáhter har lenge hatt planer om et nytt teaterbygg. Sametinget har de siste årene økt bevilgningen til Beaivváš jevnlig for å gi teateret mulighet til å forberede seg til økt aktivitet etter at et teaterbygg står ferdig. For Sametinget er det viktig at regjeringen prioriterer teaterbygg til Beaivváš, og at dette arbeidet starter opp snarest mulig. For at Beaivváš skal kunne stå rustet personell- og kompetansemessig til økt aktivitet etter ferdig nybygg, er det behov for en fortsatt økning i bevilgningen. Rekruttering av nye samiske skuespillere er blant prioriterte aktiviteter. For 2017 er det behov for en økning på 5 millioner til samiske teatre.

Behov for økning i 2017: kr 5 000 000.

6.11 Media

Det er behov for å styrke det samiske medietilbudet. Det er behov for økning i støtte til utgivelser av publikasjoner, og opprettelse av samiskspråklige nærradio- og nærtv-sendinger.

Det må gis et bredt medietilbud som ivaretar alle de samiske språkområdene. Eksempler på gode medietilbud er NuorajTV som er samiskspråklig nett-tv for og av lulesamisk ungdom. Det er behov for et samiskspråklig nett-TV tilbud for sørsamisk ungdom. Nuori-TV er under planlegging, noe som igjen er med på å øke språkbruken også i de sørsamiske områdene

Sametinget er videre opptatt av at pressestøtten til samiske aviser opprettholdes og styrkes.

Behov for økning i 2017: kr 6 000 000.

6.12 Samisk idrett

Idrett har en sentral plass i det samiske samfunnet. Det er viktig at samiske idrettsorganisasjoner er i stand til å organisere og legge til rette for idrettslig og fysisk aktivitet, også sett i et folkehelseperspektiv. Gjennom aktiviteter som reinkappkjøring, lassokasting og samiske landslag i fotball bidrar disse organisasjonene til styrking av samisk samhörighet og identitet, spesielt for samiske barn og unge. Det er også viktig at samisk ungdom skal få muligheten til å kunne delta i Arctic Winter Games (AWG), der de gjennom idrettslige og kulturelle aktiviteter får styrket samhold og samhörighet med ungdom fra andre urfolksgrupper og arktiske befolkningsgrupper.

Behov for økning i 2017: kr 2 000 000.

6.13 Samisk kunstneravtale

Sametinget har som mål å sørge for at samiske kunstnere har gode og forutsigbare rammevilkår for sin kunstneriske virksomhet. Et av de viktigste virkemidlene for dette er kunstneravtalen mellom Sametinget og Samisk kunstnerråd. Gjennom kunstneravtalen vil Samisk kunstnerråd, med dens underliggende kunstnerorganisasjoner, få mulighet til å ta et

Møtesekretær:
Ellen Mienna

153/202

større ansvar for utviklingen av samisk kunst. Samisk kunstnerråd fremmer i forbindelse med de årlige forhandlingene sine behov for midler til drift av organisasjonene, kunstnerstipend, innkjøpsordninger for kunst, litteratur og joik/musikk, kunstfaglige konsulenter og midler til kunstfond. For å imøtekomme behovene er det behov for en betydelig økning av rammen for kunstneravtalen.

Behov for økning i 2017: kr 4 000 000.

7 Barnehage

Hovedmål:

- Samisk språk, kultur, tradisjoner og grunnleggende verdier gjenspeiles i barnehagen.

	Behov for økning i 2017
Arbeid med barnehagesaker	1 000 000
Prosjekt om kvalitet i det samiske barnehagetilbud	600 000
Giellačeahpi/språkarbeider	3 600 000
Nye samiske barnehagetilbud	1 400 000
Sum	6 600 000

7.1 Arbeid med barnehagesaker

Sametinget har siden sametingsmeldingen for samisk barnehagetilbud ble behandlet, vært i en lang prosess når det gjelder å utarbeide en handlingsplan for tiltak. Sametingets ansvar i barnehageseksjonen er større og mer omfattende som følge av denne utviklingen. Det er økte forventninger i samfunnet til barnehager og blant annet kvalitet i barnehagetilbudene. Sametinget er også de senere årene blitt mer involvert i barnehagepolitiske saker både lokalt, på fylkesnivå og nasjonalt.

Sametinget er med i ulike prosesser, blant annet

- lovendring av barnehageloven
- arbeidet med revidering av rammeplan for barnehagen

7. samarbeidsavtaler med kommuner
8. tilskuddsbehandling
9. oppfølging av vedtak og arrangering av seminarer for barnehageansatte

Vi ser at det er viktig å holde tett kontakt med barnehager ved barnehagebesøk og være i dialog med kommuner. Dette arbeidet medfører at det er behov for å øke kapasiteten på barnehagefeltet.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

7.2 Prosjekt om kvalitet i det samiske barnehagetilbud

Vi ønsker å iverksette et prosjekt som fokuserer på

10. innholdet i samiske barnehager
11. det samiske verdigrunnlaget
12. anbefalinger om hvordan dette skal følges opp i de enkelte barnehager

Målet er at barnehagene skal ta i bruk språkbudmodeller, styrke hverdagsspråket i barnehagene og styrking i samisk tradisjonskunnskap for ansatte i barnehagene. En innsats på innholdet i barnehagene, vil kunne bidra til god kvalitet i det samiske barnehagetilbudet.

Behov for økning i 2017: kr 600 000.

7.3 Giellačeahpi/språkarbeider

Det er behov for å øke midlene til tilskudd for giellačeahpi/språkarbeider. Språkarbeideren skal brukes som en språklig ressursperson i barnehagen i tillegg til ordinær bemanning. Språkarbeideren jobber med det grunnleggende språket og innlæring av ord, termer og begreper. Målet er å styrke og videreutvikle de samiske språkene hos barna. Situasjonen for samiske språk varierer fra område til område, og man står ovenfor ulike utfordringer i

barnehagene. Spesielt viktig er det å styrke det sør- og lulesamiske språk.

Behov for økning i 2017: kr 3 600 000.

7.4 Nye samiske barnehagetilbud

Kommunene har ansvar for at barnehagetilbudet til samiske barn i samiske distrikt bygger på samisk språk og kultur. I øvrige kommuner skal forholdene legges til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur. Det viser seg imidlertid at ikke alle kommuner har mulighet til å gi et samisk barnehagetilbud. Det er derfor behov for å etablere en ny tilskuddsordning som kan bidra til at nye samiske barnehagetilbud blir satt i gang, spesielt i lule- og sørsamisk område.

Behov for økning i 2017: 1 400 000.

8 Grunnopplæring

Hovedmål:

13. Den samiske befolkningen har kunnskap, kompetanse og ferdigheter som kreves for å bevare og utvikle samiske samfunn.

	Behov for økning i 2017
Læremidler	30 000 000
Læreplanarbeid	3 000 000
Senter for samisk i opplæringen	6 000 000
Forebyggende arbeid mot mobbing	1 000 000
Samiskopplæringen i grunnskolen	1 000 000
Sum	41 000 000

8.1 Læremidler

Sametinget har ansvar for utvikling av samiske læremidler. Sametinget gir tilskudd til

utvikling av nye læremidler, tilpasning, oversetting og nyoptrykk av eksisterende læremidler.

Det er fortsatt mangel på læremidler som er i tråd med gjeldende læreplaner. Vi har et stort etterslep, grunnet flere år med manglende økonomiske midler til å dekke behovene. Med de økonomiske rammene Sametinget har i dag er det ikke mulig å sørge for at det finnes heldekkende læremidler i alle fag, på alle språk samt læremidler til elever med særskilt tilrettelagt undervisning. Mangelen er størst når det gjelder lule- og sørsamiske læremidler. Læremidler for fag som ikke er kjernefag mangler helt og det finnes nesten ikke samiske læremidler for videregående opplæring.

Det er fortsatt stort behov for særskilt tilrettelagte samiske læremidler for barn og elever med ulike lærevansker.

Digitale læremidler blir stadig viktigere for skolene. En stor del av opplæringen i samisk foregår gjennom fjernundervisning, dermed er gode digitale læremidler en nødvendighet. Også her ligger samiske læremidler langt etter behovene. Utfordringen for Sametinget er at digitale læremidler er svært kostbare å utvikle. Til gjengjeld er de enklere og billigere å oppdatere.

Revideringene av læreplaner i norsk, samisk, engelsk, samfunnsfag og naturfag, i 2013 - medfører behov for oppdaterte læremidler.

Ludvigsenutvalgets utredninger om fremtidens skole, NOU 2014: 7 Elevens læring i fremtidens skole. Et kunnskapsgrunnlag og NOU 2014: 7 Elevenes læring i fremtidens skole, vil sannsynligvis medføre omfattende revideringer av læreplanene i løpet av de neste årene.

Tidligere tildelinger til læremiddelprosjekter viser at gjennomsnittspris per læreverk for ett fag, per trinn, vil ligge på mellom 1,5 til 2 millioner kroner. Etterslepet, de nye læreplanene og prioritering av digitale læremidler viser behov for en økning på 30 millioner kroner, fra dagens budsjett på 21 millioner kroner til 51 millioner kroner i 2017.

Sametinget legger til grunn målene i Sametingets handlingsplan for læremiddelutvikling 2015 – 2018. Målet er å få ett heldekkende læreverk på samisk i alle fag, på alle nivåer, på alle språk, samt et visst antall temabøker og i tillegg læringsressurser for barn med særskilte behov.

Behov for økning i 2017: kr 30 000 000.

8.2 Læreplanarbeid

Ludvigsenutvalget foreslår en god del endringer, derav endringer av fag- og læreplaner. Da dette ser ut til å bli en mer omfattende reform enn de tidligere revideringer av læreplanene, forventes det en økning i bevilgningen til Sametinget.

Behov for økning i 2017: kr 3 000 000.

8.3 Senter for samisk i opplæringen

Senter for samisk i opplæringen er et nasjonalt ressurscenter spesielt rettet mot opplæringssystemet fra barnehagestadiet til høyere utdanning. Senteret har ansvar for nord-, sør- og lulesamisk språk. Den permanente driften av læremiddelportalen Ovttas- Aktan- Aktesne er også en av oppgavene til senteret. Sametinget mener at denne læremiddelportalen må sikres nødvendig og forutsigbar finansiering slik at den kan videreutvikles som et viktig tiltak for å utvikle og tilgjengelig gjøre samiske læremidler.

I Norge er det 10 nasjonale sentre, som på ulike satsingsområder har nøkkelroller for å utvikle kvaliteten på opplæringa. Senter for samisk i opplæringen er ikke blant disse 10 sentrene. Det er viktig at Senter for samisk i opplæringen gis de samme rammevilkår som de andre nasjonale sentrene har, og at finansieringen av senteret løftes til samme nivå som til de andre sentrene.

Sametinget mener at det er viktig at de andre nasjonale sentrene får ansvar også for opplæring for samiske elever, noe som er naturlig da det ikke finnes egne senter i for eksempel for naturfag og matematikk for den samiske skolen. Til tross for at samisk er et offisielt språk i Norge, ser ikke sentrene sitt landsomfattende ansvar for at materiell også skal være på samisk.

Behov for økning i 2017: kr 6 000 000.

8.4 Forebyggende arbeid mot mobbing

I NOU 2015:2 Å høre til - Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø, går det fram at det er nødvendig å arbeide mot mobbing av samiske barn i norsk skole. Men vel så viktig er det å arbeide mot mobbing i den samiske skolen. Tall fra Elevundersøkelsen og Folkehelseinstituttet viser at andelen av elever som krenkes og mobbes i samiske områder er høye, sammenlignet med resten av landet.

Det er nødvendig å igangsette arbeid med å utarbeide informasjons- og læremateriell angående mobbeproblematikken rettet både mot elever og foreldre. Dette arbeidet må også omfatte arbeid mot krenking på grunnlag av seksuell orientering.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

8.5 Samiskopplæringen i grunnskolen

Evaluerings av Kunnskapsløftet - samisk viser at elever som har samisk som andrespråk, ikke lærer språket godt nok til å bli funksjonelt tospråklige og at det er mange utfordringer knyttet til samiskundervisningen. Dette blir underbygget av rapportene, Samiske tall forteller.

Det er viktig å sette i gang tiltak for å snu denne utviklingen. En årsak som rapportene trekker fram, er at det blir brukt feil undervisningsmodell i opplæringen. Rapportene viser til at det har vært reist sterk foreldrekritikk mot modellen for faget samisk som andrespråk allerede på 1990-tallet. Dette er dokumentert i rapporten Opplæring i samisk som andrespråk, utgitt av Sámi allaskuvla i 1998 og i evaluering av Reform 97. Dette har likevel ikke ført til endring i andrespråksmodellen ved innføring av Kunnskapsløftet – samisk i 2006. Internasjonal forskning viser også at den modellen som en arbeider etter i samisk som andrespråk i Norge, ikke fører fram til at elevene blir funksjonelt tospråklige. Av forskere blir den karakterisert som en svak modell.

Sametinget har behov for økte midler til å utarbeide sterke opplæringsmodeller for faget samisk som andrespråk.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

9 Høyere utdanning og forskning

Hovedmål:

14. Samisk høyere utdanning og forskning bidrar med kunnskap og menneskelige ressurser for økonomisk, kulturell og sosial utvikling i det samiske

Møtesekretær:
Ellen Mienna

159/202

samfunnet.

	Behov for økning i 2017
Samisk språk- og kulturkompetanse	1 650 000
Árbediehtoguovdđáš – senter for samisk tradisjonskunnskap	3 500 000
Sum	5 150 000

9.1 Samisk språk- og kulturkompetanse

Det samiske samfunnet har et økende behov for arbeidskraft med samisk språk- og kulturkompetanse innenfor ulike profesjoner. Spesielt gjelder dette innenfor de kommunene som er i forvaltningsområdet for samisk språk. Men også andre kommuner har behov for samisktalende personell både innen barnehage, skole og helse. I tillegg er det behov for at flere tar høyere utdanning i samiske språk.

Sametinget bevilger stipend til høyere utdanning som et tiltak for å øke rekrutteringen til prioriterte studier. For å kunne opprettholde eller øke nivået på stipendene må bevilgningen økes. Det vil være nødvendig å stimulere til studier i samiske språk og til ulike lærerutdanninger. For å bedre basistilbudet innen helsetjenester, særlig for samiske barn og eldre, prioriteres også stipend til sykepleiestudenter med samisk som første eller andre språk.

Behov for økning i 2017: kr 1 650 000.

9.2 Árbediehtoguovdđáš – senter for samisk tradisjonskunnskap

Sametinget og Kommunal- og moderniseringsdepartementet er enig om at et Árbediehtoguovdđáš – senter for samisk tradisjonskunnskap bør opprettes som et ledd i arbeidet med å dokumentere, bevare og formidle samisk tradisjonell kunnskap for nye generasjoner.

Behov for økning i 2017: 3 500 000.

10 Helse og sosial

Hovedmål:

Møtesekretær:
Ellen Mienna

160/202

15. ☐ Likeverdige helse- og sosialtjenester til det samiske folk, som tar utgangspunkt i samisk språk og kultur. Tjenestene skal være tilpasset det samiske folks rettigheter og behov.

	Behov for økning i 2017
Oppfølging av tiltak i helsepolitiske meldinger og handlingsplaner	1 000 000
Oppfølging av prosjekt om vold i nære relasjoner	1 000 000
Oppfølging av barnevernsloven og melding om fosterhjem	1 000 000
Sum	3 000 000

Sametinget opplever at regjeringen har et stort fokus både på helse, sosial og barnevernssiden, og at Sametinget er ønsket inn som med - aktør i dette arbeidet. Sametinget er opptatt av at regjeringens fokus også skal komme samiske pasienter og brukere til gode, men erfarer at dette er ressurskrevende. Sametinget har ikke tilstrekkelige ressurser til å delta i alle ønskede prosesser.

Samtidig frembringer forskning på det samiske samfunnet ny kunnskap innenfor helse og sosial, der tiltak er nødvendig. Senter for samisk helseforskning har avsluttet helse og levekårsundersøkelsen Saminor 2 i 2014. Dataene fra denne studien er ennå ikke ferdig analyserte, men noen resultater er fremlagt.

Samisk nasjonalt kompetansesenter - psykisk helsevern og rus (SANKS) står ansvarlig for en nylig publisert forskning om vold i nære relasjoner som viser at den samiske befolkning rapporterer en høyere forekomst av vold i nære relasjoner enn den ikke-samisk befolkning. Forskningen baserer seg på data fra Saminor 2, og viser at 49 prosent av samiske kvinner har opplevd vold mens 22 prosent har opplevd seksuell vold. Til sammenligning er tallene for ikke-samiske kvinner i de samme kommunene 35 og 16 prosent. Også samiske menn opplever mer vold enn etnisk norske menn.

Dette er tall som krever handling fra det samiske samfunnets side. Samiske forskningsinstitusjoner som har den nødvendige kunnskapen om samisk språk, kultur og samfunnsliv må få nødvendige ressurser til å gå dypere inn i temaet, deriblant årsaksforhold. Hjelpemiddelet som har samisk språk og kulturkompetanse må ha tilstrekkelige ressurser til å hjelpe utsatte. Fra Sametingets side er det viktig med kontinuerlig fokus på temaet, blant annet gjennom holdningsskapende arbeid, støtte av gode tiltak, og gjennom å løfte temaet ovenfor våre samarbeidspartnere som sentrale og lokale myndigheter, samiske institusjoner og andre. Vold påvirker helse og levekår i det samiske samfunnet både for barn og voksne. Sametinget ser at kampen mot vold vil være krevende og fordrer ekstra ressurser.

For Sametinget er det viktig at samiske barns rettigheter og behov ivaretas når de er under barnevernets omsorg. Det forutsetter at barnas rettigheter ivaretas i sentrale styringsdokumenter. Sametinget ser behov for å styrke implementeringen av samiske barns rettigheter i lover, forskrifter og overordnede satsninger. Det er derfor nødvendig med ekstra ressurser for å delta aktivt i Regjeringens varslede gjennomgang av organisering og lover innenfor barnevernsfeltet.

Behov for økning i 2017:

Oppfølging av tiltak i helsepolitiske meldinger og handlingsplaner: kr 1 000 000.

Oppfølging av vold i nære relasjoner: kr 1 000 000.

Oppfølging barnevernsloven og melding om fosterhjem: kr 1 000 000.

11 Arealer og miljø

Hovedmål:

16. En bærekraftig forvaltning av natur- og ressursgrunnet for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsniv.

	Behov for økning i 2017
Oppfølging og utvikling av Sametingets arbeid med arealspørsmål	1 000 000
Samling for Sametingets representanter i verneområdestyrene	300 000
Gjennomføre eksterne faglige vurderinger av konkrete utbyggingstiltak etter SP 27	1 000 000
Sum	2 300 000

11.1 Oppfølging og utvikling av Sametingets arbeid med arealspørsmål

Sametinget har et stort ansvar for forvaltning av areal, ressurser og miljø i samiske områder. Sametinget ser det som viktig å bygge tillit, kompetanse og kapasitet på dette området. Det

er behov for økt kapasitet i Sametingets administrative ressurser på fagområdet.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

11.2 Samling for Sametingets representanter i verneområdestyrene

Sametinget ønsker at samlinger til de samiske representantene i nasjonalpark- og verneområdestyrene arrangeres regelmessig og da fortrinnsvis som årlige samlinger. Slike samlinger har som formål å tilrettelegge for viktig utveksling av erfaringer fra verneområdearbeidet mellom de samiske representantene. Samlinger vil også ha en stor verdi for i Sametinget som en arena for tilbakemeldinger fra styrearbeidet. Nøkkelordene er da kompetansebygging, nettverksbygging og styrking av den samiske stemmen i lokal forvaltning av verneområdene.

Behov for økning i 2017: kr 300 000.

11.3 Gjennomføre eksterne faglige vurderinger av konkrete utbyggingstiltak etter folkeretten

I energiutbyggingssaker vil det være nødvendig å legge vekt på hensynet til samisk kultur og næringer, og vurdere om tiltak i vesentlig grad svekker eller er til hindrer for tradisjonell samisk næringsutøvelse. Dette krever både gode og troverdige konsekvensutredninger og kyndige rettslige vurderinger om urfolks rett til vern av sitt materielle kulturgrunnlag. Slik rettslig kompetanse kan vi ikke forvente at NVE eller departementet besitter. Sametinget ønsker derfor at det foretas eksterne juridiske kvalitetsvurderinger, eller eventuelt evalueringer, av 1 eller 2 energitiltaks virkninger i forhold til det materielle samiske kulturgrunnlaget.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

11.4 Oppfølging av finnmarksloven

Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen må sikres midler til å utføre mandatet som kommisjonen er gitt uten unødvendige forsinkelser. Bevilgningen til Finnmarkskommisjonen må øremerkes over statsbudsjettet.

12 Kulturminnevern

Hovedmål:

17. Dokumentere, formidle og forvalte kunnskapen om fortida og for framtida, som samiske kulturminner og kulturmiljøer representerer.

Møtesekretær:
Ellen Mienna

163/202

	Behov for økning i 2017
Samiske kulturminner i digital form - prosjekt oppdatering av Askeladden	1 000 000
Skjøtsels- og formidlingsarbeid på Ceavccageađgi/Mortensnes kulturminneområde	1 000 000
Sum	2 000 000

12.1 Samiske kulturminner i digital form - prosjekt-oppdatering av Askeladden

I dag legges alle registrerte samiske kulturminner inn i Riksantikvarens sentrale database, Askeladden. Men vi har fortsatt en hel del registrerte samiske kulturminner i eget arkiv. Disse finnes ikke i digital form. Slike registreringer fører til mye ekstraarbeid når man skal søke etter opplysninger. Dette gjelder også den såkalte Brislingen, databasen med kulturminneregistreringer fra sørsamisk område. Dette arkivet ble samlet inn i regi av Saemien Sijte.

Tanken med dette prosjektet er å få digitalisert alt dette materialet. Registreringene vil videre legges inn i Askeladden.

Arbeidet medfører behov for økt kapasitet på kulturminneseksjonen. Arbeidet med digitalisering av resterende kulturminner i Brislingen vil gjøres i nær dialog med Saemien Sijte.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

12.2 Skjøtsels- og formidlingsarbeid på Ceavccageađgi/Mortensnes kulturminneområde

Sametinget har over flere år arbeidet for at det freda området Ceavccageađgi/Mortensnes i Nesseby kommune, sammen med fangstanlegg for villrein og steinalderlokaliteter i kommunene Båtsfjord, Tana og Nesseby vurderes nominert som et kombinert verdensarvsted på UNESCOs verdensarvliste.

Varanger samiske museum har i alle år hatt ansvar for praktisk forvaltning, og har gjennom en rekke prosjekter gjennomført et betydelig utviklingsarbeid.

Det er behov for et betydelig systematisk skjøtsels-, restaurerings- og formidlingsarbeid, både for å ta ansvar for kulturminnene og for å legge grunnlag for et verdensarvsted.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

13 Næring

Hovedmål:

18. Et sterkt og allsidig næringsliv som bygger på og tar hensyn til samisk kultur, natur og miljø, og danner grunnlaget for livskraftige lokalsamfunn der mennesker ønsker å bo.

	Behov for økning i 2017
Primærnæringer	8 000 000
Variert næringsliv, verdiskaping og nyetableringer	2 000 000
Kulturnæringer	5 000 000
Sum	15 000 000

13.1 Primærnæringer

Primærnæringerne er viktige for samisk kultur, språk og levesett. Selv om primærnæringerne fortsatt sysselsetter flest, er det en stadig nedgang innenfor primærnæringerne, med unntak av reindriftsnæringen. Dette er noe Sametinget tar på alvor og mye av innsatsen er derfor knyttet til det å bevare og utvikle disse næringene.

Sametinget har en klar politikk på at samene har rettigheter til fiske og andre marine ressurser i kystnære samiske samfunn. For å oppfylle den uttalte høstingsretten, er det behov for å legge til rette for å styrke og utvikle virksomheten knyttet til fisket både på sjø- og landsiden. Den kystnære flåten bidrar sterkt til å opprettholde bo- og sysselsettingen, og det er behov for målrettede virkemidler for å øke og fornye fangstfartøy og sikre rekruttering til næringen. Den stedbundne flåten har likeledes behov for landanlegg som muliggjør leveranser av råstoff. Det gjelder å styrke mottaksanleggene for å sikre videre drift og opprettholde dagens fiskeriaktivitet i lokale kyst- og fjordsamfunn. For få til en sterkere, mer lønnsom og attraktiv fiskerinæring må en fremover også ha fokus på innovative tiltak for å øke verdiskapingen og videreforedlingen av marint råstoff.

Arktisk landbruk har et potensial til å utvikle et bærekraftig landbruk i samiske områder. Sametinget ønsker å styrke rekrutterings- og verdiskapningstiltak i landbruket i samiske

Møtesekretær:
Ellen Mienna

165/202

områder.

Satsning på lokalprodusert mat krever ferske matvarer som er produsert lokalt. Kunder etterspør lokal mat i større grad enn tidligere. Det har blant annet sammenheng med at lokal mat anses å være tryggere å spise, og at det er mer miljøvennlig i og med at varene ikke er transportert over lengre avstander.

Utfordringen er å gjøre lokalprodusert mat mer kjent. Merkevarerbygging er en langsiktig og krevende prosess, og som fordrer samarbeid mellom matprodusenter. Godt omdømme om produktene og fokusering på kvalitet blant produsentene er avgjørende for å kunne få innpass på markedet. Et samarbeid mellom fiskeri, jordbruks- og reindriftsnæringen vil kunne styrke matproduksjonen i samiske områder.

Behovet for å fornye driftsbygningene i jordbruket er fortsatt til stede. Etter 2024 er det ikke lenger tillatt å ha båsfjøs, og næringen må legge om fra båsfjøs til fjøs med liggebåser. Markedet for lammekjøtt gir muligheter for å utvide produksjonen både på eksisterende bruk og nye bruk.

Endringen av reindriftsloven har utfordret Sametinget i å innta en tydeligere rolle i arbeidet med reindriftssaker. En bedre ivaretagelse av grunnlaget for reindrift som næring og kultur forutsetter at Sametinget er sterkt tilstedeværende og samarbeidende i store saker av betydning for reindriften.

Behov for økning i 2017: kr 8 000 000.

13.2 Variert næringsliv, verdiskaping og nyetableringer

Sametinget vil i større grad orientere seg mot samarbeidsprosjekter, kompetanseheving og tiltak som bedrer etableringshyppigheten. Vi vil aktivt oppsøke og innlede samarbeid med FoU-miljø som kan bidra til å øke hyppigheten av innovasjoner i samiske områder. Det er behov for innovasjoner både på makronivå, altså samiske områder som helhet, og på bedriftsnivå, eksempelvis innenfor duodji, opplevelser og mat. På generell basis er det behov for økt entreprenørskap for å fremme flere nyetableringer i samiske områder.

Videreutvikling og videreføring av prosjektet, Samisk reiseliv fortsetter i 2017, og det skal videre satses på samisk reiseliv i lulesamisk og sørsamisk område. Eventuelt samarbeid med det samiske reiselivet i Sverige og Finland vil også fordre større bruk av ressurser.

Behov for økning i 2017: Kr 2 000 000 til samisk reiseliv.

13.3 Kultur næringer

Samiske kultur næringer har betydelig potensialer til å bli de viktigste næringsveiene. Analyser viser at kultur næringerne i samiske områder har vokst raskere de siste 10 årene enn ellers i Norge og Nord-Norge for øvrig. I 2013 lanserte Sametinget en egen treårig handlingsplan for samisk kultur næring, Sametinget viderefører og styrker satsingen i 2017.

Det bør vurderes et nytt fleksibelt virkemiddel som gjør at vi kan gi støtte til produktutvikling, med mål om kommersialisering. Etablerte utøvere kan utgjøre et potensial, og en nyordning skal rettes inn mot veletablerte som har kommersielle ambisjoner med sine produkter.

Begrunnelsen er at bransjen i dag i stor grad faller utenfor de virkemidlene vi har. For å sette det på spissen så kan vi i dag kun gi støtte til å bygge fabrikk, men ikke til å produsere innholdet. I kultur næring skjer verdiskapingen i den kreative prosessen når produkter utvikles, og de færreste har behov for store investeringer i utstyr.

Det forventes at Dáhttu-programmet videreføres/ oppfølges i 2017.

Behov for økning i 2017: kr 5 000 000.

13.4 Duodji

Næringsavtalen for duodji, som fremforhandles mellom duodjiorganisasjonene og Sametinget, er Sametingets viktigste redskap for utvikling av duodji. Næringsavtalen har blant annet ordning for driftstilskudd til duodjiutøvere, investerings- og utviklingstilskudd, velferdsordninger, duodjiutvalg og tilskudd til organisasjoner.

Sametinget har som mål at det etableres flere arbeidsplasser med basis i duodji og at satsingen på duodji målrettes for å styrke bedriftenes økonomiske bærekraft. Samisk design og merkevarebygging er viktige satsningsområder for å kunne utvikle nye samiske produkter og gjøre duodjiproduktene mere kjent. Merkevarebygging vil også gjøre det enklere for kunder å vite om det de kjøper er duodji og at det er kvalitet på produktene. Dette fordrer et samarbeid innen duodjinæringen ikke bare i Norge, men også i Sverige, Finland og Russland.

I forbindelse med de mål og strategier som fremlegges i duodjimeldingen i mars 2016 legger vi opp til en vurdering av duodjiorganisasjonenes og Duodjeinstituttas virksomhet.

14 Samarbeidsavtaler

Hovedmål:

19. Et aktivt og målrettet samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv.

	Behov for økning i 2017
Samarbeidsavtaler	3 000 000
Sum	3 000 000

Sametinget har inngått samarbeidsavtaler med Finnmark fylkeskommune, Troms fylkeskommune, Nordland fylkeskommune, og fylkeskommunene i sørsameområdet (Nordland, Nord- og Sør-Trøndelag og Hedmark). Sametinget har videre inngått samarbeidsavtaler med bykommunene Tromsø og Bodø. Avtalene bidrar til å styrke og synliggjøre samisk kultur, språk og samfunnsliv i samarbeid med lokale og regionale myndigheter.

Sametinget gir tilskudd til samarbeidsprosjekter med de fylkeskommunene og kommunene som Sametinget har samarbeidsavtale med. Det er stor etterspørsel etter midler til å finansiere slike samarbeidsprosjekter.

Sametinget vil legge større vekt på å arbeide utadrettet mot bedrifter, utviklingsmiljø og kommuner. Sametinget vil styrke samarbeidet med utvalgte kommuner, som sammen med Sametinget vil legge en ekstra innsats i å styrke lokalsamfunnet som attraktivt bosted og arbeidsplass.

Behov for økning i 2017: kr 3 000 000.

15 Samisk sivilsamfunn

	Behov for økning i 2017
Tilskudd til samiske organisasjoner	1 000 000
Sum	1 000 000

De samiske organisasjonene er en viktig del av det samiske demokratiet/sivilsamfunnet. Det er derfor viktig å opprettholde et variert organisasjonsliv og sikre organisasjonene et stabilt økonomisk fundament.

Det er behov for å øke tilskuddet til de samiske organisasjonene.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

Plan- og finanskomiteen - 007/15

PFK - vedtak:

Plan- og finanskomiteens innstilling

Innledning

Sametingets plan- og finanskomité har behandlet sak 39/15 Sametingets budsjettbehov 2017.

Merknader

Komiteens medlemmer fra Fremskrittpartiet Geir Are Winther og Nordkalottfolket Toril Bakken Kåven fremmet følgende merknad:

Sametingets budsjettbehov for 2017

Sametinget har behov for økonomiske midler for å gjennomføre tiltak som sikrer utvikling av samisk kultur, næring og samfunnsliv. Samtidig som de økonomiske virkemidlene er viktige for å løse viktige utfordringer i det samiske samfunn, er behovet sterkt for virkemidler og endringer i rammebetingelsene, og med endrede rammebetingelser vil man kunne oppnå utvikling av samfunnet

Møtesekretær:
Ellen Mienna

som er umulig å påvirke med økonomi. Disse medlemmene velger her å fokusere på noen av de rammebetingelsene som bør endres for å styrke samisk kultur, samfunnsliv og næring.

Plan og bygningsloven

Plan- og bygningsloven regulerer både prosessen rundt privat bygging, og regulerer selve byggeprosjektet svært detaljert. Dette har fratatt folk muligheten til å bygge etter gamle samiske byggemetoder, og med de omfattende kravene er det nærmest umulig å bygge sunne hus med naturlig ventilasjon. I stedet blir man tvunget til å bygge hus fullstendig tettet med plast og datastyrt ventilasjonsanlegg, noe som fungerer spesielt dårlig i områder hvor man kan ha ned mot 40-50 grader minus på vinteren. Det som har fungert i århundrer er gjennom nye forskrifter blitt farliggjort og gjort miljøfiendtlig, selv om generasjoners erfaring viser hvordan man kan bygge de sunneste husene i nordområdene og Norge. Det er også svært rigide regler for å bygge annekser med gjesteplasser i egen hage, noe som har vært vanlig i nordområdene.

Plan og bygningsloven regulerer eksempelvis også hvilke type områder en kommune kan regulere arealene i, og der er reindrifta gitt egen status fremfor andre næringer i samiske området. Dette er diskriminerende for næringene.

Plan- og bygningsloven krever en helhetlig og omfattende forenkling for å fungere hensiktsmessig og ikke hindre næringsutvikling og samisk kultur.

Kulturminneloven:

Kulturminner må tas vare på, men antall vernede objekter av samme karakter må begrenses slik at dette ikke medfører store begrensninger på arealbruk, næringsaktivitet og tradisjonell bruk av områder.

Motorferdselloven:

Motorferdselloven må revideres slik at den tradisjonelle bruk av utmarka fortsatt kan pågå uten å være til hinder for utøvelse av kulturell høsting og sankingstradisjoner. I dag er det ulik behandling av folk og næringer på dette området. Enkelte utmarksnæringer har unntak fra loven og kjører uhindret i næring, mens mens andre igjen lever et evig liv på dispensasjoner i sin næringsutøvelse. Dette gir direkte hindring for næringsutvikling. Motorferdselloven er utdatert og ikke tilpasset dagens samfunn, og må revideres i sin helhet.

Verneplaner:

Verneprosesser som ikke er lokalt forankret må begrenses. Vi mener at tradisjonell bruk av naturen er beste form for vern her i nord. Gjennom skjøtsel, sanking og beite ivaretar vi områdene og intern justis vil sørge for at inngrep reguleres. Vernet hindrer næringsutøvelse, sankingstradisjoner og samisk kulturutøvelse, og bør begrenses til et minimum i områder som allerede er svakt befolket. Verneprosessene av våtmarksområder i Finnmark, må stoppes der det er til hinder for samisk næringsutøvelse.

Reindriftsloven:

Reindriftsloven må sikre at reindriftsutøvere har samme rettssikkerhet innenfor sin næring, på lik linje med alle andre næringsutøvere. Lovverket må samtidig ikke gi reindrifta anledning til å ha avgjørende myndighet over fastboende i saker som angår utmarksbruk, da de fastboende har minst like sterke rettigheter til bruk og høsting fra naturområdene. Tradisjonelt alle hatt like mye rett til ferdsel og utmark, mens lovverket har skapt store skillelinjer mellom ulike samiske befolkningsgrupper. Vi vil ha tilbake den balansen det tidligere var mellom fastboende utmarksbrukere og reindriftsutøvere.

Fiskerettigheter:

Fjordfiskerne må få tilbake rettighetene til all fiske inne i fjordene. I mangel av fiskemottak må salg av fisk kunne foregå fra kaia. Kvotereduksjoner må fortrinnsvis skje i den havgående flåten.

Prosesser for å endre lovverket bør starte snarest, og ber om deltakelse i utvalg som foreslår endringer i loven. På den måten kan mange av samenes utfordringer forsøres med lovendringer og tiltak som hele befolkning vil nyte godt av, uten at dette gir store budsjettmessige økninger.

Forslag

Forslag fra Norske samers riksforbund (NSR) Kirsti Guvsám, Anita P. Ravna, Laila Nystad, Piera Heika Muotka og Beaska Niillas, medlemmene fra Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Vibeke Larsen, Knut Store og Ronny Wilhelmsen, medlemmet fra Árja Laila Susanne Vars, medlemmet fra Høyre (H) Ellen Kristina Saba og medlemmet fra Áarjel-Saemiej Giel Jovna Z. Dunfjell og medlemmet fra Nordkalottfolket fremmet følgende merknad:

Forslag 1

Tillegg etter siste avsnitt i kap 1 Innledning

Kunnskap og informasjon om samer og samiske forhold er fremdeles en mangelvare i storsamfunnet. Holdninger dannes ut fra uriktig fakta og beslutninger fattes uten tilstrekkelig fakta som grunnlag. Sametinget må gjennom eget arbeid og gjennom samarbeid med det sivile samiske samfunnet styrke informasjonsarbeidet om samer og samiske forhold. Til dette arbeidet må økonomiske rammevilkår for Sametingets eget informasjonsarbeid og det sivile samiske samfunnet styrkes.

Tillegg til Kapittel 13 Næring

Utredning av rettigheter til salg og formidling av samisk kultur.

Idag er det mange aktører som selger samisk kultur og effekter. Spesielt innen turistnæringen, ser vi utstrakt salg av samisk kultur og historie. Innen duodji er det opprettet system for kvalitetssikring og rett til salg av samisk kunsthåndverk.

Det er naturlig at det samiske samfunn har et eierskap og rettighet til sin egen kultur, historie og kulturelle effekter. Det er i sak 36/15 lagt opp til at det skal lages en strategi for videreutvikling av samisk reiseliv i løpet av 2016. I denne sammenheng ser Sametinget at det er det behov for kartlegging av samisk kultur, historie og kulturelle effekter samt definering av disse. Videre er det behov for utredning av muligheter for hvordan samisk samfunn kan sikre kvalitet og rettighet. Dette arbeidet må gjøres i samarbeid med Sametingene i Finland og Sverige.

I budsjettbehov for 2017 og fremover, bør det medtas midler for kartlegging, definering og tiltak som f.eks kjøp av patentrettigheter med kr. 1 500 000.

Tillegg etter 1 avsnitt 13.2 Variert næringsliv, verdiskapning og nyetableringer.

Det er behov for et eget såkornfond spesielt rettet mot gründer- og entreprenørvirksomhet i samiske områder.

Behov 2017: kr 4 000 000

Forslag 2

Forslag fra Norske samers riksforbund (NSR), Arbeiderpartiets sametingsgruppe (AP), Høyre, Árja,

Møtesekretær:
Ellen Mienna

Áarjel-Saemiej Giel, og Nordkalottfolket

Endringsforslag tabell

Urfolks rettigheter og internasjonalt arbeid endres fra 2 mill til 4 mill

Barnehage endres fra 6,6 mill til 8,6 mill

Helse og sosial endres fra 3 mill til 4 mill

Næring endres fra 15 mill til 17 mill

4.Urfolks rettigheter

Juridisk bistand ved rettighets spørsmål 2 millioner.

7.Barnehage

Kampanje og prosjektmidler for å rekruttere samiske barnehagepedagoger, 2 millioner.

10.Helse og sosial

Kampanje og prosjektmidler for å rekruttere samiske sykepleiere og helsepersonell, 1 million.

13.Næring

Styrke de samiske primærnæringene, her under prosjektmidler som tiltrekker seg innovative ungdom til nisjeprodukter innen; reindrift/ reinkjøtt og gourmet, utmarksnæring/ utmarksprodukter, fiskeri/sjømat og arktisk jordbruk/ økologiske råvarer, 2 millioner.

Forslag 3

Ny setning i kapittel 6.2 Samiske museer

Sametinget ønsker å bidra til at RiddoDuottarMuseat (RDM) får etablert Dokumentasjonssenteret for Alta/Kautokeino-saken.

Nytt 4. avsnitt under kapittel 6.4: Samiske kulturhusinstitusjoner

Sametinget ser også behovet for å kunne bidra økonomisk med forprosjekteringsmidler til utviklingen av nye kulturhusprosjekter og planleggingen av nye kulturformidlingsinstitusjoner.

Endring av 6.10 Teater, 2.avsnitt, siste setning:

"For 2017 er det behov på økning på 7,5 millioner til samiske teatere, med prioritering av Beaivvaš Sámi Nášunálteahter."

Nytt siste avsnitt:

Behov for økning i 2017: 7,5 millioner

Kapittel 6.11 Media: Andre avsnitt, andre setning endres til:

Møtesekretær:
Ellen Mienna

172/202

"Eksempler på gode medietilbud for ungdom er Š-samisk ungdomsmagasin som har stoff på tre samiske språk og NuorajTV som er et samiskspråklig nett-TV tilbud for og av lulesamisk ungdom."

Tredje setning endres til: "Det er behov for et samiskspråklig nett-TV tilbud også for nordsamisk og sørsamisk ungdom."

6.12 Samisk idrett

Tillegg 4. setning:

"Sametinget ønsker å bidra til bedre organisering av reinkappkjøringsmiljøene og bidra til at det etableres varige reinkappkjøringsanlegg slik at denne samiske idretten blir mer synlig."

Kapittel 7.3 Giellačeahppi

Endre siste setning til:

"Spesielt viktig er det å styrke opplæringen i sør, lule og østsamisk språk, samt opplæringen i samisk tradisjonell kunnskap i barnehagene."

Kapittel 7.4 Nye samiske barnehagetilbud

Endre siste setning til to nye setninger:

" Det er derfor behov for å etablere en ny tilskuddsordning som kan bidra til at nye samiske barnehagetilbud blir igangsatt. Dette gjelder spesielt områder hvor samisk språk er særlig utsatt, slik som i det østsamiske, lule- og sørsamiske området, og i nordsamiske områder hvor det ikke finnes samiske barnehagetilbud ."

Kapittel 8.3: ny siste setning i første avsnitt:

"Senter for samisk i opplæringen, Engerdal kommune og Sametinget inngikk i 2013 en samarbeidsavtale for å sikre et sterkt sørsamisk læremiddelmiljø basert på resultatene fra Elgå-prosjektet. Senter for samisk i opplæringen må sikres økonomisk mulighet til å videreføre dette samarbeidet som en permanent ordning."

Nytt kapittel 8.6 Opplæring i samisk tradisjonell kunnskap

Sametinget viser til Sámi allaskuvlas studietilbud innen tradisjonskunnskap, duodji og reindrift samt arbeidet med å få etablert et senter for tradisjonell kunnskap, árbediehtoguovddáš. Disse er gode eksempler på hvordan man kan institusjonalisere arbeidet med bevaring og utvikling av samisk tradisjonell kunnskap. Sametinget ønsker i samarbeid med de samiske fagmiljøene innen opplæring å bidra til at det utvikles gode læremidler og modeller for opplæring i samisk tradisjonell kunnskap i grunnskolen. Det er et stort behov for økt kunnskap om og opplæring i samisk tradisjonelle næringer, høstingsmetoder, samisk levesett og kultur i grunnskolen. For å kunne få til en slik satsing på opplæring i tradisjonell kunnskap og økt samarbeid mellom ulike aktører behøves det 1 million kroner årlig.

Behov i 2017: 1 000 000

Kapittel 11.1

Ny fjerde og femte setning:

"Det er særlig behov for å styrke Sametingets dialog med det sivile samiske samfunnet når det gjelder

Møtesekretær:
Ellen Mienna

arealsaker. Sametinget ser behov for å styrke kommunikasjonen mellom Sametinget og ulike samiske miljøer samt bidra til økt kunnskap om Sametingets arbeid med arealspørsmål."

Kapittel 11.4

Endring i første setning: "må sikres økte midler"

Kapittel 13.1: Primærnæringer:

Tilleggssetninger tredje avsnitt:

"Sametingets tilskuddsmidler til arktisk landbruk ble for en tid tilbake redusert som følge av landbruksforhandlingene. Sametinget ser at dette førte til uheldige konsekvenser for en tilskuddsordning som har bidratt til å øke sysselsettingen i det arktiske landbruket. Sametinget ønsker å opprettholde en god og særskilt tilpasset tilskuddsordning for arktisk landbruk, det er behov for 2 millioner årlig til Sametingets tilskuddsordning for arktisk landbruk i samiske områder."

Forslag 4

6.4 Samiske kulturinstitusjoner

Tredje avsnitt, første setning endres til:

Det er også behov for økte midler til konkrete og lenge planlagte byggesaker, slik som prosjektering av bygg til Várdo báiki samisk senter i markasamisk område i Evenes/Skånland som er berammet til en kostnad på 3 millioner i 2017.

Forslag fra Norske samers riksforbund (NSR), Arbeiderpartiets sametingsgruppe (AP), Høyre, Áarjel-Saemiej Giel, og Nordkalottfolket:

Forslag 5

Tillegg til 6.11 Media, kapitlet starter slik:

TV, radio og film er sterke medier som kan formidle informasjon og kunnskap på en effektiv måte. Både som språkfremmende tiltak og kunnskapsoverføring er riksdekkende TV en viktig opinionsdanner i storsamfunnet, så også i det samiske sivile samfunn.

Sametinget ser nødvendigheten av et større tilbud om og for samer på riksdekkende TV og i radio, og ønsker å igangsette et programserie prosjekt med fokus på samisk språk og kultur på riksdekkende TV.

Behov i 2017: kr 5 000 000.

Forslag fra Fremskrittspartiet (FrP) Aud Marthinsen

Forslag 6

Erstatter Sametingsrådets forslag til innstilling:

Samer er nordmenn, og deltar i samfunnet på lik linje med øvrige norske borgere, med de samme rettigheter til utdanning, arbeid og helsetjenester, og samme mulighet for kulturaktiviteter og sosiale møteplasser. Alle borgere av landet har stemmerett til sine respektive kommunestyre, fylkesting og til Stortinget. Dette er folkevalgte organer som i stor grad ivaretar rammevilkårene for det norske folks

Møtesekretær:
Ellen Mienna

økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling.

På denne bakgrunn ser ikke Sametinget behov for ytterligere styrking av Sametingets innflytelse og økonomi. Saken avvises.

Komiteens tilrådning

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig plenumsledelsens forslag til innstilling.

Sametingets plenum - 039/15

Merknad fra flyttsamelistas representant Per A. Bæhr

Støtter forslag 1, 2, 3, 4 og 5 fra komiteen.

Saken påbegynt 25.09.15 kl. 10.45

Votering

Av 39 representanter var 35 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 6 ble forkastet med 34 mot 1 stemme
- Forslag 5 ble vedtatt med 34 mot 1 stemme
- Forslag 1 ble vedtatt med 34 mot 1 stemme
- Forslag 2 ble vedtatt med 34 mot 1 stemme
- Forslag 3 ble vedtatt med 34 mot 1 stemme
- Forslag 4 ble vedtatt med 34 mot 1 stemme
- Plan- og finanskomiteens innstilling ble vedtatt med 34 mot 1 stemme

Protokoll tilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

Taleliste og replikkordskifte

Innlegg	Replikk
Mariann W. Magga, til	

Møtesekretær:
Ellen Mienna

	forretningsorden	
1	Ellen Kristina Saba	John Kappfjell
		Kirsti Guvsàm
	Ellen Kristina Saba	
2	Laila Nystad	
3	Ann Mari Thomassen	Mariann W. Magga
4	Lisa-Katrine Mo	
5	Kirsti Guvsàm	Ellinor Marita Jåma
		Laila Susanne Vars
		Kåre Olli
	Kirsti Guvsàm	
6	Laila Susanne Vars	Christina Henriksen
		Ellinor Marita Jåma
		Kåre Olli
	Laila Susanne Vars	
7	Anita Ravna	
8	Kjetil Romsdal	Per A. Bæhr
		Ellen Kristina Saba
		Vibeke Larsen
	Kjetil Romsdal	
9	Aud Marthinsen	
10	Vibeke Larsen	
11	Gunhild Engstad	
12	Ellen Kristina Saba	
13	Mariann W. Magga	
14	Per A. Bæhr	
15	Beaska Niillas	
16	Laila Susanne Vars	
17	Ellen Kristina Saba, saksordfører	

SP - vedtak:

1 Innledning

Sametinget er det nasjonale parlamentet for det samiske folket i Norge. Gjennom det sikrer og utvikler vi som folk og urfolk vårt språk, vår kultur og vårt samfunnsliv. Sametinget er et demokratisk instrument for samisk selvbestemmelse og for utvikling av nyttige og nødvendige tjenester og tilbud til den samiske befolkningen. Sametinget er samenes talerør nasjonalt og internasjonalt.

Staten Norge er bygget på territoriet til to folk, samer og nordmenn. Det innebærer at samisk språk, kultur og samfunnsliv i prinsippet skal ha likeverdige muligheter til utvikling og beskyttelse som norsk språk og kultur. Vi skal selv definere vår fortid, nåtid og framtid. Hvis vi har disse rettighetene og mulighetene på lik linje med norske samfunn, er det selvbestemmelse i praksis. En selvbestemmelse som skal forvaltes i dialog og samarbeid med samfunnet rundt oss.

Sametingets budsjett har økt årlig siden 1989. Likevel blir andelen av statsbudsjettet som bevilges til samiske formål stadig mindre sammenliknet med bevilgninger til andre samfunnsformål. Det er derfor grunnlag for å hevde at rammebetingelsene for den samiske samfunnsutviklingen blir stadig dårligere enn tilfellet er for storsamfunnet og majoritetskulturen.

Som folk har vi imidlertid de samme forventninger til utviklingen av det samiske samfunnet, som det øvrige samfunnet har for det norske storsamfunnet, norsk kultur og språk. Det betyr at dersom ikke

Møtesekretær:
Ellen Mienna

denne utviklingen endres, vil Sametinget over tid vil bli mindre og mindre i stand til å levere løsninger og tiltak som er i tråd med det samiske samfunnets behov og forventninger.

Kunnskap og informasjon om samer og samiske forhold er fremdeles en mangelvare i storsamfunnet. Holdninger dannes ut fra uriktig fakta og beslutninger fattes uten tilstrekkelig fakta som grunnlag. Sametinget må gjennom eget arbeid og gjennom samarbeid med det sivile samiske samfunnet styrke informasjonsarbeidet om samer og samiske forhold. Til dette arbeidet må økonomiske rammevilkår for Sametingets eget informasjonsarbeid og det sivile samiske samfunnet styrkes.

2 Budsjettprosedyrer

Sametinget representerer samene som et urfolk og er dets representative organ i Norge. Dette medfører at Sametinget må ha frihet til å legge premisser, utforme og forvalte samepolitikken i Norge. Samhandlingsprosedyrer mellom Stortinget, regjeringen og Sametinget skal sikre at Sametinget kan ivareta denne rollen.

Sametinget er i dag det eneste folkevalgte organ i Norge uten eget inntektssystem. Sametinget har ikke medbestemmelse på størrelse og fordeling av midlene som tildeles over samiske formål over statsbudsjettet. Dette forholdet er å betrakte som et vesentlig inngrep i den selvråderetten samene som folk burde ha i forhold til internasjonale konvensjoner og avtaler.

Dagens system med rammebudsjett til Sametinget fordelt på 6 departementer og budsjett til samiske formål fordelt på 10 departementer byr på utfordringer for å oppnå en helhetlig samepolitikk, som også underbygger Sametingets legitimitet og ansvarlighet. Sametinget har bedt regjeringen om at vi i fellesskap drøfter og vurderer muligheten for å samle bevilgningene til Sametinget i én budsjettpost. Sametinget og Kommunal- og moderniseringsdepartementet har derfor satt i gang et arbeid med å vurdere fordeler og ulemper med dette forslaget.

En ny budsjettprosess vil kunne være et bedre grunnlag for å ta opp spørsmålet om årlige konsultasjoner om Sametingets budsjett på et senere tidspunkt.

3 Budsjettbehov 2017

Sametinget forventer at budsjettet for 2017 økes i tråd med nasjonale satsinger og at budsjettet ikke har øremerkede midler prioritert av regjeringen.

Budsjettbehovet omfatter både formål i Sametingets budsjett og samiske formål utenfor Sametingets budsjett.

I behovet for økning i 2017 er utgifter knyttet til forvaltning av midlene inkludert. Dette utgjør 20 % av økningen.

Sametingsrådet vil foreta en nærmere prioritering av budsjettbehov for 2017.

	Behov for økning i 2017
Urfolks rettigheter og internasjonalt arbeid	4 000 000
Språk	18 000 000
Kultur	102 800 000
Barnehage	8 600 000

Møtesekretær:
Ellen Mienna

177/202

Grunnoppplæring	42 000 000
Høyere utdanning og forskning	5 150 000
Helse og sosial	4 000 000
Arealer og miljø	2 300 000
Kulturminnevern	2 000 000
Næring	21 000 000
Samarbeidsavtaler	3 000 000
Samisk sivilsamfunn	1 000 000
Sum	213 850 000

4 Urfolks rettigheter og internasjonalt arbeid

Hovedmål:

1. Rettighetene som er anerkjent i FNs erklæring om urfolks rettigheter er implementert i lovverk og praktisk politikk som påvirker vår og andre urfolks hverdag.

	Behov for økning i 2017
Internasjonalt arbeid	500 000
Parlamentarikerkonferanse	1 500 000
Sum	2 000 000

4.1 Internasjonalt arbeid

Det er behov for å øke posten økonomiske virkemidler til internasjonale formål. Det foreligger en avtale med Sametingets internasjonal representant som er en del av oppfølgingen av verdenskonferansen om urfolk i 2014. Sametinget vil, innenfor denne rammen, sette spesiell fokus på barn og unge.

Behov for økning i 2017: kr 500 000.

4.2 SPR og Parlamentarikerkonferanse

Samisk parlamentarisk råd (SPR) er et parlamentarisk samarbeidsorgan for sametingene i Finland, Norge og Sverige, med samene fra russisk side som permanente deltagere. Delegasjonens utgifter til deltakelse på SPR-møter og øvrig representasjon dekkes av de ulike sametingene.

Det skal avholdes Parlamentarikerkonferanse i forbindelse med jubileet i Trondheim i 2017. Det vil være et budsjettbehov på kr 1 500 000 til denne konferansen.

Sametinget i Norge har sekretariatet for SPR i 2017.

Behov for økning i 2017: kr 1 500 000.

5 Språk

Hovedmål:

2. Økt antall språkbrukere og økt bruk av samiske språk.

	Behov for økning i 2017
Sámás mánáin	1 000 000
Ungdomssamling	200 000
Hospiteringsordning	200 000
Samarbeid og samhandling med kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk og samiske språksentre	400 000
Oppfølging av språkutvalgets arbeid	600 000
Språkkonferanse	300 000
Informasjonsvirksomhet rettet mot institusjoner i samiske områder	500 000
Tospråklighetstilskudd til kommuner	7 000 000
Tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner	800 000
Samiske språksentre	4 000 000
Søkerbaserte tilskudd: Samiske språkprosjekter	3 000 000
Sum	18 000 000

5.1 Sámás mánáin

Sametinget ser behovet for økt informasjon om flerspråklighet og nytteverdien av det både til foreldre, helsestasjoner og jordmødre. Sametinget ønsker å igangsette kampanjen "Snakk samisk med barna" i 2016 som er rettet inn mot foreldre og helsepersonell. Det ønskes å samarbeide med de samiske områdene i Sverige og Finland. Både arbeidet med å spre og distribuere informasjon, utarbeidelse av materiell krever økte økonomiske ressurser.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

5.2 Ungdomssamling

Sametinget har i flere år tildelt stipend til elever i videregående skole som har samisk språk i fagkretsen. Disse elevene vil være fremtidens fagpersoner i det samiske samfunnet. Det vil være viktig å motivere til valg av samisk i fagkretsen samtidig som det er nyttig at den enkelte ser nytten og betydningen av kompetanse i samisk språk.

Sametinget har som målsetting å arrangere en ungdomssamling i 2017 for elever i videregående skole som har samisk i fagkretsen. Sametinget tror at en slik samling vil være nyttig og inspirerende, og vi planlegger arrangere slike samlinger årlig.

Behov for økning i 2017: kr 200 000.

Møtesekretær:
Ellen Mienna

5.3 Hospiteringsordning

I flere områder står samisk språk så svakt at det nesten blir en uoverkommelig oppgave å overføre språket til neste generasjon. I nærmiljøet høres lite samisk, og sanksjoner som "snakk slik at alle forstår" kan lett få samiske stemmer til å forstumme i det offentlige rom. Familier der kun en forelder er samiskspråklig er bortimot sjanseløse når det felles hjemmespråket i stor grad blir norsk. Språkkurser og språkleir har brakt enkeltmennesker til et stadium der man forstår enkel samisk, men selv snakker lite. Blant disse er det noen få som virkelig vil gjøre samisk til eget bruksspråk i hverdagen. Det er disse man må gripe tak i og skyve i riktig retning.

Fra omverdenen kjenner vi to suksessmetoder når det gjelder språklæring; au pair ordningen og språkskoler som EF og AFS, der språkelevne bor hos familier i vertslandet. Når dette fungerer for andre språk, så er det stor sannsynlighet at det vil fungere for samisk også.

Behov for økning i 2017: kr 200 000.

5.4 Samarbeid og samhandling med kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk og samiske språksentre

Sametinget endret i 2011 tildelingskriteriene for tospråklighetstilskudd til kommuner og fylkeskommuner i forvaltningsområdet for samisk språk. Det ble underskrevet samarbeidsavtaler om bruken av utviklingstilskudd med den enkelte kommune i 2012. Det ble samtidig vedtatt å evaluere ordningen etter tre år. Ordningen ble evaluert i 2015.

Sametingets visjon for kommuner og fylkeskommuner i forvaltningsområdet for samisk språk er aktive kommuner som legger til rette for økt bruk av samisk språk, og at tilskuddsordningene er tilpasset behovene i kommunene. Evalueringsrapporten over bruk av tospråklighetsmidler vil følges opp og ses i sammenheng med kommunereformen og språkutvalgets rapport. Sametinget har allerede sett behovet for å legge til rette for økt samarbeid og dialog mellom Sametinget og kommunen, gjennom møter, kurs og workshop. Det vil derfor være naturlig at man ser på strategier for utvikling av språkarenaer og skape naturlige språklige aktiviteter som tar utgangspunkt i de lokale behovene.

Evaluering av de samiske språksentrene er fulgt opp i Sametingets strategier for samiske språksentre. I denne strategiplanen er det satt fokus på en del strategier for å sikre gode rammevilkår for de samiske språksentrene. Arbeidet med å følge opp strategiene vil gå over flere år, og Sametinget vil ha behov økte rammer for å samarbeide med språksentrene i dette arbeidet.

Behov for økning i 2017: kr 400 000.

5.5 Oppfølging av språkutvalgets arbeid

For å utøve retten til selvbestemmelse over våre språk, må Sametinget ha avgjørende innflytelse over utformingen av de lovmessige, økonomiske og organisatoriske rammebetingelsene for de samiske språkene. Samtidig må Sametinget utøve selvstyre i form av myndighet til å fatte selvstendige beslutninger i samiske språkspørsmål.

Et bredt sammensatt offentlig utvalg nedsatt av regjeringen i september 2014 skal arbeide frem til februar 2016 ved å gå gjennom gjeldende ordninger, tiltak og regelverk for de samiske språkene i Norge. Utvalget skal vurdere hvordan disse kan tilpasses dagens organisering av offentlig sektor og sikre funksjonelle og likeverdige offentlige tjenester på samisk. Sametinget skal vurdere utvalgets

Møtesekretær:
Ellen Mienna

forslag, og gjennomføre de prosessene og konsultasjonene som er nødvendige. Det er behov for at det settes av midler til oppfølging av språkutvalgets arbeid.

Behov for økning i 2017: kr 600 000.

5.6 Språkkonferanse

Sametinget arrangerte språkkonferanser både i 2011 og 2013 med gode tilbakemeldinger. Konferansene samler personer fra ulike språkmiljøer og tar opp aktuelle utfordringer og temaer som berører utvikling av samisk språk. Sametinget ser at det er viktig å avholde slike konferanser hvor situasjonen for samisk språk debatteres. Konferansene samler de som arbeider med og har interesse for språk, og gir Sametinget nyttig informasjon og tilbakemeldinger. Sametinget har som målsetting å arrangere språkkonferanser annethvert år.

Behov for økning i 2017: kr 300 000.

5.7 Informasjonsvirksomhet rettet mot institusjoner og brukere i samiske områder

Både institusjoner, organisasjoner og enkeltpersoner opplever at de finner lite informasjon om sine rettigheter til opplæring og bruk av samisk språk i det offentlige. Sametinget opplever stadig henvendelser om hvilke rettigheter brukere har til opplæring i og på samisk, klageinstanser og hvilke institusjoner som har ansvaret for hva. Sametinget ser behovet for at det utarbeides informasjonsmateriell om lovverk og de rettigheter som omfatter samisk språk. Denne typen informasjonsmateriell må være lettfattelig og brukervennlig, og kunne distribueres til skoler, foreldre, kommuner i forvaltningsområdet og lignende.

Behov for økning i 2017: kr 500 000.

5.8 Tospråklighetstilskudd til kommuner

For at kommunene som er i forvaltningsområdet for samisk språk skal ha mulighet til å styrke og utvikle språkarbeidet i kommunen, er det behov for en økning av tospråklighetstilskudd til kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk. Det forventes at nye kommuner søker innlemmelse i forvaltningsområdet de kommende år.

I tillegg har Hattfjelldal kommune vedtatt å søke seg innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk fra og med 2017.

Behov for økning i 2017: kr 7 000 000.

5.9 Tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner

For at fylkeskommunene som er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk skal ha mulighet til å styrke og utvikle språkarbeidet, er det behov for en økning av tospråklighetstilskudd til fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samisk språk.

Behov for økning i 2017: kr 800 000.

Møtesekretær:
Ellen Mienna

5.10 Samiske språksentre

De samiske språksentrene spiller en viktig rolle i utviklingen av samiske språk. De er særlig viktige for nærmiljøet og skaper stor aktivitet i sine områder. Språksentrene er viktige og effektive samarbeidspartnere for Sametinget for å gjennomføre språkpolitikken. Språksentrenes største utfordring er mangel på økonomisk forutsigbarhet. Språksentrene har behov for økte menneskelige og økonomiske ressurser, og større mulighet til langsiktig planlegging. For å imøtekomme disse behovene innførte Sametinget flerårige virksomhetsplaner og økt aktivitetstilskudd.

En økning av tilskudd til de samiske språksentrene begrunnes med endring av finansieringsordning, med økt aktivitetstilskudd og økt antall språksentre som mottar tilskudd over Sametingets budsjett.

Behov for økning i 2017: kr 4 000 000.

5.11 Søkerbaserte tilskudd: Samiske språkprosjekter

Sametinget opplever at det er en stor økning av språkaktivitet og fokus på samisk språk i hele landet. Stadig flere institusjoner og organisasjoner ønsker å synliggjøre, styrke og utvikle samisk språk i sine nærområder. Sametinget ser det som særdeles viktig at ulike aktører tar del i arbeidet for å styrke og utvikle samisk språk og ser behov for at denne posten økes.

Behov for økning i 2017: kr 3 000 000.

6 Kultur

Hovedmål:

Et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv av god kvalitet som er tilgjengelig for alle.

	Behov for økning i 2017
Tråante 2017	12 500 000
Samiske museer	15 000 000
Saemien Sijte	2 500 000
Beaivváš Sámi Našunálateáhter	7 500 000
Tilbakeføringsprosjektet Bååstede	10 000 000
Samiske kulturinstitusjoner	11 000 000
Internasjonalt Samisk Filminstitutt	1 000 000
Kulturtiltak	2 500 000
Litteratur	6 500 000
Sametingets bibliotek	1 100 000
Samiske bokbusser	4 200 000
Sørsamisk kompetansebibliotek	2 000 000
Joik og musikk	5 000 000
Teater	5 000 000
Media	11 000 000

Møtesekretær:
Ellen Mienna

Samisk idrett	2 000 000
Samisk kunstneravtale	4 000 000
Sum	102 800 000

6.1 Tråante 2017

Jubileet i 2017 er en viktig nasjonal begivenhet som markeres med en nasjonal feiring og samisk jubileum. Jubileets målsetting er «å markere, formidle kunnskap om samene, samisk kultur og historie i et 100-års perspektiv». Jubileet skal bidra til deltakelse og engasjement for demokratiet og legge til rette for en feiring også utenfor trøndelagsfylkene.

Sametinget vil fremheve den historiske hendelsen i samenes historie som skjedde 6. februar 1917 i Trondheim. Sametinget har sammen med samarbeidspartene Sør- Trøndelag fylkeskommune og Trondheim gått sammen for å markere hendelsen og foregangskvinnen Elsa Laula Renberg med et jubileum i 2017. Den skal være en nasjonal, regional og lokal markering og et felles samisk jubileum, der samisk kultur, språk, historie og samfunnsspørsmål skal være synlig. Dette vil skje gjennom ulike arrangementer- utstillinger, barne- og ungdomsaktiviteter, idrett, forelesninger, seminarer, workshops, konserter, teater, marknad, filmer, debatter og kirkelige arrangementer. Det skal være en møteplass for samer fra hele Sápmi, samtidig som den skal bidra til økt kunnskap og interesse for samisk kultur og samfunnsliv. Jubileet skal være åpent og inkluderende for alle som bor i Norge. Den skal bidra til å formidle den kulturarven som er knyttet til jubileet.

Jubileet skal bidra til deltakelse og engasjement for demokratiet. En viktig grunn for å bygge jubileet på demokratiske verdier er at den ikke bare skal være en feiring av det historiske, men også ha betydning og aktualitet i nåtid og fremtid. Det legges også opp til ulike samhandlingsformer i finansiering av jubileumsaktivitetene. Det vurderes å opprette en ny ordning der mulige arrangører kan søke om tilskudd.

Sametingets behov er beregnet til 12,5 millioner kroner for 2017 til gjennomføring av en nasjonal feiring og et felles samisk jubileum i 2017.

Behov for økning i 2017: kr 12 500 000.

6.2 Samiske museer

De samiske museene er viktige institusjoner i forvaltningen av den samiske kulturarven og er arenaer for overføring av kulturarv og tradisjonell kunnskap til kommende generasjoner. Sametinget har siden 2002 hatt forvaltningsansvaret for 6 konsoliderte samiske museer. De samiske museene har ikke fått tatt del i det økonomiske løftet etter museumsreformen.

Det er behov for å prioritere de samiske museene med økte rammer og klare forventninger om utvikling av museene og ivaretagelse av museenes samfunnsansvar. De samiske museene vil ha behov for en økt ramme på 15 millioner kroner.

I St.prp. nr. 1 (2007-2008) fremgår det at Samisk kunstmuseum er av de byggeprosjektene som prioriteres de nærmeste årene. Planen er også omtalt i St.meld. nr. 28 (2007-2008) Samepolitikken, pkt.15.6 Investeringer. Sametinget har fortsatt ambisjon om å realisere prosjektet Samisk kunstmuseum over husleieordningen i tilknytning til eksisterende bygningsmasse til De Samiske Samlinger, etter byggeprogram av 2011 utført av Statsbygg.

Sametinget ønsker å bidra til at RiddoDuottarMuseat (RDM) får etablert Dokumentasjonssenteret for Alta/Kautokeino-saken.

Behov for økning i 2017: kr 15 000 000.

Stortinget bevilget i 2015 kr 3 000 000 til nytt bygg ved Saemien Sijte. Sametinget har over flere år økt rammene til Saemien Sijte for å bygge opp organisasjonen med tanke på aktivitet i nytt bygg. Dette vil Sametinget fortsette med også i 2017 og vil ha behov for kr 2 500 000 i økt ramme til Saemien Sijte.

Behov for økning i 2017: kr 2 500 000.

6.3 Tilbakeføringsprosjektet Bååstede

Tilbakeføringsprosjektet Bååstede er høyt prioritert fra Sametingets side. Det er et viktig og sentralt ledd i forvaltningen av samisk kulturarv. Prosjektets rammer er beregnet til 17 millioner kroner for prosessen i seg selv og 20 millioner kroner til utbedring og utbygging av magasiner for de gjenstandene som skal tilbakeføres til det samiske samfunn. For 2017 er det behov for 5 millioner kroner til prosessen og 5 millioner kroner til utbygging og utbedring av magasiner, til sammen 10 millioner kroner.

Behov for økning i 2017: kr 10 000 000.

6.4 Samiske kulturinstitusjoner

Samiske kulturinstitusjoner er viktige aktører og samarbeidsparter i utvikling av samisk kunst- og kulturliv. De utgjør en viktig infrastruktur for samiske kunstnere. De skal være arenaer for nyskapning, aktivitet, formidling og utvikling, hvor samisk språk og kultur er sentralt. Sametinget er opptatt av å utvikle dialogen med de samiske kulturinstitusjonene og legge til rette for at institusjonene skal få muligheter til å utvikle seg til sterke faglige institusjoner.

De samiske kulturhusene og kulturformidlingsinstitusjonene er virksomheter som springer ut av og fungerer i en samisk samfunnsammenheng og samisk offentlighet. De samiske institusjonene er helt sentrale for å oppnå sterke, fungerende og utviklende samfunn som ivaretar samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Det er også behov for økte midler til konkrete og lenge planlagte byggesaker, slik som prosjektering av bygg til Várdobáiki samisk senter i markasamisk område i Evenes/Skånland som er berammet til en kostnad på 3 millioner i 2017. Institusjonen har nå avsluttet en omdanningsprosess til aksjeselskap, noe som har vært en forutsetning for å starte prosjektering av det samiske kulturbygget Várdobáiki.

Sametinget ser også behovet for å kunne bidra økonomisk med forprosjekteringsmidler til utviklingen av nye kulturhusprosjekter og planleggingen av nye kulturformidlingsinstitusjoner.

En stadig større andel av den samiske befolkningen flytter til større tettsteder og byer. Sametinget ser et behov for samiske møteplasser i byene, som også kan være arenaer for opplevelse og formidling av samisk kunst og kultur. Sametinget vil i samarbeid med kommunene legge til rette for samiske møteplasser i byene.

Det er behov for en økning på 11 millioner kroner til samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner.

Behov for økning i 2017: kr 11 000 000.

6.5 Internasjonalt Samisk Filminstitutt

Internasjonalt samisk filminstitutt (ISFI) får midler til drift kun gjennom Sametinget.

Sametinget har for 2015 bevilget kr 1 140 000 kroner, men det dekker ikke ISFI sitt behov for midler til drift.

Utvikling av TV-serier og spillefilmer vil øke behovet for driftsmidler, jfr. Meld. St 30 (2014-2015) En framtidsrettet filmpolitikk.

Kulturdepartementet har henvist ISFI til annen regional finansiering, mens fylkeskommunene henviser ISFI til nasjonal finansiering. Så lenge verken fylkeskommunene eller Kulturdepartementet ser muligheter for å kunne bidra med finansiering til drift, har Sametinget behov for 1 million kroner i økt ramme til drift av Internasjonalt samisk filminstitutt.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

6.6 Kulturtiltak

For det samiske samfunnet er det viktig at samisk kultur fremmes gjennom mange og ulike kulturarrangement rundt om i landet, både større byer og tettsteder. Et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv er ikke bare et mål for samepolitikken men også en viktig verdi. Kunst og kultur er kilder til inspirasjon, refleksjon, kunnskap og opplevelse for alle aldersgrupper. Et variert kulturtilbud for samiske barn og unge er viktig for en god oppvekst, og det gir inspirasjon til å arbeide for og med samisk kunst og kultur også senere i livet. Samiske eldre er ressurspersoner i all kulturaktivitet og spesielt i tradisjonelle kunst- og kulturuttrykk. Et mangfoldig samisk kulturliv bidrar til levende lokalsamfunn ved at det skaper aktivitet, tilhørighet, trivsel og identitet. Retten til å bevare, utøve, oppleve og utvikle vårt samiske kunst- og kulturliv er en verdi som ligger til grunn for Sametingets kulturpolitikk. Sametinget ser en stadig økende aktivitet innen forskjellige kulturtiltak, og har de siste årene sent mange søknader i retur som følge av manglende midler. Sametinget ser det som nødvendig å øke midler til kulturformål, som ivaretar behovet innen kultursektoren.

Behov for økning i 2017: kr. 2 500 000.

6.7 Litteratur

Samisk litteratur er en viktig uttrykksform innenfor samisk kultur. Behovet for samiskspråklig litteratur og publikasjoner har økt betydelig de senere årene, særlig som et ledd i språkutviklingen og språkopplæringen for hele den samiske befolkningen. Sametinget ser at interessen for samisk litteratur er økende.

Sametinget vil støtte opp om gode litteraturprosjekter, både i bokformat og digitalt format. Det litterære landskapet er i ferd med å forandres, og utfordrer Sametinget, forfattere og bokbransjen. Nye digitale teknologier fører til at litteraturen blir produsert, distribuert og lest på en annen måte. Det er et mål at Sametingets virkemidler både skal bidra til bokutgivelser og litteraturutgivelser i nye digitale plattformer. De søkerbaserte ordningene for samisk litteratur søkes derfor økt med 3 millioner kroner i 2017.

Behovet for mer samiskspråklig litteratur for unge i alderen 13-20 år er økende. Det finnes lite samiskspråklig litteratur for denne gruppen og det er viktig for språkutviklingen at også denne gruppen har litteratur tilgjengelig. Det er en økende etterspørsel etter populærlitteratur for ungdom oversatt til de samiske språkene og Sametinget ser at det er nødvendig med økte midler spesifikt til dette

Møtesekretær:
Ellen Mienna

formålet. Til dette formålet er det behov for 2 millioner kroner i 2017.

Sametinget har etablert et prosjekt som stimulerer til flere samiskspråklige utgivelser av skjønnlitteratur for unge. Prosjektet rekrutterer forfattere og forfatterdebutanter som skriver på samisk for ungdom. Prosjektet skal bidra til at deltakerne får en reell mulighet til manusutvikling gjennom veiledning fra erfarne fagfolk/mentorer, kompetanseutvikling og nettverkssamlinger. Det er ansatt en prosjektleder i 100 % stilling prosjektet, samt en faglig veileder i 40 % stilling. For dette prosjektet er det behov for 1,5 millioner kroner i 2017.

Behov for økning i 2017: kr 6 500 000.

6.8 Sametingets bibliotek og samiske bokbusser

Sametingets biblioteket er et kompetansesenter for samisk litteratur og samisk bibliotekstjeneste og er forvaltningsbibliotek for Sametingets politikere og ansatte.

Det er ikke blitt tilført flere ressurser til biblioteket til tross for mange nye arbeidsoppgaver, blant annet nye forvaltningsoppgaver. Sametingets bibliotek har behov for flere bibliotekfaglige ressurser som skal drive med formidling og utvikling av det samiske innholdet i biblioteket og i nasjonale satsinger innen biblioteksektoren. Til dette er det behov for en økning på 1 million kroner.

Sametingets bibliotek arrangerer årlig konferanse om samisk litteratur og kultur. Budsjettbehovet for denne konferansen er kr 100 000.

Bokbussene er både bibliotek og viktige møteplasser for den samiske befolkning, og de er kilder til samisk språk, kultur og historie. Sametinget ønsker å evaluere tilskuddsordningen for de samiske bokbussene. Til dette er det behov for en økning på kr 500 000.

Nordland fylkesbibliotek, som er vertsbibliotek for den sørsamiske bokbussen, Gærjah, har meldt at de har behov for investering av ny bokbuss i 2017.

En av de store utfordringene for de samiske bokbussene er at utlånet går ned. Gjennom aktiv formidling og i samarbeid med bokbussene skal Sametingets bibliotek arbeide for å øke kunnskapen om samisk litteratur, slik at også utlånet øker. Bokbussene har behov for økte ressurser, blant annet til formidling og kulturarrangementer.

Sametinget vil opprette sørsamisk kompetansebibliotek i tilknytning til Sijti Jarng i Hattfjelldal.

Behov for økning i 2017:

Sametingets bibliotek: kr 1 100 000.

Samiske bokbusser: kr 4 200 000.

Sørsamisk kompetansebibliotek: kr 2 000 000.

6.9 Joik og musikk

Sametinget har i 2015 satt ned en arbeidsgruppe for joik- og samisk musikk. Noe av det denne arbeidsgruppa har sett spesielt på er behovet for et sterkt fagmiljø innen joik og samisk musikk og mulighet for utvikling av verdikjeden rundt samisk musikkbransje.

Møtesekretær:
Ellen Mienna

Det er i tillegg behov for en styrking av støtteapparatet rundt joik og samisk musikk. På verdensbasis er musikkbransjen i stor endring, og vi må her sikre at samisk musikk tar del i denne utviklingen. Det er behov for profesjonelle aktører som kan fungere som mellomledd mellom enkeltaktører og artister og musikkindustrien for øvrig. På den måten kan samisk musikkbransje profesjonaliseres og nå ut både nasjonalt og internasjonalt, samtidig som musikerne kan konsentrere seg om det de er best på, nemlig det kunstneriske.

Sametinget ser et behov for 5 millioner i 2017 til oppbygging av det samisk joike- og musikkmiljøet.

Behov for økning i 2017: kr 5 000 000.

6.10 Teater

Sametinget har som mål å gi de etablerte samiske teatrene muligheter til å utvikle seg kunstnerisk og faglig slik at de styrkes som arenaer for kulturopplevelse og -formidling, og til bruk og synliggjøring av samisk språk. Det er behov for en generell styrking av produksjon og formidling av samisk scenekunst, herunder å sette teatrene i stand til å betjene hele det samiske bosettingsområdet. Det er behov for rekruttering av skuespillere og andre teaterarbeidere, og for kvalitativt gode tilbud innen scenekunst for og med barn og unge.

Beaivváš Sámi Našunálateáhter har lenge hatt planer om et nytt teaterbygg. Sametinget har de siste årene økt bevilgningen til Beaivváš jevnlig for å gi teateret mulighet til å forberede seg til økt aktivitet etter at et teaterbygg står ferdig. For Sametinget er det viktig at regjeringen prioriterer teaterbygg til Beaivváš, og at dette arbeidet starter opp snarest mulig. For at Beaivváš skal kunne stå rustet personell- og kompetansemessig til økt aktivitet etter ferdig nybygg, er det behov for en fortsatt økning i bevilgningen. Rekruttering av nye samiske skuespillere er blant prioriterte aktiviteter. For 2017 er det behov på økning på 7,5 millioner til samiske teatre, med prioritering av Beaivváš Sámi Našunálateáhter.

Behov for økning i 2017: kr 7 500 000.

6.11 Media

Det er behov for å styrke det samiske medietilbudet. Det er behov for økning i støtte til utgivelser av publikasjoner, og opprettelse av samiskspråklige nærradio- og nærtv-sendinger.

Det må gis et bredt medietilbud som ivaretar alle de samiske språkområdene. Eksempler på gode medietilbud er NuorajTV som er samiskspråklig nett-tv for og av lulesamisk ungdom. Det er behov for et samiskspråklig nett-TV tilbud for sørsamisk ungdom. Nuori-TV er under planlegging, noe som igjen er med på å øke språkbruken også i de sørsamiske områdene

Sametinget er videre opptatt av at pressestøtten til samiske aviser opprettholdes og styrkes.

Behov for økning i 2017: kr 6 000 000.

TV, radio og film er sterke medier som kan formidle informasjon og kunnskap på en effektiv måte. Både som språkfremmende tiltak og kunnskapsoverføring er riksdekkende TV en viktig opinionsdanner i storsamfunnet, så også i det samiske sivile samfunn.

Sametinget ser nødvendigheten av et større tilbud om og for samer på riksdekkende TV og i radio, og ønsker å igangsette et programserie prosjekt med fokus på samisk språk og kultur på riksdekkende TV.

Behov i 2017: kr 5 000 000.

6.12 Samisk idrett

Idrett har en sentral plass i det samiske samfunnet. Det er viktig at samiske idrettsorganisasjoner er i stand til å organisere og legge til rette for idrettslig og fysisk aktivitet, også sett i et folkehelseperspektiv. Gjennom aktiviteter som reinkappkjøring, lassokasting og samiske landslag i fotball bidrar disse organisasjonene til styrking av samisk samhörighet og identitet, spesielt for samiske barn og unge. Det er også viktig at samisk ungdom skal få muligheten til å kunne delta i Arctic Winter Games (AWG), der de gjennom idrettslige og kulturelle aktiviteter får styrket samhold og samhörighet med ungdom fra andre urfolksgrupper og arktiske befolkningsgrupper. Sametinget ønsker å bidra til bedre organisering av reinkappkjøringsmiljøene og bidra til at det etableres varige reinkappkjøringsanlegg slik at denne samiske idretten blir mer synlig.

Behov for økning i 2017: kr 2 000 000.

6.13 Samisk kunstneravtale

Sametinget har som mål å sørge for at samiske kunstnere har gode og forutsigbare rammevilkår for sin kunstneriske virksomhet. Et av de viktigste virkemidlene for dette er kunstneravtalen mellom Sametinget og Samisk kunstnerråd. Gjennom kunstneravtalen vil Samisk kunstnerråd, med dens underliggende kunstnerorganisasjoner, få mulighet til å ta et større ansvar for utviklingen av samisk kunst. Samisk kunstnerråd fremmer i forbindelse med de årlige forhandlingene sine behov for midler til drift av organisasjonene, kunstnerstipend, innkjøpsordninger for kunst, litteratur og joik/musikk, kunstfaglige konsulenter og midler til kunstfond. For å imøtekomme behovene er det behov for en betydelig økning av rammen for kunstneravtalen.

Behov for økning i 2017: kr 4 000 000.

7 Barnehage

Hovedmål:

4. Samisk språk, kultur, tradisjoner og grunnleggende verdier gjenspeiles i barnehagen.

	Behov for økning i 2017
Arbeid med barnehagesaker	1 000 000
Prosjekt om kvalitet i det samiske barnehagetilbud	600 000
Giellačeahpi/språkarbeider	3 600 000
Nye samiske barnehagetilbud	1 400 000
Kampanje og prosjektmidler for å rekruttere samiske barnehagepedagoger	2 000 000
Sum	8 600 000

Møtesekretær:
Ellen Mienna

188/202

7.1 Arbeid med barnehagesaker

Sametinget har siden sametingsmeldingen for samisk barnehagetilbud ble behandlet, vært i en lang prosess når det gjelder å utarbeide en handlingsplan for tiltak. Sametingets ansvar i barnehageseksjonen er større og mer omfattende som følge av denne utviklingen. Det er økte forventninger i samfunnet til barnehager og blant annet kvalitet i barnehagetilbudene. Sametinget er også de senere årene blitt mer involvert i barnehagepolitiske saker både lokalt, på fylkesnivå og nasjonalt.

Sametinget er med i ulike prosesser, blant annet

5. lovendring av barnehageloven
6. arbeidet med revidering av rammeplan for barnehagen
7. samarbeidsavtaler med kommuner
8. tilskuddsbehandling
9. oppfølging av vedtak og arrangering av seminarer for barnehageansatte

Vi ser at det er viktig å holde tett kontakt med barnehager ved barnehagebesøk og være i dialog med kommuner. Dette arbeidet medfører at det er behov for å øke kapasiteten på barnehagefeltet.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

7.2 Prosjekt om kvalitet i det samiske barnehagetilbud

Vi ønsker å iverksette et prosjekt som fokuserer på

10. innholdet i samiske barnehager
11. det samiske verdigrunnlaget
12. anbefalinger om hvordan dette skal følges opp i de enkelte barnehager

Målet er at barnehagene skal ta i bruk språkbudmodeller, styrke hverdagspråket i barnehagene og styrking i samisk tradisjonskunnskap for ansatte i barnehagene. En innsats på innholdet i barnehagene, vil kunne bidra til god kvalitet i det samiske barnehagetilbudet.

Behov for økning i 2017: kr 600 000.

7.3 Giellačeahpi/språkarbeider

Det er behov for å øke midlene til tilskudd for giellačeahpi/språkarbeider. Språkarbeideren skal brukes som en språklig ressursperson i barnehagen i tillegg til ordinær bemanning. Språkarbeideren jobber med det grunnleggende språket og innlæring av ord, termer og begreper. Målet er å styrke og videreutvikle de samiske språkene hos barna. Situasjonen for samiske språk varierer fra område til område, og man står ovenfor ulike utfordringer i barnehagene. Spesielt viktig er det å styrke opplæringen i sør, lule og østsamisk språk, samt opplæringen i samisk tradisjonell kunnskap i

Møtesekretær:
Ellen Mienna

barnehagene.

Behov for økning i 2017: kr 3 600 000.

7.4 Nye samiske barnehagetilbud

Kommunene har ansvar for at barnehagetilbudet til samiske barn i samiske distrikt bygger på samisk språk og kultur. I øvrige kommuner skal forholdene legges til rette for at samiske barn kan sikre og utvikle sitt språk og sin kultur. Det viser seg imidlertid at ikke alle kommuner har mulighet til å gi et samisk barnehagetilbud. Det er derfor behov for å etablere en ny tilskuddsordning som kan bidra til at nye samiske barnehagetilbud blir igangsatt. Dette gjelder spesielt områder hvor samisk språk er særlig utsatt, slik som i det østsamiske, lule- og sørsamiske området, og i nordsamiske områder hvor det ikke finnes samiske barnehagetilbud .

Behov for økning i 2017: 1 400 000.

8 Grunnopplæring

Hovedmål:

13. Den samiske befolkningen har kunnskap, kompetanse og ferdigheter som kreves for å bevare og utvikle samiske samfunn.

	Behov for økning i 2017
Læremidler	30 000 000
Læreplanarbeid	3 000 000
Senter for samisk i opplæringen	6 000 000
Forebyggende arbeid mot mobbing	1 000 000
Samiskopplæringen i grunnskolen	1 000 000
Opplæring i samisk tradisjonell kunnskap	1 000 000
Sum	42 000 000

8.1 Læremidler

Sametinget har ansvar for utvikling av samiske læremidler. Sametinget gir tilskudd til utvikling av nye læremidler, tilpasning, oversetting og nyoptrykk av eksisterende læremidler.

Det er fortsatt mangel på læremidler som er i tråd med gjeldende læreplaner. Vi har et stort etterslep, grunnet flere år med manglende økonomiske midler til å dekke behovene. Med de økonomiske rammene Sametinget har i dag er det ikke mulig å sørge for at det finnes heldekkende læremidler i alle fag, på alle språk samt læremidler til elever med særskilt tilrettelagt undervisning. Mangelen er størst når det gjelder lule- og sørsamiske læremidler. Læremidler for fag som ikke er kjernefag mangler helt og det finnes nesten ikke samiske læremidler for videregående opplæring.

Det er fortsatt stort behov for særskilt tilrettelagte samiske læremidler for barn og elever med ulike lærevansker.

Møtesekretær:
Ellen Mienna

190/202

Digitale læremidler blir stadig viktigere for skolene. En stor del av opplæringen i samisk foregår gjennom fjernundervisning, dermed er gode digitale læremidler en nødvendighet. Også her ligger samiske læremidler langt etter behovene. Utfordringen for Sametinget er at digitale læremidler er svært kostbare å utvikle. Til gjengjeld er de enklere og billigere å oppdatere.

Revideringene av læreplaner i norsk, samisk, engelsk, samfunnsfag og naturfag, i 2013 - medfører behov for oppdaterte læremidler.

Ludvigsenutvalgets utredninger om fremtidens skole, NOU 2014: 7 Elevens læring i fremtidens skole. Et kunnskapsgrunnlag og NOU 2014: 7 Elevenes læring i fremtidens skole, vil sannsynligvis medføre omfattende revideringer av læreplanene i løpet av de neste årene.

Tidligere tildelinger til læremiddelprosjekter viser at gjennomsnittspris per læreverk for ett fag, per trinn, vil ligge på mellom 1,5 til 2 millioner kroner. Etterslepet, de nye læreplanene og prioritering av digitale læremidler viser behov for en økning på 30 millioner kroner, fra dagens budsjett på 21 millioner kroner til 51 millioner kroner i 2017.

Sametinget legger til grunn målene i Sametingets handlingsplan for læremiddelutvikling 2015 – 2018. Målet er å få ett heldekkende læreverk på samisk i alle fag, på alle nivåer, på alle språk, samt et visst antall temabøker og i tillegg læringsressurser for barn med særskilte behov.

Behov for økning i 2017: kr 30 000 000.

8.2 Læreplanarbeid

Ludvigsenutvalget foreslår en god del endringer, derav endringer av fag- og læreplaner. Da dette ser ut til å bli en mer omfattende reform enn de tidligere revideringer av læreplanene, forventes det en økning i bevilgningen til Sametinget.

Behov for økning i 2017: kr 3 000 000.

8.3 Senter for samisk i opplæringen

Senter for samisk i opplæringen er et nasjonalt ressurscenter spesielt rettet mot opplæringssystemet fra barnehagestadiet til høyere utdanning. Senteret har ansvar for nord-, sør- og lulesamisk språk. Den permanente driften av læremiddelportalen Ovttas- Aktan- Aktesne er også en av oppgavene til senteret. Det er derfor behov for å etablere en ny tilskuddsordning som kan bidra til at nye samiske barnehage tilbud blir igangsatt. Dette gjelder spesielt områder hvor samisk språk er særlig utsatt, slik som i det østsamiske, lule- og sørsamiske området, og i nordsamiske områder hvor det ikke finnes samiske barnehage tilbud.

I Norge er det 10 nasjonale sentre, som på ulike satsingsområder har nøkkelroller for å utvikle kvaliteten på opplæringa. Senter for samisk i opplæringen er ikke blant disse 10 sentrene. Det er viktig at Senter for samisk i opplæringen gis de samme rammevilkår som de andre nasjonale sentrene har, og at finansieringen av senteret løftes til samme nivå som til de andre sentrene.

Sametinget mener at det er viktig at de andre nasjonale sentrene får ansvar også for opplæring for samiske elever, noe som er naturlig da det ikke finnes egne senter i for eksempel for naturfag og matematikk for den samiske skolen. Til tross for at samisk er et offisielt språk i Norge, ser ikke sentrene sitt landsomfattende ansvar for at materiell også skal være på samisk.

Behov for økning i 2017: kr 6 000 000.

Møtesekretær:
Ellen Mienna

8.4 Forebyggende arbeid mot mobbing

I NOU 2015:2 Å høre til - Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø, går det fram at det er nødvendig å arbeide mot mobbing av samiske barn i norsk skole. Men vel så viktig er det å arbeide mot mobbing i den samiske skolen. Tall fra Elevundersøkelsen og Folkehelseinstituttet viser at andelen av elever som krenkes og mobbes i samiske områder er høye, sammenlignet med resten av landet.

Det er nødvendig å igangsette arbeid med å utarbeide informasjons- og læremateriell angående mobbeproblematikken rettet både mot elever og foreldre. Dette arbeidet må også omfatte arbeid mot krenking på grunnlag av seksuell orientering.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

8.5 Samiskopplæringen i grunnskolen

Evaluering av Kunnskapsløftet - samisk viser at elever som har samisk som andrespråk, ikke lærer språket godt nok til å bli funksjonelt tospråklige og at det er mange utfordringer knyttet til samiskundervisningen. Dette blir underbygget av rapportene, Samiske tall forteller.

Det er viktig å sette i gang tiltak for å snu denne utviklingen. En årsak som rapportene trekker fram, er at det blir brukt feil undervisningsmodell i opplæringen. Rapportene viser til at det har vært reist sterk foreldrekritikk mot modellen for faget samisk som andrespråk allerede på 1990-tallet. Dette er dokumentert i rapporten Opplæring i samisk som andrespråk, utgitt av Sámi allaskuvla i 1998 og i evaluering av Reform 97. Dette har likevel ikke ført til endring i andrespråksmodellen ved innføring av Kunnskapsløftet – samisk i 2006. Internasjonal forskning viser også at den modellen som en arbeider etter i samisk som andrespråk i Norge, ikke fører fram til at elevene blir funksjonelt tospråklige. Av forskere blir den karakterisert som en svak modell.

Sametinget har behov for økte midler til å utarbeide sterke opplæringsmodeller for faget samisk som andrespråk.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

8.6 Opplæringen i samisk tradisjonell kunnskap

Sametinget viser til Sámi allaskuvlas studietilbud innen tradisjonskunnskap, duodji og reindrift samt arbeidet med å få etablert et senter for tradisjonell kunnskap, árbediehtoguovddáš. Disse er gode eksempler på hvordan man kan institusjonalisere arbeidet med bevaring og utvikling av samisk tradisjonell kunnskap. Sametinget ønsker i samarbeid med de samiske fagmiljøene innen opplæring å bidra til at det utvikles gode læremidler og modeller for opplæring i samisk tradisjonell kunnskap i grunnskolen. Det er et stort behov for økt kunnskap om og opplæring i samisk tradisjonelle næringer, høstingsmetoder, samisk levesett og kultur i grunnskolen. For å kunne få til en slik satsing på opplæring i tradisjonell kunnskap og økt samarbeid mellom ulike aktører behøves det 1 million kroner årlig.

Behov i 2017: 1 000 000.

9 Høyere utdanning og forskning

Hovedmål:

14. Samisk høyere utdanning og forskning bidrar med kunnskap og menneskelige ressurser for økonomisk, kulturell og sosial utvikling i det samiske samfunnet.

	Behov for økning i 2017
Samisk språk- og kulturkompetanse	1 650 000
Árbediehtoguovddaš – senter for samisk tradisjonskunnskap	3 500 000
Sum	5 150 000

9.1 Samisk språk- og kulturkompetanse

Det samiske samfunnet har et økende behov for arbeidskraft med samisk språk- og kulturkompetanse innenfor ulike profesjoner. Spesielt gjelder dette innenfor de kommunene som er i forvaltningsområdet for samisk språk. Men også andre kommuner har behov for samisktalende personell både innen barnehage, skole og helse. I tillegg er det behov for at flere tar høyere utdanning i samiske språk.

Sametinget bevilger stipend til høyere utdanning som et tiltak for å øke rekrutteringen til prioriterte studier. For å kunne opprettholde eller øke nivået på stipendene må bevilgningen økes. Det vil være nødvendig å stimulere til studier i samiske språk og til ulike lærerutdanninger. For å bedre basistilbudet innen helsetjenester, særlig for samiske barn og eldre, prioriteres også stipend til sykepleiestudenter med samisk som første eller andre språk.

Behov for økning i 2017: kr 1 650 000.

9.2 Árbediehtoguovddaš – senter for samisk tradisjonskunnskap

Sametinget og Kommunal- og moderniseringsdepartementet er enig om at et Árbediehtoguovddaš – senter for samisk tradisjonskunnskap bør opprettes som et ledd i arbeidet med å dokumentere, bevare og formidle samisk tradisjonell kunnskap for nye generasjoner.

Behov for økning i 2017: 3 500 000.

10 Helse og sosial

Hovedmål:

15. Likeverdige helse- og sosialtjenester til det samiske folk, som tar utgangspunkt i samisk

Møtesekretær:
Ellen Mienna

språk og kultur. Tjenestene skal være tilpasset det samiske folks rettigheter og behov.

	Behov for økning i 2017
Oppfølging av tiltak i helsepolitiske meldinger og handlingsplaner	1 000 000
Oppfølging av prosjekt om vold i nære relasjoner	1 000 000
Oppfølging av barnevernsloven og melding om fosterhjem	1 000 000
Kampanje og prosjektmidler for å rekruttere samiske sykepleiere og helsepersonell	1 000 000
Sum	4 000 000

Sametinget opplever at regjeringen har et stort fokus både på helse, sosial og barnevernssiden, og at Sametinget er ønsket inn som med - aktør i dette arbeidet. Sametinget er opptatt av at regjeringens fokus også skal komme samiske pasienter og brukere til gode, men erfarer at dette er ressurskrevende. Sametinget har ikke tilstrekkelige ressurser til å delta i alle ønskede prosesser.

Samtidig frembringer forskning på det samiske samfunnet ny kunnskap innenfor helse og sosial, der tiltak er nødvendig. Senter for samisk helseforskning har avsluttet helse og levekårsundersøkelsen Saminor 2 i 2014. Dataene fra denne studien er ennå ikke ferdig analyserte, men noen resultater er fremlagt.

Samisk nasjonalt kompetansesenter - psykisk helsevern og rus (SANKS) står ansvarlig for en nylig publisert forskning om vold i nære relasjoner som viser at den samiske befolkning rapporterer en høyere forekomst av vold i nære relasjoner enn den ikke-samisk befolkning. Forskingen baserer seg på data fra Saminor 2, og viser at 49 prosent av samiske kvinner har opplevd vold mens 22 prosent har opplevd seksuell vold. Til sammenligning er tallene for ikke-samiske kvinner i de samme kommunene 35 og 16 prosent. Også samiske menn opplever mer vold enn etnisk norske menn.

Dette er tall som krever handling fra det samiske samfunnets side. Samiske forskningsinstitusjoner som har den nødvendige kunnskapen om samisk språk, kultur og samfunnsliv må få nødvendige ressurser til å gå dypere inn i temaet, deriblant årsaksforhold. Hjelpeapparatet som har samisk språk og kulturkompetanse må ha tilstrekkelige ressurser til å hjelpe utsatte. Fra Sametingets side er det viktig med kontinuerlig fokus på temaet, blant annet gjennom holdningsskapende arbeid, støtte av gode tiltak, og gjennom å løfte temaet ovenfor våre samarbeidspartnere som sentrale og lokale myndigheter, samiske institusjoner og andre. Vold påvirker helse og levekår i det samiske samfunnet både for barn og voksne. Sametinget ser at kampen mot vold vil være krevende og fordrer ekstra ressurser.

For Sametinget er det viktig at samiske barns rettigheter og behov ivaretas når de er under barnevernets omsorg. Det forutsetter at barnas rettigheter ivaretas i sentrale styringsdokumenter. Sametinget ser behov for å styrke implementeringen av samiske barns rettigheter i lover, forskrifter og overordnede satsninger. Det er derfor nødvendig med ekstra ressurser for å delta aktivt i Regjeringens varslede gjennomgang av organisering og lover innenfor barnevernsfeltet.

Behov for økning i 2017:

Oppfølging av tiltak i helsepolitiske meldinger og handlingsplaner: kr 1 000 000.

Oppfølging av vold i nære relasjoner: kr 1 000 000.

Oppfølging barnevernsloven og melding om fosterhjem: kr 1 000 000.

11 Arealer og miljø

Hovedmål:

16. En bærekraftig forvaltning av natur- og ressursgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.

	Behov for økning i 2017
Oppfølging og utvikling av Sametingets arbeid med arealspørsmål	1 000 000
Samling for Sametingets representanter i verneområdestyrene	300 000
Gjennomføre eksterne faglige vurderinger av konkrete utbyggingstiltak etter SP 27	1 000 000
Sum	2 300 000

11.1 Oppfølging og utvikling av Sametingets arbeid med arealspørsmål

Sametinget har et stort ansvar for forvaltning av areal, ressurser og miljø i samiske områder. Sametinget ser det som viktig å bygge tillit, kompetanse og kapasitet på dette området. Det er behov for økt kapasitet i Sametingets administrative ressurser på fagområdet. Det er særlig behov for å styrke Sametingets dialog med det sivile samiske samfunnet når det gjelder arealsaker. Sametinget ser behov for å styrke kommunikasjonen mellom Sametinget og ulike samiske miljøer samt bidra til økt kunnskap om Sametingets arbeid med arealspørsmål.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

11.2 Samling for Sametingets representanter i verneområdestyrene

Sametinget ønsker at samlinger til de samiske representantene i nasjonalpark- og verneområdestyrene arrangeres regelmessig og da fortrinnsvis som årlige samlinger. Slike samlinger har som formål å tilrettelegge for viktig utveksling av erfaringer fra verneområdearbeidet mellom de samiske representantene. Samlinger vil også ha en stor verdi for i Sametinget som en arena for tilbakemeldinger fra styrearbeidet. Nøkkelordene er da kompetansebygging, nettverksbygging og styrking av den samiske stemmen i lokal forvaltning av verneområdene.

Behov for økning i 2017: kr 300 000.

11.3 Gjennomføre eksterne faglige vurderinger av konkrete utbyggingstiltak etter folkeretten

Møtesekretær:
Ellen Mienna

I energiutbyggingssaker vil det være nødvendig å legge vekt på hensynet til samisk kultur og næringer, og vurdere om tiltak i vesentlig grad svekker eller er til hinder for tradisjonell samisk næringsutøvelse. Dette krever både gode og troverdige konsekvensutredninger og kyndige rettslige vurderinger om urfolks rett til vern av sitt materielle kulturgrunnlag. Slik rettslig kompetanse kan vi ikke forvente at NVE eller departementet besitter. Sametinget ønsker derfor at det foretas eksterne juridiske kvalitetsvurderinger, eller eventuelt evalueringer, av 1 eller 2 energitiltaks virkninger i forhold til det materielle samiske kulturgrunnlaget.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

11.4 Oppfølging av finnmarksloven

Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen må sikres økte midler til å utføre mandatet som kommisjonen er gitt uten unødvendige forsinkelser. Bevilgningen til Finnmarkskommisjonen må øremerkes over statsbudsjettet.

12 Kulturminnevern

Hovedmål:

17. Dokumentere, formidle og forvalte kunnskapen om fortida og for framtida, som samiske kulturminner og kulturmiljøer representerer.

	Behov for økning i 2017
Samiske kulturminner i digital form - prosjekt oppdatering av Askeladden	1 000 000
Skjøtsels- og formidlingsarbeid på Ceavccageađgi/Mortensnes kulturminneområde	1 000 000
Sum	2 000 000

12.1 Samiske kulturminner i digital form - prosjekt- oppdatering av Askeladden

I dag legges alle registrerte samiske kulturminner inn i Riksantikvarens sentrale database, Askeladden. Men vi har fortsatt en hel del registrerte samiske kulturminner i eget arkiv. Disse finnes ikke i digital form. Slike registreringer fører til mye ekstraarbeid når man skal søke etter opplysninger. Dette gjelder også den såkalte Brislingen, databasen med kulturminneregistreringer fra sørsamisk område. Dette arkivet ble samlet inn i regi av Saemien Sijte.

Tanken med dette prosjektet er å få digitalisert alt dette materialet. Registreringene vil videre legges inn i Askeladden.

Arbeidet medfører behov for økt kapasitet på kulturminneseksjonen. Arbeidet med digitalisering av resterende kulturminner i Brislingen vil gjøres i nær dialog med Saemien Sijte.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

12.2 Skjøtsels- og formidlingsarbeid på Ceavccageadgi/Mortensnes kulturminneområde

Sametinget har over flere år arbeidet for at det freda området Ceavccageadgi/Mortensnes i Nesseby kommune, sammen med fangstanlegg for villrein og steinalderlokaliteter i kommunene Båtsfjord, Tana og Nesseby vurderes nominert som et kombinert verdensarvsted på UNESCOs verdensarvliste.

Varanger samiske museum har i alle år hatt ansvar for praktisk forvaltning, og har gjennom en rekke prosjekter gjennomført et betydelig utviklingsarbeid.

Det er behov for et betydelig systematisk skjøtsels-, restaurerings- og formidlingsarbeid, både for å ta ansvar for kulturminnene og for å legge grunnlag for et verdensarvsted.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

13 Næring

Hovedmål:

18. Et sterkt og allsidig næringsliv som bygger på og tar hensyn til samisk kultur, natur og miljø, og danner grunnlaget for livskraftige lokalsamfunn der mennesker ønsker å bo.

	Behov for økning i 2017
Primærnæringer	10 000 000
Variert næringsliv, verdiskaping og nyetableringer	6 000 000
Kulturnæringer	5 000 000
Sum	21 000 000

13.1 Primærnæringer

Primærnæringene er viktige for samisk kultur, språk og levesett. Selv om primærnæringene fortsatt sysselsetter flest, er det en stadig nedgang innenfor primærnæringene, med unntak av reindriftsnæringen. Dette er noe Sametinget tar på alvor og mye av innsatsen er derfor knyttet til det å bevare og utvikle disse næringene.

Sametinget har en klar politikk på at samene har rettigheter til fiske og andre marine ressurser i kystnære samiske samfunn. For å oppfylle den uttalte høstingsretten, er det behov for å legge til rette for å styrke og utvikle virksomheten knyttet til fisket både på sjø- og landsiden. Den kystnære flåten bidrar sterkt til å opprettholde bo- og sysselsettingen, og det er behov for målrettede virkemidler for å øke og fornye fangstfartøy og sikre rekruttering til næringen. Den stedbundne flåten har likeledes behov for landanlegg som muliggjør leveranser av råstoff. Det gjelder å styrke mottaksanleggene for å

Møtesekretær:
Ellen Mienna

197/202

sikre videre drift og opprettholde dagens fiskeriaktivitet i lokale kyst- og fjordsamfunn. For få til en sterkere, mer lønnsom og attraktiv fiskerinæring må en fremover også ha fokus på innovative tiltak for å øke verdiskapingen og videreføringen av marint råstoff.

Arktisk landbruk har et potensial til å utvikle et bærekraftig landbruk i samiske områder. Sametinget ønsker å styrke rekrutterings- og verdiskapningstiltak i landbruket i samiske områder. Sametingets tilskuddsmidler til arktisk landbruk ble for en tid tilbake redusert som følge av landbruksforhandlingene. Sametinget ser at dette førte til uheldige konsekvenser for en tilskuddsordning som har bidratt til å øke sysselsettingen i det arktiske landbruket. Sametinget ønsker å opprettholde en god og særskilt tilpasset tilskuddsordning for arktisk landbruk, det er behov for 2 millioner årlig til Sametingets tilskuddsordning for arktisk landbruk i samiske områder.

Satsning på lokalprodusert mat krever ferske matvarer som er produsert lokalt. Kunder etterspør lokal mat i større grad enn tidligere. Det har blant annet sammenheng med at lokal mat anses å være tryggere å spise, og at det er mer miljøvennlig i og med at varene ikke er transportert over lengre avstander.

Utfordringen er å gjøre lokalprodusert mat mer kjent. Merkevarerbygging er en langsiktig og krevende prosess, og som fordrer samarbeid mellom matprodusenter. Godt omdømme om produktene og fokusering på kvalitet blant produsentene er avgjørende for å kunne få innpass på markedet. Et samarbeid mellom fiskeri, jordbruks- og reindriftsnæringen vil kunne styrke matproduksjonen i samiske områder.

Behovet for å fornye driftsbygningene i jordbruket er fortsatt til stede. Etter 2024 er det ikke lenger tillatt å ha bås fjøs, og næringen må legge om fra bås fjøs til fjøs med liggebåser. Markedet for lammekjøtt gir muligheter for å utvide produksjonen både på eksisterende bruk og nye bruk.

Endringen av reindriftsloven har utfordret Sametinget i å innta en tydeligere rolle i arbeidet med reindriftssaker. En bedre ivaretagelse av grunnlaget for reindrift som næring og kultur forutsetter at Sametinget er sterkt tilstedeværende og samarbeidende i store saker av betydning for reindriften.

Styrke de samiske primærnæringene, her under prosjektmidler som tiltrekker seg innovative ungdom til nisjeprodukter innen; reindrift/ reinkjøtt og gourmet, utmarksnæring/ utmarksprodukter, fiskeri/sjømat og arktisk jordbruk/ økologiske råvarer, 2 millioner.

Behov for økning i 2017: kr 8 000 000.

13.2 Variert næringsliv, verdiskaping og nyetableringer

Sametinget vil i større grad orientere seg mot samarbeidsprosjekter, kompetanseheving og tiltak som bedrer etableringshyppigheten. Vi vil aktivt oppsøke og innlede samarbeid med FoU-miljø som kan bidra til å øke hyppigheten av innovasjoner i samiske områder. Det er behov for innovasjoner både på makronivå, altså samiske områder som helhet, og på bedriftsnivå, eksempelvis innenfor duodji, opplevelser og mat. På generell basis er det behov for økt entreprenørskap for å fremme flere nyetableringer i samiske områder.

Det er behov for et eget såkornfond spesielt rettet mot gründer- og entreprenørvirksomhet i samiske områder.

Behov 2017: kr 4 000 000.

Videreutvikling og videreføring av prosjektet, Samisk reiseliv fortsetter i 2017, og det skal videre satses på samisk reiseliv i lulesamisk og sørsamisk område. Eventuelt samarbeid med det samiske reiselivet i Sverige og Finland vil også fordre større bruk av ressurser.

Møtesekretær:
Ellen Mienna

Behov for økning i 2017: Kr 2 000 000 til samisk reiseliv.

13.3 Kultur næringer

Samiske kultur næringer har betydelig potensialer til å bli de viktigste næringsveiene. Analyser viser at kultur næringerne i samiske områder har vokst raskere de siste 10 årene enn ellers i Norge og Nord-Norge for øvrig. I 2013 lanserte Sametinget en egen treårig handlingsplan for samisk kultur næring, Sametinget viderefører og styrker satsingen i 2017.

Det bør vurderes et nytt fleksibelt virkemiddel som gjør at vi kan gi støtte til produktutvikling, med mål om kommersialisering. Etablerte utøvere kan utgjøre et potensial, og en nyordning skal rettes inn mot veletablerte som har kommersielle ambisjoner med sine produkter.

Begrunnelsen er at bransjen i dag i stor grad faller utenfor de virkemidlene vi har. For å sette det på spissen så kan vi i dag kun gi støtte til å bygge fabrikk, men ikke til å produsere innholdet. I kultur næring skjer verdiskapingen i den kreative prosessen når produkter utvikles, og de færreste har behov for store investeringer i utstyr.

Det forventes at Dáhttu-programmet videreføres/ oppfølges i 2017.

Behov for økning i 2017: kr 5 000 000.

13.4 Duodji

Næringsavtalen for duodji, som fremforhandles mellom duodjiorganisasjonene og Sametinget, er Sametingets viktigste redskap for utvikling av duodji. Næringsavtalen har blant annet ordning for driftstilskudd til duodjiutøvere, investerings- og utviklingstilskudd, velferdsordninger, duodjiutvalg og tilskudd til organisasjoner.

Sametinget har som mål at det etableres flere arbeidsplasser med basis i duodji og at satsingen på duodji målrettes for å styrke bedriftenes økonomiske bærekraft. Samisk design og merkevarebygging er viktige satsningsområder for å kunne utvikle nye samiske produkter og gjøre duodji produktene mere kjent. Merkevarebygging vil også gjøre det enklere for kunder å vite om det de kjøper er duodji og at det er kvalitet på produktene. Dette fordrer et samarbeid innen duodjinæringen ikke bare i Norge, men også i Sverige, Finland og Russland.

I forbindelse med de mål og strategier som fremlegges i duodjimeldingen i mars 2016 legger vi opp til en vurdering av duodjiorganisasjonenes og Duodjeinstituttas virksomhet.

5. Utredning av rettigheter til salg og formidling av samisk

kultur

Idag er det mange aktører som selger samisk kultur og effekter. Spesielt innen turistnæringen, ser vi utstrakt salg av samisk kultur og historie. Innen duodji er det opprettet system for kvalitetssikring og rett til salg av samisk kunsthåndverk.

Det er naturlig at det samiske samfunn har et eierskap og rettighet til sin egen kultur, historie og kulturelle effekter. Det er i sak 36/15 lagt opp til at det skal lages en strategi for videreutvikling av

Møtesekretær:
Ellen Mienna

samisk reiseliv i løpet av 2016. I denne sammenheng ser Sametinget at det er behov for kartlegging av samisk kultur, historie og kulturelle effekter samt definering av disse. Videre er det behov for utredning av muligheter for hvordan samisk samfunn kan sikre kvalitet og rettighet. Dette arbeidet må gjøres i samarbeid med Sametingene i Finland og Sverige.

I budsjettbehov for 2017 og fremover, bør det medtas midler for kartlegging, definering og tiltak som f.eks kjøp av patentrettigheter med kr. 1 500 000.

Tillegg etter 1 avsnitt 13.2 Variert næringsliv, verdiskapning og nyetableringer.

14 Samarbeidsavtaler

Hovedmål:

19. Et aktivt og målrettet samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv.

	Behov for økning i 2017
Samarbeidsavtaler	3 000 000
Sum	3 000 000

Sametinget har inngått samarbeidsavtaler med Finnmark fylkeskommune, Troms fylkeskommune, Nordland fylkeskommune, og fylkeskommunene i sørsameområdet (Nordland, Nord- og Sør-Trøndelag og Hedmark). Sametinget har videre inngått samarbeidsavtaler med bykommunene Tromsø og Bodø. Avtalene bidrar til å styrke og synliggjøre samisk kultur, språk og samfunnsliv i samarbeid med lokale og regionale myndigheter.

Sametinget gir tilskudd til samarbeidsprosjekter med de fylkeskommunene og kommunene som Sametinget har samarbeidsavtale med. Det er stor etterspørsel etter midler til å finansiere slike samarbeidsprosjekter.

Sametinget vil legge større vekt på å arbeide utadrettet mot bedrifter, utviklingsmiljø og kommuner. Sametinget vil styrke samarbeidet med utvalgte kommuner, som sammen med Sametinget vil legge en ekstra innsats i å styrke lokalsamfunnet som attraktivt bosted og arbeidsplass.

Behov for økning i 2017: kr 3 000 000.

15 Samisk sivilsamfunn

	Behov for økning i 2017
Tilskudd til samiske organisasjoner	1 000 000
Sum	1 000 000

De samiske organisasjonene er en viktig del av det samiske demokratiet/sivilsamfunnet. Det er derfor viktig å opprettholde et variert organisasjonsliv og sikre organisasjonene et stabilt økonomisk fundament.

Det er behov for å øke tilskuddet til de samiske organisasjonene.

Behov for økning i 2017: kr 1 000 000.

Saken ble avsluttet 25.09.15 kl. 12.20

Undertegnede har lest gjennom protokollen, og finner de bokførte beslutninger å være i overensstemmelse med Sametingets vedtak.

Oslo, 23.09.2015 - 25.09.2015

Plenumsledelsen

Jørn Are Gaski
Leder

Anita Persdatter Ravna
Nestleder

Mathis Nilsen Eira

Aud Marthinsen

Marie Therese Nordsletta Aslaksen